John Steinbeck

Cartierul Tortilla

(„Tortilla Flat”, 1935)

Traducere de Veronica Focşeneanu

Postfaţă şi tabel cronologic
de Octavian Roske

John
STEINBECK

Cartierul Tortilla

Kindle eBook: februarie 2013
- versiune definitivă -
Editura Nemira, 1993
Editura RAO, 2004

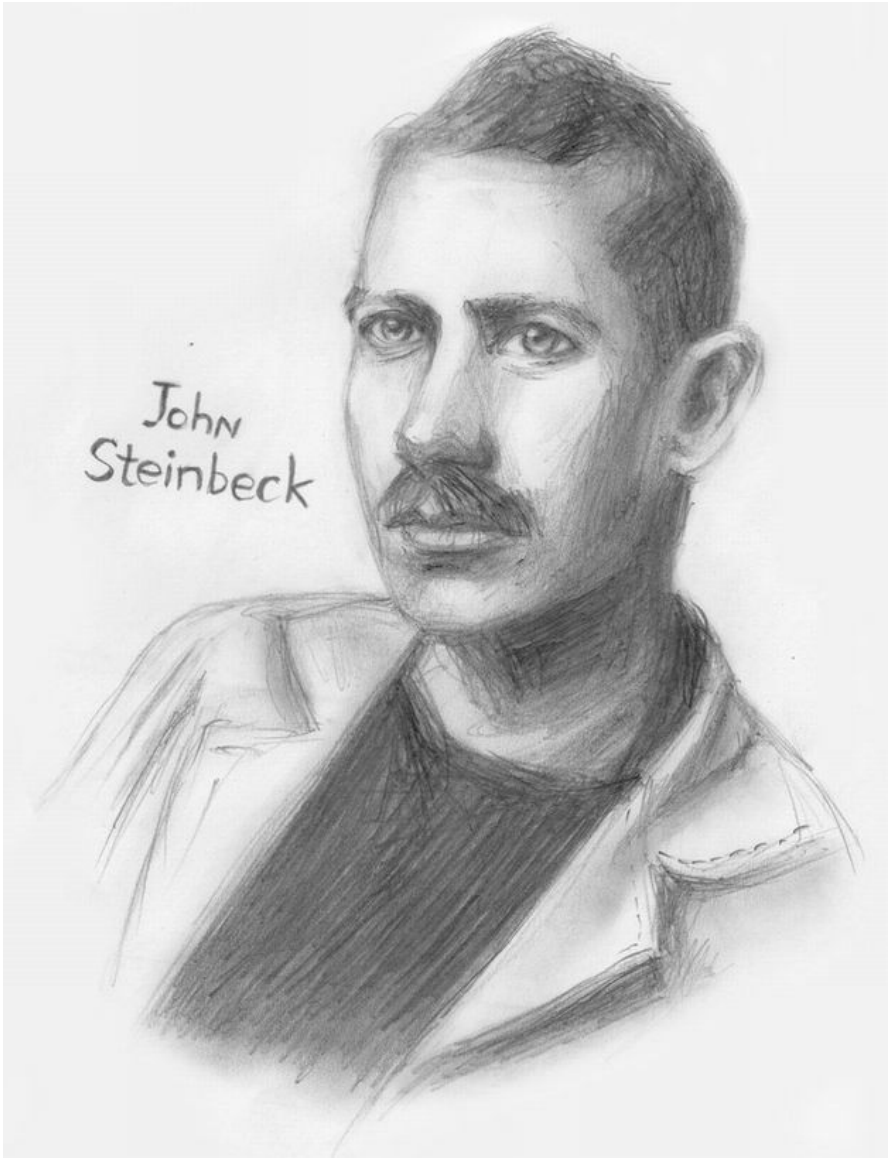

Cuprins:

John Steinbeck
NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI
Prefaţă
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
POSTFAŢĂ
SURSE BIBLIOGRAFICE
TABEL CRONOLOGIC

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Cartierul Tortilla a fost publicat pentru prima oară în Statele Unite de Editura Covici-Friede, la New York, în 1935.

Textul ediţiei de faţă este reprodus după volumul John Steinbeck, *Cartierul Tortilla*, traducere de Veronica Focşeneanu, Editura Nemira, Bucureşti, 1993. La verificarea traducerii s-a folosit textul din John Steinbeck, *Tortilla Flat*, cu o introducere de Thomas Fensch, Penguin Books, New York, 1997.

Versiunea electronică este realizată după ediţia RAO, 2004, confruntată cu ediţia Nemira, 1993.

Pentru Susan Gregory din Monterey

Prefaţă

Aveţi în faţă povestea lui Danny, a prietenilor lui Danny şi a casei lui Danny. Se va afla de aici cum acestea trei au devenit un singur tot, astfel încât, dacă te apuci să vorbeşti în Cartierul Tortilla[1] despre casa lui Danny, nu te gândeşti la căsuţa din bârne cu spoiala jupuită, năpădită de ramurile unui trandafir de Castilia, crescut în voia lui de-atâta amar de ani. Nu. Când pomeneşti de casa lui Danny, se înţelege că e vorba de o unitate, de o comunitate umană din care s-au născut farmec şi bucurie, gesturi filantropice şi, în cele din urmă, o mistică tristeţe. Căci această casă a lui Danny nu se deosebea prea mult de vestita Masă Rotundă, iar prietenii lui se asemănau foarte bine cu cavalerii acelei confrerii. Povestea de faţă ne spune cum s-a format grupul, cum a propăşit el până a ajuns o societate frumoasă şi înţeleaptă. Povestea aceasta deapănă peripeţiile prietenilor lui Danny, cu faptele lor bune, cu gândurile şi strădaniile lor. Şi, la sfârşit, istoria ne spune cum s-a pierdut talismanul şi cum s-a destrămat grupul.

La Monterey, vechiul oraş de pe ţărmul californian, se ştiu bine toate astea; oamenii le repetă şi uneori le mai înfloresc. Bine ar fi ca ele să fie puse pe hârtie. Şi, după o vreme, cărturarii, la auzul legendelor, să nu mai poată spune aşa cum spun despre regele Arthur, sau despre Roland, sau despre Robin Hood: „N-a existat niciodată niciun Danny, niciun grup de prieteni ai lui Danny şi nicio casă. Danny este o zeitate, o stihie, iar prietenii lui

sunt simboluri ale vântului, cerului şi soarelui.” Istoria de faţă e menită să îndepărteze, acum şi întotdeauna, zâmbetele batjocoritoare de pe buzele cărturarilor înăcriţi.

Monterey se întinde pe coasta unui deal, are un golf albastru la poale şi o pădure de pini înalţi şi întunecaţi îndărăt. Partea de jos a oraşului este locuită de americani, italieni, pescari şi producători de conserve de pescărie. Pe dealuri însă, unde pădurea se îngemănează cu oraşul, unde străzile habar nu au ce înseamnă asfaltul sau felinarele, vechii locuitori ai Monterey-ului constituie un fel de rezervaţie naturală, precum vechii britoni în Ţara Galilor. Sunt *paisanos.*

Locuiesc în case vechi, de lemn, aşezate în grădini năpădite de buruieni, iar pinii din pădure se învecinează cu casele. Paisanos se ţin departe de comerţ, de sistemul complicat al afacerilor în stil american şi, neavând nimic care să poată fi furat, exploatat sau ipotecat, sistemul respectiv nu i-a atins prea mult. De fapt, ce este un *paisano*? O amestecătură de sânge spaniol, indian, mexican şi caucazian. Strămoşii lui locuiesc în California de o sută, două de ani. Vorbeşte engleza cu accent de *paisano* şi spaniola tot cu accent de *paisano*. Dacă-l întrebi de unde se trage, o să-ţi argumenteze indignat că are sânge pur spaniol şi o să-şi suflece mâneca hainei ca să-ţi arate că interiorul braţului este aproape alb. Tenul, asemănător culorii unei pipe din spumă de mare bine înnegrită, îl pun pe seama bronzului. Este *paisano* şi locuieşte puţin mai sus de oraşul Monterey, în cartierul numit „Cartierul Tortilla”, cu toate că locul nu e câtuşi de puţin plat.

Danny era un *paisano*, crescut în Cartierul Tortilla, îndrăgit de toţi, dar nu se deosebea prin nimic de ceilalţi copii zgomotoşi ai cartierului. Se înrudea aproape cu toată lumea de acolo, fie prin legături de sânge, fie prin diverse idile. Bunicul său, o persoană de vază, respectat pentru banii pe care îi avea, era proprietarul a două căsuţe în Cartierul Tortilla. Dacă în adolescenţă lui Danny îi plăcuse să doarmă în pădure, să lucreze pe la ferme şi să-şi capete pâinea şi vinul trudind într-o lume ostilă, asta nu însemna că nu avea rubedenii sus-puse. Danny era scund, oacheş şi hotărât. La douăzeci şi cinci de ani, picioarele i se arcuiseră exact după forma crupelor calului.

Ei bine, când Danny avea douăzeci şi cinci de ani, se declară şi războiul cu Germania. Danny şi prietenul său, Pilon (fiindcă veni vorba, *pilon* înseamnă ceva care se plusează când se încheie un târg – un fel de profit), aveau două galoane[2] de vin când auziră vestea despre război. Big Joe Portughezu' zări cele două sticle licărind printre pini şi li se alătură lui Danny şi lui Pilon.

Pe măsură ce vinul scădea în sticle, în cei trei începu să crească patriotismul. Iar când vinul se sfârşi, coborâră dealul braţ la braţ, din prietenie şi pentru siguranţă, şi intrară în Monterey. În faţa centrului de recrutare chiuiră din răsputeri pentru America, ameninţând Germania cu ce-i mai rău. Răcniră ameninţări la adresa Imperiului german până când sergentul de la înrolare se trezi, şi-şi îmbrăcă uniforma şi ieşi în stradă să-i potolească. Urmă înrolarea.

Îi alinie în faţa biroului. Trecură la toate verificările, mai puţin testul de cumpătare, şi pe

urmă, sergentul începură să-l chestioneze pe Pilon.

— La ce armă te înrolezi?

— Puţin îmi pasă, zise Pilon semeţ.

— Presupun că de oameni ca dumneata e nevoie la infanterie.

Şi Pilon fu trecut pe acea listă.

Se întoarse spre Big Joe, iar Portughezu' se dezmetici puţin.

— Unde vrei să mergi?

— Acasă, spuse Big Joe nefericit.

Sergentul îl trecu şi pe el la infanterie. În cele din urmă îl luă la întrebări pe Danny, care dormea de-a-n picioarelea.

— Tu unde vrei să te înrolezi?

— Hî?

— La ce armă?

— Cum adică, la ce armă?

— Ce ştii să faci?

— Eu? Orice.

— Ce-ai făcut până acum?

— Eu? Am jupuit măgari.

— Serios? Câţi măgari poţi să conduci?

Danny se aplecă în faţă, nesigur şi cu un aer de profesionist.

— Da' câţi ai?

— Vreo treizeci de mii, îi spuse sergentul.

Danny a dat din mână.

— Adună-i, îi zise.

Şi uite aşa plecă Danny în Texas şi domestici măgari pe tot parcursul războiului. Iar Pilon mărşălui până prin împrejurimile Oregonului cu infanteria, în vreme ce Big Joe, după cum se va vedea clar în cele ce urmează, intră la zdup.

1

Cum Danny, întors de la război, s-a pomenit moştenitor şi cum a jurat să-i protejeze pe cei neajutoraţi

Când Danny fu lăsat la vatră, află că devenise moştenitor şi stăpânul unei proprietăţi. *Viejo*, adică bunicul, murise şi-i lăsase lui Danny cele două căsuţe din Cartierul Tortilla.

Când Danny auzi vestea, se simţi puţin copleşit de responsabilitatea de a fi proprietar. Înainte chiar de a-şi arunca ochii pe proprietate, îşi cumpără un galon de vin roşu pe care îl bău aproape în întregime de unul singur. Pe urmă, povara responsabilităţii îl părăsi şi partea cea mai negativă a firii sale răbufni la suprafaţă. Zbieră, fărâmă câteva scaune într-o sală de biliard de pe strada Alvarado; se încăieră de vreo două ori. În cele din urmă, picioarele lui crăcănate şi nesigure îl purtară către chei, care, la acea oră matinală, era străbătut de pescarii italieni, în cizme de cauciuc, pregătindu-se să iasă în larg.

Antipatia de rasă întunecă bunul-simţ al lui Danny. Începu să-i ameninţe pe pescari.

— Ticăloşi sicilieni! le strigă el. Scursura închisorii de pe insulă! Câinii câinilor câinilor!

Urlă după ei:

— *Chinga tu madre, Piojo*[3].

Îşi vârî degetele în nas şi făcu gesturi obscene sub brâu. Pescarii rânjeau doar, îşi potriveau vâslele şi spuneau:

— Bună Danny. Când te duci acasă? Mai treci pe aici diseară. Avem vin nou.

Danny răcni scos din minţi, împroşcându-i cu înjurături spurcate.

Îi strigară:

— La revedere, Danny. Ne vedem diseară.

Se urcară în bărcuţe, vâsliră spre şalupe, porniră motoarele şi se îndepărtară uşurel.

Danny se simţi insultat. Se întoarse şi o luară în sus pe strada Alvarado; în drum spărgea vitrine. La al doilea colţ de stradă, îl preluă un poliţist. Respectul deosebit pe care Danny îl avea pentru lege îl făcu să-l urmeze fără să crâcnească. Dacă n-ar fi fost proaspăt reîntors din armată, după victoria asupra Germaniei, ar fi fost condamnat la şase luni. Dar aşa cum stăteau lucrurile, judecătorul îi dădu numai treizeci de zile.

Aşa că, timp de o lună, Danny zăcu pe patul lui din închisoarea oraşului Monterey. Din când în când mâzgălea pereţii cu desene obscene, alteori se gândea la cariera lui din armată. Timpul atârna apăsător pe umerii lui Danny în celula din închisoarea oraşului. Arareori mai aduceau noaptea câte un beţiv. Însă de cele mai multe ori, în Monterey fărădelegile cam lâncezeau, iar Danny se simţea însingurat. La început îl cam supărară ploşniţele, dar, pe măsură ce ele îi prinseră gustul, iar el se obişnui cu ciupiturile lor, se împăcară de minune.

Apoi inventă un joc satiric. Prinse o ploşniţă, o strivi de perete, desenă în jurul ei un cerc cu creionul şi îi dădu numele de „Primarul Clough”. Pe urmă prinse altele şi le botează pe toate cu numele membrilor Consiliului Orăşenesc. Nu peste mult

timp un perete întreg era decorat cu ploşniţe strivite, fiecare purtând numele unui demnitar local. Le făcu urechi şi cozi, le puse nasuri mari şi mustăţi. Tito Ralph, gardianul, era scandalizat, însă nu înaintă nicio plângere – pentru că Danny nu-l portretizase nici pe judecătorul de pace care-l condamnase şi nici pe vreun reprezentant al forţelor de poliţie. Nutrea un mare respect pentru lege.

Într-o noapte, când nu mai era altcineva în închisoare, Tito Ralph intră în celula lui Danny cu două sticle de vin. O oră mai târziu, se duse să mai cumpere, iar Danny îl însoţi. Prea era puţină veselie în închisoare. Rămaseră în prăvălia lui Torrelli, de unde cumpărară vinul, până când Torrelli îi dădu afară. După aceea, Danny urcă până la păduricea cu pini, şi acolo adormi; Tito Ralph se înapoie împleticindu-se şi raportă evadarea.

Pe la amiază, când soarele puternic îl trezi, Danny se hotărî să se ascundă toată ziua ca să scape de urmărire. O luă la fugă şi se vârî după nişte arbuşti. Se iţea de după tufişuri ca o vulpe hăituită. Iar seara, pentru că totul se desfăşurase conform regulamentului, ieşi din ascunzătoare şi îşi văzu de treburi.

Treburile lui Danny erau destul de precise. Se duse la uşa din spate a unui restaurant.

— N-ai cumva nişte pâine veche pentru câinele meu? îl întrebă pe bucătar.

Şi în timp ce omul, credul, îi învelea mâncarea, Danny şterpeli două felii de şuncă, patru ouă, o bucăţică de miel şi o plesnitoare de muşte.

— O să-ţi plătesc eu odată, îi spuse.

— Pentru resturi nu-i nevoie să plăteşti. Oricum le aruncam dacă nu le luai.

Danny se simţit parcă mai uşurat pentru hoţie. Dacă aşa stătea treaba, atunci la suprafaţă era nevinovat. Se reîntoarse la Torrelli, negocie cele patru ouă, bucata de miel şi plesnitoarea de muşte pentru un pahar de rachiu şi se înapoie în pădure să-şi pregătească masa.

Noaptea era întunecoasă şi umedă. Ceaţa atârna ca un giulgiu lânced printre pinii întunecaţi ce străjuiesc graniţele terenurilor din Monterey. Danny vârî capul în piept şi se grăbi să ajungă la adăpostul copacilor. În faţă văzu o altă siluetă grăbită; pe măsură ce se apropie, recunoscu mersul zbughit al prietenului său Pilon. Danny era o persoană generoasă, însă îşi aduse aminte că vânduse toată mâncarea, în afară de două bucăţi de şuncă şi o pungă cu pâine uscată.

„O să trec pe lângă Pilon, se hotărî el. Merge ca unul care s-a îndopat cu curcan la tavă şi chestii d-astea.”

Brusc, Danny observă că Pilon îşi strângea haina cu drag la piept.

— Ai, Pilon, amigo! strigă Danny. Pilon, prietene! Da’ unde te grăbeşti aşa?

Pilon se resemnă în faţa inevitabilului şi aşteptă. Danny se apropie greoi, cu toate că vocea îi suna plină de entuziasm.

— Te-am căutat, scumpul meu prieten, fiindcă uite-aici am două fripturi zdravene din purcelul Domnului şi un sac cu pâine albă şi pufoasă. Vino să-mparţi cu mine cadoul, Pilon, gogoşică dragă.

Pilon ridică din umeri.

— Cum vrei, bombăni el furios.

Intrară împreună în pădure. Pilon nu prea se dumirea; în cele din urmă se opri şi se întoarse

către prietenul lui.

— Danny, făcu el întristat, de unde ai ştiut că am o sticlă de rachiu sub haină?

— Rachiu?! strigă Danny. Ai rachiu? Poate e pentru vreo măicuţă bătrână şi bolnavă, zise el inocent. Sau poate îl păstrezi pentru stăpânul nostru Isus Hristos când va veni din nou. Cine sunt eu, prietenul tău, să judec unde trebuie să ajungă acest rachiu? De fapt, nici nu sunt sigur că îl ai. Şi-n plus, nici n-am chef de băut. Nici nu m-ating de rachiul ăsta. Eşti binevenit la bucata mea de friptură de porc; rachiul tău însă îţi aparţine.

Pilon îi răspunse cu severitate.

— Danny, n-am nimic împotrivă să-mpart rachiul cu tine, juma-juma. E de datoria mea să am grijă să nu-l bei pe tot.

Danny renunţă atunci la subiect.

— Uite-aici, în luminiş, o să prăjim friptura, şi tu să rumeneşti prăjiturile astea cu zahăr, din pungă. Adu-ncoa' rachiul, Pilon. Mai bine aici, unde suntem cu ochii pe el.

Aprinseră un foc, perpeliră şunca şi mâncară pâinea veche. Rachiul scăzu rapid. După ce mâncară, se înghesuiră lângă foc şi începură să soarbă delicat din sticlă ca nişte albine vlăguite. Ceaţa se lăsă peste ei şi le umezi hainele. Vântul suspina melancolic în pinii din jur.

Şi, după o vreme, pe Danny şi pe Pilon îi cuprinse însingurarea; Danny începu să treacă în revistă prietenii dispăruţi.

— Unde e Arthur Morales? întrebă Danny, desfăcând palmele şi întinzându-şi braţele. A murit în Franţa, îşi răspunse el singur plin de disperare. A murit pentru ţară. A murit pe pământ străin. Pe

lângă mormântul lui trec necunoscuţi care habar n-au că acolo zace Arthur Morales.

Ridică din nou mâinile cu palmele desfăcute.

— Unde e Pablo, săracu’ de el?

— La zdup, răspunse Pilon. Pablo a furat o gâscă şi a ascuns-o în hăţiş; dar gâsca l-a ciupit pe Pablo, Pablo a răcnit şi uite-aşa l-au prins. Şi-acu, zace la pârnaie şase luni.

Danny suspină şi schimbă subiectul, fiindcă îşi dădu seama că ratase singura temă cât de cât potrivită pentru un discurs.

Însă singurătatea nu-l părăsea, îmboldindu-l să găsească o cale prin care să răbufnească.

— Stăm aici, începu el în cele din urmă.

— Cu inimile zdrobite, adăugă Pilon, sacadat.

— Nu, asta nu-i poezie, zise Danny. Stăm aici, fără adăpost. Ne-am dat vieţile pentru ţara noastră, iar acum n-avem nici măcar un acoperiş deasupra capului.

— N-am avut niciodată, îi ţinu isonul Pilon.

Danny bău visător, până când Pilon îi atinse cotul şi-i luă sticla.

— Mi-aduc aminte, zise Danny, de povestea aia cu omul care avea două case de curve.

Rămase cu gura căscată.

— Pilon! răcni el. Pilon, pruncuşor durduliu şi drăgălaş! Am uitat! Sunt moştenitor! Am două case!

— Case de curve? întrebă Pilon plin de speranţă. Eşti un beţivan mincinos!

— Nu, Pilon, zău nu mint. *Viejo* a murit. Sunt moştenitor. Eu, nepotul preferat.

— Eşti singurul nepot, punctă realist Pilon. Unde sunt casele astea?

— Ştii casa lui *viejo* din Cartierul Tortilla, Pilon?

— Aici, în Monterey?

— Da, aici, în Cartierul Tortilla.

— Şi sunt bune la ceva casele astea?

Danny se lăsă pe spate, răpus de emoţie.

— Nu ştiu. Am uitat că-s ale mele.

Pilon rămase pe gânduri, tăcut. Chipul i se boţi. Aruncă o mână de ace de pin în foc, urmări cum flăcările le mistuie cu lăcomie. Îl privi îndelung pe Danny, cu o linişte profundă, apoi suspină zgomotos şi oftă din nou.

— Acu' s-a terminat, spuse el cu amărăciune. S-au dus vremurile bune acu'. O să te plângă prietenii, dar degeaba o să te plângă.

Danny lăsă sticla jos, iar Pilon o ridică şi şi-o puse în poală.

— Ce anume s-a terminat? întrebă Danny. Ce vrei să spui?

— N-ar fi prima oară, continuă Pilon. Când eşti sărac, te gândeşti: „Dac-aş avea bani, i-aş împărţi cu prietenii mei buni." Dar în clipa în care apar banii, s-a dus pe apa sâmbetei milostenia. La fel şi cu tine, fostul meu prieten. Te-ai ridicat deasupra amicilor. Eşti proprietar. O să-ţi uiţi prietenii care au împărţit totul cu tine, chiar şi rachiul!

Cuvintele lui îl supărară pe Danny.

— Eu nu, strigă el. Eu n-am să te uit niciodată, Pilon.

— Aşa gândeşti acum, răspunse Pilon cu răceală. Dar când o să ai două case în care să dormi, atunci mai stăm de vorbă. Pilon o să fie un biet *paisano*, iar tu o să mănânci la masă cu primarul.

Danny se ridică nesigur şi se ţinu de un copac.

— Pilon, jur că tot ce am e şi al tău. Câtă vreme eu am casă, o să ai şi tu. Dă-mi de băut!

— Până nu văd cu ochii mei, nu cred, zise Pilon cu voce descurajată. Mare minune să fie aşa. Ar veni oamenii de la mii de mile să o vadă. Şi, în plus, nu mai e nimic în sticlă.

PENGUIN CLASSICS

JOHN STEINBECK

Tortilla Flat

2

Cum a fost Pilon ispitit să uite de ospitalitatea lui Danny

Avocatul îi lăsă la poarta celei de a doua case, se urcă în Fordul său şi coborî dealul spre Monterey. Danny şi Pilon stăteau în faţa gardului de ţăruşi nevopsit şi sorbeau din ochi proprietatea, o casă joasă cu straturi de spoială veche, ferestre mate, fără perdele. Însă trandafirul de Castilia era pe verandă, iar printre buruienile din curtea din faţă creşteau muşcate.

— Asta e mai bună ca ailaltă, zise Pilon. E mai mare.

Danny ţinea în mână un şperaclu nou. Păşi uşurel pe veranda dărăpănată şi descuie uşa. Camera principală era la fel cum fusese când locuise acolo *viejo*. Calendarul din 1906, cu trandafiri roşii, fanionul de mătase de pe perete, Bob Evans Luptătorul privind printre suprastructurile unui vas de război, buchetul de trandafiri roşii de hârtie prinşi cu o pionează, funiile prăfuite de ardei roşii şi usturoi, godinul[4], balansoarele deşelate.

Pilon vârî capul pe uşă.

— Trei camere, zise el cu respiraţia tăiată, şi un pat, şi un godin. O să fim fericiţi aici, Danny.

Danny intră în casă prevăzător. Amintirile despre *viejo* erau pline de amărăciune. Pilon se năpusti înaintea lui direct în bucătărie.

— O chiuvetă cu robinet, răcni el.

Răsuci robinetul.

— Nu e apă, Danny, trebuie să-i pui pe ăia de la canalizare să-i dea drumul.

Rămaseră locului şi-şi zâmbiră. Pilon băgă de seamă că pe chipul lui Danny se aşternea umbra poverii proprietăţii. N-o să mai scape de griji cât îi hăul. N-o să mai spargă Danny geamuri, acum, că le avea pe ale lui de spart. Pilon avusese dreptate – crescuse printre amici. Umerii lui se îndreptaseră ca să ţină piept complexităţii vieţii. Dar înainte de a renunţa pentru totdeauna la vechea sa existenţă simplă, lăsă să-i scape un strigăt de durere.

— Pilon, spuse el trist, ce bine ar fi fost să fii tu proprietarul, iar eu să vin să stau la tine.

Câtă vreme Danny se duse la Monterey să aranjeze cu apa, Pilon se plimbă prin curtea din spate năpădită de buruieni. Erau acolo şi pomi fructiferi, scorojiţi şi negri de bătrâneţe, noduroşi şi încovoiaţi. Printre buruieni zăceau aruncate câteva coteţe de găini care semănau cu nişte corturi. O movilă de doage de butoi, o grămadă de cenuşă şi o saltea putrezită. Pilon se uită peste gard în ogradă doamnei Morales şi, după ce se gândi o clipă, făcu vreo câteva spărturi în gard, pe unde să se strecoare găinile. „O să le placă să-şi facă cuibarul în buruienile astea înalte”, se gândi el, cuprins de milostenie. Îi trecu prin cap cum ar putea încropi şi o cursă, dacă cumva ar sosi şi nişte cocoşei, care ar sâcâi găinile şi nu le-ar lăsa să se întoarcă la cuibare. „O să trăim ca în sânul lui Avram”, se gândi el din nou.

Danny se întoarse furios din Monterey.

— Ăştia vor o garanţie, zise el.

— Garanţie?

— Da. Cică să dau trei dolari şi pe urmă dau şi ei

drumul la apă.

— Trei dolari, spuse sever Pilon, înseamnă trei galoane de vin. Şi după ce le sfârşim, o să împrumutăm o găleată cu apă de alături, de la doamna Morales.

— Da’ n-avem trei dolari pentru vin.

— Ştiu, răspunse Pilon. Poate ne împrumută doamna Morales puţin vin.

Se scurse după-amiaza.

— Mâine ne aranjăm, anunţă Danny. Mâine facem curat şi frecăm totul. Iar tu, Pilon, tai buruienile şi le arunci în râpă.

— Buruienile? strigă Pilon îngrozit. Da’ nu buruienile alea.

Îi explică teoria cu găinile doamnei Morales.

Danny aprobă ideea pe loc.

— Prietene, spuse el, mă bucur că ai venit să locuieşti cu mine. Acum, cât adun eu nişte vreascuri, fă rost de ceva mâncare.

Pilon, amintindu-şi de rachiul lui, consideră că nu era drept.

„Ajung să mă îndatorez la el, se gândi el cu amărăciune. O să-mi pierd libertatea. Nu peste mult timp o să ajung un sclav în casa ovreiului ăstuia.”

Însă ieşi să caute ceva de mâncare. Două străzi mai încolo, lângă marginea pădurii de pini, dădu peste un cocoşel rasa Plymouth Rock, care scurma în drum. Ajunsese la vârsta adolescenţei, când i se frânge vocea, iar gâtul, picioarele şi pieptul sunt golaşe. Poate fiindcă se gândise cu compasiune la puicuţele doamnei Morales, lui Pilon i se făcu milă de cocoşel. Se îndreptă tăcut spre pădurea întunecată de pini, în timp ce pasărea alerga înaintea lui.

„Biată pasăre golaşă”, se gândea Pilon. „Ce frig trebuie să-ţi fie ţie în zori, când cade roua şi aerul e rece. Bunul Dumnezeu nu e întotdeauna chiar atât de bun cu toate creaturile sale mărunte, se mai gândi el. Uite, te joci în stradă, cocoşelule. Şi într-o bună zi dă peste tine o maşină; şi dacă te omoară, e în regulă. Dar s-ar putea să-ţi frângă doar un picior, sau o aripă. Şi pe urmă toată viaţa ai să trăieşti nefericit. Viaţa e prea grea pentru tine, cocoşelule.”

Înainta uşor, cu precauţie. Din când în când cocoşelul încerca să fugă înapoi, însă Pilon se găsea mereu în dreptul locului spre care se îndrepta. În cele din urmă, dispăru în pădurea de pini, iar Pilon, după el.

Spre cinstea sufletului lui Pilon, din desiş nu răzbătu niciun cotcodăcit. Cocoşelul despre care Pilon profeţise că ar putea trăi nenorocit îşi dădu duhul în pace, sau cel puţin în linişte. Şi asta nu-i puţin lucru. Dibăcia lui Pilon merita toată lauda.

Peste zece minute ieşi din pădure şi se îndreptă spre casa lui Danny. Cocoşelul, jumulit şi dezmembrat, era repartizat în buzunare. Dacă există o regulă de conduită mai puternică decât oricare alta pentru Pilon, era următoarea: să nu aduci niciodată acasă – în nicio împrejurare – pene, cap sau gheare, pentru că fără ele nimeni nu mai poate recunoaşte un pui.

Seara făcură un foc cu conuri de brad în sobă. Flăcările trosneau pe coş. Danny şi Pilon, cu burţile puse la cale, încălziţi şi fericiţi, se tolăniră în balansoare şi se hâţâiau uşor. La cină folosiră un muc de lumânare, acum însă numai lumina de la flăcările sobei risipea întunericul camerei. Ca să fie totul perfect, ploaia începu să răpăie pe acoperiş.

Înăuntru se prelingeau doar câteva firicele de apă, şi asta numai în locurile în care oricum nu dorea nimeni să stea.

— Ei bine, zise Pilon, ia gândeşte-te la nopţile când dormeam în frig. Aşa se trăieşte.

— Da, e ciudat, murmură Danny. Ani de zile n-am avut nicio casă, şi acum am două. Nu pot să dorm în două case.

Pilon nu suporta risipa.

— Asta mă frământă şi pe mine. De ce n-o închiriezi pe cealaltă? sugeră el.

Danny izbi cu picioarele în podea.

— Pilon! strigă el. Cum de nu m-am gândit?

Se mai familiarizează cu ideea.

— Da’ cine s-o închirieze, Pilon?

— O-nchiriez eu, zise Pilon. Îţi plătesc zece dolari pe lună chirie.

— Cincisprezece, insistă Danny. E o casă bună. Merită.

Pilon consimţi, bombănind. Însă ar fi consimţit şi la mai mult, pentru că îşi dădea seama cât de mult se înalţă omul care locuieşte în propria casă: iar Pilon tânjea să simtă înălţarea aceea.

— Atunci ne-am înţeles, conchise Danny. Ai să-mi fii chiriaş. Să ştii că am să fiu un proprietar cumsecade, Pilon. N-am să te sâcâi.

Pilon, cu excepţia anului în care fusese în armată, nu avusese niciodată cincisprezece dolari ai lui. Însă se gândi că, până soseşte sorocul să achite chiria, mai era o lună. Şi cine e în stare să spună ce se poate petrece într-o lună?

Se hâţânau mulţumiţi lângă foc. După o vreme, Danny ieşi câteva clipe şi se întoarse cu nişte mere.

— Oricum le-ar fi stricat ploaia, se scuză el.

Pilon, ca să nu se lase mai prejos, se ridică şi aprinse lumânarea; intră în dormitor şi peste o clipă se întoarse cu un lighean şi o carafă, două vase roşii de sticlă şi un buchet de pene de struţ.

— Nu-i bine să avem prin preajmă atâtea lucruri fragile, spuse el. Când se sparg, te apucă tristeţea. Mai bine să nu le ai.

Culese trandafirii de hârtie de pe perete.

— Un compliment pentru señora Torrelli, explică el, ieşind pe uşă.

Se întoarse destul de repede, ud ciuciulete, însă victorios, pentru că avea o carafă de un galon cu vin roşu.

Mai târziu se certară zdravăn, însă nu le mai păsă cine a câştigat, fiindcă erau răpuşi de emoţiile zilei. Vinul îi toropise, şi se culcară pe duşumea. Focul se stinse; pe măsură ce se răcea, godinul începu să pocnească. Lumânarea se topi şi se înecă în propria baltă, cu flăcărui albăstrui care protestau. Casa se învălui în beznă, linişte şi pace.

3

Cum l-a ros pe Pilon viermele posesiunii
şi cum a triumfat răul în el pentru o vreme

A doua zi Pilon se duse să locuiască în cealaltă casă. Era aidoma casei lui Danny, însă ceva mai mică. Şi peste veranda ei se căţăra trandafirul de Castilia; grădina năpădită de buruieni, pomi fructiferi bătrâni şi uscaţi, muşcatele roşii – iar curtea de orătănii ale doamnei Soto era gard în gard.

Danny devenise o persoană însemnată pentru că avea o casă de închiriat, iar Pilon urcase pe scara socială fiindcă o închiriase.

E imposibil să aflăm dacă Danny aştepta să primească chirie sau dacă Pilon avea de gând s-o plătească. Dacă ar fi fost aşa, amândoi aveau să fie dezamăgiţi. Danny nu-i ceruse niciodată, după cum nici Pilon nu-i dăduse.

Cei doi prieteni erau deseori împreună. Abia apuca Pilon să ajungă acasă cu o cană de vin sau o bucată de carne, că Danny se şi înfiinţa în vizită. Iar dacă Danny se învârtea şi el de ceva, Pilon era gata să tragă cu el un chef de pomină. Bietul Pilon ar fi plătit dacă ar fi avut cu ce, însă n-a avut niciodată – cel puţin nu atât cât să ajungă până la Danny. Pilon era un om cinstit. Îl cam sâcâia gândul cât de bun era Danny şi ce sărăntoc era el.

Într-o seară făcu rost de un dolar pe care-l dobândise într-o manieră atât de uluitoare, încât încercase să o uite imediat, ca nu cumva amintirea

ei să-l scoată din minţi. Un om din faţa hotelului San Carlos îi vârâse în palmă un dolar şi-i spusese: „Dă o fugă şi adu patru sticle de bere slabă. La hotel nu mai au.”

„Chestiile astea sunt aproape nişte miracole, îi trecu prin minte lui Pilon. Şi nu trebuie decât să crezi în ele, fără să-ţi mai baţi capul cu întrebări.” A luat dolarul cu el, cu gândul să se ducă să i-l dea lui Danny, însă pe drum a cumpărat un galon de vin, şi cu vinul a ademenit două fete durdulii la el acasă.

Danny, care trecea pe acolo, auzi gălăgie şi intră în casă binedispus. Pilon îi căzu în braţe şi îi puse totul la dispoziţie. Iar mai târziu, după ce Danny îl ajutase să se descotorosească de una dintre fete şi de jumătate din vin, urmase o păruială pe cinste. Danny pierduse un dinte, iar Pilon se alese cu cămaşa ferfeniţă. Fetele începură să chiăie şi să dea cu piciorul în oricare dintre bărbaţii care se întâmpla să fie pe aproape. În cele din urmă, Danny se adună de la podea şi îi arse una în burtă unei fete, care o zbughi pe uşă orăcăind ca o broască. Cealaltă fată fură două oale şi o şterse şi ea.

O vreme Danny şi Pilon deplânseră perfidia femeilor.

— Habar n-ai tu ce căţele sunt femeile, rosti Danny plin de înţelepciune.

— Ba ştiu, făcu Pilon.

— Habar n-ai.

— Ba ştiu.

— Mincinosule!

Urmă o altă păruială, însă nu prea grozavă.

După care Pilon nu se mai sinchisi că nu-şi plătise chiria. Oare nu-l avusese în vizită pe proprietar?

Trecuseră câteva luni. Pilon începu din nou să-şi

facă griji cu chiria. Şi, pe măsură ce trecea timpul, grija deveni de nesuportat. În cele din urmă, la capătul disperării, trudi o zi întreagă la curăţat de calmari pentru Chin Kee şi căpătă doi dolari. Seara îşi legă în jurul gâtului batista roşie, îşi puse pălăria lui taică-su, la care ţinea ca la ochii din cap, şi porni să urce dealul ca să-i plătească lui Danny cei doi dolari aconto.

Pe drum târgui însă două galoane de vin. „E mai bine aşa, se gândi el. Dacă îi dau bani gheaţă, n-o să simtă căldura prieteniei pe care i-o port. Cu un cadou e altceva. Şi o să-i spun că aceste două galoane m-au costat cinci dolari.”

Era o prostie, iar Pilon ştia, dar se lăsă dus de val. În tot Monterey-ul nimeni nu cunoştea preţul vinului mai bine ca Danny.

Pilon mergea încântat. Avea un ţel precis; nasul luase exact direcţia casei lui Danny. Picioarele înaintau, nu iute, ci constant, în sensul corect. Sub fiecare braţ avea câte o pungă de hârtie şi în fiecare pungă câte un galon de vin.

Amurgul roşiatic anunţa acea încântătoare perioadă a zilei când oamenii s-au trezit, iar seara încărcată de desfătări şi conversaţie încă nu a început. Pinii se profilau negri tăciune pe cer, iar toate obiectele de pe pământ erau neclare din cauza întunericului; cerul însă era învăpăiat, patetic, la fel ca amintirile. Pescăruşii zburau alene spre casa lor de pe stâncile mării, după ce vizitaseră o zi întreagă fabricile de conserve de peşte ale Monterey-ului.

Pilon era un iubitor al frumosului şi o fire mistică. Îşi ridică ochii către cer, iar sufletul i se înălţă în lumina amurgului. Acel Pilon, păcătosul, care punea la cale intrigi şi bătăi, care bea şi trăgea înjurături,

îşi târa anevoie paşii; însă un Pilon plin de visuri, radios, urca până la pescăruşii care-şi înmuiau aripile delicate în aerul înserării. Pilon acela era frumos, şi gândurile lui – nepătate de egoism şi pofte. Iar aceste gânduri merită să fie cunoscute.

„Tatăl Nostru este prezent în această seară, se gândi el. Păsările zboară în jurul frunţii Tatălui Nostru. Păsări dragi, dragi pescăruşi, cât de mult vă iubesc. Aripile voastre încete îmi mângâie inima aşa cum mâna stăpânului bun mângâie burta plină a câinelui care doarme, aşa cum Hristos a mângâiat capetele copilaşilor. Dragi păsări, gândi el, zburaţi la Fecioara Preacurata cu inima mea deschisă.” Pe urmă rosti cele mai frumoase cuvinte pe care le cunoştea: *Ave Maria, gratia plena*.

Picioarele lui Pilon cel rău se opriră din mers. De fapt, Pilon cel rău încetase să existe pentru o clipă. (Ascultă, îngere care treci totul pe răboj!) N-a existat, nu există şi nici n-a fost vreodată un suflet mai curat ca al lui Pilon în acea clipă. Buldogul fioros al lui Galvez se opri la picioarele lui Pilon, abandonate în întuneric. Le mirosi şi plecă fără să le muşte.

Un suflet purificat şi salvat este un suflet care se află de două ori în primejdie, pentru că totul pe lume conspiră împotriva lui. „Până şi paiele de sub genunchii mei strigă pentru a mă abate de la rugăciune”, zice Sfântul Augustin.

Sufletul lui Pilon nu era surd nici măcar la propriile amintiri. Fiindcă, în vreme ce se uita la păsări, îşi aminti că doamna Pastano folosea uneori pescăruşii la tocană, şi acea amintire îi stârni foamea, iar foamea îi îmbrânci sufletul din cer. Pilon continuă să meargă, reprezentând din nou o

combinaţie vicleană de bine şi rău. Buldogul cel rău al lui Galvez se întoarse mârâind şi rămase la pândă, cuprins de regret că lăsase să-i scape o şansă atât de minunată ca picioarele lui Pilon.

Pilon îndoi braţele ca să mai uşureze din greutatea sticlelor.

Există un fapt verificat şi înregistrat în multe istorii că sufletul capabil să facă cel mai mare bine este totodată capabil şi de cel mai mare rău. Cine este oare mai hulitor decât preotul care se leapădă de credinţă? Cine este oare mai senzuală decât cea care a fost fecioară cu puţin timp în urmă? Cu toate astea, e posibil să fie doar o chestiune de aparenţe.

Pilon, proaspăt întors din rai, deşi fără ştiinţă, era extrem de receptiv la orice adiere nocivă, la orice influenţă nefastă care împânzea noaptea din jurul lui. E adevărat că picioarele încă îl duceau spre casa lui Danny, însă nu mai aveau nici intenţie, nici convingere în ele. Abia aşteptau un semnal, cât de mic, pentru a face cale întoarsă. Gândul lui Pilon încerca deja să răspundă la întrebarea cât de cumplit de beat putea să ajungă din două galoane de vin şi cât de mult l-ar fi ţinut această stare.

Se întunecase aproape de tot. Nu se mai zăreau nici drumul murdar şi nici şanţurile laterale. Nu se poate trage nicio concluzie morală din faptul că în acea clipă, când impulsurile lui Pilon se clătinau între generozitate şi egoism, la fel de nesigure ca o pană, chiar în acea clipă s-a întâmplat ca Pablo Sanchez să zacă într-un şanţ la marginea drumului, cu gândul la o ţigară şi un păhărel de vin.

Ah, rugăciunile milioanelor, cum trebuie ele să se înfrunte şi să se distrugă în drumul lor spre tronul Domnului!

Pablo auzi mai întâi paşi, pe urmă întrezări o siluetă, apoi îl recunoscu pe Pilon.

— *Ai, amigo*, strigă el jovial. Ce povară grea duci?

Pilon se opri ca trăsnit şi se uită în şanţ.

— Credeam că eşti la puşcărie, spuse el cu severitate. Am auzit ceva despre o gâscă.

— Chiar am fost, Pilon, spuse glumeţ Pablo. Însă nu mi-au făcut o primire prea frumoasă. Judecătorul a zis că nu-mi ajută la nimic, iar poliţiştii cică mănânc mai mult decât raţia pentru trei oameni. Aşa că – încheie el plin de mândrie – mi-au dat drumul pe cuvânt de onoare.

Pilon fu iertat de păcatul egoismului. E adevărat că n-a dus vinul la casa lui Danny, însă l-a invitat pe loc pe Pablo să bea împreună la casa închiriată. Dacă din calea vieţii se desfac două drumuri generoase şi numai unul poate fi urmat, cine poate să judece care dintre ele e mai bun?

Pilon şi Pablo au intrat în căsuţă plini de voioşie. Pilon a aprins o lumânare şi a adus două borcane de compot drept pahare.

— În sănătatea ta! spuse Pablo.

— *Salud*[5]*!* făcu Pilon.

Şi peste câteva minute, Pablo spuse şi el:

— *Salud!*

— Noroc şi sănătate! zise Pilon.

Se mai odihniră un pic.

— *Su servidor*[6], spuse Pilon.

— Pân’ la fund! rosti Pablo.

Două galoane înseamnă vin, nu glumă, chiar şi pentru doi *paisanos.* Din punct de vedere spiritual, butelcile pot fi gradate în felul următor: imediat sub gâtul primei sticle – conversaţie serioasă şi concentrată. Vreo cinci centimetri mai jos – amintiri

triste şi dulcege. Zece centimetri mai jos, gânduri despre iubiri vechi şi mulţumitoare. Încă trei centimetri, gânduri despre iubiri amare. La fundul primei sticle – conversaţie serioasă şi concentrată. Vreo cinci centimetri mai jos – amintiri triste şi dulcege. Zece centimetri mai jos, gânduri despre iubiri amare. La fundul primei sticle – tristeţe generală difuză. Sub gâtul celei de a două sticle, melancolie neagră, păgână. Două degete mai jos, un bocet de dor sau mortuar. Încă un deget – orice cântec cunoscut. Gradaţia se opreşte aici, pentru că poteca se bifurcă şi calci pe teren nesigur. De acum încolo orice e posibil.

Dar să ne întoarcem la primul semn, care indică o conversaţie serioasă şi concentrată, pentru că Pilon dădu lovitura exact în acel loc.

— Pablo, zise el, nu te plictiseşti niciodată să dormi în şanţuri, ud şi fără un acoperiş deasupra capului, singur şi fără prieteni?

— Nu, răspunse Pablo.

Pilon îşi înmuie glasul pentru a fi mai convingător.

— Aşa credeam şi eu, prietene, pe vremea când eram un câine de pripas, jegos. Şi eu eram mulţumit, pentru că nu ştiam ce grozav e să ai o casă, un acoperiş şi o grădină. Ah, Pablo, asta înseamnă viaţă cu adevărat.

— E destul de bine, consimţi Pablo.

Pilon sări ca ars.

— Ce-ai zice, Pablo, să închiriezi o parte din casa mea? Ai termina cu pământul rece sub tine. Gata cu nisipul zgrunţuros de sub debarcader şi crabii care-ţi intră în pantofi. Ce-ar fi să locuieşti aici, cu mine?

— S-a făcut, consimţi Pablo.

— Uite ce e, ai să plăteşti doar cinşpe dolari pe

lună! Şi poţi să te foloseşti de toată grădina şi de toată casa, în afară de patul meu. Ia gândeşte-te, Pablo! Dacă îţi scrie cineva o scrisoare, ar avea unde s-o trimită.

— S-a făcut, zise Pablo. E grozav.

Pilon răsuflă uşurat. Nici nu-şi dăduse seama cum îl apăsa datoria faţă de Danny. Chiar dacă era aproape sigur că Pablo nu-i va plăti niciodată chiria, lucrul ăsta nu-i ştirbea cu nimic triumful. Dacă Danny ar cere vreodată banii, Pilon n-ar avea decât să spună: „Îţi plătesc când îmi plăteşte Pablo.”

Trecură la gradaţia următoare, iar Pilon îşi aminti ce fericit fusese pe când era copil.

— N-aveam nicio grijă, Pablo. Nu cunoşteam păcatul. Eram foarte fericit.

— Doar atunci am fost fericiţi, acceptă Pablo cu tristeţe.

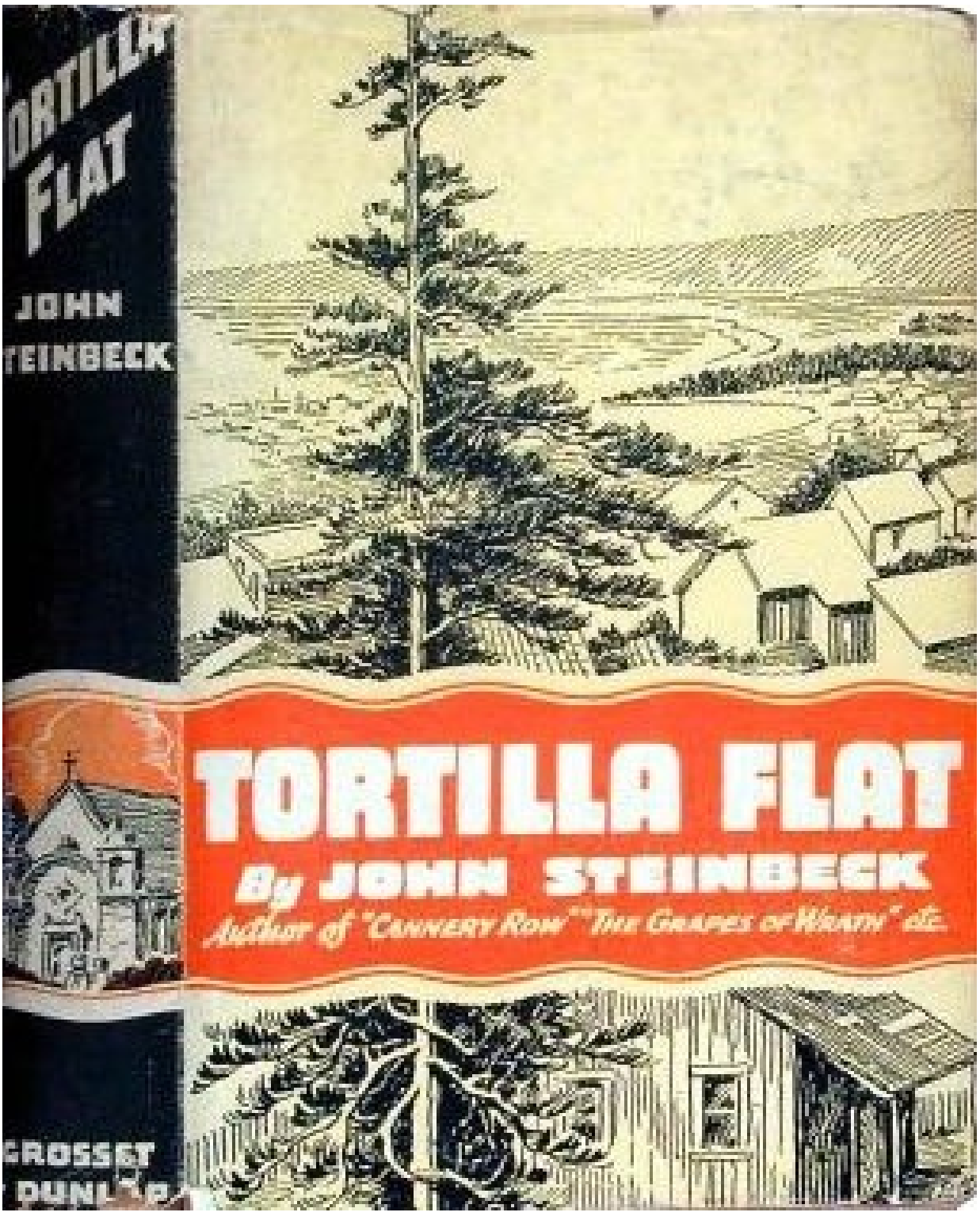
ORTILLA
FLAT
JOHN
TEINBECK
TORTILLA FLAT
By JOHN STEINBECK
Author of "Cannery Row" "The Grapes of Wrath" etc.
CROSSET
DUNL P

4

Cum Jesus Maria Corcoran, un om cumsecade, a devenit fără să vrea un instrument al răului

Viaţa se scurgea lin pentru Pilon şi Pablo. Dimineaţa, când soarele era mult deasupra pinilor, iar golful albastru se încreţea sub briză şi sclipea în vale, se sculau din pat alene şi gânditori.

Dimineaţa însorită e un prilej de bucurii tihnite. Când roua scăpărătoare stă agăţată pe nalbe, fiecare frunză păstrează o nestemată care, chiar dacă nu are valoare, e frumoasă. Nu e o vreme care îngăduie agitaţie sau grabă; dimineaţa, gândurile sunt încete, profunde şi aurii.

Pablo şi Pilon, în blue jeans şi cămăşi albastre, se îndreptară prieteneşte spre râpa din spatele casei, şi nu după mult timp se reîntoarseră să stea la soare pe verandă, să asculte strigătele vânzătorilor de peşte de pe străzile Monterey-ului, să tăifăsuiască pe tonuri aromite, somnoroase, despre ce se mai petrece la Cartierul Tortilla. Căci la Cartierul Tortilla există mii de puncte culminante pentru fiecare zi în care lumea îşi vede în continuare de drumul ei.

Pe prispă se simţeau în linişte. Numai degetele de la picioare se mişcau pe scândurile încălzite, când se aşezau muşte pe ele.

— Dacă toată roua asta ar fi diamante, spuse Pablo, am fi putred de bogaţi. Am duce-o într-o beţie continuă.

Însă Pilon, pe care blestemul realităţii crude îl

cam stingherea, adăugă:

— Am avea toţi prea multe diamante. N-ar mai avea valoare, iar vinul costă întotdeauna bani. Măcar dacă ar ploua într-o zi cu vin şi am avea un butoi să-l adunăm.

— Da’ vinul să fie bun, apăsă Pablo cuvintele. Nu poşirca aia ordinară pe care ai avut-o ultima oară.

— N-am dat bani pe el, spuse Pilon. L-a ascuns cineva în iarbă lângă sala de dans. La ce te aştepţi de la un vin găsit?

Se aşezară, dând din mâini alene după muşte.

— Cornelia Ruiz l-a tăiat ieri pe mexicanul negru, comentă Pilon.

Pablo ridică ochii, uşor interesat.

— S-au bătut? întrebă el.

— A, nu, negrul habar n-a avut că ieri Cornelia şi-a luat pe altul şi a încercat să intre la ea. Iar Cornelia l-a tăiat.

— Ar fi trebuit să ştie, făcu Pablo cu un aer înţepat.

— Păi era în oraş când şi-a găsit Cornelia pe altul. Când i-a încuiat uşa, negrul a încercat să intre pe fereastră.

— Negrul e un tâmpit, decretă Pablo. A murit?

— A, nu. L-a crestat doar puţin pe braţe. Cornelia nu era supărată. Numai că nu voia să-l lase să intre.

— Cornelia nu e o femeie prea serioasă, spuse Pablo. Cu toate că taică-su a murit de zece ani şi ea încă îi plăteşte slujbe la biserică.

— Las’ că are nevoie de ele, remarcă Pilon. A fost un om al dracului; n-a stat nici la zdup şi nici nu s-a dus vreodată la spovedanie. Când bătrânul Ruiz era pe moarte, preotul a vrut să-l aline, şi Ruiz s-a spovedit. Cornelia zice că preotul, când a ieşit din

camera bolnavului, era alb ca un cadavru. Însă după aia preotul a zis că n-a crezut nici jumătate din ce i-a înşirat Ruiz.

Cu agilitate de pisică, Pablo îşi arse o labă pe genunchi şi ucise o muscă ce poposise acolo.

— Ruiz a fost întotdeauna un mincinos, spuse el. Sufletul ăla o să aibă nevoie de slujbe, nu glumă. Da' tu crezi că slujba are vreo putere când banii pentru ea vin din buzunarele oamenilor care zac în somnul beţiei în casa Corneliei?

— Slujba e slujbă, zise Pilon. Puţin îi pasă ăluia care-ţi vinde cana de vin de unde vin lovelele. Şi nici pe Dumnezeu nu-l interesează de unde vine slujba. Îi place şi-atât, la fel cum îţi place ţie vinul. Părintele Murphy se ducea mereu la pescuit şi luni întregi pâinea sfinţită a avut gust de scrumbie, da' asta nu însemnă că nu era sfântă. Lucrurile astea le pot explica preoţii, iar noi n-avem de ce să ne facem griji. Oare de unde am putea noi să facem rost de nişte ouă? Ce bine-ar fi să mâncăm un ou acum!

Pablo îşi trase pălăria pe ochi, ca să nu-l mai supere soarele.

— Charlie Meeler mi-a spus că Danny s-a lipit cu Rosa Martin, portugheza.

Pilon sări în sus alarmat.

— Poate fata asta o să vrea să se mărite cu Danny. Portughezele vor întotdeauna să se mărite şi tare le mai plac banii. Poate când o să se însoare, Danny o să ne piseze cu chiria. Rosa asta o să dorească rochii noi. Ca toate femeile. Le ştiu eu.

Pablo părea şi el cam abătut.

— Ce-ar fi să ne ducem să vorbim cu Danny...? sugeră el. Găinile alea ale doamnei Morales sunt vrednice foc.

Se încălţară şi porniră încetişor spre casa lui Danny.

Pilon se aplecă şi culese capacul unei sticle de bere, înjură şi-l aruncă.

— Un nemernic l-a lăsat acolo ca să-i păcălească pe oameni, spuse el.

— L-am încercat şi eu azi-noapte, mărturisi Pablo.

Se uită într-o curte unde porumbul era copt şi făcu o evaluare mentală a gradului de coacere.

Îl găsiră pe Danny aşezat pe prispă, îndărătul arbustului de trandafir, mişcând din degetele de la picioare ca să se apere de muşte.

— *Ai, amigos*, îi salută el cu lehamite.

Se aşezară lângă el şi-şi scoaseră pălăriile şi pantofii. Danny dădu la iveală o punguţă de tutun şi câteva foiţe şi i le întinse lui Pilon. Pilon păru puţin mirat, însă nu făcu niciun comentariu.

— Cornelia Ruiz a dat cu cuţitul în mexicanul negru, spuse el.

— Am auzit, spuse Danny.

Pablo vorbi înveninat.

— Femeile astea, nu mai au nimic sfânt.

— E periculos să te culci cu ele, spuse Pilon. Am auzit că e o portugheză tânără la Flat care lasă bărbaţilor o amintire de neuitat dacă ei se învrednicesc să o ia.

Pablo scotea nişte ţâţâituri dezaprobatoare. Îşi desfăcu mâinile.

— Ce poate să facă un bărbat? întrebă el. Te mai poţi încrede în cineva?

Cercetară chipul lui Danny şi nu văzură pe el nici urmă de alarmă.

— Pe fată o cheamă Rosa, spuse Pilon. Nu-i mai pomenesc şi celălalt nume.

— A, vorbeşti de Rosa Martin, remarcă Danny fără interes. Ei, la ce să te aştepţi de la o portugheză?

Pablo şi Pilon oftară uşuraţi.

— Ce mai fac găinile doamnei Morales? întrebă Pilon într-o doară.

Danny scutură trist din cap.

— Au murit toate. Doamna Morales a pus nişte păstăi de fasole la borcane şi borcanele au răsuflat. A dat fasolea la găini şi găinile au dat ortul popii absolut toate.

— Şi unde sunt acum găinile? întrebă Pablo.

Danny clătină două degete a dezaprobare.

— I-a spus cineva doamnei Morales să nu se atingă de găini că o să se îmbolnăvească, însă le-am curăţat bine pe dinăuntru şi le-am vândut măcelarului.

— Şi a murit careva? întrebă Pablo.

— Nu. Cred că găinile nu aveau nimic.

— Şi-ai cumpărat cumva puţin vin cu banii de pe găini? întrebă Pilon.

Danny îi zâmbi cinic.

— A cumpărat doamna Morales, şi aseară m-am dus la ea. E o femeie nostimă din anumite puncte de vedere, şi nici prea bătrână.

În ochii lui Pablo şi ai lui Pilon se reîntoarse alarma.

— Verişoara mea Weelie zice că are cincizeci de ani, declară Pilon febril.

Danny întinse braţele.

— Ce-ţi pasă ţie câţi ani are? remarcă el filozofic. E zglobie, fata. Are casa ei şi două sute de dolari la bancă. Pe urmă Danny deveni uşor stânjenit. Aş vrea să-i fac un cadou doamnei Morales.

Pilon şi Pablo îşi priveau picioarele şi încercau,

printr-un efort mental extrem, să pareze ce avea să vină. Însă efortul lor fu zadarnic.

— Dac-aş avea nişte bani, spuse Danny, i-aş cumpăra o cutie mare de bomboane.

Privi cu înţeles la chiriaşii lui, însă niciunul nu-i răspunse.

— Aş avea nevoie de un dolar sau doi, sugeră el.

— Chin Kee usucă zilnic calmari, remarcă Pilon. Ai putea să tai calmari vreo jumătate de zi.

Danny vorbi apăsat.

— Nu-i şade bine cuiva care are două case să taie calmari, însă dacă s-ar plăti ceva din chirie...

Pilon se ridică nervos.

— Mereu chiria! strigă el. Ai să ne arunci pe străzi, în şanţuri, şi tu o să dormi în patul moale. Hai, Pablo, spuse Pilon mânios, facem noi rost de bani pentru zgârie-brânză ăsta, pentru ovreiul ăsta.

Cei doi porniră.

— De unde facem rost de bani? întrebă Pablo.

— Habar n-am, spuse Pilon. Poate n-o să ne mai ceară.

Însă pretenţia inumană le zdruncinase serios liniştea.

— O să-i spunem în faţă „ovrei bătrân” când o să-l vedem, declară Pilon. I-am fost prieteni ani de-a rândul. Când a avut nevoie, l-am hrănit. Când i-a fost frig, l-am îmbrăcat!

— Când a fost asta? întrebă Pablo.

— Păi, aşa am fi făcut, dacă ar fi avut nevoie de ceva, şi noi am fi avut acel ceva. Uite-aşa prieteni i-am fost! Iar acum calcă în picioare prietenia noastră pentru o cutie mare de bomboane pe care să i-o dea unei babe grăsane.

— Bomboanele nu fac bine oamenilor, remarcă

Pablo.

De atâtea emoţii, Pilon era răpus. Se aşează în şanţul de lângă drum, îşi propti bărbia în pumni şi rămase aşa, dezolat.

Pablo se aşează şi el, însă doar ca să se odihnească, pentru că prietenia cu Danny nu era la fel de veche şi de frumoasă ca aia cu Pilon.

Fundul şanţului era năpădit de iarbă uscată şi tufişuri. Pilon, privind în jos în tristeţea şi indignarea lui, văzu ridicându-se dintre crengi un braţ. Pe urmă, lângă braţ, o sticlă de vin de un galon, pe jumătate plină. Îl apucă de mână pe Pablo şi arătă spre şanţ.

Pablo se holbă şi el.

— Poate e mort, Pilon.

Pilon îşi revenise puţin şi odată cu asta îi revenise şi viziunea clară.

— Dacă e mort, nu mai are nevoie de vin. N-o să-l îngroape cu sticla.

Braţul se mişcă, dădu la o parte tufişul şi scoase la iveală mutra jegoasă şi barba roşcovană, ţepoasă a lui Jesus Maria Corcoran.

— *Ai*, Pilon. *Ai*, Pablo, spuse el ameţit. *Que tomas*[7]?

Pilon sări lângă el în şanţ.

— *Amigo*, Jesus Maria! Nu prea te simţi bine!

Jesus Maria zâmbi blajin.

— Doar puţin beat! murmură el. Se ridică în genunchi. Veniţi să beţi ceva, prieteni. Beţi zdravăn. Mai avem o grămadă.

Pilon înclină sticla pe cot. Înghiţi de patru ori şi goli din sticlă peste un *pint*[8]. Pe urmă preluă butelca Pablo, care se jucă cu ea precum pisica cu o pană. Îi lustrui gura cu mâneca. Adulmecă vinul... Luă vreo

trei-patru înghiţituri preliminare şi lăsă să-i picure câţiva stropi în jurul gurii, aşa, ca să-şi aţâţe pofta. În cele din urmă exclamă: *Madre de Dios, que vino!*[9] Ridică butelca şi vinul roşu gâlgâi fericit pe gâtlej.

Mâna lui Pilon se întinsese cu mult înainte ca Pablo să fi apucat să respire. Pilon îi aruncă o privire galeşă şi plină de admiraţie prietenului său Jesus Maria.

— Ai descoperit o comoară în pădure? întrebă el. A murit vreo persoană pricopsită care te-a trecut în testament, amice drag?

Jesus Maria era o fiinţă caritabilă, iar bunătatea nu-l părăsea niciodată. Îşi drese glasul şi scuipă.

— Dă-mi o înghiţitură, spuse el. Am gâtul uscat. Am să-ţi spun cum a fost. Bău visător, ca unul care are atât de mult vin încât îl poate bea pe îndelete, ba chiar poate să verse puţin din el, fără să aibă remuşcări. Acum două nopţi dormeam pe plajă, spuse el. Afară pe plajă, lângă Seaside.

Noaptea, vălurelele au adus o bărcuţă la mal. Ah, o bărcuţă drăgălaşă, cu vâsle cu tot. M-am suit în ea şi am vâslit până la Monterey. Merita pe puţin douăzeci de dolari, însă nu prea merg afacerile, aşa că n-am căpătat pe ea decât şapte.

— Şi ţi-au mai rămas bani? se interesă Pilon însufleţit.

— Am să vă povestesc cum a fost, spuse Jesus Maria cu o oarecare demnitate. Am cumpărat două galoane de vin şi le-am adus aici în pădure, pe urmă m-am dus să mă plimb cu Arabella Gross. I-am cumpărat o pereche de papuci de mătase din Monterey. I-au plăcut – erau atât de moi şi de trandafirii. Pe urmă am cumpărat un *pint* de whisky pentru Arabella, şi după un timp ne-am întâlnit cu

nişte soldaţi, şi fata a plecat cu ei.

— Ah, să furi bani de la un om cumsecade! strigă îngrozit Pilon.

— Nu, zise visător Jesus Maria. Oricum era timpul să plece. Şi pe urmă am venit aici şi m-am culcat.

— Şi deci nu mai ai bani?

— Nu ştiu, spuse Jesus Maria. O să văd.

Se scotoci în buzunare şi scoase la lumină trei hârtii mototolite de câte un dolar şi o monedă de zece cenţi.

— Astă-seară, zise el, am să-i cumpăr Arabellei Gross unul dintre lucruşoarele alea care-o încing mai sus de brâu.

— Adică prostiile alea de buzunare de mătase pe aţă?

— Da, spuse Jesus Maria, şi nu sunt chiar prostii cum crezi tu.

Tuşi să-şi dreagă glasul.

Brusc, Pilon deveni plin de solicitudine.

— Aerul nopţii, spuse el. Nu e bine să dormi în aer liber. Hai, Pablo, o să-l ducem la noi acasă şi o să-i doftoricim răceala. Boala de plămâni a pornit serios, însă o să i-o vindecăm noi.

— Ce tot trăncăneşti? spuse Jesus Maria. N-am nici pe dracu'.

— S-o crezi tu, spuse Pilon. Aşa zicea şi Rudolfo Kelling. Şi acu' o lună ai fost şi tu la înmormântare. Ca să nu mai zic de Angelina Vasquez. A murit acu' o săptămână.

Jesus Maria se sperie.

— Da' ce crezi că s-a întâmplat?

— Dormi noaptea sub cerul liber, spuse plin de înţelepciune Pilon. Dar plămânii nu rezistă.

Pablo înfăşură butelca de vin într-o foaie de

brusture mare, aşa că oricine ar fi trecut ar fi fost mult timp ros de curiozitate până să afle ce ascundea buruiana.

Pilon mergea alături de Jesus Maria şi-l atingea din când în când sub cot, ca să-i aducă aminte că nu era sănătos. L-au dus acasă la ei şi l-au întins pe un pat pliant şi, deşi ziua era caldă, l-au învelit cu o cuvertură veche. Pablo vorbi plin de simţire despre sărmanii care se încovrigau şi sufereau de tuberculoză. Pe urmă, Pilon îşi modulă vocea încărcată de tandreţe. Vorbea cu respect despre bucuria de a trăi într-o căsuţă. Când noaptea e în toi, şi taclalele se sfârşesc, ca şi vinul, iar afară ceţurile cadaverice atârnă până la pământ asemenea fantomelor unor lipitori uriaşe, nu te duci să te culci în umezeala bolnăvicioasă a unui şanţ. Nu, te duci într-un pat moale, pufos şi cald şi dormi ca un prunc.

Jesus Maria adormise cam la aceste cuvinte. Pilon şi Pablo au fost nevoiţi să-l trezească şi să-i dea o înghiţitură. Pe urmă Pilon vorbi emoţionat despre dimineţile când zaci în cuibuşorul călduţ până când soarele s-a înălţat suficient ca să-ţi folosească la ceva. Nu te trezeşti în zori clănţănind şi bătând din palme de teamă să nu înţepeneşti.

În cele din urmă, Pilon şi Pablo tăbărâră asupra lui Jesus Maria ca doi câini de vânătoare care se reped, tăcuţi, asupra prăzii. Îi închiriară casa pentru cincisprezece dolari pe lună. Jesus Maria acceptă fericit. Dădură mâinile cu toţii. Butelca îşi făcu apariţia dintre brusturi. Pilon supse zdravăn, pentru că îşi dădea seama că greul abia începea pentru el. Rosti blajin, în treacăt, în timp ce Jesus Maria trăgea din sticlă:

— Şi acum nu plăteşti decât trei dolari aconto.

Jesus Maria lăsă sticla jos şi se uită la el îngrozit.

— Nu, explică el. I-am promis Arabellei Gross să-i cumpăr un lucruşor d-ăla. Am să plătesc chiria la vremea cuvenită.

Pilon ştia că făcuse o gafă.

— Când stăteai întins pe plajă la Seaside, Dumnezeu a împins bărcuţa către tine. Crezi că Dumnezeu a făcut aşa ceva ca tu să cumperi sutiene de mătase unei târfe de la fabrica de conserve? Nu! Dumnezeu ţi-a trimis-o ca să nu mori pentru că dormi pe pământ în frig. Crezi că pe Dumnezeu îl interesează ţâţele Arabellei? Şi, în plus, o să luăm doi dolari depozit, continuă el. Cu un dolar poţi să cumperi o chestie d-aia să bagi şi ugerele vacii în ea.

Jesus Maria însă tot nu era convins.

— Să-ţi spun ceva, continuă Pilon, dacă nu-i plătim lui Danny doi dolari, o să ne arunce pe stradă, şi asta numai din vina ta. O să ne ai pe conştiinţă dacă o să dormim în şanţuri.

Jesus Maria Corcoran o lăsă baltă sub presiunea atâtor atacuri, din atât de multe direcţii.

Îi înmână lui Pilon două hârtii mototolite.

Starea de încordare se topi, şi în cameră se aşternură pacea şi liniştea, o prietenie fierbinte şi profundă. Pilon se relaxă, Pablo duse înapoi la el în pat cuvertura, iar conversaţia se înteţi.

— Trebuie să-i ducem banii ăştia lui Danny.

După ce-şi potoliseră pofta, îşi sorbeau acum vinul din borcane.

— Da’ ce nevoie aşa mare are Danny de doi dolari? întrebă Jesus Maria.

Pilon trecu la confidenţe. Mâinile prinseră să i se

zbată ca două molii gemene, împiedicate să-şi ia zborul pe uşă.

— Prietenului nostru Danny îi lucesc ochii după doamna Morales. A, să nu crezi că Danny e vreun prost. Doamna Morales are două sute de dolari la bancă. Danny vrea să cumpere o cutie mare cu bomboane pentru doamna Morales.

— Bomboanele nu fac bine oamenilor, remarcă Pablo. Le provoacă dureri de dinţi.

— Asta e treaba lui Danny, spuse Jesus Maria. Dacă vrea s-o doară dinţii pe doamna Morales, n-are decât. Ce ne pasă nouă de măselele doamnei Morales?

O umbră de nelinişte se aşternu pe chipul lui Pilon.

— Dar dacă prietenul nostru Danny, interveni el sever, îi duce cutia cu bomboane doamnei Morales, o să mănânce şi el câteva. Aşa că şi pe prietenul nostru o să-l doară dinţii.

Pablo dădu din cap neliniştit.

— Nu e frumos ca prietenii lui Danny, în care el are toată încrederea, să-i provoace dureri de dinţi.

— Şi atunci ce să facem? întrebă Jesus Maria, cu toate că şi el, şi toţi ceilalţi ştiau exact ce vor face. Se aşteptau politicoşi unul pe altul să facă propunerea inevitabilă. Tăcerea se prelungea. Pilon şi Pablo simţeau că nu de la ei trebuia să vină propunerea, pentru că, judecând dintr-un anume punct de vedere, puteau fi consideraţi părţi interesate. Jesus Maria tăcu, din respect pentru gazdele sale, însă, când tăcerea îl făcu să-şi dea seama ce se aştepta de la el, interveni prompt.

— Un galon de vin e un cadou frumos pentru o doamnă, sugeră el pe un ton melodios.

Pilon şi Pablo erau uluiţi de isteţimea de care dădea dovadă prietenul lor.

— Putem să-i spunem lui Danny că ar fi sănătos pentru dantură să cumpere vin.

— Dar poate că lui Danny n-o să-i pese de avertismentul nostru. Dacă-i dai bani lui Danny, nu se ştie ce-o să facă cu ei. Se prea poate să cumpere zaharicale, şi pe urmă degeaba ne-am pierdut timpul să ne facem griji.

Făcuseră din Jesus Maria avangarda lor, omul cu idei salvatoare.

— Poate că dacă o să cumpărăm noi vinul şi i-l dăm lui Danny nu mai e niciun pericol, sugeră el.

— Asta e! strigă Pilon. Ai brodit-o.

Jesus Maria zâmbi cu modestie pentru încrederea acordată. Simţise că mai devreme sau mai târziu acest principiu avea să fie promulgat de cineva din acea încăpere.

Pablo turnă ultimul strop de vin în borcanele pentru compot şi băură cu toţii, răpuşi de efort. Se simţeau mândri că ideea le sosise atât de logic şi pentru o cauză atât de filantropică.

— Acum mi-e foame, anunţă Pablo.

Pilon se ridică, se duse la uşă şi privi spre soare.

— A trecut de amiază, spuse el. Eu şi Pablo ne ducem la Torrelli să luăm vinul, iar tu, Jesus Maria, du-te în Monterey şi fă rost de ceva de mâncare. Poate doamna Bruno, de pe chei, îţi dă un peşte. Poate capeţi şi ceva pâine de pe undeva.

— Mai bine merg cu voi, spuse Jesus Maria, fiindcă avea o bănuială cu privire la ce putea să urmeze, un lucru pe cât de logic, pe atât de inevitabil şi care începuse deja să încolţească în minţile prietenilor lui.

— Nu, Jesus Maria, spuseră ei hotărâţi. E aproximativ ora două. Într-o oră se face trei. O să ne întâlnim aici să mâncăm câte ceva. Şi poate bem şi câte un pahar de vin.

Jesus Maria porni în silă spre Monterey. Pablo şi Pilon coborau însă fericiţi dealul spre casa lui Torrelli.

John

STEINBECK

Tortilla Flat

5

Cum a schimbat Sfântul Francesco mersul lucrurilor şi cum le-a aplicat o pedeapsă blândă lui Pilon, Pablo şi Jesus Maria

După-amiaza se lăsă la fel de imperceptibil cum se lasă bătrâneţea asupra unui om fericit. Lumina soarelui era stropită uşor cu aur. Golful deveni mai albăstrui şi mai încreţit de vălurelele stârnite de briză. Pescarii singuratici, care sunt încredinţaţi că peştele muşcă atunci când vine fluxul, plecară de pe stânci, cedând locurile celorlalţi, care sunt convinşi că peştele muşcă la reflux.

La ora trei vântul dădu târcoale şi suflă blând dinspre golf, aducând cu el tot felul de mirosuri delicate de varec. Cârpacii de năvoade din parcelele libere ale Monterey-ului lăsară jos navetele şi-şi răsuciră câte o ţigară. Pe străzile oraşului, cucoane planturoase, în ai căror ochi sălăşluiau acea istoveală şi acea isteţime care se observă deseori în privirile porcinelor, erau purtate în maşini cu motoare de mare putere spre paharele de ceai şi gin de la hotelul Del Monte. Pe strada Alvarado, Hugo Machado, croitorul, îşi atârnase un anunţ pe uşa prăvăliei: „Mă întorc peste 5 minute” şi plecase acasă fără să mai revină în ziua aceea. Pinii se unduiau uşor şi voluptuos. Găinile din o sută de poieţi îşi plângeau pe tonuri placide soarta vitregă.

Pilon şi Pablo se aşezară sub un trandafir din curtea lui Torrelli şi începură să-şi soarbă liniştiţi vinul, lăsând după-amiaza să crească pe nesimţite

deasupra lor, precum creşte părul.

— Bine am făcut că nu i-am dus lui Danny două galoane de vin, rosti Pilon. Ăsta nu prea ştie cum să se înfrâneze la băutură.

Pablo aprobă.

— Danny pare sănătos, spuse el, însă despre oameni d-ăştia auzi zilnic că-şi dau duhul. Gândeşte-te la Rudolfo Kelling. Gândeşte-te la Angelina Vasquez.

Realismul lui Pilon se ridică domol la suprafaţă.

— Rudolfo a căzut în cariera de piatră la Pacific Grove, remarcă el puţin mustrător. Angelina a mâncat peşte stricat. Dar ştiu ce vrei să spui, continuă el îngăduitor. Şi sunt nenumăraţi cei care mor din cauza excesului de alcool.

Întregul Monterey începea să facă încet-încet pregătirile fireşti pentru noapte. Doamna Guttierez toca mărunt ardei roşu pentru sos. Rupert Hogan, vânzătorul de spirtoase, adăugă apă în gin şi-l puse deoparte ca să-l servească după miezul nopţii. Mai presără şi puţin piper în primul whisky de seară. La pavilionul de dans El Paseo, Bullet Rosendale deschise o cutie cu covrigi şi-i aranjă pe platouri ca o dantelă grosolană de culoare maro. The Palace Company îşi adună copertina. Un mic grup de bărbaţi care-şi petrecuseră după-amiaza în faţa poştei, salutându-şi prietenii, se îndreptară spre gară, ca să urmărească sosirea expresului Del Monte din San Francisco. Pescăruşii se ridicară ghiftuiţi de pe plajele fabricii de conserve de peşte şi-şi luară zborul spre stâncile din apă. Şiruri de pelicani înaintau dârz deasupra apei, îndreptându-se spre adăposturi pe timpul nopţii. Italienii îşi

înfăşurau năvoadele pe cilindrii uriaşi din bărcile de pescuit. Micuţa domnişoară Alma Alvarez, care avea nouăzeci de ani, îşi duse buchetul zilnic de muşcate trandafirii, ofrandă Fecioarei de pe peretele exterior al bisericii San Carlos. În satul învecinat şi preponderent metodist din Pacific Grove, societatea WCTU[10] s-a întâlnit pentru ceai şi discuţii, dând ascultare unei doamne firave care descria energic şi colorat viciul şi desfrâul din Monterey. Doamna considera că ar fi necesar ca un comitet să viziteze aceste localităţi ca să vadă exact cât de îngrozitoare era situaţia în realitate. Trecuseră de prea multe ori în revistă această problemă, şi aveau nevoie de fapte.

Soarele călători spre apus şi se îmbujoră portocaliu. Sub arbustul de trandafir din curtea lui Torrelli, Pablo şi Pilon dădură gata primul galon de vin. Torrelli ieşi din casă şi trecu prin curte, fără să observe clienţii vechi. Au aşteptat până când a dispărut din raza lor vizuală pe drumul spre Monterey; atunci Pablo şi Pilon, au intrat în casă şi cu mult meşteşug au reuşit să smulgă o cină doamnei Torrelli. I-au şters una peste fund, i-au zis „răţuşcă dulce”, i-au făcut nişte avansuri curtenitoare şi în cele din urmă au plecat, lăsând-o măgulită şi puţin cam şifonată.

În Monterey se făcuse seară şi se aprinseseră luminile. Ferestrele luceau blând. Cinematograful Monterey începu să afişeze cu litere luminoase: „Copiii iadului – copiii iadului.” Un grup mic, însă fanatic, de bărbaţi care au credinţa că peştele muşcă seara îşi ocupară locurile pe stâncile reci ale mării. O pală de ceaţă pluti peste străzi şi se atârnă de coşuri, iar aerul se umplu de mirosul de pin ars.

Pablo şi Pilon se reîntoarseră la tufişul lor de trandafiri şi se aşezară pe pământ, însă nu mai erau la fel de mulţumiţi ca înainte.

— E rece aici, zise Pilon, şi trase o duşcă de vin să se încălzească.

— Ar trebui să mergem la noi acasă, unde e cald, spuse Pablo.

— Da' n-avem lemne pentru sobă.

— Ei, zise Pablo, dacă ţii tu vinul, ne vedem la colţul străzii.

Aşa şi făcură, într-o jumătate de oră.

Pilon aşteptă răbdător, fiindcă ştia că există unele lucruri la care nici prietenii nu te pot ajuta. În vreme ce aştepta, Pilon nu scăpă din ochi strada, în direcţia spre care o luase Torrelli, căci Torrelli era un om energic, pentru care explicaţiile, indiferent cât de chibzuite sau de meşteşugite în cuvinte, nu făceau doi bani. Ba, mai mult, Pilon ştia că Torrelli, asemenea italienilor, avea un ideal absolut donquijotesc şi exagerat cu privire la căsătorie. Însă Pilon stătea degeaba la pândă. Nici urmă de Torrelli care să se întoarcă vijelios acasă. Nu peste mult timp i se alătură şi Pablo, iar Pilon observă cu admiraţie şi mulţumire că avea un braţ de vreascuri de pin luate din stiva lui Torrelli.

Pablo nu comentă noua sa aventură până când ajunseră acasă.

Pe urmă repetă ca un ecou cuvintele lui Danny: „Zglobie, răţuşca asta dulce."

Pilon aprobă din cap în întuneric şi vorbi filozofând în tihnă.

— Rareori găseşti toate lucrurile la o singură piaţă – vin, mâncare, iubire şi lemne de foc. Nu trebuie să-l uităm pe Torrelli, Pablo, prietene. E un om care

merită să fie cunoscut. Ar trebui să-i facem odată un mic cadou.

Pilon aprinse un foc zdravăn în godin. Cei doi prieteni îşi traseră scaunele mai aproape şi aduseră borcanele mai lângă foc, ca să încălzească puţin vinul. În noaptea aceea lumina era sfinţită. Pablo adusese o lumânare pe care o aprinsese în cinstea Sfântului Francisc. Ceva îi atrase atenţia până să se termine acţiunea sacră. Micuţul con de ceară ardea frumos în opaiţul din scoică, aruncând umbrele lui Pablo şi Pilon pe pereţi şi făcându-le să se unduiască.

— Oare unde o fi dispărut Jesus Maria? Zise Pilon.

— A promis că o să se întoarcă repede, spuse Pablo. Nu ştiu dacă în omul ăsta poţi avea încredere.

— Poate l-a reţinut vreun lucruşor, Pablo. Jesus Maria, cu barba lui roşie şi inima pe care o are, aproape mereu dă de necazuri cu doamnele.

— Are minte de lăcustă, spuse Pablo. Cântă, joacă şi ţopăie. Niciun pic de seriozitate.

N-au avut de aşteptat prea mult. Abia începuseră al doilea borcan de vin, când Jesus Maria intră, clătinându-se. Se ţinea de canaturile uşii ca să stea drept. Avea cămaşa sfâşiată şi faţa plină de sânge. Un ochi era învineţit şi lugubru în lumina pâlpâitoare a lumânării.

Pablo şi Pilon se repeziră la el.

— Prietenul nostru! E rănit. A căzut de pe stâncă. A fost călcat de tren!

Nu era pic de ironie în glasurile lor, însă Jesus Maria o luă drept cea mai cruntă batjocură. Îi fulgeră cu ochiul, care mai avea încă oarecare asprime pentru asemenea chestiuni.

— Şi mă-ta, şi mă-ta au fost nişte vaci fără ugere, se zborşi el.

Se îndepărtară de el, îngroziţi de vulgaritatea înjurăturii.

— Prietenul nostru are mintea rătăcită.

— I-au spart ţeasta.

— Toarnă-i puţin vin, Pablo.

Jesus Maria se aşează posac lângă foc şi-şi mângâie borcanul, în timp ce prietenii lui aşteptau răbdători explicaţia tragediei. Însă Jesus Maria părea mulţumit să-şi lase prietenii neştiutori în privinţa asta. Cu toate că Pilon îşi drese glasul de câteva ori şi deşi Pablo îl privi pe Jesus Maria plin de compasiune şi înţelegere, Jesus Maria rămase îmbufnat, cu ochii ţintă la sobă, la vin şi la lumânarea binecuvântată până când, în cele din urmă, reticenţa lui nepoliticoasă îl împinse pe Pilon la o impoliteţe similară. La urma urmelor, nici nu vedea cum ar fi putut proceda altfel.

— Tot soldaţii? întrebă el.

— Da, mârâi Jesus Maria. De data asta au apărut prea repede.

— Probabil că au fost vreo douăzeci dacă te-au aranjat aşa, remarcă Pablo, ca să-i susţină moralul prietenului. Ştie toată lumea ce al dracului eşti la bătaie.

Şi Jesus Maria chiar păru puţin mai întremat.

— Au fost patru, spuse el. Şi Arabella Gross le-a dat o mână de ajutor. M-a lovit în cap cu un pietroi.

Pilon simţi un val de indignare morală năvălindu-i în suflet.

— N-aş vrea să-ţi aduc aminte, spuse el cu asprime, că prietenii tăi te-au prevenit în privinţa nenorocitei ăsteia.

Se întreba dacă îl prevenise cu adevărat pe Jesus Maria şi parcă-şi amintea că da.

— Fetele astea albe ieftine sunt nişte nenorocite, amice, interveni Pablo. Da' i-ai dat lucruşorul ăla cu care să se încingă?

Jesus Maria se scotoci în buzunar şi scoase la iveală un sutien boţit, roz, din mătase artificială.

— Nu venise încă timpul, spuse el. Tocmai mă îndreptam spre momentul acela; şi, în plus, nici nu apucasem să ajungem în pădure.

Pilon adulmecă aerul şi dădu din cap, însă nu fără o anumită doză de îngăduinţă întristată.

— Ai băut whisky.

Jesus Maria aprobă din cap.

— Şi de unde a apărut whisky-ul, mă rog?

— De la soldaţi, spuse Jesus Maria. Îl ţineau sub un podeţ – Arabella ştia de el şi mi-a spus. Da' soldaţii ne-au văzut cu sticla.

Povestea prindea treptat contur. Lui Pilon îi plăcea genul. O poveste nu face doi bani dacă o torni pe nerăsuflate. O poveste bună se naşte din frânturi şi lucruri pe jumătate spuse pe care trebuie să le completezi din experienţa celui care ascultă. Luă sutienul roz din poala lui Jesus Maria, îşi trecu degetele peste el şi privirea îi rătăci gânditoare. Într-o clipă însă ochii i se înviorară de o scânteiere şugubeaţă.

— Ştii! strigă el. O să-i dăm chestia asta lui Danny, ca un cadou pentru doamna Morales.

Aplaudară ideea cu toţii, în afară de Jesus Maria, iar el se simţi într-o minoritate zdrobitoare. Pablo, înţelegând plin de delicateţe ce înseamnă să fii învins, îi umplu borcanul.

După ce se scurse puţin timp, toţi trei începură să

zâmbească. Pilon povesti o întâmplare tare caraghioasă pe care o păţise taică-su. Grupul fu din nou cuprins de veselie. Cântară. Jesus Maria execută un dans, târâş-grăpiş, ca să demonstreze că nu era rănit prea grav. Vinul scădea mereu în butelcă, însă n-apucă să se termine, pentru că cei trei amici adormiseră. Pilon şi Pablo se duseră clătinându-se spre paturile lor, iar Jesus Maria se întinse comod pe duşumea lângă sobă.

Focul muri. Casa se umplu de sunetele profunde ale somnului. În camera din faţă nu se mişca decât un singur lucru. Lumânarea binecuvântată îşi repezea flacăra ascuţită în sus şi-n jos cu o iuţeală de necrezut.

Mai târziu, lumânărica ăsta le-a oferit lui Pilon, lui Pablo şi lui Maria Jesus nişte subiecte de meditaţie etică. Un baton de ceară cu un fitil în el. Aşa ceva ai zice că răspunde în faţa unor legi fizice şi-atât. Ai crede că desfăşurarea existenţei ei se bazează pe anumite legi de căldură şi ardere. Aprinzi mucul; ceara se modelează şi e trasă spre fitil; lumânarea arde un număr de ore, se stinge, şi cu asta basta. Întâmplarea s-a sfârşit. Într-o clipă, lumânarea e dată uitării; şi pe urmă, bineînţeles, parcă nici n-a existat.

Dar oare aţi uitat că această lumânare era binecuvântată? Că într-un moment de conştiinţă sau poate de pură exaltare religioasă fusese dedicată de Pablo Sfântului Francisc? Ăsta e punctul în care batonul de ceară iese de sub jurisdicţia fizicii.

Lumânarea îşi îndreptă suliţa de lumină către ceruri, asemenea artistului care arde totul ca să devină sfânt. Se topea văzând cu ochii. Afară se stârni un vânt care se strecură prin crăpăturile din

zid. Lumânarea se turti într-o parte. Un calendar de mătase cu chipul drăgălaş al unei fete care privea dintr-o inimă de trandafir, specia American Beauty, pluti la o oarecare distanţă de perete. Atinse flacăra ascuţită. Limba de foc linse mătasea şi se năpusti spre tavan. O bucată de tapet scorojit se aprinse şi căzu într-un maldăr de ziare.

Din ceruri, sfinţii şi martirii priveau cu chipurile aspre şi neiertătoare. Lumânarea era binecuvântată. Îi aparţinea Sfântului Francisc. În noaptea aceea Sfântul Francesco va avea parte de o lumânare mare.

Dacă am avea posibilitatea să măsurăm profunzimea somnului, s-ar putea afirma pe drept cuvânt că Pablo, a cărui acţiune vinovată era răspunzătoare de incendiu, dormea chiar mai vârtos decât cei doi prieteni. Dar cum nu există niciun instrument de măsurat, nu putem afirma decât că Pablo dormea buştean.

Flăcările care alergau pe pereţi găsiră crăpăturile mici din acoperiş şi se strecurară afară, în noapte. Casa se umplu de trosnetul incendiului. Jesus Maria se foi neliniştit în somn şi începu să-şi scoată haina. Pe urmă o ţiglă aprinsă îi căzu pe faţă. Sări în picioare zbierând şi rămase ca trăsnit la vederea focului care dănţuia în jurul lui.

— Pilon, guiţă el. Pablo!

Alergă în cealaltă cameră, îşi trase prietenii jos din pat şi îi împinse afară din casă. Pilon ţinea în pumn sutienul roz.

Rămaseră în faţa casei cuprinse de vâlvătaie, privind prin uşa deschisă, acoperită de o perdea de flăcări. Vedeau butelca pe masă, cu vreo două degete bune de vin în ea.

Pilon sesiză un început de eroism sălbatic la Jesus Maria.

— Las-o! urlă el. Trebuie s-o pierdem în foc ca să fim pedepsiţi şi că n-am golit-o aseară.

La urechi le ajunse urletul sirenelor şi uruitul maşinilor de la Brigada de pompieri din Monterey, care urcau dealul în viteza a doua. Vehiculele mari, roşii se apropiau, iar reflectoarele pentru localizare dănţuiau pe trunchiurile pinilor.

Pilon se întoarse grăbit spre Jesus Maria.

— Fugi şi spune-i lui Danny că-i arde casa. Du-te repede, Jesus Maria.

— De ce nu te duci tu?

— Ascultă, făcu Pilon. Danny nu ştie că tu i-ai închiriat casa. Pe mine şi pe Pablo s-ar putea să fie puţin supărat.

Jesus Maria pricepu logica şi dădu o fugă la casa lui Danny. Casa era învăluită în întuneric.

— Danny! strigă Jesus Maria. Danny, îţi arde casa!

Niciun răspuns.

— Danny! răcni el din nou.

Se deschise un geam în casa doamnei Morales de alături. Danny părea enervat.

— Ce dracu vrei?

— Casa ailaltă a luat foc, aia în care stau Pablo şi Pilon.

O clipă, Danny nici nu răspunse. Pe urmă întrebă poruncitor:

— Pompierii sunt acolo?

— Da, strigă Jesus Maria.

Cerul se luminase de tot de la flăcări. Se auzeau trosnetele grinzilor.

— Păi dacă pompierii nu sunt în stare să facă nimic, spuse Danny, ce-ar vrea Pablo să fac eu?

Jesus Maria auzi cum geamul se închide cu zgomot, se întoarse şi porni greoi înapoi spre incendiu. Nu fusese momentul propice să-l strige pe Danny, înţelegea el bine, însă de unde să ştii? Dacă Danny n-ar fi aflat de incendiu, s-ar fi înfuriat. Jesus Maria se bucura oricum că-i spusese. Responsabilitatea zăcea acum pe umerii doamnei Morales.

Căsuţa era mică, curent cu duiumul, iar pereţii erau uscaţi ca scoarţa. Poate că de când arsese cartierul chinezesc nu mai fusese un incendiu atât de rapid şi de mistuitor. Pompierii priviră pereţii care ardeau ca nişte torţe şi începură să stropească tufişurile şi copacii dimprejur şi casele învecinate. În mai puţin de o oră casa dispăru. Abia atunci puseră furtunurile pe mormanul de cenuşă, ca să potolească tăciunii şi scânteile.

Pilon, Pablo şi Jesus Maria stăteau umăr la umăr şi urmăreau desfăşurarea. Jumătate din populaţia Monterey-ului şi întreaga suflare din Cartierul Tortilla, cu excepţia lui Danny şi a doamnei Morales, dăduseră fuga fericită să se uite la foc. În cele din urmă, când se sfârşi totul, când din mormanul negru se ridică doar un nor de aburi, Pilon se întoarse şi porni tăcut.

— Unde te duci? Îl întrebă Pablo.

— Plec în pădure să-mi termin somnul. Vă sfătuiesc să veniţi şi voi. Ar fi mai bine ca Danny să nu ne vadă o vreme.

Dădură din cap şi-l urmară în pădurea de pini.

— Pentru noi e o lecţie, zise Pilon. Am învăţat să nu mai lăsăm niciodată peste noapte vin nebăut într-o casă.

— Data viitoare, spuse Pablo deznădăjduit, ai să-l

scoţi afară şi o să vină cineva să-l fure.

6

Cum trei preapăcătoşi şi-au găsit liniştea căindu-se. Cum şi-au jurat prietenie amicii lui Danny

Când soarele se ridică deasupra pinilor şi pământul se încălzise, iar roua se usca pe frunzele de muşcată, Danny ieşi pe verandă să-şi dezmorţească oasele şi să-şi depene amintirile dragi. Îşi scoase picioarele din pantofi şi-şi mişcă degetele pe duşumeaua călduţă. Coborâse dimineaţa devreme să privească mormanul de cenuşă neagră şi ţevărie răsucită care fusese cealaltă casă a lui. Îşi permisese o mânie uşoară, convenţională, îndreptată împotriva prietenilor lui neglijenţi, deplânsese o clipă vremelnicia proprietăţii materiale care făcea proprietatea spirituală cu atât mai preţioasă. Meditase asupra statutului pierdut, de om cu o casă de închiriat; şi după ce toată această învălmăşeală de emoţii necesare şi decente a fost consumată şi dată deoparte, alunecă în cele din urmă în starea emoţională adevărată, adică de uşurare că măcar una dintre poveri îi fusese luată de pe umeri.

„Dac-ar fi casa în picioare, m-aş lăcomi să primesc chiria, îi trecu lui prin cap. Prietenii s-au purtat rece cu mine pentru că îmi datorau bani. Însă acum pot să se simtă din nou liberi şi fericiţi.”

Danny ştia însă că trebuia neapărat să se răţoiască puţin la prietenii lui, altfel l-ar fi socotit un papă-lapte. Prin urmare, cum stătea pe verandă, îndepărtând muştele cu mâna – gest care mai mult

le prevenea decât le amenințа –, trecu în răbojul minții lucrurile pe care era necesar să le spună înainte de a le permite să revină în țarcul afecțiunii sale. Trebuia să le arate că el era stăpânul. Însă abia aştepta să termine povestea asta cât mai repede şi să redevină acel Danny pe care-l iubea toată lumea, Danny pe care-l căutau toți când aveau o sticlă de vin sau o bucată de carne. Ca proprietar a două case, fusese socotit un om bogat, şi astfel îi scăpaseră o mulțime de mâncăruri alese.

Pilon, Pablo şi Jesus Maria Corcoran dormiseră vreme îndelungată pe cetina de pin a pădurii. Fusese o noapte plină de emoții cu totul neobişnuite, şi erau osteniți. În cele din urmă însă, soarele fierbinte al amiezii îi izbi în faţă, furnicile îi năpădiră, iar două gaițe se aşezară pe pământ, aproape de ei, şi le strigară tot felul de batjocuri.

Dar somnul le fu întrerupt, de fapt, de un grup care se aşezase la picnic de partea cealaltă a tufişului şi deschisese un coş mare de mâncare din care călătoreau mirosuri apetisante până la Pilon, Pablo şi Jesus Maria. Se treziră; se ridicară în capul oaselor; şi, pe urmă, grozăvia situației le apăru în toată lumina ei.

— Cum s-a pornit focul? întrebă plângăreț Pablo, şi nimeni nu putu să dea un răspuns.

— Poate ar fi bine să plecăm o vreme în altă parte – la Watsonville sau la Salinas; sunt oraşe frumoase.

Pilon scoase sutienul din buzunar şi-şi trecu degetele peste moliciunea trandafirie. Îl ridică în soare şi privi prin el.

— Ne-am alege doar cu o amânare, decise el. Cred că ar fi mai bine să mergem la Danny şi să ne mărturisim vina aşa cum se duc copiii la un tată. Şi-

atunci n-ar mai putea spune nimic fără să-i pară rău. Şi, în plus, n-avem noi cadoul ăsta pentru doamna Morales?

Prietenii dădură din cap aprobator. Ochii lui Pilon scrutară picnicul prin tufişul des, şi mai cu seamă coşul acela uriaş din care soseau mirosurile apetisante de ouă condimentate.

Pe la ora trei după-amiază, cei trei penitenţi se îndreptau încet către casa lui Danny. Aveau braţele încărcate cu ofertele împăcării: portocale, mere şi banane, borcane cu măsline şi murături, sendvişuri cu şuncă presată, sendvişuri cu ouă, sticle de apă gazoasă, o cutie de carton cu salată de cartofi şi un exemplar din *Saturday Evening Post*.

Danny îi văzu venind, se ridică şi a încercă să-şi amintească exact ce trebuia să le spună. Se înşiruiră în faţa lui şi-şi plecară capetele.

— Câini ordinari! le strigă Danny. Tâlhăriţi casele oamenilor de treabă, pui de năpârci!

Le numi pe mamele lor vaci şi pe taţii lor nişte ţapi bătrâni.

Pilon deschise sacoşa pe care o ţinea şi dădu la iveală sendvişurile cu şuncă. Iar Danny spuse că nu mai avea încredere în prieteni, că încrederea lui fusese ştirbită, iar prietenia călcată în picioare. Pe urmă începu să aibă uşoare probleme de memorie, pentru că Pablo scosese din sân două ouă condimentate. Însă Danny se reîntoarse la generaţia măreaţă şi critică virtutea femeilor şi potenţa bărbaţilor.

Pilon scoase din buzunar sutienul roz şi, ţinându-l de o bretea, îl legănă prin aer.

Atunci Danny uită de tot. Se aşeză pe verandă, se aşezară şi prietenii lui, şi pachetele fură desfăcute.

Mâncară până li se făcu rău. Abia o oră mai târziu se tolăniră comod pe duşumea, preocupaţi de indigestii mărunte, când Danny întrebă, printre altele, ca şi cum vorbea despre un obiect îndepărtat:

— Cum s-a pornit focul?

— Nu ştim, explică Pilon. Ne-am dus la culcare şi pe urmă a izbucnit. Poate avem duşmani.

— Poate, şopti Pablo cucernic, poate a intervenit Dumnezeu.

— Cine poate spune ce-l face de bunul Dumnezeu să se poarte aşa cum se poartă? adăugă Jesus Maria.

Când Pilon îi întinse sutienul, cu explicaţia că era un cadou pentru doamna Morales, Danny avu oarecare reţineri. Privi sutienul cu o undă de scepticism. Prietenii lui, simţea el, o răsfăţau prea mult pe doamna Morales.

— Asta nu e o femeie căreia să-i faci cadouri, spuse el în cele din urmă. Suntem prea des legaţi de femei prin ciorapii de mătase pe care li-i oferim.

N-avea cum să le explice prietenilor răceala care apăruse în relaţiile lui cu doamna Morales de când rămăsese proprietarul unei singure case; şi nici el nu era în stare să descrie, din politeţe faţă de doamna Morales, satisfacţia pe care i-o dădea acea răceală.

— O să pun deoparte lucruşorul ăsta, spuse el. S-ar putea ca într-o zi să-i folosească cuiva.

Când sosi seara şi se lăsă întunericul, intrară în casă şi aprinseră în godin un foc din conuri. Danny, ca dovadă a iertării, scoase un sfert de rachiu şi se bucură de căldura locului împreună cu amicii.

Se acomodară uşor cu noua viaţă.

— E rău al naibii că au murit toate găinile doamnei Morales, remarcă Pilon.

Nici aici însă nu exista o piedică în calea fericirii.

— Luni o să-şi cumpere alte două duzini, spuse Danny.

Pilon zâmbi mulţumit.

— Găinile doamnei Soto nu erau bune, spuse el. I-am spus doamnei Soto că ar fi trebuit să ciugulească nişte bucăţele de scoică, însă nici nu m-a luat în seamă.

Au băut sfertul de rachiu – o cantitate suficientă ca să deschidă dulcele gust al camaraderiei.

— E bine să ai prieteni, spuse Danny. Ce singur te simţi pe lumea asta dacă n-ai amici cu care să stai şi să împarţi un păhărel!

— Sau sendvişurile, adăugă iute Pilon.

Lui Pablo nu-i trecuseră remuşcările, pentru că avea o bănuială cu privire la adevărata strategie a politicii celeste, care provocase incendiul.

— În toată lumea asta nu sunt mulţi prieteni ca tine, Danny. Puţini au parte de o asemenea mângâiere.

Înainte ca Danny să se cufunde total în valurile făcute de prieteni, dădu glas unui avertisment:

— Unul n-o să pună piciorul în patul meu! porunci el. E al meu şi numai al meu...

Cu toate că nu pomenise nimeni nimic, fiecare dintre cei patru ştia că avea să locuiască în casa lui Danny.

Pilon suspină de plăcere. Se dusese grija chiriei; dusă era şi responsabilitatea de a deţine bani. Nu mai era chiriaş, ci oaspete. În minte îngâna mulţumiri pentru incendierea celeilalte case.

— O să fim fericiţi cu toţii aici, Danny, spuse el.

Serile o să stăm pe lângă foc, iar prietenii noştri o să vină să ne viziteze. Şi uneori poate o să avem şi un păhărel de vin, să bem în cinstea prieteniei.

Pe urmă Jesus Maria, în euforia recunoştinţei, făcu o promisiune pripită. De vină era rachiul şi focul din sobă şi toate ouăle condimentate. Simţea că primise nişte daruri grozave şi voia să facă şi el unul.

— O să fie povara şi datoria noastră să veghem ca în casa lui Danny să existe întotdeauna mâncare, declară el. Prietenul nostru nu va mai fi niciodată înfometat.

Pilon şi Pablo ridicară ochii cuprinşi de panică, însă vorbele scăpaseră din gură; o declaraţie frumoasă şi generoasă. Nu putea nimeni s-o distrugă cu vreo remarcă necioplită. Până şi Jesus Maria pricepu măreţia afirmaţiei. Singura speranţa era ca Danny să uite.

„Fiindcă, îşi zicea Pilon în gândul lui, dacă promisiunea ar intra în vigoare, ar fi mai rea decât chiria. Ar fi robie curată.”

— Jurăm, Danny! spuse el.

Stăteau în jurul focului, cu ochii înotând în lacrimi, iar dragostea ce şi-o purtau era aproape de nesuportat.

Pablo îşi şterse ochii umezi cu dosul mâinii şi întări spusele lui Pilon.

— O să fim fericiţi aici, zise el.

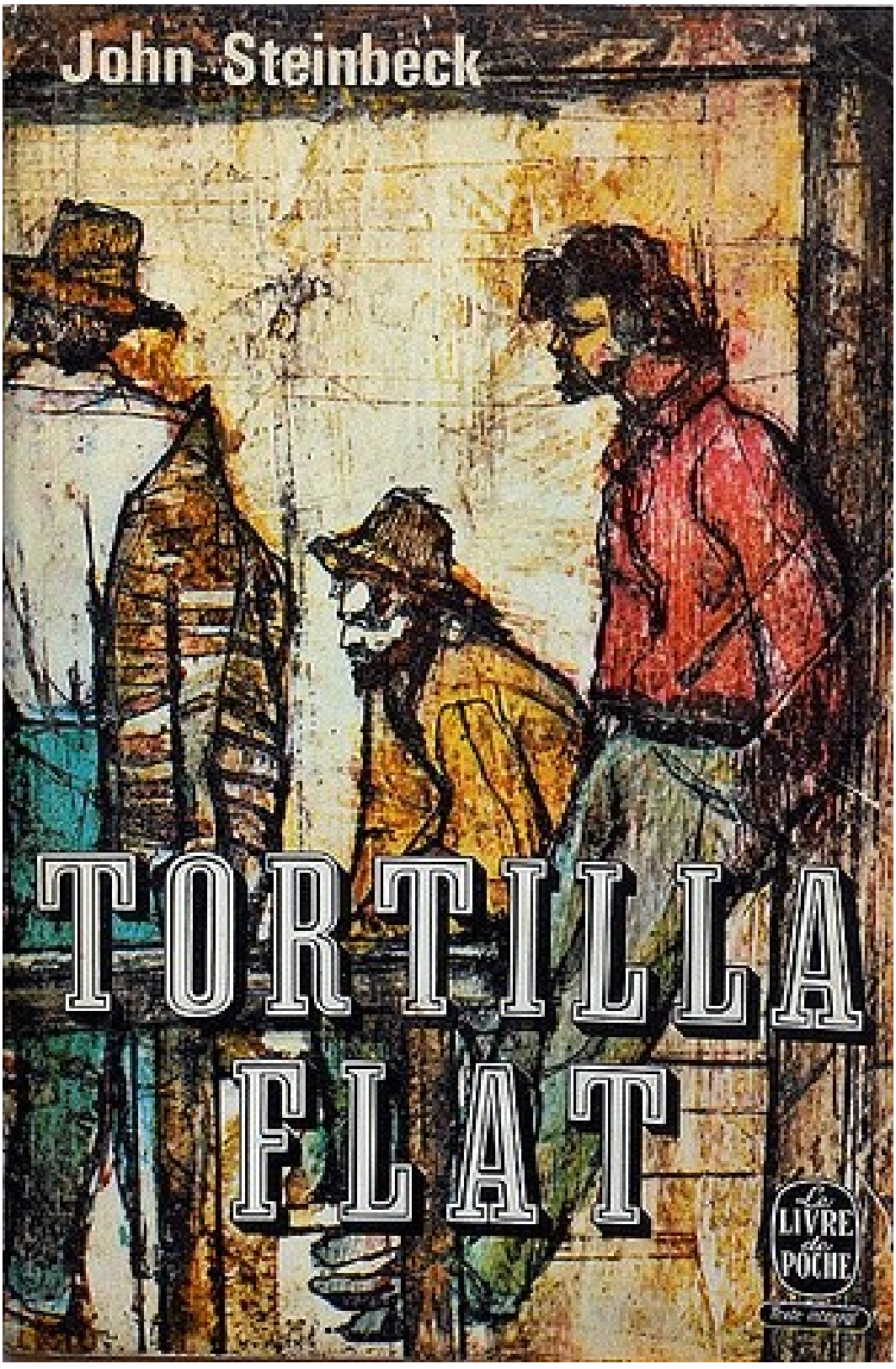
John Steinbeck
TORTILLA FLAT
Le LIVRE de POCHE

7

Cum au devenit prietenii lui Danny o forţă a binelui. Cum l-au ajutat ei pe Piratul sărac

Mulţi îl vedeau zilnic pe Pirat, şi unii râdeau de el, iar alţii îi plângeau de milă; însă nimeni nu-l cunoştea prea bine, şi nimeni nu se amesteca niciodată cu el. Era un bărbat zdravăn, cu umeri laţi, cu o barbă uriaşă, neagră şi stufoasă. Purta jeanşi şi o cămaşă albastră şi n-avea pălărie. Îşi punea pantofii doar când ieşea în oraş. Ori de câte ori era confruntat cu un adult, Piratul avea o privire de animal – hăituit şi încolţit. Din cauza acestei expresii, *paisanos* din Monterey ştiau că trupul lui crescuse înaintea capului. I se spunea Piratul din cauza bărbii. Oamenii îl vedeau în fiecare zi împingându-şi roaba cu vreascuri de pin pe străzi, până le vindea. Şi totdeauna însoţit de alaiul celor cinci câini ai lui.

Enrique aducea a ogar, cu toate că avea coada stufoasă. Pajarito era cafeniu şi creţ, şi cam asta era tot ce se vedea. Rudolph era un câine despre care trecătorii spuneau: „Ăsta-i câine american”, Fluff era rasa Pug, iar señor Alec Thompson părea să fie un Airedale. Mergeau în urma Piratului în formaţie de pluton, foarte respectaţi şi foarte grijulii ca stăpânul lor să fie fericit. Când s-a aşezat să se odihnească după atâta împins la roabă, au încercat să i se urce cu toţii în poală, ca să le scarmene urechile.

Câţiva îl văzuseră pe Pirat dis-de-dimineaţă pe

strada Alvarado; unii îl văzuseră cum tăia lemne; alţii ştiau că vinde vreascuri; însă în afară de Pilon nimeni nu ştia tot ce făcea Piratul. Pilon, în schimb, ştia pe toată lumea şi totul despre toată lumea.

Piratul locuia într-un coteţ de găini gol din curtea unei case părăsite din Cartierul Tortilla. I s-ar fi părut o obrăznicie să locuiască în casă. Câinii stăteau în jurul şi deasupra lui, iar Piratului îi plăcea, pentru că îi ţineau de cald în nopţile friguroase. Dacă avea picioarele reci, n-avea decât să-şi pună tălpile pe burta lui señor Alec Thompson. Coteţul era atât de scund, încât Piratul era nevoit să intre în patru labe.

Dis-de-dimineaţă, cu mult înainte de a se crăpa de ziuă, Piratul ieşea pe burtă din coteţ, urmat de dulăi, care-şi scuturau blănile şi strănutau în aerul rece. Pe urmă alaiul cobora în Monterey şi o lua pe o stradă lăturalnică, unde aveau intrările de serviciu patru sau cinci restaurante. Piratul intra pe rând în toate bucătăriile restaurantelor, calde şi cu mirosuri de mâncare. În fiecare dintre ele bucătarii bombăneau, dar îi puneau în palme pachete cu resturi. Nici ei nu ştiau de ce-i dădeau.

După ce Piratul îşi termina vizitele la fiecare uşă, avea braţele pline de pachete, urca înapoi pe strada Munroe, se ducea pe un teren viran, iar câinii înnebuniţi se strângeau roată în jurul lui. Pe urmă deschidea pachetele şi hrănea câinii. Pentru el, culegea pâinea sau o bucată de carne din fiecare pachet, însă nu ce era mai bun. Câinii se aşezau în jurul lui, îşi lingeau boturile nervoşi şi se mişcau de pe o labă pe alta, în aşteptare. Nu se băteau niciodată pentru mâncare între ei, în schimb se răfuiau cu orice alt suflet cu patru labe care ar fi

rătăcit pe străzile Monterey-ului. Era o adevărată privelişte să vezi haita de cinci dulăi repezindu-se după foxterieri şi şpiţi, de parcă fugăreau iepuri.

Când se sfârşea masa, apărea şi lumina zilei. Piratul se aşeza pe jos şi se uita cum cerul se albăstreşte în limpezimea dimineţii. În depărtare, unduiau goeletele scoase la apă, încărcate cu cherestea. Auzi clopotul blând al navelor de balizaj, dincolo de China Point. Câinii se aşezară în jurul lui şi începură să roadă oasele. Piratul părea că nu se mai uită, ci doar ascultă desfăşurarea zilei, pentru că nu-şi mişca ochii deloc, cu toate că părea atent. Mâinile lui mari dibuiră până la câini şi degetele începură să netezească blând blana aspră. După vreo jumătate de oră, Piratul se duse în colţul terenului viran, scoase învelişul de saci de pe roabă şi-şi dezgropă toporişca din locul unde o îngropa în fiecare seară. Apoi porni spre pădure, împingându-şi roaba, până ajunse la un copac uscat, năclăit de răşină. Pe la prânz avea o grămadă frumuşică de vreascuri; apoi, urmat de câini, străbătu străzile până când termină de vândut încărcătura de douăzeci şi cinci de cenţi.

Toate astea putea să le observe oricine, însă ce anume făcea el cu cei douăzeci şi cinci de cenţi nimeni nu ştia. Nu-i cheltuia niciodată. Noaptea, păzit de câini, se ducea în pădure şi-şi ascundea moneda alături de altele. Avea într-un loc anume o grămadă de bani.

Pilon, un om atât de perspicace, căruia nu-i scăpa niciun amănunt legat de viaţa semenilor săi şi care era de două ori mai mulţumit atunci când descoperea nişte taine cufundate adânc în mintea celor cunoscuţi, descoperise movila Piratului printr-

un proces logic. Raţionase în felul următor: „Piratul are zilnic o monedă de un sfert. Dacă are trei – una de cinci şi două de zece –, se duce la magazin şi le schimbă pe una de douăzeci şi cinci. Nu cheltuieşte niciodată nimic. Aşa că probabil îi ascunde.”

Pilon încercă să socotească la cât se însuma comoara. De ani de zile, Piratul trăise tot aşa. De şase ori pe săptămână tăia lemne, iar duminica se ducea la biserică. Primea hainele pe uşile din dos ale caselor, iar mâncarea, pe uşile din dos ale restaurantelor. Pilon se năuci o vreme cu nişte cifre uriaşe, pe urmă renunţă. „Piratul ar trebui să aibă pe puţin o sută de dolari”, se gândi el.

Pilon rumegase de mult la toate astea. Însă abia după promisiunea prostească şi plină de entuziasm de a-l hrăni pe Danny, gândul la movila Piratului prinse cu adevărat contur în capul lui Pilon.

Înainte însă de a aborda subiectul, Pilon îşi supuse mintea unui antrenament îndelungat şi ameţitor. Îi părea nespus de rău pentru Pirat. „Bietul nătâng, îşi spuse el în sine, Dumnezeu nu i-a dat tot creierul de care are nevoie. Sărmanul Pirat nu e în stare să-şi poarte singur de grijă. Fiindcă, e clar, locuieşte într-un coteţ vechi şi împuţit. Se hrăneşte cu resturi bune pentru câinii lui. Hainele sunt subţiri şi zdrenţuite. Şi, pentru că are creierul stricat, îşi ascunde banii.”

Iar acum, după ce aşezase bine stratul de milă, Pilon trecu la soluţie: „N-ar fi oare un lucru demn de cinste, se gândi el, să facă cineva în locul lui ceea ce el nu e în stare? Să-i cumpere haine călduroase, să-l hrănească pe măsură? Însă, îşi reaminti el, eu n-am bani să mă ocup de aşa ceva, cu toate că mi se strânge inima. Oare ar putea

cineva să facă fapta asta milostivă?”

Ei da, acum ajungea undeva. Aşa cum o pisică, la pândă după o vrăbiuţă, se apropie de ea la capătul unei ore de aşteptare. Pilon era gata să facă saltul. „Ştiu! strigă creierul lui. Uite cum va fi: Piratul are bani, însă n-are destulă minte să-i folosească. Eu am minte! Am să-i ofer mintea în folosul lui. N-am să-i cer nimic pentru acest serviciu. O să fie pomana mea pentru bietul om.”

Era unul dintre cele mai minunate edificii construite vreodată de Pilon. Nevoia artistului de a-şi prezenta opera publicului pogorî asupra lui. „Am să-i spun lui Pablo”, se gândi el. Însă se întreba dacă să îndrăznească să-i spună. Era Pablo cu adevărat cinstit? N-ar fi dorit să îndrepte o parte din bani spre interese personale? Pilon se hotărî să nu rişte, cel puţin nu atunci.

E ceva nemaipomenit cum fiecare lucru negru şi diavolesc are burta albă ca zăpada. Şi te apucă tristeţea când descoperi că părţile ascunse ale îngerilor sunt atinse de lepră. Cinste şi onoare lui Pilon, pentru că el descoperise cum să dea la iveală şi să prezinte lumii binele care zace în fiecare lucru rău. Şi nici nu era orb, aşa cum sunt mulţi sfinţi, la răul care sălăşluieşte în lucrurile bune. Trebuie să recunoaştem cu tristeţe că Pilon n-avea nici prostia, nici făţărnicia, nici lăcomia să râvnească la rangul de sfânt. Lui Pilon îi ajungea să facă bine şi să fie răsplătit de căldura întrajutorării umane.

Chiar în noaptea aceea făcu o vizită la coteţul unde locuia Piratul cu câinii lui. Danny, Pablo şi Jesus Maria, aşezaţi în jurul sobei, l-au văzut plecând, dar n-au spus nimic. Pentru că, se gândeau ei cu delicateţe, fie că la Pilon ajunsese o boare a

iubirii, fie că ştia de unde ar putea face rost de nişte vin. În oricare caz, nu era treaba lor până când nu le va povesti chiar el.

Se lăsase de mult întunericul, însă Pilon avea în buzunar o lumânare; pentru că era recomandabil să urmăreşti expresia feţei Piratului, în timp ce stătea de vorbă. Pilon mai avea o prăjitură mare cu glazură rotundă într-o pungă, pe care Susie Francisco, care lucra la o brutărie, i-o dăduse în schimbul unei idei cum să-l facă pe Charlie Guzman s-o iubească. Charlie împărţea mesajele de la telegraful poştei şi circula cu motocicleta; iar Susie avea o caschetă bărbătească, pregătită, în cazul în care Charlie ar fi invitat-o să meargă cu el. Pilon se gândea că Piratului s-ar putea să-i placă prăjitura cu glazură.

Noaptea era foarte întunecoasă. Pilon mergea cu atenţie pe străduţa îngustă străjuită de parcele virane şi de grădini părăginite, năpădite de buruieni.

Buldogul cel rău al lui Galvez ieşi din curte, mârâind, iar Pilon rosti complimente mângâietoare la adresa lui.

— Cuţule frumos, spuse el blând, şi drăgălaşule de căţel, ambele nişte minciuni sfruntate.

Cu toate astea, buldogul se lăsă impresionat, căci se înapoie în curtea lui Galvez.

Pilon ajunse în cele din urmă pe terenul viran unde locuia Piratul. Acum ştia că trebuia să fie circumspect, pentru că era lucru cunoscut că dulăii Piratului, dacă ar fi bănuit că doreşte cineva să-i facă rău stăpânului lor, ar fi devenit nişte furii dezlănţuite. Când Pilon intră în curte, auzi nişte mârâituri profunde şi ameninţătoare dinspre coteţul de găini.

— Piratule! strigă el. Sunt eu, bunul tău prieten, Pilon. Am venit să stăm de vorbă.

Tăcere. Câinii nu mai mârâiră.

— Piratule, sunt doar eu, Pilon.

Răspunse o voce morocănoasă la culme:

— Pleacă de aici. Acum dorm. Dorm şi câinii. E întuneric, Pilon. Du-te la culcare.

— Am o lumânare în buzunar, strigă Pilon. O să-ţi lumineze casa întunecată. Am şi o prăjitură mare pentru tine.

Din coteţ răzbătură zgomotele unei uşoare îmbrânceli.

— Atunci, vino, spuse Piratul. Am să le spun câinilor că totul e în ordine.

Când înainta printre bălării, Pilon îl auzi pe Pirat vorbind cu glas scăzut câinilor, explicându-le că era doar Pilon, care nu-i va face niciun rău. Pilon se aplecă în faţa pragului întunecat, scapără un chibrit şi aprinse lumânarea.

Piratul era întins pe duşumeaua murdară, iar câinii erau toţi în jurul lui. Enrique mârâia, şi stăpânul trebui să-i dea din nou asigurări.

— Ăsta nu e la fel de deştept ca restu’, spuse Piratul încântat.

Avea ochii mulţumiţi ca un copil amuzat. Când zâmbea, dinţii lui mari şi albi sclipeau la flacăra lumânării.

Pilon îi întinse punga.

— E o prăjitură bună, spuse el.

Piratul luă punga şi se uită în ea; pe urmă zâmbi fericit şi scoase prăjitura. Câinii îşi arătară toţi colţii, cu ochii la el, şi se linseră pe bot. Piratul rupse prăjitura în şapte. Prima i-o dădu lui Pilon, care era oaspetele lui.

— Acum Enrique, spuse el. Acum Fluff. Acum señor Alec Thompson.

Fiecare câine îşi primi bucata, înfulecă şi aşteptă o alta. În cele din urmă, Piratul îşi mâncă porţia lui şi-şi întinse mâinile către câini.

— Nu mai am, vedeţi? le spuse el.

Câinii se întinseră la loc în jurul lui.

Pilon se aşeză şi el jos şi puse lumânarea pe pământ, în faţa lui. Piratul îl interogă din ochi, jenat. Pilon tăcu, ca să-l lase pe Pirat să se frământe bine. În cele din urmă rosti:

— Prietenii tăi sunt îngrijoraţi din pricina ta.

Ochii Piratului se umplură de uimire.

— Din pricina mea? Prietenii mei? Care prieteni?

Pilon îşi îndulci vocea.

— Ai mulţi prieteni care se gândesc la tine. Nu vin să te vadă pentru că eşti mândru. Cred că nu te-ai simţi bine dacă te-ar vedea că trăieşti în coteţul ăsta, îmbrăcat în zdrenţe, mâncând gunoaie împreună cu câinii. Însă prietenii ăştia ai tăi se tem că viaţa pe care o duci ţi-ar putea face rău.

Piratul îi urmărea cuvintele uluit şi cu respiraţia tăiată, iar creierul lui încerca să priceapă lucrurile noi pe care le auzea. Nici prin cap nu-i trecea să se îndoiască, având în vedere că Pilon era cel care vorbea.

— Am eu atâţia prieteni? se miră el. Şi habar n-am avut. Şi prietenii sunt îngrijoraţi? N-am ştiut, Pilon. Nu le-aş fi dat bătaie de cap dacă aş fi ştiut. Înghiţi ca să-şi dreagă glasul din cauza emoţiei. Ştii, Pilon, câinilor le place aici. Şi mie îmi place, pentru că le place lor. N-am crezut că prietenii mei sunt îngrijoraţi.

Ochii Piratului se umplură de lacrimi.

— Şi totuşi, spuse Pilon, felul tău de a trăi îi nelinişteşte pe prietenii tăi.

Piratul se uită în pământ şi încercă să judece cu limpezime, însă, ca întotdeauna când încerca să facă faţă unei probleme, mintea i se înceţoşa şi nu-i mai era de niciun folos. În schimb îi dădea sentimentul de neajutorare. Spera să primească ajutor de la câinii lui, însă aceştia se culcaseră, pentru că nu era treaba lor. Pe urmă se uită în ochii lui Pilon cu sinceritate.

— Trebuie să-mi spui ce să fac, Pilon. N-am ştiut nimic.

Era prea uşor. Lui Pilon îi era puţin ruşine că totul mergea atât de repede. Ezită; aproape că renunţă; însă ştia că, dacă s-ar fi lăsat păgubaş, s-ar fi supărat pe el însuşi.

— Prietenii tăi sunt săraci, spuse el. Ar vrea să te ajute, însă nu au bani. Dacă ai bani ascunşi, scoate-i la lumină. Cumpără-ţi nişte haine. Şi nu mai mânca resturi aruncate de alţii. Scoate banii din ascunziş, Piratule.

Pilon urmărise cu atenţie chipul Piratului, câtă vreme vorbise. Văzu cum îşi pleacă ochii bănuitor şi, pe urmă, supărat. Într-o clipă, Pilon ştiu două lucruri: mai întâi, că Piratul avea bani ascunşi; şi al doilea, că nu va fi uşor să ajungă la ei. Era mulţumit de această din urmă deducţie. Piratul devenise o problemă de tactică pe gustul lui Pilon.

Piratul îl privi din nou, şi în ochi îi licărea viclenia şi, pe deasupra, o inocenţă studiată.

— Nu am nicăieri niciun ban, spuse el.

— Dar, prietene, te-am văzut zi de zi ducând în pădure câte o monedă de douăzeci şi cinci şi niciodată nu te-am văzut cheltuind-o.

De data asta mintea Piratului îi sări acestuia în ajutor.

— Îi dau unei femei sărmane şi bătrâne, spuse el. N-am nicăieri niciun ban.

Folosise un ton care punea capăt oricărei discuţii pe tema asta. „Deci trebuie să fiu viclean”, se gândi Pilon. Aşadar, trebuie făcut apel la darurile cu care era înzestrat atât de bine. Se ridică şi luă şi lumânarea.

— M-am gândit doar să-ţi spun cât de îngrijoraţi sunt prietenii tăi, spuse el dojenitor. Dacă nu vrei să pui şi tu umărul, eu unul nu pot să fac nimic pentru tine.

Duioşia poposi din nou în ochii Piratului.

— Spune-le că sunt sănătos, îl imploră el. Spune prietenilor mei să vină să mă vadă oricând. Vrei să le spui asta, Pilon?

— Am să le spun, răspunse Pilon glacial. Însă prietenii tăi nu se vor bucura dacă vor vedea că nu faci nimic ca să-i linişteşti.

Pilon suflă în lumânare şi dispăru în beznă. Ştia că Piratul nu-i va spune niciodată unde-şi ţinea comoara. Trebuia găsită prin viclenie, luată cu forţa, şi pe urmă lucrurile bune vor fi date Piratului. Era singura cale.

Şi astfel Pilon se puse la pândă. Îl urmări pe Pirat în pădure când se ducea să taie lemne. Stătea de veghe noaptea lângă coteţul de găini. Vorbi cu el mult timp şi serios, însă nu obţinu nimic. Comoara părea de negăsit. Sau era îngropată undeva în coteţ, sau în inima pădurii, şi se ducea la ea doar noaptea.

Veghea prelungită şi zadarnică îi măcină răbdarea lui Pilon. Îşi dădu seama că era nevoie de ajutor şi de sfaturi, şi cine altcineva ar fi putut să i le dea

dacă nu prietenii lui – Danny, Pablo şi Jesus Maria? Cine putea fi viclean şi şmecher fără pereche? Cine putea să devină numai miere şi zahăr într-o clipă?

Pilon le încredinţă taina; însă mai întâi îi pregăti, aşa cum se pregătise pe sine; sărăcia Piratului, neajutorarea lui şi, în cele din urmă, soluţia. Când ajunse la soluţie, pe prieteni îi apucă o frenezie filantropică. Îl aplaudară. Chipurile le străluceau de bunătate. Pablo credea că s-ar fi putut foarte bine ca movila să conţină peste o sută de dolari.

După ce euforia se reaşează într-un entuziasm constructiv, începură să facă planuri.

— Trebuie să-l pândim, spuse Pablo.

— Dar l-am pândit, ripostă Pilon. Probabil că se strecoară noaptea, şi atunci nimeni nu-l poate urmări prea îndeaproape, pentru că e păzit de câinii ăia ca nişte cerberi. N-o să fie prea uşor.

— Ai folosit toate argumentele? întrebă Danny.

— Da. Toate.

Până la urmă, Jesus Maria, umanitarul, găsi soluţia.

— Câtă vreme locuieşte în coteţul ăla o să fie greu, spuse el. Da’, ia gândiţi-vă, dacă ar locui aici, cu noi? Ori ar pune capăt tăcerii, înmuiat de bunătatea noastră, ori ar fi mai uşor să aflăm când iese noaptea.

Prietenii se gândiră mult la sugestie.

— Uneori chestiile pe care le aduce el de la restaurante sunt aproape neatinse, cugetă Pablo. L-am văzut cu o friptură din care nu lipsea decât o bucăţică.

— S-ar putea să aibă chiar două sute de dolari, spuse Pilon.

Danny ridică o obiecţie.

— Dar câinii ăia… o să-şi aducă şi câinii cu el!

— Sunt câini cumsecade, spuse Pilon. Fac exact ce le spune. Poţi să împrejmuieşti cu o linie un colţ al camerei şi să-i spui: „Câinii n-au voie s-o depăşească.” Şi el o să vorbească cu câinii, şi o să-l asculte.

— L-am văzut într-o dimineaţă pe Pirat – avea aproape o jumătate de prăjitură, doar puţin umezită de la cafea, spuse Pablo.

Chestiunea îşi găsi rezolvarea. Casa se constitui într-un comitet, iar comitetul îi făcu o vizită Piratului.

Era aglomeraţie mare pe acolo, la coteţ, cu atâtea suflete înăuntru. Piratul încercă să-şi ascundă bucuria folosind un ton ţâfnos.

— Vremea a fost urâtă, spuse el convenţional. Apoi: Poate nu credeţi, dar am găsit pe gâtul lui Rudolph o căpuşă mare cât un ou de porumbel.

Vorbi în termeni nu prea frumoşi despre casa lui, aşa cum stătea bine unei gazde.

— E prea mică, zise el. Nu e potrivită să primească prieteni. Însă e călduroasă şi plăcută, mai ales pentru câini.

Pe urmă vorbi Pilon. Îi spuse Piratului cum grija pentru el îi omora pe prieteni, dar, dacă va veni să locuiască împreună cu ei, atunci aceştia ar putea să-şi găsească din nou odihna şi liniştea.

Pentru Pirat şocul a fost foarte mare. Îşi privi mâinile. Se uită şi la câini, cerându-le ajutor, însă aceştia îi evitară privirea. În cele din urmă îşi şterse fericirea umedă din ochi cu dosul mâinii, iar mâna şi-o şterse de barba neagră şi stufoasă.

— Şi câinii? întrebă el, cu vocea scăzută. Vreţi şi câinii?

Pilon aprobă din cap.

— Da, şi câinii. O să aibă un colţ asigurat.

Piratul avea mândrie, nu glumă. Se temea că nu va şti să se poarte.

— Plecaţi acum, îi rugă el. Plecaţi acasă. Am să vin mâine.

Prietenii ştiau ce simţea. Se târâră de-a buşilea afară şi-l lăsară singur.

— Individul ăsta o să fie fericit cu noi, spuse Jesus Maria.

— Sărmanul pustnic, adăugă Danny. Dacă ştiam, îl chemam de mult, chiar dacă n-avea nicio comoară.

În ei ardea flacăra bucuriei.

Se acomodară repede cu noua situaţie. Danny trase cu o bucată de cretă albastră un arc de cerc care închidea un colţ al camerei – adică locul unde trebuiau să stea câinii când erau înăuntru. Piratul dormea în acelaşi colţ, cu câinii.

Casa începea să fie puţin cam aglomerată, cu cinci câini şi cinci oameni; însă de la început Danny şi prietenii lui fuseseră conştienţi că invitaţia făcută Piratului fusese inspirată de îngerul obosit şi îngrijorat care le păzea destinele şi îi apăra de rău.

În fiecare dimineaţă, cu mult înainte ca prietenii să se trezească, Piratul se ridica din colţul lui, urmat de câini, făcea turul restaurantelor şi străbătea cheiurile. Era una dintre persoanele care inspiră milă tuturor. Pachetele se măriseră. *Paisanos* primeau darurile şi treceau la fapte: peşte proaspăt, jumătate de plăcintă, coltuce neatinse de pâine uscată, carne care n-avea nevoie decât de puţin sifon ca să i se ia verzeala. Începură să trăiască toţi cu adevărat.

Iar faptul că-i primeau darurile îl mişca pe Pirat

mai mult decât orice ar fi făcut ei pentru el. Îi licărea în ochi veneraţia, în vreme ce-i urmărea cum mănâncă lucrurile aduse de el.

Seara, când stăteau în jurul sobei şi trăncăneau alene despre ce se mai întâmpla prin Cartierul Tortilla, cu glasurile unor zei bine hrăniţi, ochii Piratului se plimbau de pe buzele unuia pe ale altuia, în timp ce-şi mişca propriile buze îngânând ce spuneau prietenii. Câinii se vârau în el, geloşi.

Erau prietenii lui, îşi repeta el noaptea, când în casă era întuneric, iar câinii se înghesuiau în el ca să le fie cald la toţi. Oamenii ăştia îl iubeau atât de mult, încât nu puteau să-l lase să trăiască de unul singur. Piratul era nevoit să-şi repete lucrul ăsta de nenumărate ori, pentru că era ceva uluitor, ceva de neconceput. Roaba stătea acum în curtea lui Danny, şi în fiecare zi Piratul tăia crengi de pin şi le vindea. Însă se temea atât de mult că nu cumva să piardă vreun cuvânt din ce discutau prietenii lui seara, să nu scape ceva din şuvoiul cald al camaraderiei, încât de câteva zile nu mai trecuse pe la movilă să-şi îngroape monedele.

Prietenii erau buni cu el. Se purtau politicos şi apropiat; însă întotdeauna cineva era cu ochii pe el. Când îşi împingea roaba în pădure, unul dintre prieteni mergea cu el şi stătea pe o buturugă până îşi termina treaba. Când se ducea la râpă – ultima ieşire seara –, Danny, sau Pablo, sau Pilon, sau Jesus Maria îl însoţeau. Iar noaptea ar fi trebuit să nu facă niciun pic de zgomot ca să reuşească să se strecoare afară din casă, fără nicio umbră după el.

Timp de o săptămână, prietenii nu făcură decât să-l urmărească pe Pirat. În cele din urmă însă, lipsa de activitate îi obosi. Se ştia că nu se punea

problema unei acţiuni directe. Aşa că într-o seară subiectul dorinţei de a ascunde banii ajunse în centrul atenţiei.

Începu Pilon:

— Am avut un unchi – un zgârcit ordinar, care-şi ascundea banii în pădure. Şi odată s-a dus să se uite la ei, şi banii dispăruseră. Îi găsise cineva şi-i furase. Era bătrân şi, pentru că nu mai avea nicio leţcaie, s-a spânzurat.

Pilon observă cu oarecare mulţumire expresia de spaimă întipărită pe mutra Piratului.

Danny o observă şi el, aşa că preluă ideea.

— *Viejo*, bunicul meu, care a fost proprietarul casei ăsteia, îşi îngropa şi el banii. Habar n-am cât anume, însă era cunoscut ca un om bogat, aşa că probabil avea vreo trei-patru sute de dolari. *Viejo* a săpat o groapă adâncă, şi-a pus banii în ea, a acoperit-o şi pe urmă a presărat ace de pin peste tot, până când a socotit că nimeni n-o să-şi dea seama ce se întâmplase acolo. Când s-a întors însă, groapa era desfăcută, iar banii ia-i de unde nu-s.

Buzele Piratului îngânau cuvintele. O expresie de groază îi răsărise pe chip. Degetele ciuguleau din blana de pe ceafa lui señor Alec Thompson. Prietenii schimbară o privire şi abandonară o vreme subiectul. Trecură la viaţa intimă a Corneliei Ruiz.

Noaptea, Piratul se furişă afară din casă, iar câinii îl urmară; Pilon se luă după ei. Piratul se îndreptă în grabă spre pădure, sărind cu dibăcie peste buturugi şi tufişuri. Pilon se chinuia să ţină pasul. Însă după ce bătură cel puţin vreo două mile, Pilon se încurcă în hăţişurile care-i sfâşiau hainele. Se opri o clipă să-şi tragă sufletul; atunci îşi dădu seama că din faţa lui nu mai venea niciun sunet. Aşteptă cu

urechea la pândă, apoi înaintă tiptil, însă Piratul dispăruse.

După două ore, Pilon se înapoie, cu paşi greoi şi obosiţi. Piratul era în casă, adormit tun printre dulăi. Câinii înălţară capetele la sosirea lui Pilon, iar lui Pilon i se păru o clipă că rânjesc batjocoritor.

A doua zi dimineaţa, lângă râpă, avu loc o conferinţă.

— Nu putem să-l urmărim, anunţă Pilon. Se face nevăzut, vede în întuneric. Cunoaşte fiecare copac din pădure. Trebuie să găsim altă cale.

— Poate unul nu ajunge, sugeră Pablo. Dacă ne-am lua toţi după el, atunci careva dintre noi ar putea să-i dea de urmă.

— Vorbim din nou diseară, spuse Jesus Maria, numai că situaţia o să fie mai dificilă. O doamnă pe care o cunosc o să-mi dea puţin vin, adăugă el modest. Poate că, dacă Piratul are un dram de vin în el, n-o să mai dispară atât de uşor.

Aşa au făcut. Doamna lui Jesus Maria îi dărui un galon întreg. Nimic nu se putea compara cu încântarea Piratului în seara aceea, când îi fu strecurat în mână un borcan cu vin, când se aşeză alături de prietenii lui să-şi soarbă licoarea şi să asculte la palavre. Rareori apăreau asemenea bucurii în viaţa Piratului. Îşi dorea să-i strângă la piept pe toţi aceşti oameni dragi, să le spună cât de mult îi iubea. Însă nu putea face aşa ceva, pentru că şi-ar fi închipuit că e beat. Ce bine ar fi fost să facă ceva extraordinar, ca să le arate câtă iubire are în el.

— Am vorbit azi-noapte de bani îngropaţi, spuse Pilon. Azi mi-am amintit de un văr de-al meu, un om deştept. Era singurul din lume care putea să-şi

ascundă banii într-un loc unde să nu dea nimeni de ei. Şi-a luat banii şi i-a ascuns. Poate că l-aţi văzut – e aschimodia aia de om, vai de capul lui, care se târăşte pe chei şi cerşeşte capete de peşte din care să-şi facă o ciorbă. Ăsta e vărul meu. I-a furat cineva comoara îngropată.

Grija se reaşternu pe chipul Piratului.

O poveste urmă alteia şi, din fiecare dintre ele, în felul ei, reieşea cum necuratul urmăreşte paşii celor care-şi ascund comorile.

— Mai bine îţi ţii banii la îndemână, mai cheltuieşti din ei din când în când şi dai câte puţin şi prietenilor, conchise Danny. Îl urmăriseră pe Pirat îndeaproape, şi, în mijlocul celei mai cumplite povestiri, observară cum îngrijorarea îi dispare de pe chip, locul ei fiind luat de un zâmbet de uşurare. Acum îşi sorbea vinul, iar ochii îi scânteiau de bucurie.

Prietenii erau disperaţi. Toate planurile lor eşuaseră, îi durea inima, de-a dreptul. După toată bunătatea şi milostenia, să se întâmple aşa ceva! Piratul se eschivase parcă de la binele cu care îl blagosloviseră. Îşi terminară vinul şi se duseră posaci la culcare. Puţine lucruri se puteau petrece noaptea fără ca Pilon să aibă ştiinţă. Urechile îi erau ciulite, pe când toţi ceilalţi dormeau. Auzi cum Piratul se furişează afară din casă, urmat de câini. Sări să-şi trezească prietenii; şi într-o clipă toţi patru îi luară urma în direcţia pădurii. Era beznă de-a binelea când intrară printre pini. Cei patru prieteni se loveau de copaci, se împiedicau în hăţişuri; însă mult timp îl auziră pe Pirat înaintând. Îl urmăriră până în locul în care îl urmărise şi Pilon cu o noapte înainte, şi pe urmă, brusc, tăcere – doar

pădurea care şoptea şi adierea nocturnă a vântului. Cercetară fiecare arbore şi tufiş, însă Piratul dispăruse din nou.

În cele din urmă, înfrigurați şi nefericiţi, se adunară grup şi porniră greoi, osteniţi spre Monterey. Până acasă îi prinseră zorile. Fumul focurilor matinale îi întâmpină înainte de oraş.

Piratul ieşi pe verandă să-i întâmpine, şi chipul lui radia fericire. Trecură pe lângă el îmbufnaţi şi intrară unul câte unul în casă. Înăuntru, pe masă, se afla un sac mare de pânză. Piratul veni şi el înăuntru.

— Te-am minţit, Pilon, spuse el. Ţi-am spus că n-am bani, pentru că mi-a fost frică. Atunci nu ştiam nimic despre prietenii mei. Spuneai cât de des se fură banii îngropaţi, şi m-a luat din nou cu frică. Numai că azi-noapte mi-a venit în cap o idee. Banii sunt în siguranţă la prietenii mei. Poate n-o să mă credeţi, dar de două nopţi încoace mă urmăreşte cineva în pădure ca să mi-i fure.

Oricât de cumplită era lovitura, Pilon, omul cu mintea atât de ageră, încercă să o pareze.

— N-ai vrea să iei ceva din ei, înainte să ajungă în mâinile noastre? sugeră el cu blândeţe.

Piratul clătină din cap.

— Nu, nu pot să fac aşa ceva. Sunt promişi. Am aproape o mie de monede. Când o să ajung la o mie în cap, am să cumpăr o lumânare de aur pentru Sfântul Francesco d’Assisi. Am avut pe vremuri un câine straşnic, şi s-a îmbolnăvit, şi am promis că, dacă se va face bine, am să cumpăr un sfeşnic de aur care să ardă o mie de zile. Şi... – îşi întinse mâinile uriaşe –, şi câinele s-a făcut bine.

— E unul dintre câinii ăştia? întrebă Pilon.

— Nu, spuse Piratul. L-a călcat un camion după aia.

Deci totul era zadarnic – nicio speranţă să se aleagă cu ceva din bani.

Danny şi Pablo ridicară posomorâţi sacul greu cu monede din argint de un sfert de dolar, îl duseră în camera alăturată şi-l puseră sub perna din patul lui Danny. Cu timpul, o să le facă plăcere să ştie că sub pernă existau bani, însă deocamdată înfrângerea era amară. Nu exista nimic în lumea asta care să le vină în ajutor. Şansa trecuse pe lângă ei.

Piratul stătea în faţa lor cu ochii înotând în lacrimi de fericire, căci îşi dovedise iubirea faţă de prieteni.

— Şi când te gândeşti că am stat în coteţul ăla de găini atâţia ani şi n-am cunoscut nicio bucurie. Acum însă, adăugă el, ah, acum sunt foarte fericit.

816

SIGNET BOOKS

Wine, Women and Laughter

TORTILLA FLAT

JOHN STEINBECK

A SIGNET BOOK

Complete and Unabridged

8

Cum au căutat prietenii lui Danny comoara mistică în ajunul Sfântului Andrei.
Cum a găsit-o Pilon şi, mai târziu, cum şi-a schimbat proprietarul de două ori o pereche de pantaloni de serj

Dacă ar fi fost un erou, Portughezu’ ar fi avut parte de chinuri în armată. Însă faptul că el era Big Joe Portughezu’, care primise o educaţie aleasă în închisoarea din Monterey, nu numai că l-a scutit de nefericirea de a vedea patriotismul umilit, dar i-a întărit şi convingerea că, aşa cum zilele anului sunt corect împărţite, jumătate pentru somn şi jumătate pentru veghe, la fel şi anii omului sunt petrecuţi jumătate în închisoare şi jumătate în libertate.

În viaţa civilă pedeapsa o primeşti pentru ceea ce faci, însă regulamentul armatei a adăugat un nou principiu: pedeapsa omului pentru ceea ce nu face. Joe Portughezu’ n-a priceput niciodată chestia asta. Nu-şi curăţa puşca; nu se bărbierea; şi o dată sau de două ori nu s-a întors din permisie. Pe lângă aceste cususruri exista şi înclinaţia lui Big Joe pentru harţă când era pus la treabă.

În mod obişnuit petrecea jumătate din timp în închisoare; din cei doi ani în armată, a petrecut optsprezece luni în detenţie. Însă viaţa în închisoarea din armată îl nemulţumea total. În Monterey, ca deţinut, era obişnuit cu tihna şi camaraderia. În armată n-avea parte decât de muncă. În Monterey i se aducea doar câte o singură

acuzaţie: comportament scandalos la beţie. Acuzaţiile din armată îl năuciră într-atât încât influenţa lor avea să-l urmărească probabil toată viaţa.

Când se termină războiul şi trupele fuseseră lăsate la vatră, Big Joe mai avea de ispăşit încă şase luni de detenţie. Sentinţa fusese: „Beat în timpul serviciului. Lovise un sergent cu un bidon de petrol lampant. Nu îşi declinase identitatea (nu şi-o amintise, aşa că declinase totul). Furase două galoane de mâncare de fasole. O ştersese fără permisie pe calul maiorului.”

Dacă nu s-ar fi semnat armistiţiul, Big Joe ar fi fost probabil împuşcat. Se înapoiase acasă, în Monterey, mult mai târziu decât ceilalţi veterani care culeseseră toţi laurii victoriei.

Când Big Joe sărise jos din tren, era îmbrăcat într-o manta soldăţească, o tunică şi o pereche de pantaloni albaştri de serj.

Oraşul nu se schimbase prea mult, cu excepţia, probabil, a prohibiţiei; iar prohibiţia nu schimbase nimic la prăvălia lui Torrelli. Joe vându trenciul pentru un galon de vin şi plecă în căutarea prietenilor.

În noaptea aceea nu găsi pe niciunul dintre amicii de suflet, însă Monterey-ul nu ducea lipsă de păsările de noapte şi de codoşii care sunt oricând gata să-i conducă pe bărbaţi spre prăpastie. Joe, care nu era prea moral, nu ameţea deasupra prăpastiei; ba chiar îl fascina.

În câteva ore vinul se sfârşi, iar bani nu mai erau; pe urmă păsările de noapte au încercat să-l scoată pe Joe din prăpastie, iar el nu voia. Îi era comod acolo.

Când începură să-l împingă cu forţa, Big Joe, cu o indignare crâncenă şi îndreptăţită, sparse toate mobilele şi ferestrele şi alungă în noapte fetele pe jumătate dezbrăcate; apoi, gândindu-se mai bine, dădu foc la casă. Era riscant să-l ademeneşti pe Joe; nu rezista deloc tentaţiei.

În cele din urmă interveni un poliţist şi-l luă de mână. Portughezu' oftă fericit. Era din nou acasă.

După un proces sumar şi fără juriu, în urma căruia a fost condamnat treizeci de zile, Joe a locuit comod pe patul de piele şi a dormit zdravăn o zecime din această perioadă.

Portughezului îi plăcea închisoarea din Monterey. Era un loc în care te întâlneai cu oamenii. Dacă ar fi rămas mai mult, s-ar fi perindat toţi prietenii pe-acolo. Timpul trecea repede. Era puţin trist când a fost nevoit să plece, însă tristeţea lui era alinată de gândul că era foarte uşor să se reîntoarcă.

I-ar fi plăcut să alunece din nou în prăpastie, însă n-avea nici bani, nici vin. Cercetă străzile în căutarea vechilor lui amici – Pilon, Danny şi Pablo, însă nu dădu de ei nicicum.

Sergentul de la poliţie îi spusese că nu-i mai închisese de mult.

— Probabil că au murit, i-a răspuns Portughezu'.

Hoinări întristat până la prăvălia lui Torrelli, însă Torrelli nu era prietenos cu cei care n-aveau nici bani, nici vreo proprietate de care să se dispenseze, aşa că lui Big Joe nu-i prea oferi vreo consolare. Însă Torrelli îi spuse că Danny moştenise o casă în Cartierul Tortilla şi că toţi prietenii lui locuiau cu el.

Pe Big Joe îl năpădi afecţiunea şi dorinţa de a-şi vedea amicii. Spre seară, făcu o plimbare până la Cartierul Tortilla să-i găsească pe Danny şi Pilon. Se

lăsase amurgul, şi în drum îl întâlni pe Pilon, care se grăbea de parcă avea cine ştie ce treburi.

— *Ai*, Pilon. Tocmai veneam să vă văd.

— Bună, Joe Portughezu'. Unde-ai fost?

Pilon se cam răstea.

— În armată, spuse Joe.

Lui Pilon nu-i stătea mintea la întâlnire.

— Trebuie să plec.

— Merg cu tine, zise Joe.

Pilon se opri şi-l măsură din ochi.

— Nu-ţi aminteşti ce e în seara asta? întrebă el.

— Nu. Ce e?

— E ajunul Sfântului Andrei.

Atunci Portughezu' îşi dădu seama; pentru că asta era noaptea în care fiecare *paisano* care nu se află la închisoare rătăcea fără odihnă prin pădure. Era noaptea când toate comorile îngropate trimiteau la suprafaţă o lucire fosforescentă. Iar în pădure erau multe comori. Monterey fusese invadat de nenumărate ori în două sute de ani şi de fiecare dată fuseseră îngropate lucruri de preţ.

Noaptea era senină. Pilon îşi lepădase învelişul său dur din timpul zilei, aşa cum făcea din când în când. În noaptea asta era un idealist, o persoană care împărţea daruri. În această noapte era angajat într-o misiune de caritate.

— Poţi să vii cu mine, Big Joe Portughezu', însă, dacă găsim vreo comoară, eu voi hotărî ce facem cu ea. Dacă nu eşti de acord, n-ai decât să te duci şi să ţi-o cauţi singur.

Big Joe nu era expert în canalizarea propriilor eforturi.

— Merg cu tine, Pilon, spuse el. Doi bani nu dau pe comoară.

Când intrară în pădure, se lăsase noaptea. Paşii îi purtară pe aleile presărate cu ace de pin. Pilon se gândi că noaptea era exact ce trebuia. Cerul era acoperit cu o ceaţă uşoară şi îndărătul ei strălucea luna, astfel că pădurea era plină de o lumină vaporoasă. Contururile aveau ceva ireal. Trunchiurile copacilor nu erau coloane negre de lemn, ci umbre moi şi lipsite de substanţă. Zonele cu arbuşti aveau forme nedefinite şi mişcătoare în lumina stranie. În noaptea asta, fantomele puteau să bântuie nestânjenite, fără să se teamă că oamenii nu le dau crezare pentru că noaptea asta era plină de duhuri şi numai un om insensibil nu ştia acest lucru.

Din când în când Pilon şi Big Joe treceau pe lângă alţi căutători care cutreierau pădurea neobosiţi, străbătând-o în toate direcţiile, printre pini. Mergeau cu capetele plecate, înaintau în tăcere şi nu salutau pe nimeni. Cine putea să spună dacă erau cu toţii oameni reali? Joe şi Pilon ştiau că unii erau umbre ale celor de demult, care îşi îngropaseră comorile şi care, în ajunul Sfântului Andrei, se înapoiau pe pământ să vadă dacă le-a tulburat cineva aurul. Pilon purta medalionul sfânt în jurul gâtului, peste haine, aşa că nu îi era frică de spirite. Big Joe ţinea degetele unite în semnul sfânt. Chiar dacă erau îngroziţi, ştiau că erau apăraţi aşa cum trebuie, ca să facă faţă acelei nopţi nepământene.

Pe măsură ce înaintau, vântul se stârni şi împinse ceaţa spre luna palidă, ca o pată subţire de acuarelă cenuşie. Ceaţa mişcătoare modifică şi forma pădurii, astfel că fiecare copac înainta pe furiş, iar arbuştii se unduiau fără zgomot, ca nişte pisici negre uriaşe.

Coroanele arborilor glăsuiau în vânt pe voci răguşite, povesteau despre destine şi prevesteau morţi. Pilon ştia că nu era bine să asculte ce spun copacii. Aveai numai ponoase dacă-ţi aflai viitorul; şi şoaptele acestea erau diavoleşti. Se obligă să nu mai tragă cu urechea la ce vorbeau arborii.

Apucă pe o cărare întortocheată prin pădure, iar Big Joe îl urmă ca un dulău de pază. Pe lângă ei treceau oameni singuratici şi tăcuţi, fără să-i salute; iar morţii treceau fără zgomot şi-şi vedeau de drum şi ei, fără să-i salute.

Sirena de ceaţă începu să-şi trimită vaierul în depărtare; se tânguia îndurerată pentru toate vapoarele trainice care se scufundaseră pe reciful dur şi pentru toţi cei care uneori îşi găsiseră acolo moartea.

Pilon se înfioră înfrigurat, deşi noaptea era călduroasă. Şopti o rugăciune printre dinţi.

Trecură pe lângă un bărbat cărunt care mergea cu capul în jos şi care nu-i salută.

Se scursese o oră, dar Pilon şi Big Joe încă hoinăreau, la fel de agitaţi ca morţii care împânziseră noaptea.

Brusc, Pilon se opri. Mâna lui găsi braţul lui Big Joe.

— Vezi? şopti el.

— Unde?

— Drept în faţă.

— Da... cred că da.

Lui Pilon i se părea că vede o coloană moale de lumină albăstruie care se ridica din pământ la vreo zece metri în faţa lui.

— Big Joe, şopti el, fă rost de două beţe, cam de vreun metru lungime. Eu nu vreau să-mi iau ochii de

pe ea. S-ar putea s-o pierd.

Rămase de pază ca un câine, câtă vreme Big Joe se grăbi să găsească beţele. Pilon îl auzi rupând două crengi dintr-un pin. Şi auzi cum pocnesc rămuricile pe care Big Joe le curăţa de pe crengi. Pilon continua să fixeze însă fâşia palidă de lumină nebuloasă. Era atât de slabă, încât uneori parcă dispărea cu totul. Alteori chiar nu era sigur dacă o văzuse cu adevărat. Nu-şi mişcă privirea nici când Big Joe îi puse în mână beţele. Pilon le încrucişă în unghi drept şi înaintă încet, ţinând în faţă crucea. Când se apropie, lumina păru că piere, însă văzu de unde venea – o scobitură perfect rotundă printre acele de pin.

Pilon puse deasupra crucea şi spuse:

— Tot ce zace aici este al meu prin descoperire. Plecaţi duhuri rele, plecaţi toate. Plecaţi spirite ale oamenilor care aţi îngropat comoara. *In Nomen Patris et Filius et Spiritu Sancti*.

Apoi scoase un suspin din adâncul inimii şi se aşează pe pământ.

— Am găsit-o, prietene Big Joe! strigă el. O caut de atâţia ani şi acum am găsit-o!

— Hai să săpăm, spuse Big Joe.

Însă Pilon scutură din cap neliniştit.

— Când sunt toate spiritele dezlănţuite? Când până şi faptul că suntem aici e periculos? Eşti un prost, Big Joe. O să stăm aici până dimineaţa; pe urmă o să însemnăm locul, iar de săpat, săpăm mâine-noapte. Nimeni altcineva nu mai poate vedea lumina acum când am acoperit-o cu crucea. Mâine-noapte n-o să mai fie periculos.

Noaptea părea mai înfricoşătoare, cum stăteau printre acele de pin. Însă crucea împrăştia căldura

sfinţeniei şi a siguranţei, ca un foc minuscul pe pământ. Dar, ca orice foc, le încălzea trupurile doar din faţă. Spatele era supus frigului şi lucrurilor necurate care mişunau prin pădure.

Pilon se ridică şi trase un cerc mare în jurul locului, iar când îl termină, se afla şi el în interior. „Niciun lucru necurat să nu treacă de această linie, în numele Sfântului Mântuitor”, îngână el. Apoi se aşează din nou. Şi el, şi Big Joe se simţiră mai bine. Auzeau paşii înfundaţi ai nălucilor obosite care dădeau târcoale; vedeau luminiţele pâlpâinde ale siluetelor transparente în mişcare, însă linia lor protectoare era inviolabilă. Nimic rău din această lume sau din oricare altă lume nu putea să pătrundă în cerc.

— Ce-ai de gând să faci cu banii? întrebă Big Joe.

Pilon îl privi dispreţuitor.

— N-ai căutat niciodată comori, Big Joe Portughezu’, fiindcă habar n-ai cum se procedează. Nu pot să păstrez comoara asta pentru mine. Dacă o caut cu gândul s-o păstrez, atunci comoara o să coboare tot mai jos ca un crab în nisip, şi n-am s-o mai găsesc niciodată. Nu, nu aşa se procedează. Sap la comoara asta pentru Danny.

Atunci se revărsă tot idealismul lui Pilon. Îi spuse lui Big Joe cât de bun era Danny cu prietenii lui.

— Iar noi nu facem nimic pentru el. Nu plătim chirie. Uneori ne îmbătăm şi spargem mobile. Ne batem cu el când suntem supăraţi şi-l înjurăm. Ah, suntem nişte nemernici, Big Joe. Pablo, şi Jesus Maria, şi Piratul, şi eu am stat de vorbă şi am pus asta la cale. În noaptea asta am ieşit cu toţii în pădure, în căutarea comorii. Iar comoara o să fie a lui Danny. E atât de bun, Big Joe. Are un suflet atât

de mare; iar noi, nişte ticăloşi. Dar dacă o să-i ducem un sac cu bani, o să se bucure. Eu unul n-am pic de egoism în suflet, d-aia am şi găsit comoara.

— Şi ţie nu-ţi păstrezi nimic? întrebă Big Joe neîncrezător. Nici pentru un galon de vin?

În noaptea aceea Pilon n-avea în el nicio fărâmă din Pilon cel rău.

— Nu, niciun gram de aur! Niciun bănuţ de aramă. Totul e pentru Danny, absolut tot.

Joe era nemulţumit.

— Am bătut atâta cale şi n-am să mă aleg nici măcar cu un pahar de vin, se plânse el.

— Când Danny o să aibă bani, spuse Pilon cu delicateţe, s-ar putea să cumpere puţin vin. Sigur că n-am să-i dau eu ideea, pentru că această comoară e a lui. Însă cred că s-ar putea să cumpere nişte vin. Şi pe urmă, dacă eşti cumsecade cu el, s-ar putea să capeţi şi tu un pahar.

Big Joe se linişti pentru că îl cunoştea de mult timp pe Danny. I se părea posibil ca Danny să cumpere vin, ba încă o cantitate serioasă.

Se scurse noaptea. Luna coborî în stânga pădurii, în întunecimea învălătucită. Sirena de ceaţă ţipa întruna. Pilon rămase toată noaptea curat ca lacrima. Îi predică o vreme lui Big Joe, aşa cum fac toţi proaspeţii convertiţi.

— Merită să fii bun şi generos, spuse el. Faptele astea nu numai că-ţi înalţă o casă de bucurie în rai, însă şi aici pe pământ ai o răsplată imediată. Simţi o căldură blândă care se răspândeşte în stomac ca enchilada[11] fierbinte. Spiritul lui Dumnezeu te învăluie într-o mantie moale ca părul de cămilă. N-am fost întotdeauna prea bun, Big Joe Portughezu'. Îţi mărturisesc de bunăvoie.

Big Joe ştia prea bine.

— Am fost rău, continuă Pilon într-o stare de extaz.

Se simţea în al nouălea cer.

— Am minţit şi am furat. M-am ţinut după fuste. M-am lăsat în voia păcatului, am luat în deşert numele Domnului.

— Şi eu, spuse încântat Big Joe.

— Şi care a fost rezultatul, mă rog, Big Joe? Am avut un sentiment groaznic. Ştiam că am să ajung în iad. Acum însă văd că niciun păcătos nu este atât de rău încât să nu poată fi iertat. Cu toate că n-am fost la spovedanie, simt că schimbarea din mine îi place lui Dumnezeu, fiindcă pronia lui s-a pogorât asupra mea. Dacă te-ai schimba şi tu, Big Joe, dacă ai renunţa la beţie şi încăierări, la fetele alea de la casa doamnei Williams, poate că ai simţi şi tu ca mine.

Însă Big Joe adormise. Nu prea reuşea să stea mult timp treaz când nu făcea mişcare.

Pronia nu era prea insistentă dacă Pilon nu putea să-i povestească despre ea lui Big Joe. Stătea şi pândea locul comorii în timp ce cerul se făcea cenuşiu, iar zorile se iveau din spatele ceţii. Văzu cum pinii prind contur şi ies din obscuritate. Vântul se stinse, iar iepuraşii albaştri se iţiră din tufişuri şi începură să ţopăie pe covorul de cetină. Pilon abia-şi ţinea ochii deschişi, însă era fericit.

Când se lumină de ziuă, îl împunse cu piciorul pe Big Joe Portughezu’.

— E timpul să mergem la Danny acasă. Ziua cea mare a sosit.

Pilon aruncă crucea pentru că nu mai avea nevoie de ea şi şterse cercul.

— Acum nu trebuie să lăsăm nicio urmă, însă trebuie să ne amintim locul după copaci şi bolovani.

— De ce nu săpăm acum? întrebă Big Joe.

— Ca să vină toată lumea din Cartierul Tortilla să ne dea o mână de ajutor? continuă Pilon sarcastic.

Se uitară bine de tot împrejur şi spuseră:

— Sunt trei copaci apropiaţi pe dreapta şi doi pe stânga. Arbustul e acolo jos, şi aici e un bolovan.

În cele din urmă plecară de lângă comoară, încercând să-şi întipărească în minte drumul pe care mergeau.

La casa lui Danny îşi găsiră prietenii obosiţi.

— Aţi găsit ceva? întrebară prietenii.

— Nu, se grăbi Pilon să spună, ca să preîntâmpine mărturisirea lui Joe.

— Păi lui Pablo i s-a părut că vede lumina, însă a dispărut până să ajungem la ea. Iar Piratul a văzut stafia unei bătrâne care avea cu ea şi câinele lui.

Piratul începu să zâmbească.

— Bătrâna aia mi-a spus că acum câinele meu e fericit, zise el.

— Uitaţi-l pe Big Joe Portughezu' – s-a întors din armată, anunţă Pilon.

— Bună, Joe!

— Aveţi un loc frumos aici, spuse Portughezu' şi se lăsă comod pe scaun.

— Să nu te atingi de patul meu, spuse Danny, pentru că ştia că Joe Portughezu' venise să rămână.

Felul în care se aşezase pe scaun şi-şi încrucişase picioarele lăsa impresia permanenţei.

Piratul ieşi, îşi luă roaba şi porni spre pădure să taie vreascuri; însă ceilalţi cinci rămaseră la soare; razele lui îşi trimiteau lumina prin ceaţă; nu peste mult timp adormiră.

Se făcuse după-amiază târziu înainte ca vreunul dintre ei să se trezească. În cele din urmă, îşi întinseră braţele, se ridicară în capul oaselor şi priviră indiferenţi în jos, spre golf, unde un vas petrolier de culoare cafenie se mişca anevoios pe apă. Piratul îşi lăsase pungile pe masă, iar prietenii le deschiseră şi scoaseră mâncarea adunată de el.

Big Joe străbătu cărarea ce ducea la poarta şuie.

— Ne vedem mai târziu, îi strigă el lui Pilon.

Pilon îl urmări neliniştit cu privirea până îl văzu coborând dealul spre Monterey şi nu spre pădurea de pini. Cei patru prieteni se aşezară şi începură să urmărească visători lăsarea serii.

Pe la amurg Joe Portughezu' se întoarse. Avu cu Pilon o discuţie în curte, departe de urechile celor din casă.

— O să împrumutăm unelte de la doamna Morales, spuse Pilon. Are o lopată şi un hârleţ sprijinite de coteţul de găini.

Când se făcuse întuneric bine, o porniră la drum.

— Ne ducem să vedem nişte fete, prietene de-ale lui Joe Portughezu', explică Pilon.

Se furişară în curte la doamna Morales şi împrumutară uneltele. Pe urmă, Big Joe ridică o bărdacă cu vin din bălăriile de lângă drum.

— Ai vândut comoara, strigă Pilon încrâncenat. Eşti un trădător, un câine turbat.

Big Joe îl linişti imediat.

— N-am spus unde e comoara, comentă el cu oarecare demnitate. Am spus doar: „Am găsit o comoară; da' e pentru Danny. Când Danny o s-o aibă, am să împrumut un dolar şi-am să plătesc vinul."

Pilon era copleşit.

— Te-au crezut şi ţi-au dat voie să iei vinul?

— Păi… ezită Big Joe. Am lăsat ceva ca dovadă c-am să aduc dolarul.

Pilon se întoarse ca ars şi-l înşfăcă de beregată.

— Ce-ai lăsat?

— Doar o păturică, Pilon, se tângui Joe Portughezu'. Numai una.

Pilon îl zgâlţâi, însă Big Joe era atât de zdravăn, încât Pilon nu reuşi decât să se zgâlţâie de unul singur.

— Ce pătură? strigă el. Spune ce pătură ai furat?

Big Joe începu să se smiorcăie.

— Numai una de-a lui Danny. Numai una. Are două. Am luat-o pe aia mică de tot. Lasă-mă, Pilon. Cealaltă era mai mare. Danny o să şi-o ia înapoi când o să găsim comoara.

Pilon se răsuci şi-i arse una cu sete şi precizie.

— Porcule! strigă el. Animal nenorocit şi hoţ! Ori aduci înapoi pătura, ori te zdrobesc!

Big Joe încercă să-l liniştească.

— M-am gândit cum muncim noi pentru Danny, şopti el. M-am gândit: „Danny o să fie atât de bucuros, poate să-şi cumpere o sută de pături noi."

— Potoleşte-te, spuse Pilon. Aduci înapoi pătura aia, ori te fac chiseliţă cu un bolovan.

Luă butelca, îi scoase dopul şi bău o duşcă să-şi aline sensibilitatea zdruncinată; mai mult, puse dopul la loc şi refuză să-i dea Portughezului măcar o picătură.

— Pentru tâlhăria asta, o să sapi numai tu. Ridică uneltele şi vino după mine!

Big Joe scânci ca un căţelandru şi se supuse. Nu putea să facă faţă furiei îndreptăţite a lui Pilon.

Încercară mult timp să dea peste comoară. Se

făcuse târziu când Pilon arătă spre cei trei copaci înşiraţi la rând.

— Acolo! spuse el.

Cercetară locul până dădură de adâncitura din pământ. Luna arunca o lumină slabă după care se ghidau, căci în noaptea aceea cerul nu mai avea ceaţă.

Acum, că nu mai trebuia să sape, Pilon dezvoltă o nouă teorie pentru dezgroparea comorii.

— Uneori banii sunt în saci, spuse el, iar sacii sunt putreziţi. Dacă sapi direct, e posibil să pierdem din ei. Trase un cerc încăpător în jurul adânciturii.

— Sapă acum un şanţ de jur împrejur şi pe urmă săpăm în adâncime spre comoară.

— Da’ tu n-ai de gând să sapi? întrebă Big Joe.

Pilon izbucni plin de mânie.

— Eu sunt hoţ de pături? strigă el. Fur eu de la patul prietenului care mă adăposteşte?

— Păi eu n-am de gând să sap singur, ripostă Big Joe.

Pilon ridică o creangă de pin care, cu o noapte

---

[1] *Tortilla* – turtă de mălai (sp.), *flat* – podiș, platou (engl.); Cartierul Tortilla – un cartier în oraşul californian Monterey.

[2] Unitate de măsură pentru capacitate, egală cu 4,546 l în Anglia şi cu 3,785 l în SUA

[3] Du-te-n pizda mă-tii, păduche! (sp.)

[4] Godin - Sobă de fier (cilindrică) folosită la încălzit

[5] Noroc (sp.)

[6] În cinstea ta (sp.)

[7] Ce bei? (sp.)

[8] Unitate de măsură pentru capacitate egală cu 0,568 l în Anglia şi cu 0,473 l în SUA

[9] Dumnezeule-maică, ce vin! (sp.)

[10] Women's Christian Temperance Union

[11] Turtă de mălai cu carne şi sos de chili (sp.)

înainte, fusese un braţ al crucii. Înaintă ameninţător spre Big Joe Portughezu’.

— Hoţule! mârâi el. Porc împuţit şi prieten mincinos! Ridică lopata!

Curajul lui Joe se topi; se aplecă să ridice lopata. Dacă Joe Portughezu’ n-ar fi avut conştiinţa încărcată, poate că ar fi ripostat; însă teama de Pilon, înarmat cu o cauză dreaptă şi cu un ciomag din lemn de pin, era serioasă.

Lui Big Joe îi era silă de toată povestea asta cu săpatul. Linia pe care trebuia să sape era cu totul neatrăgătoare. Rezultatul – adică luatul ţarinei dintr-un loc şi aşezatul ei în altă parte – era o prostie neprofitabilă pentru cineva care avea orizonturi mai largi. O viaţă întreagă petrecută cu săpatul nu putea să ducă practic la nimic. Reacţia lui Big Joe era chiar mai simplă. Nu-i plăcea să sape. Plecase în armată să sape, şi nu făcuse altceva decât să sape.

Dar Pilon era cu ochii pe el, iar şanţul înconjura locul comorii. N-avea rost să acuze boală, foame sau slăbiciune. Pilon era de neîmblânzit, iar fărădelegea cu pătura pleda împotriva lui Joe. Cu toate că scâncea, se plângea şi îşi întindea mâinile ca să arate că erau rănite, Pilon stătea cu ochii pe el şi-l obliga să sape.

Veni miezul nopţii şi şanţul coborâse cu trei picioare. Cocoşii din Monterey cântau. Luna alunecă în spatele copacilor. În cele din urmă Pilon îi dădu poruncă să sape spre comoară. Lopeţile încărcate de ţarină ieşeau acum încet la suprafaţă; Big Joe era istovit. Exact înainte de a se crăpa de ziuă, lopata lovi ceva tare.

— Ai, strigă el. Am dat de ea, Pilon.

Descoperiseră ceva mare şi pătrat. Săpară nebuneşte în întuneric fără să poată vedea ceva.

— Ai grijă, spuse Pilon prevăzător. Să n-o strici.

Zorii apărură, înainte s-o poată dezgropa. Pilon simţi metal şi se aplecă să vadă în lumina cenuşie. Era un pătrat măricel din ciment. Pe el se afla o placă rotundă, cafenie.

Pilon citi cuvintele înscrise pe ea.

PROSPECŢIUNE GEODEZICĂ.
STATELE UNITE + 1915 +
ÎNĂLŢIME 600 PICIOARE

Pilon se aşeză jos, în groapă, covârşit de înfrângere.

— Nu e o comoară? întrebă Big Joe plângăreţ.

Pilon nu-i răspunse. Portughezu' inspectă placa de ciment, şi fruntea i se încreţi de gânduri. Se întoarse spre Pilon cu un aer jalnic.

— Poate luăm bucata de metal s-o vindem – e bună.

Pilon se smulse din deznădejde.

— Johnny Pom-Pom a găsit şi el una, spuse el cu liniştea unei dezamăgiri profunde. Johnny Pom-Pom a dus bucata de metal şi a încercat s-o vândă. Iei un an de închisoare dacă dezgropi aşa ceva, se jeli Pilon. Un an de zdup şi amendă două mii de dolari.

În durerea lui, tot ce-şi dorea Pilon era să plece de la locul tragediei. Se ridică, găsi o frunză de brusture în care să învelească sticla de vin şi porni să coboare dealul.

Big Joe îl urmă imediat.

— Unde mergem? întrebă el.

— Habar n-am, răspunse Pilon.

Era plină zi când ajunseră pe plajă, însă Pilon nu

se opri nici acolo. Îşi târî picioarele pe nisipul tare de la marginea apei, până când Monterey rămase mult în urmă şi numai dunele de nisip de la Seaside şi valurile tremurătoare ale golfului rămăseseră singurele martore ale amărăciunii sale. În cele din urmă se aşează pe nisipul uscat, lăsând soarele să-l încălzească. Big Joe se aşează lângă el cu simţământul că, într-un anume fel, el era răspunzător de durerea mută resimţită de Pilon.

Pilon dezveli butelca din frunză de brusture, îi scoase dopul şi bău zdravăn. Şi, pentru că tristeţea este mama compasiunii, îi întinse vinul, adus de Joe, lui Joe cel netrebnic.

— Câte visuri făurim! strigă Pilon. Cum ne mai lăsăm purtaţi de visuri! Mă gândeam cum o să cărăm sacii cu aur până la Danny. Parcă îi şi vedeam chipul când îi primea. Ar fi rămas încremenit. Multă vreme nici n-ar fi crezut.

Luă sticla de la Joe Portughezu' şi bău zdravăn din ea.

— S-a dus totul de râpă, s-a spulberat în noapte.

Soarele încălzea acum plaja. În ciuda dezamăgirii, Pilon simţea cum i se strecoară în vene o alinare perfidă, un impuls trădător care-l făcea să descopere câteva aspecte pozitive în situaţia dată.

Big Joe, în felul lui liniştit, se înfruptă mai mult decât era cazul din porţia lui de vin. Pilon i-o smulse indignat şi bău de câteva ori.

— La urma urmei, rosti el filozofic, poate că, dacă am fi găsit aurul, n-ar fi fost bine pentru Danny. A fost întotdeauna un sărăntoc. Bogăţia l-ar fi putut scoate din minţi.

Big Joe aprobă solemn din cap. Vinul scădea în sticlă văzând cu ochii.

— Fericirea e mai bună decât bogăţia, spuse Pilon. Dacă încercăm să-l facem fericit pe Danny, e mai bine decât să-i dăm bani.

Big Joe dădu din cap şi-şi scoase pantofii.

— Să-l facem fericit. Asta-i chestia.

Pilon se întoarse întristat către el.

— Nu eşti decât un porc şi nu eşti demn să trăieşti printre oameni, spuse el blând. Tu, care ai furat pătura lui Danny ar trebui să fii ţinut într-o cocină şi hrănit cu coji de cartofi.

Erau din ce în ce mai toropiţi de soare. Vălurelele şopteau de-a lungul plajei. Pilon îşi scoase pantofii.

— Uşurel, băiatu'! spuse Big Joe şi scurse bărdaca până la ultimul strop.

Plaja se unduia uşor, înălţându-se şi căzând de parcă pământul se umfla şi se dezumfla.

— Nu eşti om rău, zise Pilon.

Însă Big Joe Portughezu' adormise deja. Pilon îşi scoase haina şi şi-o puse pe faţă. În câteva clipe căzu şi el într-un somn dulce.

Soarele călătorea pe cer. Fluxul se întinse pe plajă, apoi se retrase. Un grup de fluierari îi cercetară în fugă pe cei doi oameni adormiţi. Un câine de pripas îi amuşină. Două doamne în vârstă, care culegeau scoici văzură trupurile şi se îndepărtară grăbite, că nu cumva cei doi să se trezească furioşi, să se ia după ele şi să le atace mişeleşte. Era o ruşine, căzură ele de acord, că poliţia nu făcea nimic să ţină în frâu asemenea lucruri.

— Sunt beţi, spuse una dintre ele.

Cealaltă se uită îndelung în urmă pe plajă, la bărbaţii adormiţi.

— Beţia animalică, dădu ea verdictul.

Când, în cele din urmă, soarele coborî îndărătul pinilor de pe dealul Monterey, Pilon se trezi. Avea gura uscată ca iasca, îl durea capul şi-i înţepenise ceafa. Big Joe continua să sforăie.

— Joe! strigă Pilon.

Însă pe Portughezu' nu-l atingea nicio chemare.

Pilon se propti într-un cot şi privi marea. „Nu mi-ar strica puţin vinişor la gura asta uscată", se gândi el. Scurse sticla, dar nu obţinu nicio picătură cu care să-şi ostoiască uscăciunea. Pe urmă îşi întoarse pe dos buzunarele, în speranţa că în somn se petrecuse vreun miracol; însă degeaba. Nu găsi decât un briceag rupt în schimbul căruia i se refuzase un pahar de vin de cel puţin douăzeci de ori. Mai era şi un ac de undiţă înfipt într-o plută, o bucată de sfoară murdară, un dinte de câine şi câteva chei care, după câte ştia Pilon, nu se potriveau la nimic. În toată această grămăjoară nu exista nici măcar un lucru pe care Torrelli să-l socotească demn de a-l accepta, chiar şi într-o clipă de nebunie.

Pilon se uită contemplativ la Big Joe.

„Biet amărât! se gândi el. Când Joe Portughezu' o să se trezească, o să-şi simtă gura la fel de uscată ca a mea. Ce i-ar mai plăcea să aibă puţin vin."

Îl îmbrânci de câteva ori, iar când Portughezu' scoase doar uşoare mormăituri şi începu iar să sforăie, Pilon îl scotoci prin buzunare. Găsi un nasture de alamă, o insignă mică de metal pe care scria „La Olandez se mănâncă grozav", patru sau cinci beţe de chibrituri fără măciulie şi o bucăţică de tutun de mestecat.

Pilon se aşează înapoi pe vine. Deci degeaba. Va trebui să se ofilească aici, pe plajă, în timp ce

gâtlejul îi cerea pătimaş un pahar de vin.

Observă pantalonii de serj ai Portughezului şi-i mângâie cu vârful degetelor.

„Straşnic material, se gândi el. De ce să poarte jegosul ăsta de Portughez un material atât de bun când toţii prietenii lui se îmbracă în jeanşi?”

Apoi îşi aminti cât de prost îi veneau lui Big Joe pantalonii, cum îl strângeau la talie, chiar dacă se descheia la doi nasturi, şi cum manşetele erau cu vreo cinci centimetri mai sus de vârfurile pantofilor.

„Cineva cu măsuri normale ar fi bucuros să aibă pantalonii ăştia.”

Pilon îşi aminti de fărădelegea săvârşită de Big Joe împotriva lui Danny, şi se transformă în arhanghelul răzbunării. Cum îşi permitea namila asta neagră de Portughez să-l insulte în asemenea hal pe Danny?! Când o să se trezească, am să-l bat măr! Însă, argumentă Pilon cel cu mai multă sensibilitate, fărădelegea lui este hoţia. Nu trebuia, oare, să i se dea o lecţie din care să înveţe cum te simţi când ţi se fură ceva? La ce foloseşte pedeapsa dacă nu te alegi cu învăţăminte? Pentru Pilon, situaţia era încununată de succes. Dacă putea cu o singură mişcare să-l răzbune pe Danny, să-l disciplineze pe Big Joe, să-l înveţe o lecţie etică şi să facă rost şi de ceva vin, cine din toată lumea asta putea să-i reproşeze?

Îl îmbrânci zdravăn pe Portughez, iar Big Joe îşi flutură mâna ca şi cum s-ar fi apărat de o muscă. Pilon îi scoase cu îndemânare pantalonii, îi strânse sul şi o porni spre dunele de nisip.

Torrelli nu era la prăvălie, însă uşa îi fu deschisă de doamna Torrelli. Pilon se comportă misterios, însă până la urmă îi întinse pantalonii spre

cercetare.

Doamna Torrelli scutură din cap hotărâtă.

— Dar uite, spuse Pilon, de ce vezi doar petele şi jegul? Uită-te la stofa asta grozavă de sub ele. Gândeşte-te, señora! Dacă-i cureţi şi-i calci! Vine Torrelli! Nu scoate o vorbă; e îmbufnat. Şi pe urmă îi aduci pantalonii ăştia extra! Să vezi cum îi mai lucesc ochii! Să vezi ce fericit e! Te ia pe genunchi! Să vezi cum îţi zâmbeşte, señora! Pentru o asemenea fericire ţi se pare prea mult un galon de vin roşu?

— Turul e subţiat, spuse ea.

Pilon ridică pantalonii la lumină.

— Se vede prin ei? Nu! Nu mai sunt aspri, nu mai sunt neplăcuţi la purtat. Sunt într-o stare foarte bună.

— Nu, spuse ea hotărâtă.

— Eşti nemiloasă cu propriul soţ, señora. Nu-i dai dreptul să fie fericit. Nu m-ar mira s-aud că se duce la altele, care nu sunt atât de crude. Atunci, să zicem un sfert?

În cele din urmă rezistenţa femeii fu înfrântă şi ea îi dădu sfertul. Pilon îl bău pe nerăsuflate.

— Încerci să strici preţul plăcerii, o preveni el. Îmi dai o jumătate de galon.

Doamna Torrelli era de neclintit. Pilon nu reuşi să scoată nicio picătură în plus. Rămase abătut în bucătărie.

„Ovreică, asta e. M-a înşelat cu pantalonii lui Big Joe.”

Pilon se gândi cu tristeţe la prietenul lui de pe plajă. Ce putea să facă? Dacă Portughezu’ şi-ar fi făcut astfel apariţia în oraş, ar fi fost arestat. Şi, de fapt, ce făcuse zgripţuroaica asta ca să merite

pantalonii? Încercase să-i cumpere pantalonii prietenului lui Pilon pentru un amărât de sfert de vin. Pilon simţi că-l apucă furia împotriva ei.

— Plec într-o clipă, îi spuse el doamnei Torrelli.

Pantalonii atârnau într-o nişă, în afara bucătăriei.

— La revedere, spuse doamna Torrelli peste umăr.

Intră în cămară să pregătească masa.

În drumul spre uşă, Pilon trecu pe lângă nişă şi înhăţă nu numai pantalonii, dar şi pătura lui Danny.

Pilon se duse din nou pe plajă, la locul unde-l lăsase pe Big Joe. Văzu un foc care ardea vesel pe nisip şi, când se apropie, observă un număr de siluete mărunte întunecate care treceau prin faţa flăcărilor. Se făcuse întuneric de-a binelea; se conducea după foc. Când ajunse aproape, zări un grup de fete din clubul cercetaşilor, care-şi prăjeau cârnăciori afumaţi. Se apropie cu precauţie.

O vreme nu-l putu vedea pe Big Joe, însă în cele din urmă îl descoperi, întins, pe jumătate acoperit de nisip, mut de suferinţă şi de frig. Pilon se îndreptă hotărât spre el şi-i întinse pantalonii.

— Ia-i, Big Joe, şi fii fericit că i-ai căpătat.

Joe clănţănea.

— Cine mi-a furat pantalonii, Pilon? Zac aici de ore întregi, şi nu pot să plec din cauza fetelor ăstora.

Pilon se aşează amabil între Big Joe şi fetiţele care alergau în jurul focului. Portughezu' îşi scutură nisipul rece şi umed de pe picioare şi-şi trase pe el pantalonii. Se îndreptară umăr la umăr spre Monterey, unde luminile se întindeau în şiraguri. Dunele de nisip se cocoşau de-a lungul plajei ca nişte ogari obosiţi, gata de odihnă; iar valurile exersau spartul la mal şi susurau uşor. Noaptea era rece şi distantă, iar viaţa caldă se retrăsese, astfel

că atmosfera era plină de avertismente amare pentru om, amintindu-i cât este de singur pe lume şi printre semenii lui şi cum de nicăieri nu-i sosea alinare.

Pilon era încă într-o stare meditativă, iar Joe Portughezu' simţi cât de profunde îi erau sentimentele. În cele din urmă, Pilon întoarse capul spre prietenul lui.

— Din chestia asta aflăm că e o mare prostie să te încrezi în femei, spuse el.

— Adică o femeie mi-a luat pantalonii? întrebă agitat Big Joe. Cine anume? O fac praf!

Pilon scutură însă din cap cu tristeţea lui Iehova, care, odihnindu-se în ziua a şaptea, vede că lumea lui e obositoare.

— Şi-a primit pedeapsa, spuse Pilon. Poţi să spui că s-a pedepsit singură, şi asta e cea mai bună cale. A avut pantalonii tăi; i-a cumpărat cu lăcomie, acum nu-i mai are.

Lucrurile astea îl depăşeau pe Big Joe. Erau nişte mistere pe care era mai bine să le laşi în pace; şi, de fapt, asta era şi ceea ce dorea Pilon. Big Joe spuse umil:

— Îţi mulţumesc că mi-ai adus înapoi pantalonii, Pilon.

Însă Pilon era atât de cufundat în filozofie, încât nici măcar mulţumirile n-aveau valoare.

— N-ai pentru ce, spuse el. În toată această chestiune numai lecţia pe care o învăţăm are valoare.

Urcară de pe plajă şi trecură de turnul uriaş argintiu de la uzina de gaz.

Big Joe Portughezu' era fericit în compania lui Pilon.

„Iată un om care are grijă de prietenii lui, se gândi el. E atent să nu li se întâmple ceva rău şi când dorm.”

Se hotărî să-i facă o bucurie cândva lui Pilon.

9

Cum l-a ispitit pe Danny un aspirator şi cum l-au salvat prietenii lui

Dolores Engracia Ramirez locuia în căsuţa ei personală, la marginea mai înaltă din Cartierul Tortilla. Făcea curăţenie la câteva doamne din Monterey şi era membră a asociaţiei Fiicele Natale ale Vestului de Aur. *Paisana* asta cu capul prelung nu era frumoasă, însă avea o anumită voluptate în mişcările trupului; iar în glas, o răguşeală pe care unii bărbaţi o socoteau grăitoare. Uneori ochii ei ardeau mocnit, voalaţi într-un fel de ceaţă, cu pasiunea adormită pe care bărbaţii care preţuiesc senzualitatea o socoteau arzătoare, invitându-i fără ocolişuri.

Nu era de dorit în clipele în care era aprigă, însă nu o dată în jurul ei se ţeseau intrigi amoroase, astfel că lumea o poreclise „Ramirez Bombonica” din Cartierul Tortilla.

Era o plăcere s-o vezi când era în toane bune. Cum se mai apleca peste portiţă. Cum mai torcea cu vocea ei toropită. Cum îşi mai mişca şoldurile molcom, ba sprijinindu-se de gard, ba retrăgându-se asemenea vălului ce udă plaja, ca apoi să se apese din nou pe scândurile gardului. Cine pe lumea asta ar fi putut să dea atâta înţeles răguşit cuvintelor: *Ai, amigo, a’onde vas?*[12]

E adevărat că în mod obişnuit glasul era piţigăiat, chipul – dur şi tăios ca o secure, trupul – umflat, iar

[12] Încotro, prietene? (sp.)

intenţiile egoiste. Latura mai blândă ieşea la suprafaţă doar o dată sau de două ori pe săptămână, şi atunci, de obicei, seara.

Când Bombonica auzi că Danny devenise moştenitor, se bucură pentru el. Îşi puse în gând să-i fie iubită, aşa cum se gândeau toate celelalte femei din Cartierul Tortilla. Serile se apleca peste portiţă în aşteptarea timpului când el va trece pe acolo şi-i va cădea în plasă. Însă vreme îndelungată plasa ei nu prinse nimic altceva în afară de indieni şi *paisanos* care n-aveau case şi ale căror haine uneori făcuseră picioare din alte dulapuri mai înstărite.

Bombonica nu era mulţumită. Casa ei era în vârful dealului la ale cărui poale era cea a lui Danny – deci într-o direcţie pe care el nu prea apuca. Bombonica nu putea să meargă să-l caute. Era o doamnă, iar comportamentul ei era guvernat de reguli de proprietate foarte stricte. Dacă Danny ar trece pe acolo, dacă ar sta de vorbă ca doi vechi prieteni ce erau, dacă ar intra să stea de vorbă la un pahar de vin, şi pe urmă, dacă natura şi-ar cere drepturile prea insistent, iar rezistenţa ei de femeie s-ar dovedi prea slabă, atunci nu s-ar fi încălcat etica prea mult. Însă era de neconceput să-şi părăsească plasa pe care o ţesuse la portiţă.

Aşteptă multe luni de zile, seară de seară, însă zadarnic; era nevoită să se mulţumească cu ce-i pica. În Cartierul Tortilla există însă un număr limitat de străduţe. Era inevitabil ca Danny, mai devreme sau mai târziu, să treacă pe la poarta lui Dolores Engracia Ramirez; şi chiar aşa se şi întâmplă.

De când se cunoşteau ei nu se ivise o ocazie mai prielnică şi mai avantajoasă pentru Bombonica, în

care să-l poată prinde pe Danny în trecere pe acolo; pentru că în dimineaţa aceea, Danny găsise o lădiţă cu cuie galbene, pentru şindrilă, pierdută de Central Supply Company. Le socotise că fiind rebuturi, pentru că prin apropiere nu era niciun membru al companiei. Danny scoase cuiele din lădiţă şi le puse în sac. Pe urmă împrumută roaba Piratului, îl puse pe Pirat s-o împingă şi-şi duse achiziţia la Western Supply Company, unde le vându pe trei dolari. Lădiţa o dădu Piratului.

— Poţi să-ţi ţii ce vrei în ea, spuse el.

Piratul era încântat la culme.

Danny începu să coboare dealul, îndreptându-se vădit spre casa lui Torrelli, cu cei trei dolari în buzunar.

Glasul lui Dolores sună dulce şi răguşit ca bâzâitul unui bondar: *Ai, amigo, a'onde vas*?

Danny se opri. Planurile sale suferiră o schimbare profundă.

— Ce mai faci, Bombonico?

— Ce contează? Niciunuia dintre prietenii mei nu-i pasă, spuse ea cu sinceritate.

Şoldurile i se arcuiră graţios.

— Ce vrei să spui? întrebă el.

— Păi, vine prietenul meu Danny să mă vadă vreodată?

— Sunt aici să te văd acum, spuse el curtenitor.

Crăpă puţin portiţa.

— Intri să bei un păhărel de vin în numele prieteniei?

Danny intră în casă.

— Ce-ai făcut în pădure? gânguri ea.

În clipa aceea Danny făcu o greşeală. Se lăudă cu tranzacţia din vârful dealului şi se făli cu cei trei

dolari.

— Bineînţeles că n-am vin decât să umplu două degetare, spuse ea.

Stătură în bucătăria Bombonicăi şi băură un pahar de vin. Nu peste mult timp, Danny îi atacă virtutea cu bravură. Spre uluirea lui, descoperi că este întâmpinat cu o rezistenţă exagerată faţă de reputaţia femeii. În el se trezi fiara poftelor. Era mânios. Exact când să plece, i se lămuri povestea.

Vocea răguşită rosti:

— Poate-ai vrea să vii pe la mine astă-seară, Danny.

Ochii Bombonicăi înotau în ceaţa unei invitaţii toropite.

— Există vecini, sugeră ea cu delicateţe.

Atunci pricepu el.

— Am să mă întorc, promise Danny.

Se făcu după-amiază. Danny cobora strada reîndreptându-se spre prăvălia lui Torrelli; iar fiara din el se schimbase. Dintr-un lup sălbatic care-şi arăta colţii devenise un urs mare, lăţos şi sentimental. „Am să-i duc nişte vin muierii ăsteia nostime”, se gândi el.

În drumul lui, pe cine putea să întâlnească dacă nu pe Pablo, iar Pablo avea două lame de gumă de mestecat. Îi dădu una lui Danny şi porni alături de el.

— Unde te duci?

— N-am timp de amiciţie, i-o retează Danny. Mă duc întâi să cumpăr nişte vin şi să i-l duc unei doamne. Poţi să vii cu mine – capeţi un singur pahar. M-am săturat să tot cumpăr vin pentru doamne şi să mi-l bea prietenii.

Pablo consimţi că asemenea practică este

intolerabilă. El, unul, nu-şi dorea decât tovărăşia lui Danny, nicidecum vinul lui.

Intrară la Torrelli. Luară câte un pahar din sticla nou cumpărată. Danny mărturisi că nu era frumos să-i dea un singur amărât de pahar prietenului. În ciuda protestului energic al lui Pablo, mai luară unul. „Doamnele, se gândi Pablo, n-ar trebui să bea prea mult. Vinul le prosteşte, şi-n plus ameţeşte şi simţurile alea pe care le doreşti aprinse la cucoane.” Mai băură câteva pahare. O jumătate de galon de vin era un cadou mărinimos, mai ales că Danny avea de gând să mai cumpere unul. Măsură jumătate de galon şi băură ce depăşea semnul. Pe urmă, Danny ascunse butelca în bălăriile din şanţ.

— Aş vrea să vii cu mine, când o să cumpăr cadoul, Pablo, spuse el.

Pablo cunoştea motivul invitaţiei. Jumătate din ea era dorinţa de a-l avea drept companie, jumătate era teama de a lăsa vinul cu Pablo, plimbându-se nestingherit prin preajmă. Se îndreptară către dealul Monterey, luându-şi un aer demn şi băţos.

Domnul Simon, de la Societatea de Investiţii, Bijuterii şi Împrumut cu acelaşi nume, îi întâmpină călduros. Firma magazinului definea limitele exterioare ale mărfurilor pe care le vindea societatea; pentru că pe tejghea erau înşirate saxofoane, radiouri, puşti, cuţite, undiţe şi monede vechi; toate la mâna a doua, însă. Arătând ca noi-nouţe pentru că tocmai fuseseră recondiţionate.

— Doriţi să vă sugerez ceva? întrebă Simon.

— Da, răspunse Danny.

Proprietarul începu să înşire o listă de sugestii, dar se opri în mijlocul unui cuvânt, pentru că îl văzu pe Danny fixând un aspirator mare de aluminiu.

Burduful pentru praf era în carouri, albastru cu galben. Firul era lung, negru şi lucios. Domnul Simon se duse la el, îl mângâie şi se dădu doi paşi înapoi, admirându-l.

— Un aspirator, cumva? întrebă el.

— Cât face?

— Asta paisprezece dolari.

Nu era un preţ, ci mai mult încercarea de a afla câţi bani avea Danny. Iar Danny şi-l dorea pentru că era mare şi lucios. Nicio femeie din Cartierul Tortilla n-avea aşa ceva. În clipa aceea, uită cu totul că Cartierul Tortilla n-avea electricitate. Puse cei doi dolari pe tejghea şi aşteptă declanşarea exploziei; furia, mânia, tristeţea, sărăcia, ruina, înşelătoria. Fu invocat luciul, culoarea burdufului, lungimea cordonului, valoarea metalului în sine. Iar când totul fu epuizat, Danny ieşi din magazin cu aspiratorul sub braţ.

Nu o dată, ca un *pasatiempo*[13] după-amiază, Bombonica scotea la vedere aspiratorul şi-l sprijinea de un scaun. Îl mişca de colo-colo în faţa prietenelor, ca să le demonstreze ce uşor aluneca. Scotea un anume zumzăit din glas, care imita sunetul motorului.

— Prietenul meu e bogat, spunea ea. Cred că nu trece mult timp şi-o să tragem firele electrice până în casă, şi pe urmă zumm, şi zumm, şi zumm! Şi gata, ai casa curată!

Prietenele au încercat să bagatelizeze cadoul, spunându-i: „Păcat că nu te poţi folosi de aparatul ăsta.” Sau: „Eu, una, am socotit că mătura şi făraşul, folosite aşa cum trebuie, fac treabă mai bună.”

---

[13] Ocupaţie, divertisment (sp.)

Însă invidia lor n-avea cum să strice aparatului. Fiind proprietara lui, Bombonica urcase în vârful ierarhiei sociale din Cartierul Tortilla. Cei care nu-şi aminteau cum o cheamă se refereau la ea spunându-i „cea cu aspiratorul”. Nu o dată în trecere prin faţa casei ei, duşmanii puteau s-o vadă prin geam cum îşi împingea aspiratorul de colo-colo, în timp ce din gât îi ieşea un zumzăit puternic. Într-adevăr, după ce-şi mătura zilnic casa, împingea şi aspiratorul, socotind că, dacă ar exista electricitatea, fără îndoială ar face mai multă curăţenie, însă omul nu le poate avea pe toate.

Stârnise pizmă în multe case. Adoptase o atitudine demnă şi plină de bunăvoinţă, îşi ţinea bărbia semeţ, aşa cum se cădea unei persoane aflate în posesia unui aspirator. Îl includea în conversaţia obişnuită.

„A trecut pe la mine Ramon când dădeam cu aspiratorul.” „Louise Meater s-a tăiat azi-dimineaţă la mână, la vreo trei ore de când terminasem de dat cu aspiratorul.”

Însă în ascensiunea ei pe scara socială, nu-l uitase pe Danny. Vocea i se gâtuia de emoţie când el era prin preajmă. Se clătina ca un pin în bătaia vântului. Iar el petrecea seară de seară pe la casa Bombonicăi.

La început, prietenii n-au prea luat în seamă absenţa lui Danny, pentru că fiecare avea dreptul la micile sale idile. Dar când s-au scurs săptămâni întregi, şi viaţa domestică atât de încrâncenată a început să-i sugă culoarea din obraji şi să-l ofilească, prietenii lui au început să se convingă că recunoştinţa Bombonicăi pentru aspirator nu era în avantajul sănătăţii lui Danny. Deveniseră geloşi. Le

era ciudă că Danny se ambalase atât de tare în combinaţia aia.

Pilon, Pablo şi Jesus Maria Corcoran au asaltat pe rând cuibuşorul afecţiunii sale, în lipsa lui; însă Bombonica, deşi sensibilă la complimente, a rămas fidelă bărbatului care-i ridicase statutul social la un nivel atât de onorific. Femeia încercă să nu le piardă prietenia, cu gândul la un viitor în care s-ar fi putut să le simtă lipsa, căci ştia prea bine cât de schimbătoare e soarta, însă a refuzat cu încăpăţânare să împartă cu prietenii lui Danny ceea ce, pentru moment, îi era rezervat numai lui Danny.

Prin urmare, prietenii, disperaţi, au organizat un comitet constituit şi menit distrugerii ei.

Se prea poate ca, în străfundurile sufletului, Danny să fi început să se plictisească de afecţiunea Bombonicăi şi de îndatoririle ce-i reveneau în consecinţă. Dar chiar dacă ar fi survenit o asemenea schimbare, în sinea lui, Danny n-o recunoştea.

La ora trei într-o după-amiază, Pilon, Pablo şi Jesus Maria, urmaţi într-o doară de Big Joe Portughezu', s-au întors triumfători după aproape o zi de eforturi susţinute. Campania solicitase la maximum logica nemiloasă a lui Pilon, ingeniozitatea artistică a lui Pablo şi delicateţea şi omenia lui Jesus Maria Corcoran. Big Joe n-avusese nicio contribuţie.

Acum însă, asemenea unui grup de patru vânători, se întorseseră cu atât mai fericiţi cu cât victoria nu fusese una uşoară. Iar în Monterey, un biet italian buimac ajunse treptat la convingerea că fusese tras pe sfoară.

Pilon ducea o butelcă de vin ascunsă într-un şomoiog de iederă. Intrară voioşi în casa lui Danny,

iar Pilon aşează sticla pe masă.

Danny, trezit dintr-un somn profund, zâmbi liniştit, se dădu jos din pat şi înşirui borcanele de compot. Tot el turnă vinul. Ceilalţi patru prieteni se trântiră pe scaune, pentru că ziua fusese istovitoare.

Băură pe îndelete până după-amiază târziu, ceasul acela de straniu interludiu. Aproape toată lumea din Cartierul Tortilla îşi ia atunci un răgaz, pentru a recapitula cele petrecute în intervalul care s-a scurs, şi se gândeşte la ce posibilităţi oferă seara. Sunt multe de vorbit după-amiaza.

— Cornelia Puiz şi-a luat pe altul azi-dimineaţă, remarcă Pilon. E chel. Îl cheamă Kilpatrick. Cornelia zice că ălălalt nu venise trei nopţi acasă săptămâna trecută. Şi chestia asta n-o înghite.

— Cornelia e una din alea care se răzgândesc prea des, spuse Danny.

Se gândi mulţumit la propriul locuşor, sigur, construit pe stânca durabilă a aspiratorului.

— Tatăl Corneliei era mai ceva, spuse Pablo. Nu putea să spună adevărul. Odată a împrumutat un dolar de la mine. I-am spus Corneliei chestia asta, iar ei puţin îi pasă.

— Sunt de-un neam. Cum e turcu', şi pistolu', cită Pilon virtuos.

Danny umplu din nou borcanele cu vin, iar butelca rămase goală. O privi mâhnit.

Jesus Maria, omul care se dădea în vânt după tot ce-i omenesc, vorbi încetişor:

— Am văzut-o pe Susie Francisco, Pilon. Zicea că reţeta ta şi-a făcut efectul. Charlie Guzman a plimbat-o deja de trei ori cu motocicleta. Primele două dăţi când i-a dat leacul de dragoste i s-a făcut rău. Şi atunci a crezut că n-o s-o ajute, însă acum

Susie zice că îţi dă prăjituri când vrei tu.

— Dar ce-ai băgat în leacul ăla? întrebă Pablo.

Pilon deveni misterios.

— Nu pot să vă spun tot. Cred că lui Charlie Guzman i-a fost rău de la scoarţa de stejar.

Butelca de vin se golise prea repede. Toţi cei şase prieteni erau conştienţi că setea lor nestăvilită ajunsese o dorinţă dureroasă. Pilon se uită către prieteni cu pleoapele lăsate, iar ei înţeleseră privirea. Complotul era pus la cale.

Pilon îşi drese glasul.

— Ce-ai făcut tu, Danny, ca să ajungă tot oraşul să râdă de tine?

Danny păru îngrijorat.

— Ce vrei să spui?

Pilon chicoti.

— Multă lume zice că ai cumpărat un aspirator pentru o doamnă, iar aparatul ăla nu merge dacă nu se trage curent electric în casă. Iar firele costă o grămadă de bani. Unii sunt de părere că toată treaba asta e foarte caraghioasă.

Danny începu să se fâţâie stânjenit.

— Doamnei îi place aspiratorul, spuse el apărându-se.

— Cred şi eu, consimţi Pablo. A spus la vreo câţiva că i-ai promis că-i tragi curent în casă, ca să-i meargă aspiratorul.

Danny păru şi mai afectat.

— A zis ea asta?

— Aşa mi s-a spus.

— Ei bine, nici vorbă! răcni Danny.

— Dacă n-aş fi luat-o în râs, m-aş fi supărat să aud cum îşi bate joc lumea de prietenul meu, remarcă Pilon.

— Şi când o să-ţi ceară să-i tragi curent, ce faci? întrebă Jesus Maria.

— Am s-o refuz, spuse Danny.

Pilon râse.

— Ce bine-ar fi să fiu şi eu de faţă. Nu e chiar atât de simplu să refuzi o doamnă.

Danny simţea că prietenii încep să se împotrivească.

— Ce mă fac? întrebă el neajutorat.

Pilon chibzui cât se poate de adânc, tratând chestiunea cu realism.

— Dacă doamna n-ar mai avea aspiratorul, nu şi-ar mai dori nici fire de electricitate, spuse el.

Prietenii încuviinţară toţi din cap.

— Aşadar, continuă Pilon, n-avem de făcut altceva decât să i-l luăm.

— A, da' n-o să mă lase, protestă Danny.

— Atunci o să-ţi dăm o mână de ajutor, spuse Pilon. O să iau eu aparatul, şi, în schimb, poţi să-i duci doamnei cadou un galon de vin. Habar n-o să aibă unde a dispărut aspiratorul.

— O să vadă vreo vecină că l-ai luat.

— A, nu, zise Pablo. Tu, Danny, stai aici. Iar eu aduc aparatul.

Danny suspină, uşurat că problema fusese preluată de bunii lui prieteni.

Puţine lucruri se întâmplau în Cartierul Tortilla fără ştiinţa lui Pilon. În minte îşi notă pe scurt orice frântură de informaţie auzită, orice amănunt observat. Ştia că Bombonica se duce la magazin în fiecare după-amiază, la ora patru şi jumătate. Planul lui depindea de acest obicei aproape invariabil.

— Mai bine să nu ştie nimic, îi spuse el lui Danny.

Pilon avea pregătit în curte un sac de cânepă. Tăie

cu briceagul o creangă zdravănă din trandafir şi o vârî în sac.

Ajuns la Bombonica, descoperi că aceasta nu era acasă, aşa cum de altfel se aştepta şi spera. „La urma urmei, aparatul e al lui Danny”, îşi spuse în sinea lui.

Nu i-a trebuit decât o clipă să intre în casă, să vâre aspiratorul în sac şi să potrivească artistic creanga de trandafir la gura sacului.

Când ieşea din curte, dădu nas în nas cu Bombonica. Pilon îşi scoase pălăria politicos.

— Am trecut şi eu pe-aici să-mi mai omor timpul, zise el.

— Şi nu rămâi, Pilon?

— Nu. Am treburi la Monterey. S-a făcut târziu.

— Da’ unde te duci cu arbustul ăsta de trandafir?

— Îl cumpără unul din Monterey. Un arbust pe cinste. Uită-te şi tu ce zdravăn e.

— Te aştept altă dată, Pilon.

Nu auzi niciun strigăt de mânie când cobora strada netulburat. „Poate că o vreme nici n-o să observe”, se gândi el.

Problema era pe jumătate rezolvată, însă mai rămânea încă o jumătate. „Ce să facă Danny cu aspiratorul ăsta? se întrebă Pilon. Dacă îl ţine la el, Bombonica o să ştie că i l-a luat. De aruncat, pot să-l arunc?! Nu, pentru că este valoros. Chestia e cum să mă scap de el şi totuşi să culeg şi roadele.”

Problema era acum rezolvată în totalitate. Pilon coborî dealul spre casa lui Torrelli.

Aspiratorul era mare şi lucios. Când Pilon începu să urce dealul, ţinea în fiecare mână câte un galon de vin.

Prietenii îl primiră în tăcere. Pilon aşează o sticlă

pe masă şi alta pe duşumea.

— Ţi-am adus un cadou pentru doamnă, îi spuse el lui Danny. Iar aici avem nişte vinişor pentru noi.

Se adunară plini de bucurie, căci îi bântuia o sete cumplită. Când prima sticlă se goli, Pilon ridică paharul spre flacăra lumânării şi privi prin el.

— Ce se întâmplă n-are importanţă, spuse el. Însă din tot ce se întâmplă avem de învăţat câte ceva. Din asta învăţăm că un dar, mai ales făcut unei doamne, nu trebuie să aibă însuşirea de a trage după el un alt dar. Învăţăm totodată că e mare păcat să faci cadouri prea valoroase, pentru că ele stârnesc lăcomia.

Prima bărdacă se isprăvi. Prietenii se uitau la Danny, să vadă ce părere are. Danny stătuse foarte liniştit; acum îşi dădu seama că prietenii săi erau în aşteptare.

— Doamna asta a fost zglobie, comentă el. Doamna asta are o fire foarte înţelegătoare. Da' fir-aş al naibii să fiu! îşi dădu el drumul. Mi s-a acrit!

Apucă a doua sticlă şi-i scoase dopul.

Piratul, aşezat într-un colţ printre câini, zâmbi în sinea lui şi îngână admirativ: „Fir-aş al naibii să fiu, mi s-a acrit! Chestia asta, se gândi Piratul, e grozavă."

Terminaseră doar jumătate din a doua butelcă, ba chiar nu ajunseseră să cânte decât două cântece, când îşi făcu apariţia tânărul Johnny Pom-Pom.

— Am trecut pe la Torrelli, zise el. Ehe, Torrelli e scos din minţi! Urlă! Bate-n masă cu pumnii.

Prietenii îl priviră cu un interes anemic.

— S-a întâmplat ceva. Probabil că Torrelli îşi merită soarta.

— Deseori a refuzat clienţilor lui buni un biet

păhărel de vin.

— Dar, de fapt, ce i s-a întâmplat lui Torrelli? întrebă Pablo.

Johnny Pom-Pom acceptă un borcan cu vin.

— Torrelli zice că a cumpărat un aspirator de la Pilon, iar când l-a pus în priză, n-a mers. Aşa că l-a desfăcut şi a constatat că n-avea motor. A zis că o să-l ucidă pe Pilon.

Pilon părea în stare de şoc.

— Ştiam eu că maşinăria asta nu e bună, zise el. Da' n-am spus eu că Torrelli îşi merită soarta? Aparatul făcea trei sau patru galoane de vin, însă zgârcitul naibii nu mi-a dat decât două.

Danny încă mai simţea căldura recunoştinţei faţă de Pilon. Îşi trecu limba peste buzele umezite de vin.

— Poşirca asta a lui Torrelli are gust din ce în ce mai rău, spuse el. Şi în vremurile bune avea gust de lături, dar, în ultima vreme, e atât de infectă, încât n-o bea nici Charlie Marsh.

În clipa aceea se simţiră cu toţii puţin răzbunaţi pe Torrelli.

— Cred că dacă Torrelli n-o să fie mai atent, o să ne cumpărăm vinul din altă parte, conchise Danny.

John Steinbeck

Tortilla Flat

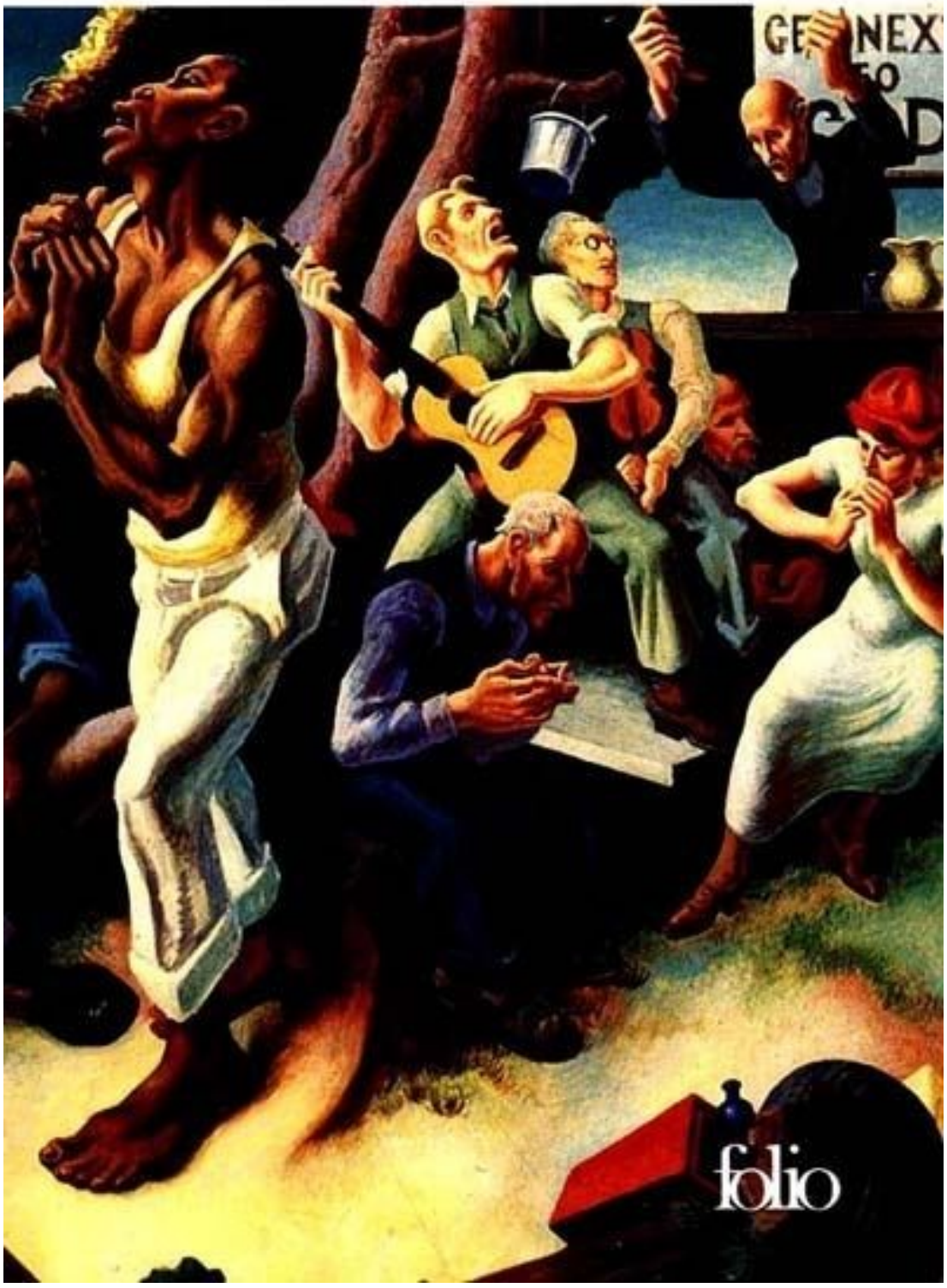

10

Cum i-au alinat prietenii nenorocirea unui caporal, şi, în schimb, au primit o lecţie de etică paternă

Jesus Maria Corcoran era cureaua de transmisie a omeniei. Dacă dădea peste suferinţă, o mângâia; tristeţe, o alina; fericire, o împărtăşea. Nici vorbă de un Jesus Maria dur sau bântuit de egoism. Avea inimă deschisă pentru oricine ar fi avut nevoie de ea. Ce-i stătea lui în putere şi cât îl ducea mintea – se afla la dispoziţia oricui, care avea mai puţină putere sau mai puţină minte decât Jesus Maria.

El a fost cel care l-a cărat pe José de la Nariz, patru mile, când José şi-a rupt piciorul. Când doamna Palochico şi-a pierdut capra la care ţinea ca la ochii din cap, capra care-i dădea lapte şi brânză, Jesus Maria i-a dat de urmă la Big Joe Portughezu' şi a pus capăt fărădelegii, obligându-l pe Big Joe s-o dea înapoi. Jesus Maria l-a scos odată din şanţ pe Charlie Marsh, care zăcea acolo în propria scârnă – faptă care presupune nu numai un suflet bun, ci şi un stomac zdravăn.

Pe lângă această capacitate de a face bine, Jesus Maria avea darul de a veni în contact cu situaţii în care era nevoie să se facă un bine.

Îi mersese într-atâta buhul, încât odată Pilon a spus: „Dacă Jesus Maria s-ar fi dus la biserică, Monterey-ul ar mai fi avut un sfânt în calendar, ascultaţi la mine."

Jesus Maria scotea din străfundurile sufletului său acea bunătate care se regenerează odată cu

consumarea ei.

Jesus Maria obişnuia să se ducă la poştă zilnic – întâi pentru că acolo se putea vedea cu mulţi cunoscuţi, şi apoi pentru că prin scara spiralată a poştei din colţ putea să privească picioarele multor fete. Nu trebuie să credem că în această ultimă îndeletnicire se ascundea vreo vulgaritate. Ar fi ca şi cum am critica pe cineva care se duce la galeriile de artă sau la concerte. Lui Jesus Maria îi făcea pur şi simplu plăcere să admire picioarele fetelor.

Într-o zi, după ce sprijinise zidul poştei vreo două ore fără prea mare succes, a fost martorul unei scene înduioşătoare. A apărut un poliţist care trăgea după el un băietan de vreo paisprezece ani, iar băiatul ducea un prunc învelit într-o pătură cenuşie.

Poliţistul zicea:

— Puţin îmi pasă că nu te înţeleg. N-ai voie să stai lângă canal cât e ziua de lungă. O să aflăm noi ce-i cu tine.

Iar băiatul răspunse în spaniolă, cu o inflexiune aparte:

— Dar, señor, nu fac niciun rău. De ce mă arestaţi?

Poliţistul l-a observat pe Jesus Maria.

— Hei, *paisano*, a strigat el. Ce zice *cholo*[14] ăsta?

Jesus Maria făcu un pas înainte şi se adresă băiatului:

— Pot să te ajut cu ceva?

Uşurat, băiatul se dezlănţui într-un torent de vorbe:

— Am venit aici să muncesc. Mi-au spus nişte mexicani că o să găsesc de lucru, însă n-am găsit

[14] Tânăr mexicano-american, mai ales delincvent (sp.)

nimic. M-am aşezat jos să mă odihnesc, când a venit omul ăsta şi m-a înhăţat.

Jesus Maria dădu din cap aprobator şi se întoarse către poliţist.

— A făcut ceva grav micuţul ăsta?

— Nu, dar stă de vreo trei ore lângă canal, pe strada Alvarado.

— E prietenul meu, spuse Jesus Maria. Am eu grijă de el.

— Bine, dar ai grijă să nu-l mai prind la canal.

Jesus Maria şi noul lui prieten urcau dealul.

— Te duc la casa unde stau eu. O să-ţi dau să mănânci ceva. Da' cu copilul ce e?

— E copilul meu, spuse băiatul. Eu sunt *caporál*, şi el e copilul meu. Acum e bolnav, însă, când o să crească, o fie *generál*.

— Dar ce are, señor Caporál?

— Habar n-am. E bolnav.

Îi arătă chipul copilului, care părea într-adevăr foarte suferind.

Mila lui Jesus Maria luă proporţii.

— Casa în care stau e a prietenului meu, Danny, şi el e un om bun, señor Caporál. La el se duce lumea când are un necaz. Uite ce e, ne ducem acolo, şi Danny ăsta o să te adăpostească. Prietena mea, doamna Palochico, are o capră. O să împrumutăm nişte lapte pentru copil.

Pentru prima oară faţa caporalului se lumină de un zâmbet de uşurare.

— Ce bine e să ai prieteni, spuse el. La Torreón am mulţi prieteni care ar cerşi ca să mă ajute. Se lăudă puţin faţă de Jesus Maria: Am prieteni cu dare de mână, dar ei nu ştiu, bineînţeles, necazurile mele.

Pilon împinse poarta curţii lui Danny, şi intrară

amândoi. Danny, Pablo şi Big Joe stăteau toţi trei în camera mare, în aşteptarea miracolului zilnic al hranei.

— V-am adus un soldat tânăr, un *caporál*, explică el. Are cu el un copilaş care e bolnav.

Prietenii se ridicară plini de curiozitate. Caporalul dezveli chipul copilului.

— E bolnav, într-adevăr, spuse Danny. Poate ar trebui să chemăm un doctor.

Soldatul scutură însă din cap.

— Fără doctori. Nu-mi plac doctorii. Copilul ăsta nu plânge, şi nici nu mănâncă mult. Poate, dacă se odihneşte, se înzdrăveneşte.

În clipa aceea apăru Pilon, care luă copilul la cercetat.

— Copilul ăsta e bolnav, spuse el.

Preluă imediat comanda, îl trimise pe Jesus Maria la doamna Palochico acasă să împrumute nişte lapte; pe Big Joe şi pe Pablo îi trimise să aducă o lădiţă, pe care o căptuşi cu iarbă, iar pe deasupra aşternu o blană de oaie. Danny îşi oferi patul, dar fu refuzat. Caporalul stătea în mijlocul camerei, zâmbind blajin către aceşti oameni miloşi. În cele din urmă, copilul fu pus în cutie, însă privirea era sticloasă şi nu voia să bea lapte.

Apăru şi Piratul, cu o pungă de ţâri[15]. Prietenii pregătiră peştele şi toată lumea se ospătă. Copilul n-a vrut nici ţâri. Din când în când, unul dintre prieteni se scula brusc şi dădea o fugă să se mai uite la el. Când cina se termină, se aşezară în jurul sobei şi începură pregătirile pentru o seară tihnită.

Caporalul nu scosese niciun cuvânt, nu spusese

---

[15] Ţâr – scrumbie mică de mare, care se pescuieşte primăvara şi se consumă mai ales uscată şi sărată.

nimic despre sine. Prietenii se simţeau uşor ofensaţi, însă ştiau că va veni şi vremea povestirii. Pilon, pentru care cunoaşterea reprezenta aurul după care trebuie să sapi, încercă de câteva ori să străpungă reticenţa caporalului.

— Nu vezi prea des un soldat tânăr cu copil, remarcă el cu delicateţe.

Caporalul rânji mândru.

Pablo adăugă:

— Copilul a fost descoperit probabil în grădina dragostei. Iar ăsta e soiul cel mai bun de copii, pentru că n-au în ei decât lucruri bune.

— Şi noi am fost soldaţi, spuse Danny. Când o să murim, o să ne ducă la groapă pe un afet de tun, şi un pluton de trăgători o să ne dea onorul.

Au aşteptat să vadă dacă ocazia oferită aducea vreo schimbare în atitudinea caporalului. Caporalul se sumeţi în timp ce făcea următoarea apreciere:

— Aţi fost buni cu mine, la fel ca prietenii mei din Torreón. Ăsta e copilul meu, copilul soţiei mele.

— Şi soţia ta unde e? întrebă Pilon.

Caporalului îi pieri zâmbetul de pe buze.

— E în Mexic, spuse el. Apoi îşi reveni. Am întâlnit un om care mi-a spus ceva ciudat. Zicea că poate să-i facă pe copii să devină ce vrea el. Zicea: „Îi spui mereu copilului ce vrei să facă, şi, când o să crească, copilul o să facă ce-ai spus.” Eu îi spun întruna copilului ăstuia: „Ai să fii *generál*.” Credeţi că asta o să ajungă?

Prietenii aprobară politicos din cap.

— S-ar putea, spuse Pilon. Practica asta însă mi-e necunoscută.

— Uneori spun de douăzeci de ori pe zi: „Manuel, într-o bună zi ai să fii *generál*. Ai să ai epoleţi mari

şi o eşarfă. Sabia o să fie de aur. Ai să călăreşti pe un cal murg. Ce viaţă ai să duci, Manuel!” Omul ăla zicea că, dacă am să-i spun întruna aşa, precis o să ajungă *generál*.

Danny se ridică şi se duse la cutie.

— Ai să fii *generál*, i se adresă el copilului. Când ai să fii mare, ai să fii un *generál* vestit.

Ceilalţi mărşăluiră spre lădiţă să vadă dacă formula avea vreun efect.

Piratul şopti: „Ai să fii *generál*”, întrebându-se dacă nu cumva metoda ar da rezultate şi cu câinii.

— Copilul ăsta e bolnav de-a binelea, spuse Danny. Are nevoie de căldură.

Se reîntoarseră la locurile lor.

— Soţia e în Mexic... începu Pilon.

Caporalul încruntă sprâncenele şi se gândi o vreme, pe urmă zâmbi cu gura până la urechi.

— Am să vă spun. Nu e ceva de spus străinilor, însă voi sunteţi prietenii mei. Am fost soldat la Chihuahua, eram disciplinat, ordonat şi-mi ungeam puşca, aşa că m-au făcut *caporál*. Pe urmă m-am însurat cu o fată frumoasă. Nu zic că s-a măritat cu mine pentru că aveam un rang în armată, însă era foarte frumoasă şi tânără. Avea ochii luminoşi, dinţi buni şi albi, iar părul era lung şi lucios. Aşa că nu dură mult timp şi s-a născut şi copilul ăsta.

— E bine, spuse Danny. Mi-ar plăcea să fiu în locul tău. Nimic nu-i mai frumos ca un copil.

— Da, spuse caporalul. Eram bucuros. Şi ne-am dus la botez, eu aveam eşarfă, deşi asta nu scrie în registrul de la armată. Şi când am ieşit din biserica aia, un *capitán* cu epoleţi şi eşarfă şi cu sabie de argint a văzut-o pe nevasta mea. N-a trecut mult timp, şi nevasta a plecat. Atunci m-am dus la

capitán şi i-am spus: „Dă-mi nevasta înapoi”, iar el a zis: „Am impresia că nu ţii la viaţă dacă te adresezi astfel unui superior.”

Caporalul întinse braţele şi ridică din umeri într-un gest de resemnare neputincioasă.

— Ah, hoţul! strigă Jesus Maria.

— Ţi-ai adunat prietenii. L-ai ucis pe *capitán*, anticipă Pablo.

Caporalul păru jenat.

— Nu. N-aveam ce face. În prima noapte a tras cineva în mine prin fereastră. A doua zi, un tun s-a descărcat din greşeală, şi eram atât de aproape, că suflul m-a pus la pământ. Aşa că am plecat de acolo şi am luat copilul cu mine.

Chipurile prietenilor erau aprige, iar privirile scăpărau. Piratul, din colţul lui, mârâia, iar câinii îşi dezveliră colţii.

— Ar fi trebuit să fim de faţă, strigă Pilon. L-am fi făcut noi pe căpitanul ăla să regrete că s-a născut. Bunicul a avut de suferit din cauza unui preot, şi l-a legat pe preotul ăla gol puşcă de un stâlp în ţarcul din pădure şi s-a întors de acolo cu un viţeluş. Ei, sunt tot felul de posibilităţi...

— Eram un biet *caporál*, spuse băiatul. Trebuia să fug.

Ochii i se umeziseră de lacrimile ruşinii.

— *Caporál* nu poate face nimic când *capitán* are ceva cu el; aşa că am fugit cu copilul Manuel. La Fresno l-am întâlnit pe înţeleptul ăsta care mi-a spus cum pot să-l fac pe Manuel să devină ce doream. Îi spun copilului de douăzeci de ori pe zi: „Ai să fii *generál*. Ai să porţi epoleţi şi sabie de aur.”

Pe lângă o asemenea dramă, peripeţiile Corneliei Ruiz păreau nişte fleacuri neinteresante. O atare

situaţie cerea o intervenţie, o acţiune din partea prietenilor. Însă scena acţiunii era atât de îndepărtată, încât nicio acţiune nu era posibilă. Îl priviră pe caporal cuprinşi de admiraţie. Atât de tânăr şi o asemenea aventură!

— Ce n-aş da să fiu acum în Torreón, spuse Danny încrâncenat. Pilon ar face un plan pentru noi. Păcat că nu putem să ajungem acolo.

Big Joe Portughezu' nu adormise – un suprem compliment pentru fascinaţia poveştii caporalului. Se duse lângă lădiţă şi privi:

— Ai să fii *generál*, spuse el. Şi pe urmă: Fiţi atenţi! Copilul ăsta face nişte mişcări caraghioase.

Prietenii se înghesuiră lângă el. Începuseră spasmele. Picioruşele i se zbăteau. Mâinile se chirceau în gol, neputincioase; pe urmă copilul începu să se zvârcolească şi să se zgâlţâie.

— Un doctor! strigă Danny. Trebuie să aducem un doctor!

Însă toţi îşi dădeau seama că n-avea rost. Moartea care se apropie poartă o pelerină inconfundabilă. În timp ce priveau, copilul rămase ţeapăn şi lupta conteni.

Avea gura căscată – murise. Din bunătate, Danny acoperi lădiţa cu o bucată de pătură. Caporalul rămase nemişcat, cu privirea aţintită înainte, atât de şocat, încât nu putea nici să rostească vreun cuvânt, nici să gândească.

Jesus Maria îi puse mâna pe umăr şi-l conduse spre scaun.

— Eşti atât de tânăr, spuse el. Ai să mai ai mulţi copii.

Caporalul se tânguia.

— A murit. N-o să mai fie niciodată *generál* cu

eşarfă şi sabie de-aia.

Prietenii aveau lacrimi în ochi. În colţ, toţi dulăii chelălăiau nefericiţi. Piratul îşi îngropă capul uriaş în blana lui señor Alec Thompson.

Cu glas coborât, aproape ca o binecuvântare, Pilon rosti:

— Acum trebuie să-l ucizi pe *capitán*. Cinste ţie pentru planul nobil de răzbunare. Dar vremea lui a trecut, şi trebuie să-şi ia răsplata, iar noi te vom ajuta cum putem.

Caporalul îndreptă spre ei o privire înceţoşată.

— Răzbunare? întrebă el. Să-l omor pe *capitán*? Ce vrei să spui?

— Păi ne-am lămurit ce plan aveai până acum, spuse Pilon. Copilul creştea şi devenea *generál*; cu timpul, îl căuta pe *capitán* şi, încet-încet, îi venea de petrecanie. Planul era bun. O pândă prelungită, şi pe urmă, lovitura. Noi, prietenii tăi, îţi spunem: „Cinste ţie!”

Caporalul îl privi pe Pilon năuc.

— Ce-i asta? întrebă el. N-am nimic cu *capitán*. E *capitán*.

Prietenii întinseră gâturile.

— Atunci ce rost avea planul ăsta, să faci copilul *generál*? strigă Pilon. De ce?

Caporalul rămase puţin încurcat.

— E datoria tatălui să vrea binele copilului. Am vrut ca Manuel să aibă parte de lucruri mai bune, nu ca mine.

— Doar atât? strigă Danny.

— Păi, spuse caporalul, soţia mea era frumoasă foc şi nu era nici *puta*[16]. Era o femeie cumsecade, şi *capitán* a luat-o. Avea epoleţi mici, eşarfă îngustă şi

[16] Târfă (sp.)

sabia argintie. Ia gândiţi-vă, spuse caporalul, întinzându-şi braţele, dacă un *capitán* cu epoleţi mici şi eşarfă îngustă a putut să-mi ia nevasta, ce-ar fi putut să-mi ia un *generál* cu eşarfă mare şi sabie de aur!

Se lăsă o tăcere prelungită, în timp ce Danny, Pilon, Pablo şi Jesus Maria, Piratul şi Big Joe Portughezu' întorceau principiul pe toate feţele. Şi când s-au terminat feţele, au aşteptat să ia cuvântul Danny.

— Păcat că sunt prea puţini părinţi care au în suflet dorinţa să le meargă bine copiilor. Ne pare rău acum mai mult ca oricând că a murit copilul, pentru că, având asemenea tată, ne închipuim ce viaţă fericită ar fi dus.

Toţi prietenii încuviinţară din cap solemn.

— Şi acum ce-o să faci? întrebă Jesus Maria, descoperitorul.

— Mă întorc în Mexic, spuse caporalul. În fundul sufletului am rămas soldat. S-ar putea să mă trezesc într-o bună zi ofiţer, dacă am să-mi ung mereu puşca. Cine ştie.

Cei şase prieteni îl contemplară admirativ. Erau mândri că le fusese dat să cunoască un astfel de om.

11

Cum, în împrejurările cele mai vitrege, iubirea l-a pridibit pe Big Joe Portughezu’

Pentru Big Joe Portughezu’, a simţi iubirea însemna a face ceva pentru ea. Iar ceea ce urmează este povestea uneia dintre poveştile sale de dragoste.

În Monterey plouase: apa a picurat toată ziua din pinii înalţi. *Paisanos* din Cartierul Tortilla n-au ieşit din case, însă din fiecare horn se înălţa, din lemnul de pin ars, o şuviţă albăstruie de fum pe care vântul o împingea de colo-colo, curăţind aerul, împrospătându-l şi umplându-l de miresme.

La ora cinci după-amiază, ploaia s-a oprit câteva clipe, iar Big Joe Portughezu’, care-şi petrecuse aproape toată ziua adăpostit sub o barcă, ieşi de acolo şi porni să urce dealul spre casa lui Danny. Îi era frig şi foame.

Când puse piciorul în Cartierul Tortilla, băierile cerului se rupseră şi începu să toarne cu găleata. Într-o clipă, Big Joe fu udat ciuciulete din cap până în picioare. Alergă până la casa cea mai apropiată, ca să se adăpostească de ploaie, iar casa era locuită de Tia Ignacia.

Doamna avea în jur de patruzeci şi cinci de ani, era văduvă cu vechime şi cu oarecare dare de mână. De obicei, era tăcută şi aspră, pentru că în venele ei curgea mai mult sânge indian decât se socoteşte că ar fi decent în Cartierul Tortilla.

Când a intrat Big Joe, femeia tocmai deschidea un

galon de vin roşu şi se pregătea să-şi toarne un pahar pentru propria desfătare. Încercarea ei de a vârî sticla sub un scaun a fost nereuşită. Big Joe se proţăpise în prag, cu apa şiroind pe duşumea.

— Intră să te usuci, spuse Tia Ignacia.

Big Joe, cu ochii la sticlă, intră în odaie ca un terier care urmăreşte un gândac. Ploaia răpăia pe acoperiş. Tia Ignacia scormoni focul în godin.

Vrei un pahar de vin?

— Da, spuse Big Joe.

Înainte să-şi termine primul pahar, ochii lui Big Joe se lipiră din nou de bărdacă. Bău trei pahare până consimţi să rostească o vorbă şi până să-i dispară din ochi privirea de lup.

Tia Ignacia considera deja bărdaca de vin un lucru pierdut. Bău cot la cot cu el, fiindcă era singura posibilitate să mai păstreze ceva pentru propria folosinţă. Abia când ţinea în mână al patrulea pahar, Big Joe se destinse şi începu să se simtă bine.

— Nu e vin de la Torrelli, spuse el.

— Nu, îl iau de la o italiancă, o prietenă de-a mea. Mai turnară un păhărel.

Începu să se lase seara. Tia Ignacia aprinse o lampă cu gaz şi mai puse nişte lemne pe foc. „Dacă vinul trebuie să se ducă, ducă-se”, se gândi ea. Ochii zăboveau pe trupul masiv al lui Big Joe Portughezu’ cu o apreciere critică. În piept simţea un val uşor de căldură.

— Ai lucrat în ploaie, bietul de tine, spuse ea. Uite, scoate-ţi haina şi pune-o la uscat.

Big Joe nu prea se pricepea la minciuni. Mintea nu-i funcţiona prea repede.

— Am dormit sub o barcă, pe plajă, spuse el.

— Dar eşti ud tot, sărmanul de tine.

Îl cercetă în speranţa unui răspuns la amabilitatea ei, însă chipul lui Big Joe nu exprima nimic în afara recunoştinţei că nu mai stă în ploaie şi că bea vin. Întinse paharul ca să-i fie umplut din nou. Pentru că nu mâncase nimic toată ziua, vinul avea asupra lui un efect total.

Tia Ignacia atacă din nou problema.

— Nu e bine să stai cu hainele ude pe tine. Ai să răceşti. Vino să te ajut să-ţi scoţi haina.

Big Joe se tolăni confortabil pe scaun.

— N-am nimic, spuse el îndărătnic.

Tia Ignacia îşi turnă şi ei încă un pahar. Focul trosnea odihnitor, îndulcind cu tihnă răpăiala ploii de pe acoperiş.

Big Joe nu făcea absolut niciun gest de prietenie, de curtoazie, parcă nici nu băga de seamă prezenţa gazdei. Îşi bău vinul, cu sorbituri mari. Zâmbi prosteşte către sobă. Se legănă puţin pe scaun.

Pe Tia Ignacia o cuprinse furia şi disperarea. „Porcul ăsta, se gândi ea, animalul ăsta mare şi împuţit. Mai bine băgam în casă o vacă s-o adăpostesc de ploaie. Altul în locul lui ar zice măcar o vorbă drăguţă.”

Big Joe întinse iar paharul.

Tia Ignacia luă taurul de coarne, eroic.

— În căsuţa în care e căldură există şi fericire într-o asemenea seară, spuse ea. Când ploaia bate în fereastră şi soba arde molcom, atunci oamenii se simt apropiaţi. Tu nu te simţi apropiat?

— Cum de nu, făcu Big Joe.

— Poate că-ţi bate prea tare lumina în ochi, spuse ea sfioasă. Ai vrea să sting lampa?

— N-am nici pe naiba, spuse Big Joe. Da’ dacă vrei să faci economie la gaz, stinge-o.

Tia suflă în lampă, iar camera se cufundă în întuneric. Pe urmă se întoarse pe scaunul ei şi aşteptă să se trezească galanteria în Big Joe. Auzea scaunul scârţâind uşor de la balans. Prin crăpăturile sobei răzbea puţină lumină care se prelingea pe colţurile lucioase ale mobilelor. Camera aproape că se luminase de la căldură. Tia Ignacia auzi cum se opreşte scaunul din scârţâit şi-şi făcu curaj cum să-l respingă. Nu se întâmplă nimic.

— Şi dacă te gândeşti, spuse ea, că ai putea să stai afară pe vijelia asta, să tremuri în cine ştie ce hambar, sau sub o barcă, pe nisipul ud. Dar uite că nu; stai pe scaun comod, bei vin şi eşti în compania unei doamne care-ţi este prietenă.

Nu sosi niciun răspuns de la Big Joe. Nici nu-l auzea, nici nu-l vedea. Tia Ignacia dădu peste cap paharul. Îşi aruncă cât colo virtutea.

— Prietena mea, Cornelia Ruiz, mi-a spus că la ea au venit câţiva dintre cei mai buni prieteni când afară era frig şi ploaie. I-a făcut să simtă bine şi au devenit foarte buni amici.

Dinspre Big Joe se auzi un zdrăngănit. Tia îşi dădu seama că scăpase paharul, însă după zgomotul de cioburi nu mai urmă niciun sunet. „Poate e bolnav! se gândi ea. Poate a leşinat.” Sări în sus, aprinse un chibrit şi-l apropie de fitilul lămpii. Pe urmă se întoarse spre musafir.

Big Joe era un maldăr adormit. Ţinea picioarele întinse în faţă. Capul era dat pe spate, iar gura – căscată cât şura. Big Joe pur şi simplu nu putea să se simtă bine la căldură dacă nu dormea.

Tiei Ignacia îi trebui o clipă până să-şi aducă pe aceeaşi linie toate emoţiile care i se învălmăşeau în suflet. Moştenise sânge indian, nu glumă. N-a

strigat. Nu. Tremurând de mânie, s-a dus la coşul cu lemne, a luat un par potrivit, l-a cântărit în mâini, l-a pus jos şi a luat altul. Pe urmă s-a ocupat pe îndelete de Big Joe Portughezu'. Prima lovitură a primit-o pe omoplat, doborându-l de pe scaun.

— Porcule! a răcnit Tia Ignacia. Gunoi ordinar! Înapoi la troacă cu tine!

Joe s-a rostogolit pe duşumea. Următoarea lovitură i-a lăsat o urmă jegoasă pe turul pantalonilor. Big Joe se trezea rapid.

— Hî? făcu el. Ce s-a întâmplat? Ce faci?

— Ţi-arăt eu! urlă ea.

Deschise uşa brusc şi alergă înapoi la el. Big Joe se bălăbăni pe picioare din cauza loviturilor. Ciomagul răpăia pe spinare, pe umeri şi în cap. Big Joe alergă spre uşă, apărându-şi capul cu mâinile.

— Lasă-mă, se rugă el. Lasă-mă-n pace. Ce s-a întâmplat?

Furia îl urmărea ca un roi de viespi, pe aleea din grădină care ducea în stradă, nămolită de noroi. Tia era scoasă din minţi. Se ţinu după el, lovindu-l în continuare.

— Hei, strigă el. Opreşte-te!

O înşfăcă şi o ţinu strâns în timp ce ea se zbătea din răsputeri să se elibereze, ca să-l pocnească din nou.

— Ah, namilă de porc ordinar! strigă ea. Ah, vită ce eşti! N-avea cum să-i dea drumul – s-ar fi ales cu altă păruială –, aşa că o ţinu strâns; şi cum stătea el aşa, peste Big Joe Portughezu', pogorî iubirea. Îi răsună în cap; îi răscoli trupul ca un pârâu năvalnic; îl zgâlţâi aşa cum zgâlţâie o furtună tropicală o pădure de palmieri. O ţinu strâns o vreme. Până când femeii i se potoli furia.

În Monterey patrulează noaptea pe străzi un poliţist pe motocicletă care veghează la buna pace a oraşului. Jake Lake îşi făcea rondul, iar mantaua de muşama lucea mat, ca bazaltul. Era nefericit şi nu se simţea în largul lui. Nu era rău să mergi pe străzile pavate, însă o parte din drum trebuia străbătut pe străduţele mocirloase din Cartierul Tortilla, iar acolo noroiul ăla gălbui te împroşca al naibii. Farul mic străpungea întunericul. Motorul icnea din greu.

Deodată, Jake Lake scoase un strigăt de mânie şi opri motorul.

— Ce dracu! Ia ascultă, ce naiba mai e şi asta?

Big Joe întoarse capul.

— A, tu eşti, Jake? Ia zi, Jake, dacă tot ne duci la închisoare, nu vrei să aştepţi o clipă?

Poliţistul întoarse motocicleta.

— Plecaţi din stradă, spuse el. Vine careva şi dă peste voi.

Motorul hurui mai departe în noroi, iar licăritul micuţului far dispăru după colţ. Ploaia răpăia uşor pe arborii din Cartierul Tortilla.

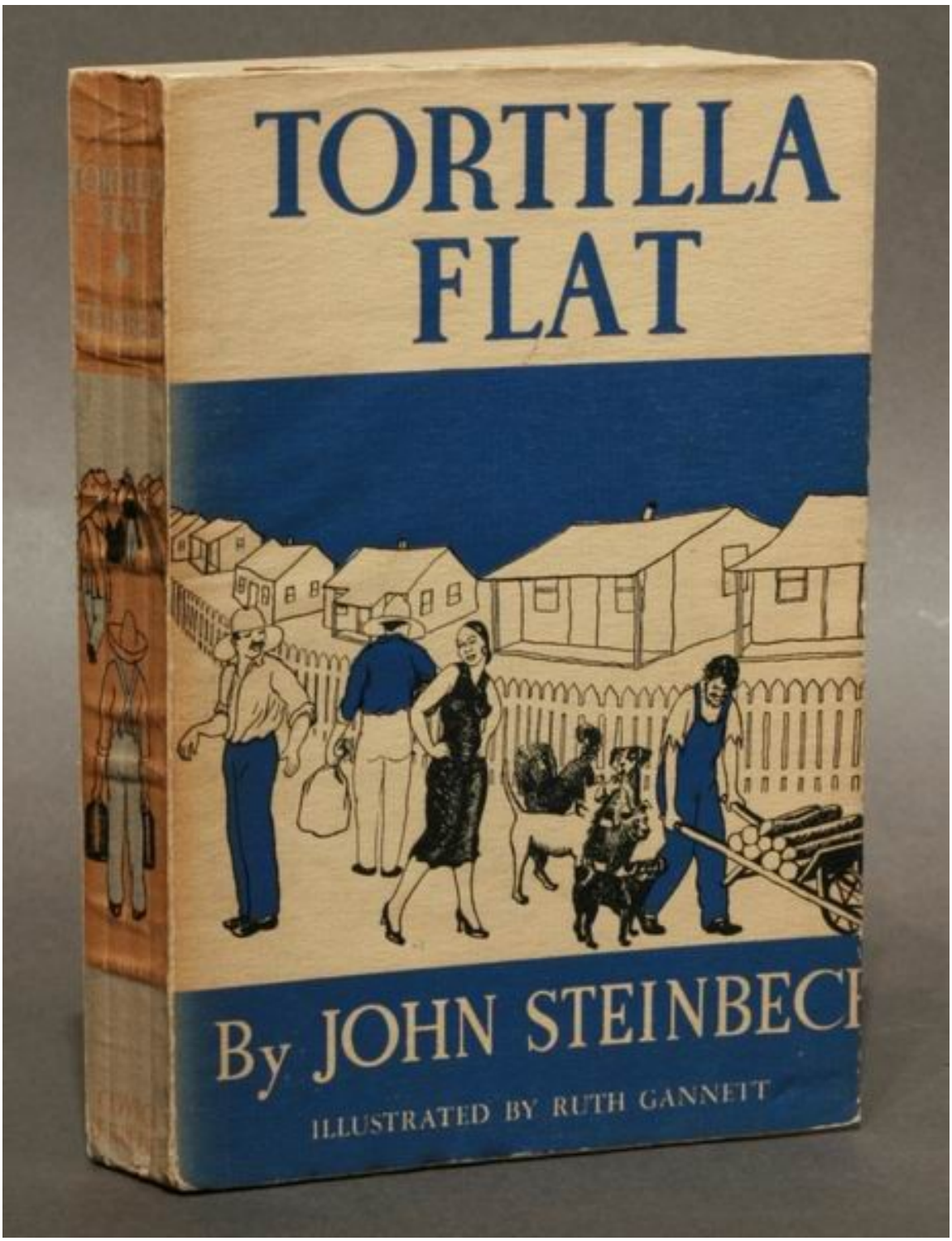
TORTILLA
FLAT
By JOHN STEINBECK
ILLUSTRATED BY RUTH GANNETT

12

Cum l-au ajutat prietenii lui Danny pe Pirat să-şi ţină făgăduiala şi cum, drept răsplată, câinii Piratului au avut o viziune sfântă

În fiecare după amiază, Piratul îşi împingea roaba goală în sus pe deal, şi apoi în curtea lui Danny. O sprijinea de gard şi o acoperea cu un sac; pe urmă îşi îngropa toporişca pentru că, după cum ştie oricine, oţelul se întăreşte dacă stă în pământ. În cele din urmă intra în casă, se scotocea în punga de tutun Bull Durham care-i atârna la gât de o sfoară, scotea din ea sfertul de dolar şi i-l dădea lui Danny. Pe urmă Danny, Piratul şi ceilalţi prieteni care se mai aflau prin casă intrau în dormitor şi păşeau peste cuvertura care zăcea pe podea. *Paisanos* erau numai ochi, când Danny vâra mâna sub pernă, scotea săculeţul de pânză şi punea în ea noua monedă. Practica asta continua de o bună bucată de vreme.

Săculeţul cu bani devenise centrul simbolic al prietenului, punctul de încredere în jurul căruia gravita fraternitatea. Erau mândri de bani, mândri că niciodată nu atentaseră la ei. Păstrarea banilor Piratului le dădea o anume conştiinţă a demnităţii. Creşteau în propriii ochi. Mare lucru să aibă lumea încredere în tine! În minţile prietenilor, banii aceia încetaseră de mult să mai reprezinte o monedă. Este adevărat că o vreme tot socotiseră cam cât vin s-ar putea cumpăra cu ei, însă de la un timp pierduseră noţiunea de custode legal. Grămada de

bani era menită unui sfeşnic de aur, iar potenţialul sfeşnic de aur era proprietatea Sfântului Francesco d'Assisi. E mult mai rău să furi de la un sfânt decât să-ţi iei anumite libertăţi faţă de lege.

Într-o seară, prin telegraful acela rapid şi precis pe care nimeni nu-l pricepe, sosi vestea că un cuter al Pazei de Coastă eşuase pe stâncile de lângă Carmel. Big Joe Portughezu' era plecat cu afaceri de-ale lui, însă Danny, Pablo, Pilon, Jesus Maria şi Piratul cu câinii lui au pornit-o cu voioşie într-acolo, pentru că se dădeau în vânt să culeagă diverse articole utile de pe plajă. Chestia asta li se părea cea mai palpitantă aventură din lume. Cu toate că au ajuns cu puţină întârziere, au recuperat timpul pierdut. Prietenii au scotocit plaja toată noaptea şi au adunat un morman frumuşel de rămăşiţe: o conservă de unt de cinci livre, câteva cutii cu alte conserve, o busolă îmbibată cu apă, două pufoaice, un butoiaş cu apă, de pe o barcă de salvare şi o puşcă mitralieră. Când s-a făcut ziuă, strânseseră o grămadă măricică.

Au vândut-o *en gros* pe suma de cinci dolari, oferită de unul dintre spectatori, pentru că se întrebau cum ar putea să care toate lucrurile acelea grele cale de peste şase mile, pe urcuşul abrupt spre Cartierul Tortilla.

Cum Piratul nu-şi tăiase lemnele pe ziua aceea, a primit de la Danny un sfert de dolar, pe care l-a pus în punga de la gât. Pe urmă au pornit-o pe colinele Monterey-ului, târâş-grăpiş, însă plini de bucuria aşteptării, care le încălzea sufletele.

Se făcuse amiază când au ajuns la casa lui Danny. Piratul deschise cu tot ritualul punga de la gât şi îi întinse moneda lui Danny. Întregul pluton mărşălui

spre camera alăturată. Danny vârî mâna sub pernă – şi, când şi-o retrase, n-avea nimic în ea. Azvârli perna cât colo, aruncă salteaua, pe urmă se întoarse încet către prietenii săi, cu o privire feroce, de tigru furios. Îi privi pe rând, pe fiecare, şi observă spaima şi indignarea de pe chipul lor, care nu puteau fi prefăcute.

— Aşa deci, spuse el... aşa.

Piratul începu să plângă. Danny îi înconjură umerii cu braţul.

— Nu plânge, prietene drag, rosti el ameninţător. Ai să-ţi capeţi banii.

Paisanos ieşiră tăcuţi din cameră. Danny se duse în curte, găsi un ciomag zdravăn de pin de vreo trei picioare lungime şi-l învârti de câteva ori, cu mişcări experte. Pablo intră în bucătărie şi se întoarse ţinând în mână o cheie de conserve veche, cu lama stricată, Jesus Maria trase de sub un colţ al casei o coadă de târnăcop ruptă. Piratul îi urmărea buimac. Se întoarseră cu toţii în casă şi se aşezară jos tăcuţi.

Piratul arătă cu degetul spre colină.

— Ăla? întrebă el.

Danny aprobă încet din cap. Ochii lui împăienjeniţi aveau o privire asasină. Îşi sumeţise bărbia şi, aşa cum stătea pe scaun, îşi mişca trupul, ca un şarpe cu clopoţei care se pregăteşte să atace.

Piratul se duse în curte şi-şi dezgropă toporişca.

Rămaseră o vreme în casă. Nu se rosti un cuvânt, însă camera era inundată de un val de furie rece. Senzaţia unei stânci ce urmează să fie dinamitată când flacăra fitilului aprins se apropie de explozie.

Se scurse după-amiaza; soarele scăpătă după deal. Cartierul Tortilla părea să fie căzut în amuţire şi

aşteptare.

Auziră paşi pe stradă şi mâinile li se strânseră pe ciomege. Joe Portughezu' urcă cu paşi nesiguri pe verandă şi intră pe uşa din faţă. În mână ţinea un galon de vin. Ochii i se plimbară stingheriţi de la o faţă la alta, însă prietenii stăteau nemişcaţi şi-i ocoleau privirea.

— Bună, făcu Big Joe.

— Bună, zise Danny.

Se ridică şi se întinse alene. Nu se uită la Big Joe; nu se duse direct spre el, ci pieziş, ca şi cum ar fi vrut să treacă pe lângă. Când ajunse în dreptul lui, ciomagul se abătu năprasnic în moalele capului lui Big Joe care se prăbuşi ca secerat.

Prevăzător, Danny scoase din buzunar un şnur din piele netăbăcită şi-i legă mâinile Portughezului.

— Acum apă, spuse el.

Pablo vărsă o găleată cu apă peste Big Joe. Portughezu' întoarse capul, întinse gâtul ca un pui, pe urmă deschise ochii şi privi năuc spre prietenii lui. Aceştia nu-i adresară niciun cuvânt. Danny îşi măsură atent distanţa, ca un jucător de golf în vederea loviturii cu mingea. Ciomagul se abătu asupra umărului lui Big Joe; pe urmă prietenii începută acţiunea metodic şi cu sânge rece. Jesus Maria se ocupă de picioare, Danny, de umeri şi de piept. Big Joe răcnea şi se încovriga pe duşumea. Lucrară fiecare bucăţică din trup, de la gât în jos. Fiecare lovitură descoperea un spaţiu nou pe care-l tăbăceau. Răcnetele erau asurzitoare. Piratul stătea neajutorat alături, cu toporişca în mână.

În cele din urmă când toată partea ventrală a corpului era numai o vânătaie, se opriră. Pablo îngenunche lângă capul lui Big Joe, cu cheia de

conserve în mână. Pilon îi scoase Portughezului pantofii şi apucă iar ciomagul. Atunci Big Joe se porni să urle îngrozitor.

— I-am îngropat lângă poartă. Nu mă ucideţi, pentru numele lui Dumnezeu!

Danny şi Pilon ieşiră pe uşă şi în câteva clipe se înapoiară cu săculeţul de pânză.

— Cât ai luat din ei? întrebă Danny.

Glasul lui nu trăda nicio inflexiune.

— Numai patru. Jur. N-am luat decât patru şi am să muncesc să-i pun la loc.

Danny se aplecă, îl apucă de umăr şi-l întoarse cu faţa în jos. Pe urmă prietenii se apucară să rezolve şi cu partea dorsală, cu aceeaşi înverşunată precizie. Atunci Pilon îi sfâşie cămaşa albastră şi dădu la iveală spinarea făcută carne vie. Cu cheia de conserve haşură atât de dibaci pielea, încât din fiecare tăietură ţâşni puţin sânge. Pablo îi aduse sarea şi-l ajută să o întindă cu putere peste tot. În cele din urmă Danny aruncă o pătură peste omul căzut în inconştienţă.

— Cred că de acum o să fie cinstit, spuse Danny.

— Ar trebui să numărăm banii, remarcă Pilon. Nu i-am numărat de mult.

Deschiseră galonul de vin al lui Big Joe şi umplură borcanele cu vârf, pentru că erau sleiţi de atâta muncă şi de emoţiile acum consumate.

Pe urmă numărară monedele în grămezi de câte zece, şi le luară iar la numărat, înfierbântaţi.

— Piratule, strigă Danny, sunt cu şapte mai mult de o mie! Ai terminat! A sosit ziua să cumperi sfeşnicul pentru Sfântul Francesco.

Ziua fusese prea plină pentru Pirat. Se duse la colţ, printre câini, îşi lăsă capul pe Fluff şi izbucni în

sughiţuri de plâns isterice. Câinii se foiau neliniştiţi, îi lingeau urechile şi-l împungeau în cap cu boturile; însă Fluff, conştient de onoarea de a fi fost ales, stătea nemişcat, molfăind părul des de pe ceafa Piratului.

Danny puse banii la loc în săculeţ şi săculeţul sub pernă.

Îşi reveni şi Big Joe şi începu să geamă, pentru că sarea îşi făcea efectul. *Paisanos* nici nu-l băgară în seamă, până când Jesus Maria, cu adânca lui înţelegere pentru cele omeneşti, îi dezlegă mâinile şi-i dădu un borcan cu vin.

— Şi duşmanii Mântuitorului l-au alinat puţin, se scuză el.

Gestul suspendă pedeapsa. Prietenii se adunară duioşi în jurul lui Big Joe. Îl aşezară pe patul lui Danny şi-i spălară sărea de pe răni. Îi puseră cârpe reci pe cap şi-i umpleau mereu borcanul cu vin. Big Joe gemea ori de câte ori îl atingeau. Probabil că apucăturile lui rămăseseră intacte, însă putem profeţi fără niciun risc că Joe nu va mai fura niciodată de la *paisanos*, din casa lui Danny.

Piratul terminase cu isteria. Bău vinul, iar chipul îi radia de plăcere în timp ce asculta cum Danny face planuri pentru el.

— Dacă ducem toţi banii ăştia în oraş, la bancă, o să creadă că i-am furat de la vreun automat. Trebuie să-i ducem părintelui Ramon şi să-i spunem toată povestea. Pe urmă o să cumpere el sfeşnicul de aur, o să-l sfinţească, şi Piratul o să intre în biserică. Poate că părintele Ramon o să spună câteva cuvinte despre el la slujba de duminică. Piratul trebuie să fie acolo să le audă.

Pilon privi dezgustat hainele jegoase şi

zdrenţăroase ale Piratului.

— Mâine, spuse el sever, trebuie să iei cele şapte monede în plus şi să-ţi cumperi haine ca lumea. În mod obişnuit merg, însă într-o ocazie ca asta nu poţi să te duci la biserică şi să arăţi ca un şobolan din canal. N-ai face cinste prietenilor tăi.

Piratul era numai zâmbete.

— Mă duc mâine, promise el.

A doua zi dimineaţă, conform promisiunii, coborî în Monterey. Îşi făcu cumpărăturile cu grijă şi se târgui cu o îndârjire care părea să dezmintă faptul că de peste doi ani nu mai cumpărase nimic. Se întoarse acasă la Danny, triumfător, afişând o batistă enormă de mătase, verde cu frez, şi o curea lată încrustată bogat cu pietre colorate. Prietenii îi admirară achiziţiile.

— Dar de purtat ce-ai să porţi? întrebă disperat Danny. Îţi ies două degete prin pantofi acolo unde i-ai tăiat ca să nu te mai doară monturile. N-ai decât o prăpădită de salopetă şi nicio pălărie.

— Va trebui să-i împrumutăm nişte ţoale, spuse Jesus Maria. Eu am o haină şi o vestă. Pilon are pălăria bună a lui taică-su. Tu, Danny, ai o cămaşă, iar Big Joe are pantalonii ăia albaştri, frumoşi.

— Atunci înseamnă că noi nu mai mergem, protestă Pilon.

— Nu e sfeşnicul nostru, spuse Jesus Maria. Părintele Ramon nu cred c-o să spună ceva frumos despre noi.

În după-amiaza aceea, convoiul transportă comoara la casa preotului. Le ascultă povestea cu câinele bolnav şi privirea i se umezi.

— Şi pe urmă, părinte, spuse Piratul, a fost căţeluşul ăla cumsecade, şi avea botul uscat, iar

ochii ca sticla aburită, şi gemea pentru că era rănit înăuntrul trupului. Şi pe urmă, părinte, am promis sfeşnicul de aur de o mie de zile Sfântului Francisc. De fapt, e patronul meu, părinte. Şi pe urmă s-a întâmplat minunea! Pentru că imediat câinele a dat de trei ori din coadă şi a început să se însănătoşească. A fost o minune a Sfântului Francisc, părinte, nu?

Preotul dădu din cap.

— Da, spuse el. A fost o minune trimisă de bunul nostru Sfânt Francisc. Am să cumpăr sfeşnicul pentru tine.

Piratul era foarte bucuros, pentru că nu e puţin lucru să ţi se răspundă la rugăciuni cu o minune adevărată. Dacă zvonul se răspândea, Piratului i-ar fi crescut prestigiul în Cartierul Tortilla. Prietenii lui îl priveau deja cu un nou respect. Aveau aceeaşi părere despre inteligenţa lui ca înainte, însă ştiau acum că mintea slabă era suplinită de toată puterea Cerului şi de toată tăria sfinţilor.

S-au înapoiat la casa lui Danny, cu câinii după ei. Piratul avea impresia că fusese scăldat într-un fluid auriu al beatitudinii. Prin trup îi alergau fiori mărunţi şi frisoane de plăcere. *Paisanos* erau bucuroşi că îi păstraseră banii, pentru că şi ei se împărtăşiseră puţin din sfinţenia actului. Pilon se simţea uşurat că nu furase banii la început. Ce lucruri cumplite s-ar fi putut întâmpla dacă ar fi luat cele două monede care aparţineau sfântului! Toţi prietenii erau smeriţi, de parcă se aflau în biserică.

Cei cinci dolari obţinuţi pe obiectele culese pe plajă frigeau buzunarul lui Danny; acum ştia însă ce avea de făcut cu ei. El şi Pilon se duseră la piaţă şi cumpărară şapte livre[17] de cârnaţi, un săculeţ de

ceapă, pâine şi o pungă mare cu bomboane. Pablo şi Jesus Maria se duseră la Torrelli după două galoane de vin, şi nu se atinseră de un strop în drum spre casă.

În noaptea aceea, când aprinseră focul şi pe masă ardeau două lumânări, prietenii se ospătară pe cinste. Era o petrecere dată în onoarea Piratului. Piratul se purta cu multă demnitate, cu toate că zâmbea întruna, deşi ar fi trebuit să fie serios, însă n-avea ce face, asta era.

După ce mâncară copios, se lăsară pe spate şi-şi sorbiră vinul din borcane.

„Prietenul nostru drag”, îi spuneau ei Piratului.

Jesus Maria întrebă:

— Cum te-ai simţit când s-a întâmplat? Când ai făgăduit sfeşnicul şi câinele a început să se înzdrăvenească, cum te-ai simţit? Ai avut vreo viziune sfântă?

Piratul încercă să-şi amintească.

— Nu cred – poate am avut o mică viziune –, poate l-am văzut pe Sfântul Francesco în aer, şi strălucea ca un soare.

— Nu-ţi aminteşti? întrebă Pilon.

— Ba da... cred că-mi aduc aminte... Sfântul Francesco s-a uitat la mine... a zâmbit, ca un sfânt ce e. Pe urmă am ştiut că s-a săvârşit minunea. A zis: „Să fii bun cu căţeluşii, jegosule.”

— Aşa ţi-a spus?

— Păi, eram jegos, şi el, ca sfânt ce este, nu poate spune minciuni.

— Nu cred că-ţi aminteşti chiar tot, zise Pablo.

— Păi... poate nu... Da’ totuşi cred că da.

---

[17] Unitate de măsură pentru greutăţi de aproximativ 0,500 kg, folosită în special în ţările anglo-saxone.

Piratul era beat de fericire că i se făcea cinstea de a i se acorda atenţie.

— Bunica a văzut-o pe Fecioara Maria, spuse Jesus Maria.

Era bolnavă pe moarte, iar eu am auzit-o cu urechile mele cum a strigat. A zis: „Ahhh, o văd pe Maica Domnului. Ahhh, Prea buna Maria, neprihănita.”

— Unora le e dat să vadă astfel de lucruri, spuse Danny. Tata n-a fost prea cumsecade, însă uneori vedea sfinţi şi alteori vedea grozăvii. Depinde dacă era bun sau rău când vedea. Tu ai avut şi alte vedenii, Piratule?

— Nu, spuse Piratul. Mi-ar fi şi frică să mai văd şi altele.

Mult timp petrecerea a continuat decent. Prietenii ştiau că în noaptea aceea nu erau singuri. Prin ziduri, ferestre şi acoperiş simţeau privirile sfinţilor coborâte asupra lor.

— Duminică sfeşnicul tău o să fie acolo, spuse Pilon. Noi n-o să putem merge pentru că o să te îmbrăcăm cu hainele noastre. Nu zic că părintele Ramon o să-ţi pomenească numele, însă poate o să spună ceva de sfeşnic. Trebuie să ţii minte ce-o să rostească, Piratule, ca să ne spui şi nouă.

Atunci Pilon deveni sever.

— Azi, prietene drag, casa părintelui Ramon s-a umplut de câini. Pentru azi a fost în regulă, dar să ţii minte să nu-i iei duminică la biserică. Nu se cade să intri cu câinii în biserică. Să-i laşi acasă.

Piratul păru dezamăgit.

— Dar ei vor să meargă, se plânse el. Cum să-i las? Unde să-i las?

Pablo era năucit.

— Până acum te-ai purtat foarte frumos, Piratule dragă. Şi tocmai acum, la sfârşit, vrei să profanezi totul?

— Nu, spuse Piratul smerit.

— Atunci lasă-ţi câinii aici, şi o să avem noi grijă de ei. Ar fi o profanare să-i vâri în biserică.

Ciudat cât de treji s-au ţinut în noaptea aceea, cu toată beţia. Abia după, hăt, vreo trei ore, se apucară să fredoneze un cântec obscen. Iar când ajunseră la momentul încăierării tradiţionale, erau aproape adormiţi, aşa că s-au lăsat păgubaşi. Seara aceea a constituit un semn luminos pe răbojul vieţii lor.

Duminică dimineaţa pregătirile erau febrile. Îl spălară pe Pirat şi-i cercetară urechile şi nările. Big Joe, învelit în pătură, îl urmări pe Pirat cum îşi trage pantalonii albaştri de serj. Pilon aduse pălăria lui taică-su. Îl convinseră pe Pirat să nu poarte peste haină cureaua bătută cu pietre şi-i arătă că putea să-şi lase haina desfăcută, ca să se vadă din când în când cum lucesc pietrele. Articolul încălţăminte le dădu cea mai mare bătaie de cap. Big Joe era singurul care avea pantofi pe măsura mare a Piratului, iar ai lui erau chiar mai prăpădiţi decât ai Piratului. Necazul era cu găurile tăiate ca să-şi cruţe monturile, pe unde îi ieşeau degetele.

Pilon rezolvă până la urmă problema cu puţină cenuşă din sobă. Dacă se întindea bine pe piele, negreala nu lăsa să sară în ochi găurile încălţărilor.

În cele din urmă fu gata, cu pălăria tatălui lui Pilon aşezată şmechereşte pe cap, cu cămaşa lui Danny, nădragii lui Big Joe, batista uriaşă la gât şi, din când în când, cu câte o scăpărare a curelei bătute cu pietre. Se fâţâi puţin ca să-l privească prietenii cu ochi critic.

— Păşeşte ca lumea, Piratule!

— Nu târşâi picioarele!

— Nu mai trage de batistă!

— O să zică lumea că nu eşti obişnuit cu haine bune.

În cele din urmă, Piratul se întoarse către prietenii săi.

— Dacă aş lua câinii cu mine, începu el să se milogească, aş putea să le spun că nu au voie să intre în biserică.

Însă *paisanos* erau de neînduplecat.

— Nu, spuse Danny. Cine ştie cum ar reuşi să se strecoare înăuntru. O să-i ţinem aici, în casă, până te întorci.

— N-o să le placă, spuse Piratul neajutorat. Poate o să se simtă singuri.

Se întoarse înspre câinii care stăteau la colţ.

— Trebuie să rămâneţi aici, le spuse el. Nu vă face bine să intraţi în biserică. Rămâneţi cu prietenii mei până mă întorc.

Pe urmă se strecură afară şi închise uşa după el. Brusc, din casă răzbătu un vacarm asurzitor de lătrături şi urlete. Numai încrederea în judecata prietenilor îl împiedică pe Pirat să se înduioşeze.

Cobora strada şi, pentru că nu avea câinii împrejur, îl încerca sentimentul că e gol puşcă şi neajutorat. Parcă îi lipsea unul dintre simţuri. Era îngrozit să fie de unul singur. Putea să-l atace oricine. Continuă însă să înainteze vitejeşte, îndreptându-se spre biserica San Carlos.

Slujba nu începuse şi uşile erau larg deschise. Piratul îşi înmuie mâna în vasul de marmură, se închină, făcu o genuflexiune în faţa Sfintei Fecioare, intră în biserică, îşi făcu datoria la altar şi se aşeză.

Biserica lunguiaţă era destul de întunecoasă, însă altarul era înalt, luminat puternic de lumânări. Iar în faţa icoanelor de pe laterale ardeau candele. Tămâia veche şi dulceagă parfuma biserica.

O vreme Piratul a rămas cu privirea aţintită pe altar, însă acesta era prea departe, prea sacru că să se gândească mult timp la el, prea intangibil pentru un om sărman. Ochii lui erau în căutarea a ceva mai apropiat, ceva care să nu-l înspăimânte. Şi iată, în faţa statuii Sfântului Francisc se afla un sfeşnic de aur, minunat, iar în el ardea o lumânare înaltă.

Piratul oftă de emoţie. Şi cu toate că oamenii intraseră, uşile fuseseră închise, slujba începuse, iar Piratul înainta şi el prin tot ritualul şi nu putea să-şi dezlipească ochii de pe sfeşnic. Era atât de frumos. Nu-i venea să creadă că el, Piratul, îl dăruise. Cercetă chipul Sfântului Francesco ca să vadă dacă îi plăcea sfeşnicul. Era sigur că acel chip zâmbea din când în când, zâmbetul acela care revine mereu pe buzele cuiva care se gândeşte la lucruri plăcute.

În cele din urmă începu şi predica.

— În biserică se află o nouă splendoare, spuse Părintele Ramon. Unul dintre fiii bisericii a donat un sfeşnic de aur în cinstea Sfântului Francisc.

Relată povestea cu câinele, pe urmă o deformă puţin, intenţionat. Ochii lui cercetau chipurile enoriaşilor până când descoperi pe ele, ici-colo, uşoare zâmbete.

— Nu e nimic de râs, spuse el. Sfântul Francesco iubea animalele atât de mult, încât le ţinea şi lor predici.

Pe urmă, părintele Ramon spuse povestea cu lupul cel rău al lui Gubbio, cu turturelele sălbatice şi surorile ciocârlii. Piratul îl privi plin de mândrie pe

tot parcursul predicii.

Brusc, la uşă se auzi un zgomot. Începură lătrături furioase şi zgrepţănări. Uşile se deschiseră cu putere, iar Fluff, Rudolph, Enrique, Pajarito şi señor Alex Thompson năvăliră înăuntru. Îşi ridicară boturile, şi pe urmă se năpustiră de-a valma spre Pirat. Săriră pe el cu chelălăieli şi hămăieli de bucurie. Îl împresurară.

Preotul opri predica şi privi cu asprime harababura. Piratul se uită către el neputincios. Aşadar, totul fusese degeaba, iar profanarea se comisese.

Piratul, cu gesturi jenate, scuzându-se, scoase câinii afară.

— Aţi greşit, le spuse el, m-aţi supărat. Ah, mi-e ruşine de voi.

Câinii se târâră pe pământ, chelălăind jalnic.

— Ştiu ce-aţi făcut, spuse Piratul. Mi-aţi muşcat prietenii, aţi spart un geam şi-aţi venit încoace. Acum staţi aici şi aşteptaţi, câini răi ce sunteţi, ah, câini profanatori.

Îi lăsă obidiţi şi pocăiţi, iar el se întoarse în biserică. Oamenii nu conteniseră cu râsul şi se întoarseră spre el, urmărindu-l cu privirea până se aşeză pe locul lui şi încercă să se facă neobservat.

— Nu te ruşina, spuse părintele Ramon, nu e niciun păcat să fii iubit de câinii tăi şi nici să-i iubeşti. Ai văzut cum iubea Sfântul Francesco animalele.

Pe urmă mai povesti şi alte isprăvi ale preabunului sfânt.

Piratul nu se mai simţi stingherit. Îşi mişca buzele. „Ah, se gândea el, ce păcat că nu pot auzi lucrurile astea şi câinii mei. S-ar bucura să afle aşa ceva.”

Când s-a terminat predica, în auz încă îi mai răsunau cele povestite. Îndeplini ritualul bisericesc ca un automat, însă slujba îi trecea pe lângă urechi. Iar când s-a sfârşit, s-a repezit la uşă. Ieşi primul din biserică. Câinii însă, întristaţi şi ruşinaţi, se bulucirăă în jurul lui.

— Hai! strigă el. Am să vă spun ceva.

Porni să urce dealul cu pas grăbit, către pădurea de pini, iar câinii alergau şi ţopăiau pe lângă el. În cele din urmă, ajunse la adăpostul copacilor, dar nu se opri decât când găsi o rarişte îngustă, unde ramurile pinilor se împreunau, iar trunchiurile erau apropiate. O clipă privi neputincios în jur.

— Vreau să fie aşa cum a fost acolo, spuse el. Ce păcat că n-aţi fost şi voi de faţă să auziţi ce spunea părintele.

Aşează un bolovan peste altul.

— Aşa! Asta e statuia, le spuse el câinilor.

Vârî un beţişor în pământ.

— În locul ăsta e sfeşnicul, cu o lumânare în el.

În luminiş amurgise, iar în aer plutea aroma dulceagă a răşinii de pin. Copacii şuşoteau uşurel în adierea vântului. Piratul rosti cu autoritate:

— Acum, Enrique, aşază-te acolo. Tu, Rudolph, acolo. Fluff vreau să stea aici, pentru că e cel mai mic. Pajarito, prostănac ce eşti, stai aici şi nu mai încurca lumea. Señor Alec Thompson, n-ai voie să te întinzi.

Îi aşează astfel pe două rânduri, doi în faţă şi trei în spate.

— Vreau să vă spun cum a fost, zise el. Aţi fost iertaţi că aţi intrat în biserică. Părintele Ramon zicea că de data asta n-aţi înfăptuit nicio profanare. Acum, atenţie. Am să vă spun câteva lucruri.

Câinii stăteau pe locurile lor şi-l urmăreau plini de interes. Señor Alec Thompson plesnea întruna pământul cu coada, până când Piratul s-a întors spre el.

— Aşa ceva nu se face aici, spuse el. Sfântului Francesco nu i-ar păsa, însă eu nu suport să-ţi mişti coada când asculţi. Aşa, acum am să vă povestesc despre Sfântul Francesco.

În ziua aceea avea inspiraţie. Soarele găsea câte un ochi în frunziş, şi desena meşteşugite pete luminoase pe covorul din ace de pin. Câinii stăteau răbdători, cu ochii pe buzele Piratului. Le povesti tot ce spusese preotul, toate întâmplările şi toate observaţiile. Aproape că nu greşi un cuvânt.

Când sfârşi, îşi privi solemn câinii.

— Sfântul Francesco a săvârşit toate astea, spuse el. Copacii amuţiră. Pădurea rămase ca vrăjită în nemişcare.

Brusc, în spatele Piratului se auzi un zgomot uşor. Câinii îşi înălţară capetele. Piratului îi fu frică să întoarcă puţin capul. Se scurse o bună bucată de timp.

Pe urmă momentul trecu. Câinii coborâră privirile. Coroanele copacilor fremătară din nou, iar petele luminoase începură să joace ameţitor.

Piratul era atât de fericit, încât aproape că-l durea inima.

— L-aţi văzut? strigă el. Era Sfântul Francesco? Ah! Ce câini grozavi sunteţi dacă aţi avut o viziune!

Câinii se molipsiră numaidecât de entuziasmul lui. Boturile se căscaseră, iar cozile se vânturau cu veselie.

13

Cum au sărit prietenii lui Danny în ajutorul unei doamne aflate la ananghie

Señora Teresina Cortez, cei opt copii şi bătrâna ei mamă locuiau într-o căsuţă frumuşică la marginea râpei adânci care mărgineşte la sud Cartierul Tortilla. Teresina era o femeie în plină putere, în jur de treizeci de ani, cu o siluetă plăcută. Mama ei smochinită şi fără dinţi, o relicvă a unei generaţii apuse, avea în jur de cincizeci. Trecuse multă vreme de când nu îşi mai amintea cineva că o chema Angelica.

În timpul săptămânii treburile casei erau pe mâna acestei *vieja*, pentru că avea îndatorirea să hrănească, să pedepsească, să alinte, să îmbrace şi să-i culce pe şapte dintre cei opt copii. Teresina avea grijă de cel de-al optulea şi se ocupa cu pregătirile în vederea celui de al nouălea.

Duminica totuşi, *vieja*, îmbrăcată într-o rochie de atlas negru, cu mai mare vechime chiar decât ea, cu o drăcie neagră şi ţeapănă de pai care ţinea loc de pălărie, de care erau prinse două cireşe din ghips emailat, lăsa baltă îndatoririle şi se ducea întins la biserică, unde stătea ţeapănă precum sfinţii în nişele lor. O dată pe lună, după-amiaza, se ducea la spovedanie. Ar fi fost interesant de aflat ce anume păcate mărturisea şi cum îşi găsea timpul să le săvârşească, pentru că în casa Teresei erau veşnic puradei care se târau, se căţărau, se împiedicau, chirăiau, strangulau mâţe şi căzeau din copaci; iar

fiecare dintre aceste fiinţe ţipa de foame o dată la două ore.

Mai e de mirare că *vieja* avea sufletul înăsprit şi nervii de oţel? Oricare alta şi-ar fi luat zborul precum racheta, scoţând strigăte înspăimântate.

Teresina era o femeie uşor buimacă, dacă e să vorbim de mintea ei. Trupul ei era una din acele retorte perfecte pentru distilarea copiilor. Primul prunc, conceput la paisprezece ani, îi provocase un şoc; un şoc atât de mare, încât l-a lepădat noaptea lângă terasa de chermeze din parc; l-a înfăşurat într-un ziar şi l-a lăsat acolo să-l găsească paznicul. Ăsta e un secret. Teresina ar putea şi acum să dea de necaz dacă s-ar afla.

La şaisprezece ani, domnul Alfred Cortez a luat-o de nevastă, i-a oferit numele lui şi i-a făcut două progenituri plocon. Alfredo şi Ernie. Domnul Cortez le-a oferit numele bucuros. Oricum, îl folosea temporar. Numele lui, înainte de a veni la Monterey şi după ce a plecat, era Guggliemo. A dispărut după ce s-a născut Ernie. Se prea poate să fi prevăzut că viaţa conjugală cu Teresina n-avea să fie una uşoară.

Regularitatea cu care Teresina ajungea să fie mamă a uluit-o întotdeauna. I se mai întâmpla să nu-şi amintească cine era tatăl pruncului care tocmai era pe drum; iar ocazional aproape că era convinsă că nu era necesar să aibă un iubit. La vremea când fusese în carantină ca purtătoare de virusul difteriei, a conceput la fel de netulburată. Cu toate astea, când problema se dovedea a fi prea complicată de dezlegat pentru mintea ei, de obicei o lăsa pe mâinile Maicii Preacurate, care, ştia prea bine, avea mai multă pricepere şi interes pentru

asemenea lucruri decât ea.

Teresina se ducea des la spovedanie. Era o pacoste pe capul părintelui Ramon. Văzuse, fără îndoială, că, aşa cum stătea acolo îngenuncheată, pocăindu-se pentru vechiul păcat, ochii ei sfioşi şi provocatori, scăpărând sub pleoapele lăsate, puneau piatra de temelie a unui nou păcat.

Cât timp v-am povestit toate astea, cel de al nouălea copil s-a şi născut, iar, pentru moment, Teresina nu avea nicio altă legătură. *Vieja* primi o altă însărcinare; Alfred intră în clasa întâi pentru a treia oară, Ernie, pentru a doua oară, iar Panchito se duse la şcoală pentru prima oară.

Cam la vremea aceea, în California ajunsese modă ca infirmierele şcolare să viziteze copiii acasă şi să-i descoasă, încercând să obţină amănunte intime ale vieţii de familie. În clasa întâi, Alfredo a fost chemat în biroul directorului, pentru că se socotea că arată cam slăbuţ.

Sora, care făcuse vizita şi era instruită în psihologia infantilă, spuse cu blândeţe:

— Freddy, mănânci cât îţi trebuie?

— Sigur că da, i-a răspuns Alfredo.

— Ei, acum, ia spune-mi, ce-ai avut la micul dejun?

— Turtă de mălai cu fasole, răspunse Alfredo.

Sora dădu din cap abătută către director.

— Şi când ai să te duci acasă ce-o să mănânci la prânz?

— Nu mă duc acasă.

— Dar la prânz nu mănânci?

— Ba da. Mi-am adus nişte fasole învelită în turtă.

În ochii surorii apărură semne de alarmă adevărată, însă îşi ţinu firea.

— Şi diseară ce-o să mănânci?

— Fasole cu turtă.

Lăsă baltă psihologia.

— Doar n-ai vrea să te cred că nu mănânci decât fasole cu turtă?

Alfredo era uluit.

— Isuse Cristoase, spuse el, dar ce altceva aţi vrea?

Doctorul şcolii luă cunoştinţă la timpul potrivit de raportul infirmierei îngrozite. Într-o zi se duse cu maşina până la casa Teresinei să cerceteze problema. Când traversă curtea, fu încolţit de corul cumplit al celor care se târau, se căţărau, se împiedicau şi chirăiau. Doctorul rămase în pragul bucătăriei. Văzu cu ochii lui cum *vieja* se duce la sobă, cufundă o lingură mare în ceaun şi presară fasolea fiartă pe duşumea. Zgomotul încetă brusc. Menajeria se apucă de lucru cu nădejde, boabă cu boabă. *Vieja* se înapoie la scaunul ei, pentru câteva clipe de linişte. Pe sub pat, pe sub scaune, pe sub sobă, copiii mişunau cu zelul gândacilor. Doctorul rămase două ore, pentru că interesul său ştiinţific fusese zgândărit. Plecă în final clătinând din cap.

Cât timp dădu raportul, bâţâi din cap, nevenindu-i nici lui să creadă ce spune.

— Le-am făcut toate testele pe care le cunosc, spuse el, pentru dantură, sânge, oase, ochi, coordonarea reflexelor. Domnilor, copiii ăştia trăiesc cu ceea ce s-ar putea numi o otravă lentă, pe care o înghit de la naştere. Şi totuşi, domnilor, vă spun drept că n-am văzut în viaţa mea copii mai sănătoşi! Îl copleşiră emoţiile. Fiarele astea mititele, strigă el. În viaţa mea n-am văzut asemenea dinţi! N-am mai dat peste asemenea dinţi sănătoşi.

Poate vă întrebaţi cum procură Teresina hrana

pentru familia ei. După ce trec treierătoarele de fasole, o să vedeţi că, acolo unde s-au oprit, se adună mormane întregi de pleavă. Dacă întindeţi pe pământ o pătură într-o după-amiază în care bate vântul şi vânturaţi pleava, o să înţelegeţi că nici treierătoarele nu fac o treabă desăvârşită. Într-o după-amiază de muncă poţi aduna chiar mai bine de douăzeci de livre de fasole.

Toamna, *vieja* şi copiii care se ţineau pe picioare mergeau la câmp şi vânturau pleava. Proprietarii câmpurilor n-aveau nimic împotrivă, pentru că nu făceau nicio stricăciune. Când *vieja* nu reuşea să adune trei sau patru sute de livre de fasole socotea că ăla era un an rău.

Iar când ai patru sute de livre de fasole în casă, nu-ţi mai e frică de foame. Alte lucruri, delicatese, ca zahărul, roşiile, ardeii, cafeaua, peştele sau carnea, puteau să apară uneori miraculos prin intervenţia Sfintei Fecioare, alteori prin hărnicie sau isteţime; însă fasolea era acolo, iar familia, salvată. Fasolea e un acoperiş pentru burtă. Fasolea era o pătură caldă împotriva frigului economic.

Un singur lucru putea ameninţa vieţile şi fericirea membrilor familiei lui señora Teresina Cortez; şi anume, că nu s-a făcut recolta de fasole.

Când fasolea e coaptă, aracii pitici sunt traşi şi adunaţi în movile, ca să se usuce atât cât trebuie pentru treierat. Şi atunci e vremea să te rogi să nu plouă. Când movilele de araci cu fasole stau înşiruite profilându-se galben pe câmpurile negre, vezi fermieri care scrutează cerul, încruntându-se îngroziţi spre fiecare nor care pluteşte; căci dacă vine ploaia, movilele de fasole trebuiesc întoarse din nou la uscat. Şi dacă mai dă o ploaie şi nu apucă să

se mai usuce, trebuiesc din nou întoarse. Şi dacă vine şi al treilea potop, se aşază mucegaiul şi putreziciunea, iar recolta e compromisă.

Pe timpul cât se usucă fasolea, *vieja* avea obiceiul să ardă o lumânare întru cinstea Fecioarei Maria.

În anul despre care vorbesc, fasolea era adunată în movile, iar lumânarea arsese. La Teresina acasă, sacii de cânepă erau în aşteptare.

Treierătoarele erau unse şi curăţate.

Căzu prima aversă.

Toată lumea alergă pe câmp să dea o mână de ajutor la întorsul aracilor de fasole îmbibaţi cu apă. *Vieja* mai aprinse o lumânare.

Ploaia continua să cadă.

Atunci *vieja* cumpără două lumânări, cu o monedă mică de aur pe care o păstra de mulţi ani. Muncitorii de pe câmp întoarseră încă o dată fasolea către soare; şi pe urmă din cer se abătu un torent de ploaie rece. În tot ţinutul Monterey nu fu culeasă o boabă de fasole. Maldărele fleşcăite fură întoarse sub brazda plugului.

Ah, atunci, în casa lui señora Teresina Cortez intră nefericirea. Izvorul vieţii fusese năruit; micuţul acoperiş – distrus. Spulberat era acel etern adevăr – fasolea. Noaptea, copiii ţipau de groaza apropiatei înfometări. Nu li se spusese, însă ştiau. *Vieja* stătea în biserică, ca întotdeauna, însă buzele i se schimonoseau într-un zâmbet batjocoritor când se uita la Fecioară.

„Mi-ai luat lumânările, se gândi ea. Ce lacomă eşti de lumânări. Ah, nesăbuito.”

Mohorâtă, îşi transferă devotamentul asupra Sfintei Clara. Îi povesti Sfintei Clara de nedreptatea care i se făcuse. Îşi permise un mic gând răutăcios

în legătură cu Fecioara şi Imaculata Concepţie. „Ştii, uneori nici Teresina nu mai ştie cine a fost tatăl”, îi şopti ea Sfintei Clara cu obidă.

Se spunea că Jesus Maria Corcoran era un om cu suflet mare. Mai avea şi harul cu care sunt dăruiţi unii oameni cumsecade, de a fi atraşi în mod inevitabil spre sferele unde e nevoie de instinctul lor. De câte ori nu dăduse peste tinere doamne care aveau nevoie de alinare! Era irezistibil atras de durere sau suferinţă. Nu mai trecuse pe la Teresina de multe luni. Şi dacă nu există o atracţie mistică între suferinţă şi omenire, atunci cum explicaţi faptul că s-a abătut pe la ea pe acasă exact în ziua în care se pusese în oală ultimul pumn de fasole verde?

Stătea în bucătăria Teresinei, dând uşurel la o parte copiii care i se căţărau pe picioare. Iar pe Teresina o privea cu ochi îndureraţi şi cuviincioşi, în timp ce ea îşi povestea nenorocirile. O urmărea fascinat cum întoarce cu fundul în sus ultimul sac de fasole, ca să arate că nu mai rămăsese acolo un singur bob. Dădu înţelegător din cap când ea îi făcu semn către copiii care urmau să ajungă cât de curând nişte schelete, să moară de foame.

Atunci îi povesti şi *vieja* cât de cumplit fusese înşelată de Fecioară. Dar cu chestia asta Jesus Maria nu mai fu de acord.

— Ce ştii, tu, bătrâno? spuse el cu severitate. Poate Preacurata a avut treabă în altă parte.

— Da’ am ars patru lumânări, insistă *vieja* isterică.

Jesus Maria o privi cu răceală.

— Ce înseamnă patru lumânări pentru Ea? spuse el. Am văzut o biserică unde avea sute. Pentru ea nu

sunt niciodată prea multe.

Mintea îi era frământată de necazul Teresinei. În seara aceea le vorbi prietenilor din casa lui Danny cu o arzătoare compasiune. Îşi smulse din inima lui uriaşă un discurs impresionant, un apel patetic pentru copilaşii care n-aveau fasole. Iar discursul a fost atât de grăitor, încât focul din inima lui aprinse şi pe cele ale prietenilor. Săriră cât colo. Ochii le scăpărau.

— Copiii nu trebuie să moară de foame, strigară într-un glas. Vom avea grijă de ei.

— Noi huzurim, spuse Pilon.

— O să le dăm din ce-avem, consimţi Danny. Iar dacă au nevoie de o casă, pot să locuiască aici.

— Începem de mâine, exclamă Pablo. S-a terminat cu lenevia! La muncă! Sunt atâtea lucruri de făcut!

Jesus Maria încerca mulţumirea celui care este în fruntea maselor.

Lauda lor nu era în van. Adunară peşte. Făcură o incursiune la grădina de zarzavat a hotelului Del Monte. Prada a fost grasă. Hoţia ştergând stigmatul hoţiei, fărădelegea săvârşită în numele altruismului – e oare cu putinţă o izbândă mai mare?

Piratul ridică preţul vreascurilor la treizeci de centi şi cutreieră încă trei noi restaurante în fiecare dimineaţă. Big Joe fură de câteva ori capra doamnei Palochico, însă de fiecare dată capra s-a întors acasă.

În casa Teresinei începuse acum să prisosească mâncarea. Pe verandă zăceau cutii cu salată, scrumbii stricate umpleau vecinătatea cu un iz puternic. Şi totuşi, flacăra milosteniei încă ardea în prieteni.

Dacă aţi fi putut să aruncaţi o privire în registrul

de plângeri al departamentului de poliţie din Monterey, aţi fi observat că la vremea aceea în oraş bântuia un val de infracţiuni mărunte. Ici fusese şterpelit un pui, colo, o parcelă întreagă de dovleci. Compania Palodini a raportat dispariţia a două containere cu *abullon*[18] de câte cincizeci de kilograme.

Casa Teresinei începuse să se aglomereze. Bucătăria era ticsită cu de-ale gurii până în tavan. Prispa din spate gemea de zarzavaturi. Cartierul era bântuit de mirosuri care semănau cu emanaţiile fabricilor în care se ambalau alimente. Prietenii se năpusteau cu sufletul la gură spre prada lor, vorbeau şi plănuiau îndelung cu Teresina.

La început, Teresina fusese înnebunită de fericire văzând atâta mâncare, şi era ameţită de valul de simpatie. După o săptămână însă, nu mai era atât de convinsă. Pruncul avea crampe. Peste Ernie dăduse un fel de indigestie. Alfredo avea faţa roşie. Căţărătorii şi târâtorii urlau continuu. Teresinei îi era ruşine să spună prietenilor ceea ce trebuia să le spună. Avea nevoie de zile ca să prindă curaj, şi în perioada aceea sosiră cincizeci de livre de ţelină şi o ladă cu pepeni. În cele din urmă, fu obligată să le spună. Vecinii începuseră să se uite cam chiorâş la ea.

Îi pofti pe toţi prietenii lui Danny în bucătărie, pe urmă le împărtăşi necazul ei, cu sfială şi băgare de seamă, că nu cumva să le rănească sentimentele.

— Zarzavaturile şi fructele nu sunt bune pentru copii, le explică ea. Laptele constipă după ce pruncul e înţărcat.

Arătă spre copiii congestionaţi şi agitaţi.

---

[18] Specie de moluşte comestibile (sp.); (engl: *abalone*)

— Vedeţi, sunt toţi bolnavi. Nu mănâncă ce trebuie.

— Şi ce ar trebui să mănânce? întrebă Pilon.

— Fasole, spuse ea. Asta e o hrană pe care mă pot bizui, ceva care nu trece prin tine ca prin brânză.

Prietenii se împrăştiară tăcuţi. Se prefăceau că erau descurajaţi, însă ştiau că de câteva zile le lipsea acea pornire spontană de entuziasm.

Ţinură o întrunire la casa lui Danny.

Anumite cercuri nu trebuiau să afle, pentru că acuzaţia putea fi gravă.

Târziu după miezul nopţii, patru siluete întunecate, pe care nu le vom numi, se prelingeau precum umbrele prin oraş. Patru siluete obscure se furişau pe platforma companiei Western Warehouse. Mai târziu, paznicul a declarat că auzise nişte zgomote, se dusese să cerceteze şi nu văzuse nimic. N-a putut justifica cum de se spărsese un lacăt şi se forţase uşa.

Numai că acei patru oameni ştiau bine că paznicul dormise tun, însă nu-l vor da de gol niciodată.

Ceva mai târziu, cele patru umbre ieşiră din depozite, încovoiate sub nişte poveri uriaşe.

La ora trei dimineaţa, Teresina se trezi auzind uşa din spate deschizându-se.

— Cine e acolo? strigă ea.

Nu primi niciun răspuns, însă auzi patru bufnituri zdravene care zgâlţâiră casa din temelii. Aprinse o lumânare şi se duse în bucătărie în picioarele goale. Sprijiniţi de zidul bucătăriei se aflau patru saci cu câte cincizeci de kilograme de fasole.

Teresina se repezi s-o scoale pe *vieja*.

— Minune! strigă ea. Vino în bucătărie.

Vieja privi ruşinată spre sacii dolofani.

— Ah, păcătoasă nenorocită ce sunt! se tângui ea. Ah, Sfântă Fecioară, întoarce-ţi privirea milostivă şi asupra unei bătrâne păcătoase. Am să-ţi aprind câte o lumânare în fiecare lună, cât voi trăi!

În casa lui Danny, cei patru prieteni stăteau tolăniţi pe paturi, în culmea fericirii. Ce pernă poate fi mai bună decât o conştiinţă mulţumită? Dormiră până după-amiază, pentru că îndatorirea fusese îndeplinită.

Iar Teresina descoperi, după o metodă care se dovedise a fi fără greş, că urma să mai aibă un copil. Răsturnând nişte fasole nouă în oală se gândea, printre altele, care dintre prietenii lui Danny era oare vinovatul.

JOHN STEINBECK

Pulitzer Prize-Winning Author of *East of Eden* and *The Wayward Bus*

1380

SIGNET 25¢ BOOKS

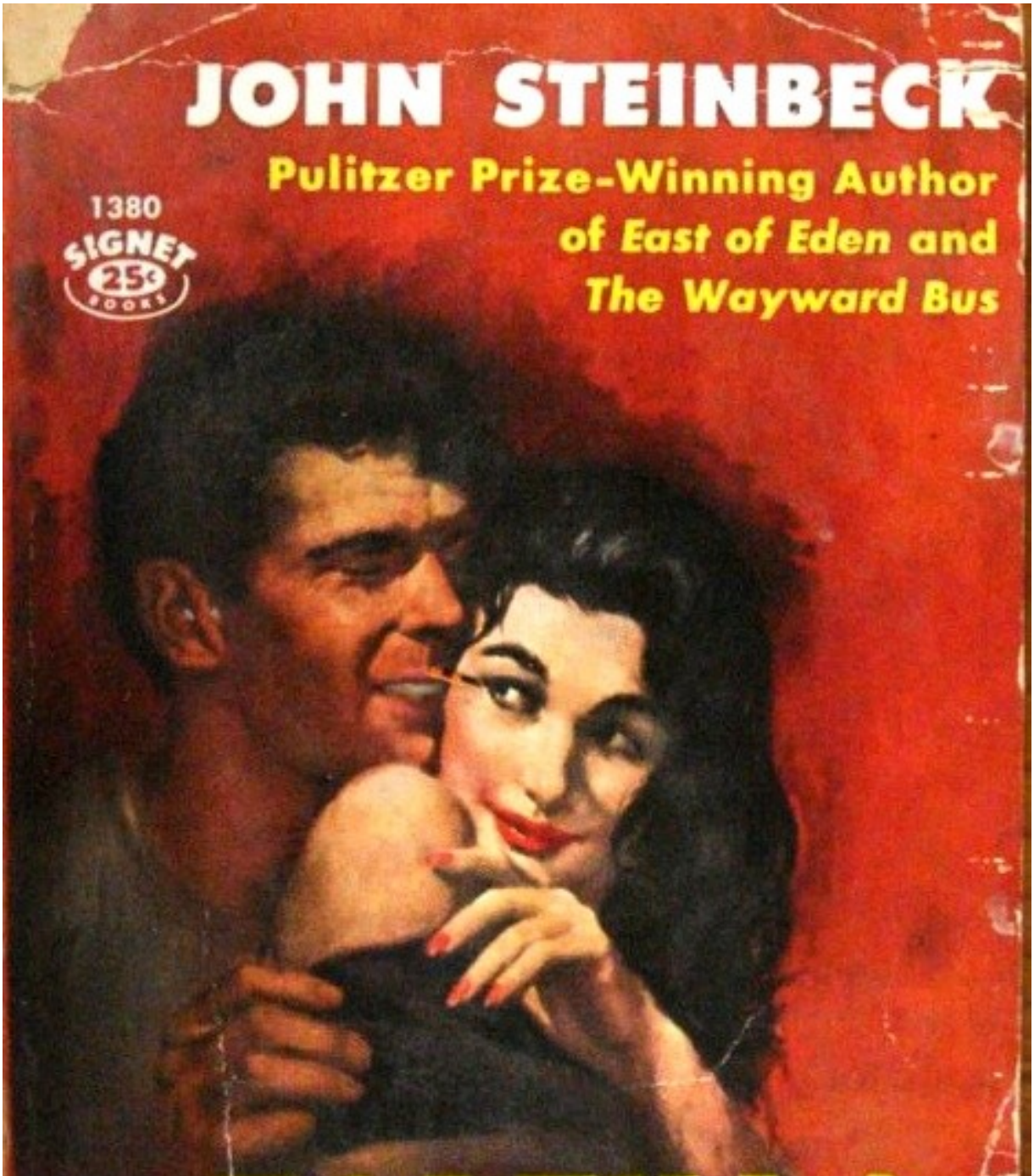

TORTILLA FLAT

A SIGNET BOOK Complete and Unabridged

14

Despre viaţa straşnică din casa lui Danny, despre un porc primit cadou, despre suferinţa ui Bob Vlăjganul şi despre dragostea zădărnicită a lui viejo Ravanno

Paisanos din Cartierul Tortilla nu foloseau nici orologii, nici pendule. Din când în când câte unul dintre ei mai făcea rost de câte un ceas de mână, prin cine ştie ce metodă ieşită din comun, însă nu-l ţinea decât până putea să-l comercializeze pentru ceva cu adevărat pe pofta inimii. În casa lui Danny ceasurile erau la mare preţ, însă numai ca mijloc de schimb. Pentru scopuri practice există ceasul uriaş şi auriu al soarelui. Era chiar mai bun decât unul obişnuit, şi mai sigur, pentru că nu avea cum să apuce drumul către prăvălia lui Torrelli.

Vara, când limbile unui ceas arată ora şapte, e plăcut să te trezeşti; însă iarna, aceeaşi oră n-are absolut nicio valoare. Soarele e cu mult mai bun! Când se ridică deasupra coroanelor de pini şi se agaţă de veranda din faţă, fie vara, fie iarna, e timpul cel mai potrivit să te scoli. E ora când nu-ţi tremură mâna – şi nici burta, din cauza golului din ea.

Piratul şi câinii dormeau în camera de zi, protejaţi şi la căldură în colţul lor. Pilon, Pablo, Jesus Maria, Danny şi Big Joe Portughezu’ dormeau în dormitor. Cu toată bunătatea şi generozitatea lui, Danny nu permitea niciodată că patul să-i fie ocupat de altcineva. Big Joe a încercat de două ori şi a fost cotonogit la tălpi cu un ciomag; aşa că până şi el a

învăţat că patul lui Danny e intangibil.

Prietenii dormeau pe duşumea, iar aşternuturile pe care le aveau erau neobişnuite. Pablo folosea piei de oaie cusute. Jesus Maria se retrăgea la culcare vârându-şi mâinile prin mânecile unui vechi palton, iar picioarele prin mânecile altuia. Pilon se înfăşura într-o bucată mare de covor. Cel mai adesea, Big Joe se încovriga pur şi simplu, ca un câine, şi dormea cu hainele pe el. Big Joe, deşi nu poseda calitatea de a păstra ceva personal timp îndelungat, avea un talent cu totul deosebit de a comercializa tot ceea ce-i pica în mână în schimbul unei cantităţi de vin. Aşa dormeau – uneori zgomotos, însă întotdeauna confortabil. Într-o noapte rece, Big Joe încercă să împrumute un câine ca să-şi învelească picioarele, şi s-a ales cu o muşcătură zdravănă, pentru că dulăii Piratului nu erau de împrumut.

Nu existau perdele la ferestre, însă natura generoasă le acoperise geamurile cu pânze de păianjen, praf şi urmele stropilor de ploaie.

— N-ar strica să curăţăm fereastra aia, cu apă şi săpun, zise Danny o dată.

Mintea iute a lui Pilon atacă problema cu energie, însă se dovedi prea simplă pentru el. Nu-i solicita îndeajuns capacitatea mentală.

— Dacă ar fi mai multă lumină, s-ar revărsa în cameră, spuse el. Şi n-am mai petrece atâta timp în aer liber dacă aici ar fi lumină. Iar noaptea, când aerul e toxic, oricum n-avem nevoie de lumină.

Danny se retrase de pe câmpul de bătaie, pentru că, dacă o simplă remarcă atrăgea o asemenea respingere promptă şi răspicată a proiectului, oare ce logică zdrobitoare ar putea să producă insistenţa? Fereastra a rămas ca atare; şi, pe

măsură ce trecea timpul, şi muscă după muscă se transforma în hrana familiei de păianjeni şi-şi lăsa trupul secătuit, agăţat între pânzele de pe geam, şi, pe măsură ce praful se depunea pe vechile straturi, dormitorul beneficia de o plăcută obscuritate, care făcea cu putinţă somnul într-o lumină amurgită chiar şi la ora prânzului.

Dormeau în pace prietenii; însă când soarele bătea în fereastră, dimineaţa, fără să reuşească să pătrundă, transformând praful în pulbere de argint, atunci prietenii se trezeau, se întindeau şi priveau în jur după încălţări. Ştiau că, atunci când soarele ajungea să bată în fereastră, veranda din faţă era caldă.

Nu se deşteptau imediat şi nici nu se agitau ca să-şi tulbure vreunul dintre sistemele organice cu cine ştie ce mişcare bruscă. Nu. Se ridicau din toropeală la fel de gingaş ca un balon de săpun care se înalţă în aer. Se târau la râpă, adormiţi încă pe jumătate. Treptat, voinţele se întremau. Făceau un foc şi fierbeau nişte ceai, îl beau din borcanele de fructe, şi în cele din urmă se tolăneau la soare pe verandă. Roiurile de muşte le înconjurau capetele ca nişte nimburi. Viaţa se contura în jurul lor; conturul zilei de ieri şi de mâine.

Discuţiile se urneau uşurel, pentru că fiecare preţuia somnul dulce pe care încă-l avea în păstrare. De atunci şi până hăt, după prânz, tovărăşia intelectuală începea să se încropească. Ridicau acoperişuri, se uitau prin case, inspectau motive, repovesteau aventuri. De obicei gândurile lor se îndreptau mai întâi spre Cornelia Ruiz, pentru că rareori trecea o zi sau o noapte în care Cornelia să nu aibă cine ştie ce aventură ciudată şi

interesantă. Iar aventura neobişnuită nu permite nicio învăţătură morală.

Soarele lucea printre acele de pin. Pământul mirosea bine, uscat. Trandafirul de Castilia înmiresma lumea cu florile lui. Asta era perioada cea mai bună pentru prietenii lui Danny.

Lupta pentru existenţă era îndepărtată. Îi judecau pe semenii lor, nu pentru moravuri, ci din curiozitate. Oricine avea o poveste bună o păstra pentru această perioadă. Fluturii mari, cafenii zburau spre trandafir, se aşezau pe flori şi mişcau agale din aripi, ca şi cum pompau miere cu puterea lor.

— L-am văzut pe Albert Rasmussen, spuse Danny. Venea de la Cornelia. Ce de necazuri mai are şi Cornelia asta. În fiecare zi alt necaz.

— Aşa îi place ei să trăiască, spuse Pablo. Nu sunt eu chemat s-arunc cu pietre, însă uneori cred că Cornelia e cam prea zglobie. Fata asta n-are parte decât de două lucruri.

— Păi, spuse Pilon, ce-ai vrea?

— N-are linişte niciodată, cugetă trist Jesus Maria.

— Nici nu-şi doreşte, spuse Pilon. Dă-i linişte Corneliei şi o să-şi dea duhul. Amor, şi bătăi, şi un pic de vin. Şi atunci este mereu tânără, mereu fericită. Da’ ce s-a întâmplat ieri cu Cornelia?

Danny îl privi triumfător pe Pilon. Era ceva neobişnuit ca Pilon să nu ştie tot ce se petrecea. Iar acum Danny, judecând după privirea îndurerată şi jignită de pe faţa lui Pilon, deduse că acest amănunt nu-l cunoştea.

— O ştiţi cu toţii pe Cornelia, începu el. Uneori bărbaţii îi aduc cadouri, câte un pui de găină, sau un iepure, sau o varză. Fleacuri. Iar Corneliei îi plac

fleacurile. Păi, ieri Emilio Murietta i-a adus Corneliei un purceluş, uite atât de mare; un purceluş frumos, trandafiriu. Emilio a găsit purcelul în râpă. L-a fugărit scroafa când l-a luat în braţe, însă a alergat repede şi a ajuns la casa Corneliei cu el.

— Emilio ăsta e mare flecar. I-a zis Corneliei, cică: „Nimic nu-i mai frumos decât să ai un porc. Mănâncă orice. E un animal simpatic. Ai să ajungi să-l îndrăgeşti. Porcul ăsta o să se înfurie al dracului dacă n-ai să-l iubeşti. Pe urmă, într-o zi porcul te muşcă, şi tu te superi. Aşa că omori porcul şi-l mănânci.”

Prietenii încuviinţară grav din cap, iar Pilon spuse:

— Emilio nu e chiar un nătărău, dacă stai să te gândeşti. Numai dacă socotim câtă mulţumire a scos de pe urma porcului ăstuia – afecţiune, răzbunare, iubire şi hrană. Trebuie să mă duc să stau odată de vorbă cu Emilio.

Prietenii vedeau însă că Pilon era gelos pe logicianul rival.

— Zi mai departe cu porcu’, spuse Pablo.

— Aşaaa, continuă Danny. Cornelia a luat purceluşul şi s-a purtat frumos cu Emilio.

Femeia zicea că, atunci când va veni timpul şi o să se supere pe porc, ar putea şi Emilio să mănânce din el. Aşaaa... Şi pe urmă Emilio a plecat. Cornelia a aranjat culcuşul porcului într-o lădiţă, lângă sobă.

Tocmai atunci au venit în vizită la ea nişte doamne, iar Cornelia le-a lăsat să ia purcelul în braţe şi să-l mângâie. După o vreme, Bombonica Ramirez a călcat purcelul pe coadă. Ah! Animalul a guiţat ca un fluier de locomotivă. Uşa de la intrare s-a dat de perete. Şi scroafa a mare a venit să-şi ia

purcelul. A făcut praf toate scaunele. Şi namila aia de scroafă a muşcat-o pe Bombonica Ramirez şi i-a smuls fusta Corneliei, şi pe urmă, când doamnele s-au bulucit în bucătărie şi au încuiat uşa, scroafa a plecat cu purceluş cu tot. Pe Cornelia au apucat-o pandaliile. Zicea că-l face praf pe Emilio.

— Asta e, spuse Pablo. Aşa se-ntâmplă în viaţă, nu e cum plănuieşti tu. Aşa s-a întâmplat şi când Bob Smoke Vlăjganu' a vrut să se omoare.

Chipurile prietenilor se întoarseră apreciativ spre Pablo.

— Îl ştiţi pe Bob Smoke, începu Pablo. Arată aşa cum trebuie să arate un *vaquero*[19] – picioare lungi şi trup tras prin inel; însă nu ştie să călărească prea bine. La rodeo stă mai mult prin ţărână. Dar Bob ăsta e unu' căruia îi place să fie admirat. Când e câte o paradă, îi place să ţină steagul. Când e vreo luptă, vrea să fie arbitru. La spectacol strigă primul: „Staţi jos, acolo, în faţă!" Da, ăsta e omul care vrea să se dea mare, să-l vadă lumea, să fie admirat. Şi încă ceva ce, probabil, nu ştiţi: vrea să fie nu numai admirat, ci şi iubit.

Sărmanul de el, n-are parte decât de bătaie de joc. Unora le stârneşte mila, însă cei mai mulţi râd de el. Iar râsul e precum cuţitul în sufletul lui Bob Vlăjganu'.

Poate mai ţineţi minte când a dus steagul la paradă. Stătea băţos Bob al nostru, pe un cal mare, alb. Şi calul ăla mare şi prost a leşinat din cauza căldurii, chiar în faţă, unde erau judecătorii. Bob a plonjat exact peste capul lui, iar steagul a zburat prin aer ca o suliţă şi s-a înfipt în pământ de-a-ndoaselea.

---

[19] Văcar (sp.)

Aşa se întâmplă cu el. Ori de câte ori încearcă să se dea mare, se întâmplă câte ceva şi toată lumea începe să râdă. V-aduceţi aminte de vremea când era hingher şi a încercat o după-amiază întreagă să prindă un câine cu laţul. A venit tot oraşul să-l vadă. A aruncat laţul şi câinele s-a lăsat pe burtă, laţul a alunecat şi câinele a fugit. Ah, ce-au mai râs oamenii. Lui Bob i s-a făcut atât de ruşine, încât i-a trecut prin cap: „O să mă omor, şi pe urmă oamenilor o să le pară rău. O să le pară rău că au râs.” Da’ tot el s-a gândit: „Dacă o să fiu mort, n-am să ştiu cât de rău o să le pară.” Aşa că şi-a făcut un plan. „Am să aştept până am să aud pe cineva că vine la mine în odaie. Am să-mi pun pistolul la tâmplă. Şi-atunci prietenul ăla o să încerce să mă convingă să renunţ. O să mă facă să promit că n-am să-mi pun capăt zilelor. Oamenilor le va părea rău că m-au împins la sinucidere.” Asta i-a trecut prin cap.

S-a dus el la căsuţa lui, şi pe drum toţi îi strigau: „Ai prins dulăul, Bob?” Bob era al naibii de trist când a ajuns acasă. A luat un pistol, l-a încărcat, şi pe urmă s-a aşezat, aşteptând să apară cineva.

S-a gândit cum avea să fie şi a făcut exerciţii cu pistolul. Prietenul ar fi spus: „Ai, ce faci? Nu te împuşca, sărmane amice.” Iar Bob avea să-i spună că se săturase de viaţă pentru că toată lumea era groaznic de rea.

Scena i se repeta întruna în minte, însă de venit n-a venit nimeni. A aşteptat şi a doua zi, dar nici a doua zi n-a venit nimeni. Însă în seara următoare a apărut Charlie Meeler. Bob l-a auzit pe verandă şi şi-a pus pistolul la tâmplă. Chiar l-a înclinat, ca să pară real. „Acum o să încerce să mă convingă, şi eu

o să-l las să mă convingă”, s-a gândit Bob.

Charlie Meeler a deschis uşa. L-a văzut pe Bob cu pistolul în mână. Însă n-a strigat; nu, Charlie Meeler a sărit ca ars, a înşfăcat pistolul, iar arma s-a descărcat şi i-a zburat vârful nasului lui Bob. Iar oamenii au râs şi mai dihai. Au apărut nişte notiţe în ziare despre chestia asta. A râs tot oraşul.

„I-aţi văzut toţi nasul lui Bob, are vârful retezat.”

Oamenii au râs; însă râsul era cam acru şi nu se simţeau bine că râdeau. Iar de atunci l-au lăsat pe Bob Vlăjganu’ să ducă steagul la toate paradele. Şi oraşul i-a făcut cadou un laţ de prins câinii.

Însă fericit nu e, cu un nas ca ăla.

Pablo tăcu şi ridică un băţ de pe jos, cu care începu să-şi lovească uşor piciorul.

— Mi-aduc aminte de nasul lui, cum a fost, spuse Danny. Nu-i băiat rău Bob ăsta. Poate să vă spună şi Piratul când o să se întoarcă. Uneori Piratul îşi urcă toţi câinii în căruţa lui Bob, iar oamenii cred că i-a prins Bob şi încep să comenteze: „Aşa hingher mai zic şi eu.” Nu e uşor să prinzi câini când asta ţi-e meseria.

Jesus Maria, cu capul sprijinit de zid, zăcea într-o stare meditativă. Remarcă:

— Când râde lumea de tine e mai rău decât biciul pe spinare. De bătrânul Thomas, prostănacul ăla în zdrenţe, au râs până a intrat în groapă. Pe urmă oamenilor le-a părut rău că au râs.

— Şi mai există şi un alt fel de râs, interveni Jesus Maria. Povestea cu Bob Vlăjganu’ e caraghioasă, dar, când deschizi gura să râzi, parcă te strânge ceva de inimă. Ştiu povestea bătrânului domn Ravanno, care s-a spânzurat anul trecut. Şi ea e caraghioasă, însă nu-ţi vine să râzi.

— Parcă am auzit eu ceva, spuse Pilon, însă nu ştiu prea multe.

— Păi am să-ţi povestesc eu, spuse Jesus Maria, şi o să vedeţi dacă vă dă mâna să râdeţi. Când eram mic, mă jucam cu Petey Ravanno. Petey ăsta era băiat isteţ şi cumsecade. Însă mereu dădea de bucluc. Avea doi fraţi şi două surori, şi trăia şi taică-su, bătrânul Pete. Acu' s-a risipit toată familia. Un frate e la pârnaie la San Quentin, pe celălalt l-a omorât un grădinar japonez pentru că furase un camion de pepeni. Iar fetele, ei bine, ştiţi voi cum sunt fetele; s-au dus care încotro. Susy e la Salinas acum, lucrează în casa coanei Jenny.

Aşa că rămaseră doar Petey şi bătrânul. Petey a crescut şi mereu se vâra în câte un bucluc. A fost o vreme la şcoala de corecţie, pe urmă s-a întors, în fiecare sâmbătă se îmbăta, şi de fiecare dată intra la pârnaie până luni. Taică-su era un om prietenos. Se îmbăta şi el în fiecare săptămână cu Petey. Aproape că de fiecare dată intrau la puşcărie împreună. Bătrânul Ravanno se simţea singur când Petey nu era cu el. Ţinea la băiatul ăsta. Orice făcea Petey făcea şi bătrânul, chiar şi când împlinise şaizeci de ani.

Poate o mai ţineţi minte pe Gracie Montez? Nu era o fată prea bună. Când avea doar doisprezece ani, în Monterey a debarcat flota, iar Gracie a făcut primul copil, aşa tânără cum era. Era nostimă, înţelegeţi, şi iute, şi rea de gură ce nu s-a mai pomenit. Părea întotdeauna că fuge de bărbaţi, iar bărbaţii alergau cu limba de-un cot după ea. Şi uneori o prindeau. Însă nu te puteai apropia de ea. Gracie asta parcă avea mereu ceva frumos pe care nu ţi-l dădea, ceva în străfundul ochilor care

spuneau: „Dac-aş vrea, aş putea să fiu cu totul altfel decât oricare femeie pe care ai cunoscut-o.” Ştiu chestia asta pentru că şi eu am alergat după Gracie. Şi Petey se ţinea după ea. Numai că la el era altceva. Jesus Maria se uită scrutător în ochii prietenilor, pentru a-şi întări spusele. Petey o dorea pe Gracie atât de mult, încât slăbise, şi ochii îi deveniseră mari şi încercănaţi ca ochii fumătorilor de marijuana. Petey nu putea să mănânce şi era bolnav. Bătrânul Ravanno s-a dus să stea de vorbă cu Gracie. I-a spus: „Dacă nu eşti drăguţă cu Petey, o să moară”. Însă ea a râs doar. Nu era prea cumsecade.

Şi pe urmă intră în odaie sora ei mai mică, Tonia. Tonia avea paisprezece ani. Bătrânul o privi şi i se tăie respiraţia.

Tonia era leit Gracie, ba avea chiar şi acelaşi fel caraghios de a-i întărâta pe bărbaţi. Pe bătrânul Ravanno l-a luat gura pe dinainte. „Ia vino încoa’, fetiţo.” Însă Tonia nu era fetiţă. Ştia. I-a râs în nas şi a zbughit-o.

Bătrânul Ravanno s-a dus atunci acasă. Petey i-a spus: „S-a întâmplat ceva, tată?” „Nu, Petey, a spus bătrânul, numai că-mi fac griji că nu poţi să pui mâna pe Gracie asta, ca să te faci iar bine.” Toţi din neamul Ravanno au avut sângele fierbinte!

Şi pe urmă ce credeţi? continuă Jesus Maria. Petey s-a angajat la tăiat calmari, la Chin Kee, şi îi făcea cadou lui Gracie sticle mari cu *Agua Florida*, funde şi jartiere. A plătit să-i facă şi o fotografie, ba chiar colorată.

Gracie lua toate darurile şi fugea râzând. Trebuia să fi auzit cum râdea. Îţi venea s-o strângi de gât, dar şi s-o mângâi în acelaşi timp. Îţi venea s-o tai în

bucăţi şi să-i smulgi lucrul ăla pe care-l avea înăuntru. Ştiu eu cum era. Am alergat şi eu după ea, şi ştiu şi de la Petey. Însă pe Petey îl scotea din minţi. Nu mai putea să doarmă. Mi-a spus: „Dacă Gracie se mărită cu mine la biserică, atunci n-o să mai îndrăznească să fugă de mine, pentru că va fi măritată, şi fuga ar fi socotită atunci un păcat.” Aşa că a cerut-o de nevastă. Ea a râs cu râsul ei ascuţit, care te făcea s-o strângi de gât.

Ah! Petey înnebunise. S-a dus acasă, şi-a agăţat o frânghie de o grindă, s-a cocoţat pe o cutie, şi-a pus frânghia în jurul gâtului şi pe urmă a împins cutia. Ei bine, tocmai atunci a intrat în cameră tatăl lui Petey. A tăiat frânghia şi a chemat doctorul. Abia după două ore a deschis ochii Petey, iar de vorbit a vorbit după patru zile.

Jesus Maria se opri. Observă cu mândrie că prietenii lui se aplecau cu mare atenţie spre el, să audă istorisirea.

— Aşa a fost, a spus el.

— Da’ Gracie Montez s-a măritat cu Petey Ravanno, strigă înfierbântat Pilon. O cunosc. E o femeie cumsecade. Se duce la biserică şi o dată pe lună se spovedeşte.

— Acuma da, consimţi Jesus Maria. Bătrânul Ravanno s-a înfuriat. S-a dus într-un suflet până la Gracie acasă şi a strigat: „Vino să vezi cum îmi omori băiatul cu prostia ta. A încercat să se sinucidă, scârnăvie!” Gracie s-a speriat, însă în acelaşi timp era şi bucuroasă, pentru că nu sunt multe femei care pot să împingă un bărbat până într-acolo. S-a dus să-l vadă pe Petey, care zăcea în pat, cu gâtul strâmb. Nu mult după aceea s-au căsătorit.

Lucrurile au ieşit după cum a vrut Petey, până la urmă. La biserică i s-a spus să fie o soţie de treabă, şi ea s-a făcut o soţie de treabă. Nu s-a mai hlizit la alţi bărbaţi. Şi nici n-a mai fugit de ei ca să-i întărâte. Petey şi-a văzut mai departe de tăiatul calmarilor, şi foarte curând după aceea Chin Kee l-a lăsat să descarce lăzile cu calmari. Şi n-a trecut mult timp şi a ajuns şi şef peste hala de peşte. Ei, asta e cu adevărat o poveste straşnică, conchise Jesus Maria. Ar putea s-o spună şi preotul, dacă povestea s-ar sfârşi aici.

— A, da, spuse Pilon grav. Avem ce învăţa din povestea asta.

Prietenii consimţiră dând din cap apreciativ, pentru că ştiau să guste o poveste cu tâlc.

— Am cunoscut şi eu o fată ca asta în Texas, spuse Danny. Numai că aia nu s-a schimbat. Îi spuneau nevasta plutonului doi. Doamna Pluton Doi, aşa-i spuneau.

Pablo ridică mâna.

— Povestea lui Jesus Maria nu s-a terminat. Lasă-l să spună şi restul.

— Da, mai e ceva. Şi sfârşitul nu e aşa grozav ca restul povestirii. Petey şi Gracie s-au dus să locuiască în altă casă. Bătrânul Ravanno se simţea singur, pentru că întotdeauna Petey fusese lângă el. Nu ştia cum să-şi ocupe timpul. Stătea mereu întristat, până când într-o zi a văzut-o iar pe Tonia. Tonia avea cincisprezece ani şi era chiar mai nostimă decât Gracie. Jumătate din soldaţii de la Presidio se ţineau după ea ca nişte căţeluşi.

Ei bine, aşa cum se întâmplase cu Petey s-a întâmplat şi cu bătrânul. Dorinţa îi provoca dureri în tot corpul. Nu putea nici să mănânce, nici să

doarmă. Se scofâlcise de tot, iar ochii îi ieşiseră din cap ca la fumătorii de marijuana. Îi ducea Toniei bomboane, ea îi smulgea bomboanele din mână şi râdea de el. El îi spunea: „Vino la mine, mititico, sunt prietenul tău.” Iar ea râdea din nou. Atunci *viejo* i-a povestit lui Petey tot. Petey a râs şi el. „Bătrân zevzec ce eşti”, i-a zis Petey. „Ai avut destule femei la viaţa ta. Nu alerga după copii.” Însă n-a mers. Bătrânul Ravanno bolea de dor.

Ăştia din neamul Ravanno sunt iuţi la fire. S-a ascuns în iarbă şi a aşteptat să treacă. Îl durea inima în piept.

Avea nevoie de bani ca să cumpere cadouri, aşa că şi-a luat un post la gara Standard Service. Grebla pietrişul şi uda florile din gară. Punea apă în radiatoare şi curăţa parbrizele. Cumpăra până la ultimul bănuţ cadouri pentru Tonia, bomboane, funde şi rochii. Plătea ca să-i facă poze color.

Iar ea râdea şi mai dihai, în timp ce *viejo* aproape că se smintise. Aşa că… ce şi-a zis?! „Dacă nunta la biserică a făcut-o pe Gracie o femeie de treabă, o s-o facă şi pe Tonia.”

A cerut-o de nevastă. Iar ea i-a râs în nas mai abitir ca oricând. Şi-a scuturat fustele ca să-l tulbure. Ah, ce drac de fată mai mi-era şi Tonia asta!

— Era o proastă, spuse Pilon dispreţuitor. Babalâcii n-ar trebui să se ţină după copii. Ar trebui să stea la soare.

Jesus Maria îşi continuă povestea iritat.

— Ravanno ăştia sunt mai altfel, spuse el, le curge iute sângele prin vene.

— Mă rog, da’ oricum, nu se cădea, spuse Pilon. L-a făcut de râs pe Petey.

Pablo s-a întors spre el.

— Lasă-l pe Jesus Maria să termine. E povestea lui, nu a ta, Pilon. Altă dată o să te ascultăm pe tine.

Jesus Maria îi aruncă lui Pablo o privire recunoscătoare.

— Şi, cum vă spuneam, *viejo* n-a mai răbdat. Nu era ca Pilon. Nu putea să se gândească la ceva nou. *Viejo* Ravanno se gândea în felul următor: „Gracie s-a măritat cu Petey pentru că el a vrut să se spânzure. Am să mă spânzur şi eu, şi poate Tonia o să se mărite cu mine.” Şi pe urmă i-a trecut prin minte: „Dacă nu mă găseşte cineva la timp, o să dau ortul popii. Trebuie să mă observe cineva.”

Acu’, trebuie să ştiţi că la gară exista un şopron pentru unelte. Dis-de-dimineaţă *viejo* deschidea şopronul, grebla pietrişul şi uda florile, înainte să se deschidă gara. Ceilalţi slujbaşi veneau la lucru la ora opt. Aşa că, într-o dimineaţă, *viejo* a intrat în şopronul cu unelte şi şi-a pregătit o frânghie. Pe urmă a aşteptat să se facă ora opt. A văzut oamenii venind. Şi-a pus laţul de gât şi s-a urcat pe un banc de lucru. Şi exact când făcea treaba asta, uşa s-a închis brusc.

Pe chipurile prietenilor se lăţiră zâmbete. „Uneori, se gândeau ei, viaţa era foarte, foarte caraghioasă”

— Lucrătorii n-au ajuns la timp, continuă Jesus Maria. S-au gândit: „S-o fi îmbătat bătrânul.” Abia peste o oră au deschis uşa şopronului.

Jesus Maria se uită în jur. Pe chipurile prietenilor încă mai stăruiau zâmbete, însă cu totul altfel.

— Vedeţi voi, spuse Jesus Maria, e caraghios, însă ţi se strânge inima.

— Da’ Tonia ce-a zis? întrebă Pilon. A tras învăţăminte şi s-a schimbat?

— Nu, deloc. Petey i-a povestit, şi ea a râs. A râs şi Petey. Însă lui i-a fost ruşine. Tonia i-a zis: „Ce bătrân prostănac”, şi l-a privit pe Petey în felul ăla al ei. Şi atunci Petey, cică: „Ce bine e să ai o soră mai mică aşa cum eşti tu. Într-o seară o să merg cu tine în pădure.” Tonia a râs din nou şi s-a tras într-o parte. I-a zis: „Crezi că sunt la fel de frumoasă ca Gracie?” Aşa că Petey a intrat după ea în casă.

— Povestea nu-i grozavă, spuse Pilon nemulţumit. Sunt prea multe tâlcuri şi prea multe învăţăminte de tras. Şi unele dintre ele se bat cap în cap. Nu-i o poveste pe care s-o ţii minte. Nu duce la nimic.

— Mie-mi place, spuse Pablo. Îmi place pentru că n-are niciun tâlc care să-ţi sară în ochi, însă pare că vrea să spună ceva, da’ nu ştiu ce.

Soarele trecuse de amiază, iar aerul era fierbinte.

— Oare ce-o să aducă Piratu’ de mâncare? se întrebă Danny.

— S-a umplut golful de scrumbii, remarcă Pablo. Ochii lui Pilon străluciră. M-am gândit la un plan, spuse el. Când eram copil, locuiam lângă calea ferată. În fiecare zi, când trecea trenul, eu cu fraţii mei aruncam cu pietre în locomotivă, iar fochistul arunca în noi cu cărbuni. Uneori adunam câte o găleată mare plină cu cărbuni, pe care i-o duceam mamei. Acu’ aş zice să aruncăm cu pietre pe dig. Când se apropie bărcile, o să-i înjurăm şi aruncăm cu pietre.

Iar pescarii cum credeţi că o să ne răspundă? Credeţi că o să arunce în noi cu lopeţile sau cu năvoadele? Nu! O să arunce cu scrumbii.

Danny se ridică în picioare încântat.

— Aşa plan mai zic şi eu! strigă el. Ce bun prieten e Pilon ăsta al nostru! Ce ne-am face noi fără el?

Haideţi, ştiu eu unde găsim un morman de pietre.
— Mă dau în vânt după scrumbii, spuse Pablo.

15

Cum a clocit Danny gânduri şi a luat-o razna. Cum diavolul deghizat în Torrelli a atacat casa lui Danny

S-ar părea că în Monterey nimic nu se schimbă niciodată. Aproape zilnic, dimineaţa, soarele bate în ferestre pe latura vestică a străzilor; iar după-amiaza, pe partea lor estică. În fiecare zi autobuzul roşu zdrăngăne între Monterey şi Pacific Grove, dus-întors. În fiecare zi fabricile de conserve încarcă aerul cu izurile de la resturile de peşte. În fiecare după-amiază vântul suflă dinspre golf şi clatină pinii de pe colină. Pescarii stau pe stânci cu undiţele în mână, cu chipurile întipărite de o stoică răbdare.

În Cartierul Tortilla, deasupra Monterey-ului, şi rutina îşi vede de-ale ei; pentru că există un număr limitat de aventuri pe care Cornelia Ruiz le poate avea, cu tot cortegiul ei de ibovnici care se perindă neîncetat. În ultima vreme se zvonea că îşi luase din nou pe unul de care se descotorosise cândva.

Acasă la Danny lucrurile erau şi mai neschimbate. Prietenii căzuseră într-o inerţie care putea să pară monotonă pentru oricine în afară de un *paisano*: să te tolăneşti dis-de-dimineaţă la soare şi să te tot întrebi – „Oare ce o să aducă Piratul?” Piratul continua să taie lemne şi să le vândă pe străzile oraşului, însă acum, cu sfertul de dolar pe care-l câştiga zilnic, cumpăra de-ale gurii. Din când în când, prietenii mai făceau rost de nişte vin, şi atunci se pornea cântatul şi bătaia.

Timpul e mult mai bogat în apropierea mării decât

oriunde în altă parte, fiindcă, pe lângă mişcarea boltită a soarelui şi trecerea anotimpurilor, valurile ţin ritmul scurgerii orelor asemenea unei clepsidre uriaşe.

Danny începu să simtă ritmul timpului. Se uita la prieteni şi-şi dădea seama că pentru ei fiecare zi era la fel. Când se dădea jos din pat noaptea şi trebuia să păşească peste *paisanos* adormiţi, se înfuria că erau acolo. Încet-încet, stând la soare pe verandă, Danny începu să viseze la zilele când era liber. Dormise vara în pădure, iar când sosise frigul, avusese parte de fânul cald din şoproane. Pe atunci nu-l apăsa povara averii. Îşi aduse aminte că numele Danny era ca un semn de furtună. „Ah, ce bătăi! Ce-o mai zbughea prin pădure cu câte o cloşcă înfoiată sub braţ! Cum se mai pitula în râpă când vreun soţ ultragiat jura să se răzbune! Vijelie şi violenţă, dulce violenţă!” Când Danny se gândea la trecutul apus, simţea din nou gustul hranei de furat şi tânjea din nou după vremurile de odinioară. De când moştenirea aceea îl înălţase social, nu prea se mai bătuse. Se îmbătase însă fără aventuri. Simţea mereu pe umeri povara casei; a răspunderii faţă de prieteni.

Danny începu să şteargă cu cârpa duşumeaua verandei, aşa că prietenilor le trecu prin cap că poate s-a îmbolnăvit.

— O să-i facă bine un ceai de yerba buena, spuse Pilon. Dacă te vâri în pat, Danny, o să-ţi punem la picioare nişte pietre încălzite.

Danny n-avea nevoie să fie cocoloşit; lui îi lipsea libertatea. Cloci gânduri sumbre vreo lună, cu privirea aţintită în pământ, se uită la grupul de prieteni cu ochi posaci, dădu cu piciorul în câinii

care-i săreau drăgăstos în drum.

În cele din urmă dorul de ducă îl copleşi de tot. Într-o seară fugi de acasă. Intră în pădurea de pini şi dispăru.

Dimineaţa, când prietenii se treziră şi văzură că n-a apărut, Pilon spuse:

— E pe la vreo cucoană. S-a îndrăgostit.

Lăsară lucrurile ca atare, pentru că toată lumea are dreptul să iubească. Prietenii îşi văzură mai departe de traiul lor. Însă când se scurse o săptămână şi nici urmă de Danny, intrară la idei. Plecară cu toţii în pădure să-l caute.

— Puţină dragoste e ca un pic de vin, spuse Pablo. Dar, dacă exagerezi cu amândouă, ţi se face rău. Poate că lui Danny i s-a făcut rău. Poate fata e prea zglobie.

Jesus Maria era şi el neliniştit.

— Nu-i stă lui Danny în fire să lipsească atât. S-a întâmplat ceva rău.

Piratul luă câinii în pădure. Prietenii începură să-i îndemne:

— Găsiţi-l pe Danny. Poate e bolnav. Poate zace mort pe undeva, Danny cel bun, care v-a lăsat să dormiţi în casa lui. Ah, câini ticăloşi şi nerăbdători, găsiţi-vă prietenul.

Câinii dădură încântaţi din coadă, amuşinară un iepure şi o zbughiră hămăind după el.

Paisanos cercetară pădurea toată ziua, strigând numele lui Danny, scotocind prin locurile unde bănuiau că ar fi bine de dormit – în scorburile primitoare dintre rădăcinile copacilor, pe paturile de ace de pin, înconjurate de tufişuri. Ştiau ei unde se putea odihni cineva, însă nici urmă de Danny.

— Poate a înnebunit, sugeră Pilon. Cine ştie ce

frământare ascunsă l-a scos din minţi.

Seara se înapoiară la casa lui Danny, deschiseră uşa şi păşiră înăuntru. Brusc, intrară în alertă. Pe acolo dăduse iama un hoţ. Păturile lui Danny dispăruseră. Toată mâncarea fusese furată. Lipseau două oale.

Pilon se uită repede spre Big Joe Portughezu', pe urmă scutură din cap.

— Nu, tu ai fost cu noi. N-ai fost tu hoţul.

— Danny le-a luat, spuse Pablo înfierbântat. A înnebunit de-a binelea. Bântuie prin pădure ca o fiară.

Peste casa lui Danny se abătuseră o grijă şi-o nelinişte cumplită. „Trebuie să-l găsim, îşi spuneau hotărâţi prietenii. În nebunia lui, prietenul nostru s-ar putea să păţească ceva rău. Va trebui să răscolim o lume întreagă ca să dăm de el."

Lăsară lenea deoparte. Îl căutau zilnic, şi începură să audă zvonuri ciudate.

— Da, Danny a fost azi-noapte aici. Ah, beţivul ăla! Ah, hoţul ăla! Ştiţi că Danny a pus la pământ un *viejo* cu o scândură dintr-un gard şi i-a furat o sticlă de rachiu? Ce fel de prieteni îi sunteţi, dacă-l lăsaţi să facă aşa ceva?

— Da, l-am văzut pe Danny. Stătea cu ochii închişi şi cânta „Haideţi în pădure să dansăm, fetiţelor", însă noi nu ne-am dus. Ne-a fost frică. Danny ăsta nu părea prea potolit.

Pe chei găsiră mai multe dovezi despre prietenul lor.

— A fost aici, spuneau pescarii. A vrut să se ia la bătaie cu toţi. Benito a rupt o vâslă în capul lui. Pe urmă, Danny a spart nişte geamuri, după care un poliţist l-a dus la pârnaie.

Au continuat cercetările pe firul găsit.

— L-a adus aseară McNear, le spuse sergentul. Dar până dimineaţă a scăpat, nu ştiu cum. Dacă punem mâna pe el, îi dăm şase luni.

Prietenii se săturaseră de umblat. S-au întors acasă şi, spre groaza lor, au descoperit că dispăruse sacul cu cartofi pe care abia îl găsise Pilon în dimineaţa aceea.

— Asta-i prea de tot! izbucni Pilon. Danny nu e zdravăn la minte şi e în pericol. O să i se întâmple ceva groaznic dacă nu-l salvăm.

— O să-l căutăm, spuse Jesus Maria.

— O să ne uităm după fiecare copac şi în fiecare şopron, îi asigură Pablo.

— Pe sub bărcile de pe plajă, sugeră Big Joe.

— O să ne ajute şi câinii, spuse Piratul.

Pilon scutură din cap.

— Trebuie să schimbăm macazul. De fiecare dată ajungem după ce Danny a plecat. Trebuie să-l aşteptăm într-un loc unde o să vină. Trebuie să ne purtăm ca nişte oameni cu doxă, nu ca puştii.

— Da’ unde-o să vină?

Se luminară brusc, toţi deodată.

— La Torrelli! Mai devreme sau mai târziu Danny o să se ducă la Torrelli. O să ne ducem acolo să-l prindem, să punem capăt nebuniei care l-a lovit.

— Da, consimţiră ei. Trebuie să-l salvăm pe Danny.

Îi făcură o vizită în grup lui Torrelli, dar acesta nu-i lăsă să intre în prăvălia lui.

— Întrebaţi dacă l-am văzut pe Danny? le strigă el prin uşă. Danny a adus trei pături şi două oale, pe care i-am dat un galon de vin. Şi dracul ăla ce credeţi că a făcut? Mi-a insultat nevasta, şi pe mine m-a înjurat. Pe copilaş mi l-a plesnit, în câine a dat

cu piciorul! Şi mi-a furat şi hamacul de pe verandă.

Torrelli se sufocă de furie.

— L-am fugărit să-mi dea înapoi hamacul, şi când m-am întors, era cu nevastă-mea. Scârnavul, hoţul, beţivanul ăla, ăsta e prietenul vostru, Danny! Am să am eu grijă să intre la zdup!

Ochii prietenilor scăpărară.

— Ah, porc corsican ce eşti, spuse Pilon, fără să ridice glasul. Vorbeşti de prietenul nostru. Prietenul nostru e bolnav.

Torrelli încuie uşa. Au auzit cum trage zăvorul, însă Pilon a continuat să-i vorbească prin uşă.

— Ah, jidovule, spuse el, dac-ai fi puţin mai darnic cu vinul tău, nu s-ar mai întâmpla asemenea lucruri. Ai grijă să nu mai laşi slobodă broasca aia râioasă – adică limba pe care o ai în gură – şi să ne murdăreşti prietenul. Ai grijă să te porţi frumos cu el, pentru că are mulţi prieteni. O să-ţi scoatem maţele dacă nu te porţi frumos cu el.

Torrelli tăcea chitic îndărătul uşii încuiate, însă tremura de furie şi spaimă auzind vociferările sălbatice de afară. Simţi o mare uşurare când auzi paşii prietenilor îndepărtându-se pe cărare.

În noaptea aceea, după ce s-au dus la culcare, au auzit pe cineva furişându-se în bucătărie. Ştiau că e Danny, dar, până să-l prindă, le-a scăpat. Au ieşit afară, orbecăind prin întuneric şi strigându-l deznădăjduiţi:

— Hai Danny, vino în casă, prietene drag şi iubit, avem nevoie de tine.

Nu căpătară niciun răspuns, însă un pietroi traversă aerul şi-l lovi pe Big Joe în burtă, dându-l grămadă. Ah, cât de alarmaţi erau prietenii, şi cât de grele inimile!

— Danny îşi caută moartea, spuneau ei întristaţi. Prietenul nostru e la grea cumpănă, şi noi nu-l putem ajuta.

Era greu să mai faci acum gospodărie, pentru că Danny furase aproape totul. Un scaun a apărut la bodegă. Cărăbănise toată mâncarea, iar o dată, când îl căutau în pădure, a furat godinul; însă era greu, şi i-a dat drumul în râpă. Bani nu mai erau, pentru că Danny furase roaba Piratului şi-o dăduse lui Joe Ortiz pentru o sticlă de whisky. Toată tihna pierise din casa lui Danny, făcând loc doar grijilor şi tristeţii.

— S-a dus toată bucuria! se tânguia Pablo. Am păcătuit noi cu ceva. Asta ne e pedeapsa. Ar trebui să ne ducem la spovedit.

Nu mai vorbeau despre cortegiul de concubinaje ale Corneliei Ruiz. Se duseseră pe apa sâmbetei şi principiile morale, şi omenia. Viaţa tihnită se năruise. Şi pe lângă toată această jale apărură şi zvonurile.

„Azi-noapte, Danny a săvârşit un viol.”

„Danny a muls capra doamnei Palochico.”

„Danny s-a bătut cu nişte soldaţi alaltăieri-noapte.”

Cu toată tristeţea pe care o încercau la auzul unei asemenea degradări morale, prietenii îl cam invidiau pe Danny pentru distracţiile de care avea parte.

— Dacă nu e nebun, o să fie pedepsit, spuse Pilon. Nici nu începe vorbă. Danny păcătuieşte într-un hal fără de hal – şi fiecare păcat al lui întrece orice măsură. Ah, ce penitenţă va trebui să facă atunci când o să vrea să fie iar cumsecade! În câteva săptămâni Danny a adunat mai multe păcate decât

bătrânul Ruiz în toată viaţa lui!

În noaptea aceea Danny, nestingherit de câinii prietenoşi, se furişă în casă tăcut ca umbra mişcătoare a unei crengi sub un felinar şi, fără niciun motiv, şterpeli pantofii lui Pilon. Dimineaţa, Pilon pricepu repede ce se întâmplase. Se duse hotărât pe verandă, se aşeză la soare şi începu să-şi contemple picioarele.

— A întins coarda prea mult, spuse Pilon. S-a ţinut de şotii, şi noi am avut răbdare. Acum însă se dedă la fărădelegi. Ăsta nu e Danny pe care-l ştim noi, ăsta e un alt om, un om rău. Şi pe omul ăsta rău trebuie să punem mâna.

Pablo îşi privi mulţumit pantofii.

— Poate şi asta e o şotie, sugeră el.

— Nu, răspunse Pilon cu severitate. Asta e o fărădelege. Pantofii nu erau prea buni, însă dacă furi încălţările prietenilor tăi înseamnă că eşti în stare de orice.

Prietenii dădură toţi din cap, în semn de încuviinţare.

— Da, trebuie să-l prindem, spuse Jesus Maria cel omenos. Ştim că e bolnav. O să-l legăm de pat şi o să încercăm să-l vindecăm. Trebuie să facem cumva să-i luăm pata întunecată de pe creier.

— Acum însă, zise Pablo, până îl prindem, să nu uităm să ne vârâm pantofii sub perne când ne culcăm.

Casa era sub stare de asediu. Era bântuită de Danny, care se distra de minune.

Mutra lui Torrelli nu prea inspira altceva decât suspiciune şi mânie. În calitatea lui de cârciumar şi în afacerile lui cu cei din Cartierul Tortilla, cele

două emoţii îi erau deseori stârnite, iar rezultatul i se întipărea pe chip. Mai mult, Torrelli nu vizita niciodată pe nimeni. Nu trebuia decât să stea acasă şi toată lumea trecea pe la el. Aşadar, în dimineaţa când Torrelli porni la drum în sus spre casa lui Danny, cu chipul scăldat într-un zâmbet feroce de plăcere anticipată, copiii dădură năvală la garduri şi se iţiră printre uluci; câinii o zbughiră privind îndărăt, temători şi cu coada între picioare; oamenii pe care îi întâlnea se dădeau la o parte din drumul lui şi strângeau pumnii, de parcă se pregăteau să se apere de un nebun.

În dimineaţa aceea cerul era ceţos. Soarele, după ce cercase fără succes de mai multe ori să se strecoare prin pâclă, se lăsă păgubaş şi se retrase îndărătul dealurilor cenuşii. Pinii picurau roua prăfoasă pe pământ; iar pe chipurile celor câţiva oameni care erau prin preajmă ziua se reflecta în priviri sumbre şi obraji cenuşii. Nu era întâmpinat cu saluturi joviale. Nici vorbă de idealismul acela uman care speră cu naiva credulitate că ziua aceasta va fi mai bună decât toate celelalte.

Bătrânul Roca, văzându-l pe Torrelli zâmbind, s-a dus acasă şi i-a spus nevesti-sii: „Omul ăsta tocmai şi-a omorât copiii şi i-a mâncat. O să auzim de asta precis!”

Torrelli era fericit pentru că avea la el o hârtie valoroasă. Se pipăia mereu în buzunar, apăsând uşor până ce un foşnet îl asigura ca hârtia era acolo. Mergea prin dimineaţa cenuşie şi mormăia.

— Cuib de năpârci, zise el. Am să strivesc eu adunătura asta de prieteni ai lui Danny. Nu le mai dau vin contra obiecte, ca pe urmă să mi le fure iar. Fiecare luat în parte nu e rău, însă când sunt în

haită...! Sfânta Fecioară, priveşte către noi, să vezi cum îi arunc pe străzi! Broaşte râioase, păduchi, bărzăuni! Când o să doarmă iar în pădure, n-o să mai umble cu nasul pe sus! Am să-i fac să ştie şi să simtă că Torrelli a câştigat partida! S-au gândit să mă tragă pe sfoară, să-mi prade casa de mobile şi nevasta de virtute! O să vadă ei că Torrelli, cel care a suferit din greu, ştie să răspundă cu vârf şi îndesat. A, da, o să vadă ei.

Aşa mormăia Torrelli întruna, pe drum, iar degetele pipăiau mereu hârtia foşnitoare. Copacii îşi picurau în praf stropii jalnici. Pescăruşii se roteau în aer cu ţipete lugubre. Torrelli se mişca precum Destinul Cenuşiu spre casa lui Danny.

Acolo era mare posomorealã. Prietenii nu puteau să stea la soare pe prispă, pentru că nu era soare. Şi nici că poate exista un motiv mai întemeiat pentru posomorealã. Aduseseră înapoi din râpă godinul furat şi-l porniseră. Se aciuaseră pe lângă el, iar Jonny Pom-Pom, care venise în vizită, le împărtăşea veştile.

— Tito Ralph nu mai e paznic la închisoare, le spuse el. Azi-dimineaţă judecătorul de poliţie l-a pus pe liber.

— Mie-mi plăcea Tito Ralph, interveni Pilon. Dacă erai la zdup, Tito Ralph îţi strecura nişte vinişor. Şi ştia mai multe poveşti decât o sută de oameni la un loc. Dar de ce şi-a pierdut slujba, Pom-Pom?

— De-asta am venit. Să vă spun. Ştiţi şi voi că Tito Ralph a stat de multe ori la pârnaie şi a fost un deţinut cumsecade. Se pricepea la închisori. După o vreme ajunsese să ştie mai bine ca oricine cum merg treburile acolo. Pe urmă, bătrânul paznic, taica Marks, s-a prăpădit, iar Tito Ralph i-a luat

locul. Făcea totul ca la carte. Are însă o singură hibă. Când bea vin, uită că e paznic. Evadează, şi atunci trebuie să-l prindă.

Prietenii dădură înţelegător din cap.

— Ştiu, făcu Pablo. Am auzit că e greu de prins. Se ascunde.

— Da, continuă Johnny Pom-Pom, numai că e cel mai bun paznic din câţi au fost acolo. Ei, de-asta am venit să vă spun. Aseară Danny a avut vin cât pentru zece persoane, şi l-a băut. Pe urmă a pictat geamurile. Era plin de bani, a cumpărat ouă ca să arunce cu ele după un chinez. Şi unul dintre ouă, în loc să-l atingă pe chinez, l-a lovit pe un poliţist. Aşa că Danny a intrat la zdup. Însă avea lovele. L-a trimis pe Tito Ralph să mai aducă nişte vin. Au băut amândoi, şi până la urmă meteahna aia a lui Tito Ralph a ieşit la iveală. Ralph a evadat, şi toţi au evadat cu el. L-au prins azi-dimineaţă pe Tito Ralph şi i-au spus că nu mai poate rămâne paznic de închisoare. S-a întristat atât de tare, că a spart un geam. Şi acum l-au închis din nou. Dar Danny a scăpat şi el. Pe el nu l-au prins.

Prietenii oftară alarmaţi.

— Danny a luat-o razna, spuse Pilon serios. N-o să sfârşească bine. Mă-ntreb de unde a făcut rost de bani.

În clipa aceea Torrelli deschise triumfător poarta şi porni pe alee. Câinii Piratului se ridicară nervoşi din colţul lor şi se apropiară de uşă, mârâind. Prietenii înălţară privirile şi se uitară întrebători unii la alţii. Big Joe apucă uşor coada de târnăcop, care nu cu mult în urmă fusese folosită pe spinarea lui. Pasul încrezător şi greoi al lui Torrelli răsună pe verandă. Uşa se deschise brusc, şi în prag apăru

Torrelli zâmbitor. Nu se repezi spre grup. Nici vorbă. Se apropie uşor, cu paşi de mâţă. Îi bătu pe umăr cu blândeţe, cum dă pisica cu laba într-un gândac.

— Ah, prieteni dragi, spuse el blajin, când le întâlni privirile speriate. Dragii şi bunii mei prieteni şi clienţi. Mi se rupe inima că trebuie să aduc veşti proaste celor pe care îi iubesc.

Pilon sări în sus.

— E vorba de Danny? E bolnav? E rănit? Spune!

Torrelli scutură din cap cu gingăşie.

— Nu, micuţii mei, nu e vorba de Danny. Mă doare în suflet, însă trebuie să vă spun că nu mai puteţi să locuiţi aici.

Sorbi cu nesaţ consternarea stârnită de vorbele sale.

Căzură toate feţele, se căscară toţi ochii.

— Ce prostie! strigă Pablo. Şi de ce, mă rog, nu mai putem să stăm aici?

Mâna lui Torrelli pătrunse drăgăstos în buzunarul de la piept, iar degetele scoaseră la iveală valoroasa hârtie pe care o flutură în aer.

— Închipuiţi-vă cât sufăr, continuă Torrelli. Danny nu mai e proprietarul acestei case.

— Cum? strigară ei. Ce vrei să spui? Cum adică, Danny nu mai e proprietarul acestei case? Grăieşte, porc de corsican.

Torrelli chicoti. Hlizeala lui era ceva atât de hidos, încât *paisanos* se dădură un pas înapoi.

— Pentru că e casa mea, spuse el! Danny a venit la mine aseară şi mi-a vândut-o pe douăzeci şi cinci de dolari.

Urmări diabolic cum chipurile prietenilor se întunecau de gânduri, un noian de gânduri sumbre.

„E o minciună, spuneau feţele acelea. Danny n-ar face aşa ceva.” Pe urmă: „Dar Danny a făcut în ultima vreme o grămadă de lucruri. Ne-a furat. Şi poate chiar a vândut casa peste capetele noastre”

— E o minciună! Izbucni Pilon. E o minciună neruşinată şi împuţită!

Torrelli continua să zâmbească şi să fluture hârtia.

— Am aici dovada, spuse el. Am aici hârtia, semnată de Danny. În afaceri asta se numeşte „contract de vânzare”.

Pablo veni spre el furios.

— L-ai prins când era beat. Habar n-avea ce făcea.

Torrelli despături hârtia puţin.

— Legea e lege şi nu ţine cont de asta, spuse el. Aşa că, dragii mei prieteni, am groaznica îndatorire de a vă aduce la cunoştinţă că trebuie să părăsiţi casa. Am alte planuri cu ea.

În clipa aceea zâmbetul îi dispăru, înlocuit de un rictus crud.

— Dacă n-o eliberaţi până la prânz, chem poliţia.

Pilon se îndreptă uşurel spre el. Ah, Torrelli, fii atent – nu-i a bună când Pilon vine spre tine zâmbind! Fugi, ascunde-te în vreo casă de fier şi sudează uşa.

— Nu mă pricep la chestiile astea, spuse Pilon potolit. Sigur că nu-mi pică deloc bine că Danny a putut să facă aşa ceva.

Torrelli se hlizi din nou.

— Eu unul n-am avut nicio casă de vânzare, continuă Pilon. Danny a semnat hârtia, nu?

— Da, se maimuţări Torrelli după el. Danny a semnat hârtia. Asta e.

Pilon făcu mai departe pe prostul.

— Şi cu chestia asta se dovedeşte că tu eşti

proprietarul casei?

— Da, nătărăule. Cu hârtia asta se dovedeşte.

Pilon părea nedumerit.

— Eu credeam că trebuie să te duci cu ea s-o înregistrezi undeva.

Torrelli râse dispreţuitor.

„Ah, Torrelli, bagă de seamă. Oare nu vezi cât de parşiv se mişcă şerpii ăştia? Uite-l pe Jesus Maria în faţa uşii. Uite-l pe Pablo lângă uşa bucătăriei. Ia vezi-l pe Big Joe – i s-au albit încheieturile pe mânerul târnăcopului!”

— Pierde-vară şi vagabonzii ca voi habar n-au de afaceri, spuse Torrelli. Când plec de-aici mă duc cu hârtia şi...

Totul se petrecu atât de năprasnic, încât ultimele cuvinte îi ţâşniră exploziv din gură. Se pomeni cu picioarele sus. Aterizâ cu o bufnitură pe duşumea, agăţându-se în gol cu mâinile lui grăsane. Auzi cum pocneşte capacul godinului.

— Hoţilor! zbieră el. Sângele i se urcase în cap. Hoţilor! Ah, şobolani nenorociţi, daţi-mi hârtia!

Pilon, în picioare în faţa lui, se uita nedumerit.

— Hârtia? întrebă el politicos. Despre ce hârtie vorbeşti cu atâta înfocare?

— Contractul de vânzare, actul meu. Ah, o să spun la poliţie ce s-a întâmplat!

— Eu nu-mi aduc aminte de nicio hârtie, spuse Pilon. Pablo, tu ştii despre ce hârtie vorbeşte?

— Hârtie? făcu Pablo. E vorba de ziar sau de foiţa pentru ţigări?

Pilon predă ştafeta mai departe.

— Johnny Pom-Pom?

— Visează, poate, spuse Johnny Pom-Pom.

— Jesus Maria? Ştii ceva de o hârtie?

— Cred că e beat, răspunse Jesus Maria scandalizat. Totuşi, e cam devreme pentru beţie, chiar de dimineaţă.

— Joe Portughezu'?

— N-am fost de faţă, insistă Joe. Abia am intrat.

— Piratule?

— N-are nicio hârtie, aşa-i, se adresă Piratul spre câini.

Pilon se întoarse din nou spre Torrelli, care părea să dea în apoplexie.

— Te-nşeli, prietene. Poate că e ceva în neregulă în privinţa hârtiei ăsteia, însă vezi şi tu că în afară de tine n-a mai văzut-o nimeni. Mi-o iei în nume de rău dacă susţin că n-a fost nicio hârtie? N-ar fi mai bine să te duci la culcare şi să te odihneşti puţin?

Torrelli era prea năucit ca să mai răcnească. L-au întors cu faţa către uşă, l-au ajutat să iasă şi să grăbească pasul pe drum, cufundat în grozăvia înfrângerii.

Pe urmă, priviră spre cer şi se bucurară, pentru că soarele se zbătuse din nou să iasă, şi de data asta găsise o cărare prin ceaţă. Prietenii nu intrară în casă. Se aşezară fericiţi pe verandă.

— Douăzeci şi cinci de dolari, spuse Pilon. Oare ce-o fi făcut cu banii?

După ce reuşise să facă prima spărtură, soarele alungă ceaţa de pe cer. Scândurile duşumelei începură să se încălzească şi musculiţele prinseră să zumzăie în lumină.

Prietenii se simţeau istoviţi.

— Era cât pe ce, spuse Pablo, ostenit. Danny n-ar trebui să facă lucruri de soiul ăsta.

— De-acum încolo o să ne cumpărăm vinul numai de la Torrelli, ca să-l îmbunăm, spuse Jesus Maria.

O pasăre ţopăi pe câteva rămurele în arbustul de trandafiri şi scutură din coadă. Cocoşeii cei noi ai doamnei Morales înălţau obişnuitele osanale soarelui. Câinii din curtea din faţă se scărpinau peste tot cu multă răbdare şi-şi muşcau cozile.

La auzul paşilor pe drum, prietenii ridicară privirile şi pe urmă se sculară în picioare, zâmbind a bun venit. Danny şi Tito Ralph intrară pe poartă şi fiecare dintre ei ţinea în mâini câte două sacoşe grele. Jesus Maria se năpusti în casă şi aduse borcanele. Prietenii băgară de seamă că Danny arăta cam obosit când îşi aşează bărdacele pe verandă.

— Îţi iese limba de un cot când urci dealul ăsta, spuse Danny.

— Tito Ralph, strigă Johnny Pom-Pom, am auzit că te-au băgat la zdup.

— Am scăpat iar, spuse Tito Ralph sleit. N-apucasem să le predau cheile.

Borcanele se umpleau gâlgâind. Prietenii scăpară un suspin adânc de uşurare că totul se terminase. Pilon trase o duşcă zdravănă.

— Danny, spuse el, porcul ăla de Torrelli a venit aici azi-dimineaţă, să ne toarne nişte minciuni. Avea o hârtie pe care zicea că ai semnat-o.

Danny păru surprins.

— Unde e hârtia aia?

— Păi, ne-am închipuit că e o minciună, aşa că am ars-o, continuă Pilon. N-ai semnat-o, nu?

— Nu, făcu Danny şi scurse borcanul.

— N-ar fi rău să mâncăm ceva, observă Jesus Maria.

Danny zâmbi dulce.

— Am uitat. Într-una dintre pungile alea sunt trei

pui şi nişte pâine.

Încântarea şi uşurarea lui Pilon erau atât de mari, încât simţi nevoia să se ridice şi să ţină un mic discurs.

— Mai există undeva un prieten ca prietenul nostru? se miră el. Ne primeşte în casa lui ca să ne adăpostească de frig. Îşi împarte cu noi mâncarea şi vinul. Aaah, ce inimă mare, ce prieten drag!

Danny se simţea stânjenit. Îşi plecă privirea.

— E un fleac, murmură el. Nimic deosebit.

Bucuria lui Pilon însă era atât de mare, încât îmbrăţişa o lume întreagă, chiar şi răul din ea.

— Ar trebui să-i facem odată o bucurie şi lui Torrelli, spuse el.

16

Despre tristeţea lui Danny. Cum au dat prietenii lui Danny o petrecere cu sacrificii. Cum a fost Danny transmutat

Când Danny s-a întors acasă la el şi la prietenii lui, după ce-i trecuse amocul, nu avea mustrări de conştiinţă, însă se simţea foarte obosit. Degetele aspre ale experienţei violente îi zdreliseră sufletul. Începu să trăiască nepăsător, se ridica din pat doar ca să se aşeze pe verandă, sub trandafirul de Castilia; se ridica de pe verandă doar ca să mănânce; se scula de la masă numai ca să se bage în pat. Vorbele treceau pe lângă el – le auzea, însă nu le lua în seamă. Cornelia Ruiz înşira ibovnicii mai abitir ca oricând, dar pe Danny chestia îl lăsa rece. Într-o seară, când Big Joe s-a băgat în patul lui Danny, acesta era atât de apatic, încât Pilon şi Pablo au fost nevoiţi să-l bată pe Big Joe în locul lui. Când Sammy Rasper, care sărbătorea ajunul Anului Nou cu întârziere, folosindu-se de un galon de whisky şi de o puşcă, a omorât o vacă şi a intrat la zdup, Danny n-a putut nici măcar să fie agăţat în comentarea etică a cazului – cu toate că în jurul lui se încinsese o dezbatere furtunoasă, s-a făcut apel la judecata lui şi a fost implorat să-şi spună părerea.

După o vreme, prietenii au început să se îngrijoreze.

— S-a schimbat, spuse Pilon. A îmbătrânit.

Jesus Maria sugeră şi el:

— Danny ăsta şi-a înghesuit distracţiile de o viaţă

doar în trei săptămâni mari şi late. I s-a aplecat de atâta huzur.

Prietenii se străduiră în van să-l târască afară din grota apatiei. Dimineaţa, pe verandă, povesteau istorioarele cele mai amuzante. Relatau amănunte despre viaţa amoroasă din Cartierul Tortilla, cu atâta lux de amănunte, încât ar fi făcut cinste unei săli de disecţie. Pilon bântuia cartierul după veşti şi aducea acasă pentru Danny orice informaţie de interes; însă în privirea lui Danny se cuibărise oboseala, şi anii atârnau greu.

— Nu ţi-e bine, insista zadarnic Jesus Maria. Inima ţi-e apăsată de un secret amar.

— Nu, răspundea Danny.

Era vizibil cum lăsa muştele să i se târască pe picioare vreme îndelungată, iar când, în cele din urmă, le plesnea, lovitura n-avea pic de graţie. Treptat voia bună şi râsul spontan dispărură din casă şi se rostogoliră în băltoaca tăcerii mohorâte a lui Danny.

Ah, ţi se făcea milă să-l vezi pe Danny, care cândva se luptase pentru cauze pierdute, sau de orice fel; Danny, care putea să bea pe nerăsuflate pahar după pahar cu oricine din lumea asta; Danny, care răspundea la chemarea iubirii ca un tigru întărâtat. Stătea acum pe prispă, la soare, cu genunchii aduşi la piept, cu braţele atârnate, cu mâinile moi de la încheieturi, cu capul plecat, ca şi cum îl apăsa un gând negru. Ochii nu trădau nicio licărire a dorinţei sau a neplăcerii, a bucuriei sau a durerii.

„Bietule Danny, cum te-a părăsit viaţa! Stai aici ca primul om atunci când lumea începea să prindă formă; şi ca ultimul om după ce lumea s-a stins. Dar

uite, Danny! Nu eşti singur. Şi prietenii sunt molipsiţi de starea asta a ta. Te privesc cu coada ochiului. Aşteaptă ca nişte căţeluşi o mişcare cât de mică din partea stăpânului. Un singur cuvânt vesel, Danny, o singură privire voioasă, şi sunt gata să latre şi să dea din coadă. Nu-ţi aparţine doar ţie viaţa ta, Danny, pentru că de ea depind alte vieţi. Uită-te şi tu cum suferă amicii tăi! Revino la viaţă Danny, ca să poată trăi şi prietenii tăi din nou!”

Asta spunea în esenţă şi Pilon, deşi nu în cuvinte atât de frumoase. Pilon îi întinse borcanul cu vin lui Danny.

— Hai! zise el. Dă-l peste cap.

Danny luă borcanul şi-l bău până la fund. Pe urmă se întinse la loc şi încercă să-şi regăsească Nirvana emoţională.

— Te doare ceva? întrebă Pilon.

— Nu, răspunse Danny.

Pilon îi mai turnă un borcan şi-i urmări obrazul în timp ce isprăvea vinul. Ochii îşi recăpătaseră parcă vioiciunea. Undeva, în adâncul fiinţei lui, vechiul Danny fremătă o clipă. Plesni o muscă dintr-o lovitură care ar fi făcut cinste oricărui maestru.

Încet, pe chipul lui Pilon se lăţi un zâmbet. Mai târziu, îi adună pe toţi prietenii, Pablo, Jesus Maria, Big Joe, Piratul, Johnny Pom-Pom şi Tito Ralph.

Pilon îi conduse pe toţi la râpa din spatele casei.

— I-am dat lui Danny ultimul rest de vin şi i-a făcut bine. Danny are nevoie de vin mult şi poate de o petrecere. De unde facem rost de vin?

Minţile lor scotoceau toate posibilităţile din Monterey, cum scormonesc terierii un hambar în căutarea şobolanilor, însă nici urmă de şobolani. Prietenii ăştia erau mânaţi de un altruism mai curat

decât ar putea concepe majoritatea oamenilor. Îl iubeau pe Danny.

În cele din urmă, Jesus Maria spuse:

— Chin Kee pune calmari la cutii.

Minţile se dezmorţiră numaidecât, se răsuciră curioase, începură să dea târcoale ideii. Abia după câteva clipe, imaginaţia lor şocată ajunse să se obişnuiască cu gândul. „Şi de fapt de ce nu? Îşi ziceau ei în tăcere. O zi n-o fi chiar atât de rău – doar o singură zi.”

Se citea pe feţele lor cum se desfăşura bătălia şi cum îşi înfrângeau temerile, spre binele lui Danny.

— O facem şi pe-asta, spuse Pilon. Mâine mergem toţi şi tăiem calmari, iar mâine-seară dăm o petrecere în cinstea lui.

Când Danny se trezi a doua zi de dimineaţă, casa era goală. Coborî din pat şi se uită prin camerele pustii. Danny însă nu era omul care să mediteze îndelung. Renunţă la problema în sine, apoi abandonă gândul. Se duse pe prispă şi se aşeză, apatic şi absent.

„Oare e o premoniţie, Danny? Nu te temi de soarta care se apropie? Nu ţi-a mai rămas nicio plăcere, de niciun fel?”

Nu, Danny e la fel de cufundat în sine cum a fost de o săptămână încoace.

Însă în Cartierul Tortilla lucrurile stau altfel. Zvonul s-a răspândit cu iuţeala fulgerului.

— Prietenii lui Danny taie calmari pentru Chin Kee. Era o veste bombă – la fel de senzaţională ca răsturnarea guvernului, sau chiar a sistemului solar. Se comenta pe stradă, peste garduri, în curţile din spate – între cucoane care se grăbeau să ducă vestea mai departe.

Toţi prietenii lui Danny s-au dus să taie calmari.

Dimineaţa era electrizată de această veste. Trebuia să existe un motiv, nu ştiu ce secret. Mamele îşi înşiruiau copiii şi îi trimiteau alergând spre hala de peşte a lui Chin Kee. Matroane tinere aşteptau nerăbdătoare îndărătul draperiilor să audă şi alte veşti. Iar ele soseau.

„Pablo s-a tăiat la mână cu cuţitul ăla special.”

„Chin Kee a cotonogit câinii Piratului.”

Zarvă.

„Câinii s-au întors.”

„Pilon e îndârjit.”

Se făcură şi câteva pariuri mărunte. De luni de zile nu se mai întâmplase ceva atât de palpitant. O dimineaţă întreagă nici măcar o singură persoană nu aduse vorba de Cornelia Ruiz. Abia la ora prânzului începură să se scurgă veştile adevărate, însă din clipa aceea începură să curgă năvalnic.

„O să dea o mare petrecere, pentru Danny.”

„Merge toată lumea”

Dinspre hala cu calmari începură să sosească instrucţiunile. Doamna Morales şi-a şters fonograful şi a adunat ultimele plăci de patefon. Se aprinsese o scânteie, iar Cartierul Tortilla era precum iasca. Şapte prieteni care să dea o petrecere pentru Danny, zău aşa! Doamna Soto descinse în poiată cu satârul. Doamna Palochico răsturnă o pungă cu zahăr în oala cea mai mare, ca să facă niscaiva dulciuri. O delegaţie de fete se duse la magazinul Woolworth din Monterey şi cumpără tot stocul de hârtie creponată în culori vii. Chitarele şi acordeoanele începură să se antreneze zgomotos în tot cartierul.

Veşti! Alte veşti dinspre hala cu calmari. O să

reuşească. Sunt hotărâţi. O să facă rost de cel puţin paisprezece dolari. Uite că paisprezece galoane de vin sunt ca şi cumpărate.

Torrelli era copleşit de atâtea treburi. Toată lumea voia să cumpere câte un galon ca să-l ducă la Danny acasă. Torrelli însuşi, prins în vălmăşagul clipei, i-a spus nevesti-sii: „Poate mergem şi noi la Danny. O să le duc vreo câteva galoane de vin prietenilor mei.”

Pe măsură ce după-amiaza se scurgea, valuri de emoţii străbăteau cartierul. Rochii nepurtate de o viaţă erau despachetate şi atârnate la aerisit. Şaluri după care tânjiseră moliile de două sute de ani erau întinse pe balustradele verandelor, împrăştiind în jur un iz de naftalină.

Dar Danny? Stătea ca un om pe jumătate vlăguit. Se mişca numai când se mişca şi soarele. Chiar dacă şi-ar fi dat seama că fiecare locuitor din Cartierul Tortilla trecuse pe la poarta lui în după-amiaza aceea, nu lăsa să se vadă câtuşi de puţin. Bietul Danny! Cel puţin două duzini de perechi de ochi se fixaseră pe poarta lui. Pe la orele patru, Danny se ridică şi o luă agale spre Monterey.

Păi, abia aşteptaseră să dispară din vedere. Ah, ce ghirlande, răsucite din hârtie creponată verde, galbenă şi roşie! Ah, cum erau răzuite lumânările şi răzuiala aruncată pe duşumea! Ah, copiii nebunatici care întindeau ceara pe podea!

Apăru şi mâncarea. Castroane cu orez, oale cu pui aburind, gogoşi minunate! Sosi şi vinul galoane peste galoane. Martinez dezgropă un bidon de whisky de cartofi din mormanul de bălegar şi-l duse acasă la Danny.

La cinci şi jumătate prietenii mărşăluiau spre

vârful dealului, obosiţi şi zdreliţi, însă triumfători. Probabil că aşa arăta şi Vechea Gardă, când s-a întors la Paris după bătălia de la Austerlitz. Văzură casa înviorată de culori. Îi apucă râsul şi le pieri oboseala. Erau atât de fericiţi, încât le dădură lacrimile.

Mama Chipo intră în curte urmată de cei doi fii care cărau un lighean cu sos de roşii şi chili. Paulito, nemernicul ăla bogat, înteţea focul sub un ceaun mare de fasole cu ardei. Strigăte, frânturi de cântece, ţipete de femei, vacarmul copiilor întărâtaţi.

O maşină încărcată cu poliţişti în alertă porni dinspre Monterey. „A, e doar o petrecere. Sigur, luăm un pahar de vin. Nu strică nimănui.”

Dar Danny unde e? Însingurat ca fumul într-o noapte rece şi clară, hoinăreşte seara prin Monterey. Se duce la poştă, la gară, la sala de biliard din strada Alvarado, pe chei, unde apa întunecată se tânguie printre stâlpi. Ce e, Danny? De unde ţi se trage starea asta?

Danny habar n-avea. Simţea o durere în inimă, ca un rămas-bun spus unei femei pe care o iubeşti; zăcea în el o tristeţe asemănătoare disperării de toamnă. Trecu pe lângă restaurantele pe care le amuşina cândva plin de interes, şi nu simţi nicio poftă. Ajunse lângă marele stabiliment al doamnei Zuca şi nu schimbă nicio glumă obscenă cu fetele din ferestre. Se înapoie la chei. Se aplecă peste balustradă şi privi apa adâncă, adâncă. Ştii tu, Danny, cum vinul vieţii tale se scurge în borcanele zeilor? Vezi procesiunea zilelor tale toate în apa uleioasă dintre stâlpii de beton?

Rămase nemişcat, cu privirea fixă.

Acasă la Danny, când se lăsă întunericul, prietenii începură să intre la idei. Lăsară baltă petrecerea şi porniră să urce dealul spre Monterey. Îi întrebau pe toţi: „L-aţi văzut pe Danny?”

„Da, a trecut pe-aici acum o oră. Mergea încet.”

Pilon şi Pablo porniseră în cercetare împreună. Dădură de urma prietenului, şi în cele din urmă îl văzură la capătul digului întunecat, în lumina chioară a becurilor de pe chei. Grăbiră pasul spre el.

Pablo nu spusese atunci nimic, însă mai târziu îşi făcuse un obicei ca, ori de câte ori venea vorba despre Danny, să descrie ce a văzut atunci când s-a apropiat de el pe dig, împreună cu Pilon. „Stătea acolo, spunea întotdeauna Pablo, îl vedeam aplecat peste balustradă. M-am uitat la el, şi pe urmă am văzut că era o pasăre mare, neagră, de mărimea unui om. Atârna în aer ca un uliu peste o vizuină de iepure. Mi-am făcut cruce şi am spus de două ori «Ave Maria». Când am ajuns lângă Danny, arătarea dispăruse.”

Pilon nu văzuse nimic. Mai mult, Pilon nu-şi amintea că Pablo îşi făcuse cruce sau că spusese vreo rugăciune. Însă nu se băga peste relatarea lui Pablo.

Se îndreptară repede spre Danny; scândurile cheiului trosneau dogit sub tălpile lor. Danny nu se întoarse spre ei. Îl apucară de braţe şi-l răsuciră cu faţa.

— Danny! Ce s-a întâmplat?

— Nimic. N-am nimic.

— Eşti bolnav, Danny?

— Nu.

— Atunci de ce eşti atât de trist?

— Nu ştiu, zise Danny. Aşa mă simt. Nu-mi vine să fac nimic.

— Poate trebuie să te vadă un doctor, Danny.

— V-am spus că nu sunt bolnav.

— Atunci uite ce e, strigă Pilon. Dăm o petrecere în cinstea ta, la tine acasă. Toată lumea din Cartierul Tortilla a venit acolo, avem muzică, vin şi friptură de pui! Sunt vreo treizeci de galoane de vin. Şi serpentine din hârtie colorată. Nu vrei să vii şi tu?

Danny respiră adânc, din rărunchi. O clipă se întoarse iar spre apa adâncă şi întunecată. Poate că şoptea zeităţilor făgăduinţă sau le arunca o sfidare.

Se răsuci iar spre prieteni. Ochii se aprinseră ca o văpaie.

— Să mă ia naiba dacă nu vin! Hai mai repede. Mi-e sete. Sunt şi fete?

— O grămadă. De toate felurile.

— Atunci, hai! Hai mai repede.

O luă înainte, urcând dealul în fugă. Cu mult înainte de a ajunge, auzi dulceaţa muzicii revărsându-se printre pini şi chiote de veselie. Cei trei întârziaţi ajunseră cu sufletul la gură. Danny înălţă capul şi urlă ca un coiot. I se întinseră borcane cu vin. Luă o înghiţitură din fiecare.

O petrecere pe cinste! Ori de câte ori vorbea cineva după aceea cu entuziasm de o petrecere, nu se putea să nu rostească cu veneraţie: „Ai fost la cheful de la Danny?” Şi dacă persoana întrebată nu era un nou-venit, nu se putea să nu fi fost acolo. Petrecerea era dată în cinstea ta, Danny! Nimeni nu încercase să dea una mai grozavă. Era de neconceput, pentru că timp de două zile petrecerea lui Danny a fost ceva mai abitir decât oricare altă

petrecere care mai fusese pusă la cale vreodată. Ieşise oare careva din noaptea aceea fără câteva tăieturi şi zdrelituri? Niciodată nu avuseseră loc atâtea încăierări; nu doar bătăi între doi inşi, ci lupte crâncene între ciorchini de oameni, fiecare bătându-se orbeşte pe cont propriu.

Ah, cum mai chicoteau femeile! Chiote ascuţite şi tăioase asemenea cioburilor de sticlă. Ah, cum mai izbucneau din râpă strigăte muiereşti de protest! Părintele Ramon a rămas de-a dreptul încremenit, nici nu-i venea să-şi creadă urechilor, săptămâna următoare la confesiune. Întreaga suflare fericită din Cartierul Tortilla a lăsat baltă orice oprelişte şi s-a ridicat în văzduh, într-o uniune extatică. Au dansat cu atâta înfocare, încât, într-un colţ, duşumeaua a cedat. Acordeoanele cântau cu atâta foc, încât după aceea, ori de câte ori au mai fost puse la treabă, suflau din greu, ca nişte mârţoage vlăguite.

Iar Danny – aşa cum petrecerea n-avea egal, la fel sfida şi el orice comparaţie, în postura de sărbătorit. Lasă-i pe oricare dintre neghiobi să spună pe viitor: „M-ai văzut? M-ai văzut cum le-am dansat pe negresele alea? Ne-ai văzut cum ne învârteam întruna că nişte cotoi în călduri?” Iar câte o privire visătoare şi înţeleaptă se va întoarce spre el. Cine ştie ce glas, sătul să recunoască limita posibilităţilor, va întreba molcom: „Dar pe Danny l-ai văzut la petrecere în noaptea aia?”

S-ar putea ca odată vreun istoric să relateze pe un ton rece, uscat şi ţâfnos cum s-a desfăşurat Petrecerea. S-ar putea să se refere la momentul în care Danny a provocat un scandal şi i-a atacat cu un picior de la masă pe toţi invitaţii – bărbaţi, şi femei,

şi copii. Concluzia lui s-ar putea să fie: „S-a observat că un organism epuizat e deseori capabil de o rezistenţă şi o forţă remarcabile.” Referitor la activitatea amoroasă supraomenească a lui Danny din acea noapte, acelaşi istoric ar putea scrie cu o caligrafie sigură: „Oricare organism viu care este atacat pare să-şi concretizeze toată capacitatea vitală spre reproducere.”

Însă eu susţin, ca de altfel toţi cei din Cartierul Tortilla: „Pe dracu! Danny ăsta e bărbat adevărat!” Nimeni n-a ţinut o evidenţă, şi bineînţeles că după aceea nicio doamnă n-ar fi recunoscut de bunăvoie că a fost ignorată; aşa că e posibil că legendara bărbăţie a lui Danny să fie întru câtva exagerată. Dar şi o zecime din ea, şi încă ar părea o exagerare pentru oricare din lumea asta.

Oriunde se ducea Danny, urma o nebunie de proporţii impresionante. Oamenii afirmă cu pasiune în Cartierul Tortilla că Danny a băut singur trei galoane de vin. Trebuie să ne amintim însă că Danny este acum o zeitate. În câţiva ani s-ar putea ca această cifră să se ridice la treizeci de galoane. Poate peste douăzeci de ani lumea îşi va aminti cu precizie că norii se aprinseseră şi formaseră cuvântul DANNY din litere uriaşe de foc; că din Lună picura sânge; că Lupul Lumii urla profeţii de pe munţii din Calea Lactee.

Treptat, câţiva dintre cei mai puţin dăruiţi cu vigoare decât Danny începeau să se vestejească, să se înmoaie, să se furişeze de sub ochii celorlalţi. Cei care au rămas, simţind că se împuţinaseră, răcneau mai tare, se luptau mai dihai, dansau şi mai înfocat. În Monterey, motoarele maşinilor de pompieri erau ţinute tot timpul în funcţiune, iar pompierii stăteau

cu căştile şi mantalele roşii pe ei, tăcuţi, fiecare la post, în aşteptare.

Noaptea trecu repede, dar Danny tot mai bântuia petrecerea, ca o stihie dezlănţuită.

Ceea ce s-a întâmplat este atestat, de mulţi martori – bărbaţi şi femei. Şi cu toate că valoarea lor ca martori este uneori atacată pe motiv că băuseră treizeci de galoane de vin şi un butoiaş cu whisky de cartofi, oamenii, chiar dacă nu au reacţii prompte, nu au niciun dubiu în punctele esenţiale. A fost nevoie de câteva săptămâni ca să se prindă firul poveştii; unii ziceau una, alţii, alta. Însă cu timpul povestirea s-a limpezit şi s-a continuat într-o formă rezonabilă, pe care o are şi acum şi pe care o va avea întotdeauna.

Danny, zic cei din Cartierul Tortilla, îşi schimbase brusc înfăţişarea. Devenise uriaş şi fioros. Ochii aruncau flăcări ca farurile automobilului. Avea ceva înspăimântător în el. Stătea acolo în propria casă. Ţinea în mâna dreaptă piciorul mesei de pin, care crescuse şi el. Danny provoca o lume întreagă.

— Care iese la bătaie? strigă el. N-a mai rămas nimeni pe lumea asta căruia să nu-i fie frică?

Dar oamenii erau temători; piciorul de masă, atât de hidos şi atât de viu, îi înspăimânta pe toţi. Danny se clătina. Acordeoanele bâzâiră încetişor, apoi amuţiră. Se opri dansul. Odaia fu străbătută de un suflu rece, iar în aer tăcerea părea să vuiască precum oceanul.

— Nimeni? strigă iar Danny. Oare am rămas singur pe lume? Nimeni nu vrea să se bată cu mine?

Oamenii se cutremurau văzându-i privirea cumplită şi urmăreau fascinaţi cum piciorul de la masă despica aerul. Nimeni nu răspunse la

provocare.

Danny se sumeţi mai mult. Se zice că aproape atingea tavanul. „Atunci am să mă duc să-l caut pe Cel care e în stare să se bată. Am să găsesc Adversarul pe măsura lui Danny!”

Păşi măreţ către uşă, clătinându-se puţin. Oamenii, îngroziţi, îi făcură loc din plin. Se aplecă să iasă pe uşă. Oamenii stăteau nemişcaţi şi ascultau.

Auziră de afară cum îşi răcnea provocarea. Auziră piciorul de masă şuierând prin aer ca un meteorit. Auziră paşii dupăind spre poartă. Pe urmă, în spatele casei, în râpă, auziră răspunsul la provocare, atât de cumplit şi de calm încât măduva le îngheţă precum tulpinile de năsturei când dă gerul. Chiar şi acum, când oamenii vorbesc despre Adversarul lui Danny, coboară glasurile şi se uită pe furiş. L-au auzit pe Danny azvârlindu-se în luptă, şi pe urmă o bufnitură. După care se lăsă liniştea.

Mult timp oamenii aşteptară, ţinându-şi răsuflarea, că nu cumva respiraţia aspră şi gâfâită să acopere zgomotele ce veneau de afară. Dar ascultau degeaba. Noaptea era mută, iar zorii cenuşii începuseră să mijească.

Pilon rupse tăcerea.

— S-a întâmplat ceva, spuse el.

Şi Pilon o zbughi primul pe uşă. Curajos om! Nicio spaimă nu-l putea opri. Oamenii îl urmară. Se duseră în spatele casei, unde răsunaseră paşii lui Danny, iar acolo nici urmă de el. Ajunseră la marginea râpei, unde o cărare şerpuită cobora spre vechea albie a râului, prin care nu mai cursese apă de generaţii întregi. Cei care-l urmaseră pe Pilon îl

văzură repezindu-se pe cărare. Coborâră după el încet. Şi-l găsiră pe Pilon în fundul râpei, aplecându-se peste trupul contorsionat şi frânt al lui Danny. Pilon aprinse un chibrit.

— Cred că trăieşte, rosti el sufocat. Fugiţi după un doctor. Chemaţi-l repede pe părintele Ramon.

Oamenii se împrăştiară care încotro. În cincisprezece minute patru doctori fură treziţi şi smulşi din paturi de disperaţii *paisanos*. Nu li se îngădui încetineala atât de îndrăgită de ei ca să arate că nu sunt sclavii emoţiilor. Nu. Fură zoriţi, împinşi, traşi. Părintele Ramon, smuls şi el din pat, urcă gâfâind dealul, nelămurit dacă avea de alungat un diavol, de botezat un prunc până să moară sau să dea ajutor după un linşaj. Între timp, Pablo şi Jesus Maria l-au cărat pe Danny în casă şi l-au aşezat pe pat. I-au aprins lumânări. Danny respira greu.

Sosiră întâi doctorii. Se uitară bănuitori unii la alţii. Nu mai existaseră întâlniri similare până atunci. Dar zăbava de o clipă stârni priviri ameninţătoare în ochii celor de faţă. Nu le trebui mult să-l examineze pe Danny. Când sosi părintele Ramon, terminaseră.

N-am să intru şi eu în dormitor împreună cu părintele Ramon pentru că erau acolo şi Pilon, şi Pablo, şi Jesus Maria, şi Big Joe, şi Johnny Pom-Pom, şi Tito Ralph, şi Piratul, şi câinii; şi ei formau familia lui Danny. Uşa era închisă, şi aşa a rămas. Pentru că, la urma urmelor, există în oameni un dram de mândrie şi nu poţi să-ţi vâri nasul în anumite lucruri.

Însă în odaia mare, înţesată până la refuz de cei din Cartierul Tortilla, se aşternuseră încordarea şi tăcerea. Preoţii şi doctorii şi-au creat un mijloc

subtil de comunicare. Când părintele Ramon ieşi din dormitor, chipul lui păstra aceeaşi expresie. Dar zărindu-l, femeile izbucniră în nişte bocete cumplite, asurzitoare. Oamenii fremătau pe loc ca nişte cai în grajd. Pe urmă ieşiră din casă, în lumina palidă a zorilor. Iar uşa dormitorului rămase închisă.

dtv

John Steinbeck
Tortilla Flat
Roman

17

Cum prietenii neconsolaţi ai lui Danny au sfidat convenţiile. Cum a fost arsă legătura talismanică. Cum şi-a văzut fiecare prieten de drumul lui

Moartea este o chestiune personală, care stârneşte jalea, disperarea, fervoarea mistică, speculaţia sau filozofia seacă. Pe de altă parte, înmormântările sunt funcţii sociale. Închipuiţi-vă, să mergi la o înmormântare fără să-ţi lustruieşti mai întâi automobilul. Închipuiţi-vă, să stai lângă mormânt şi să nu fii îmbrăcat în costumul negru cel mai arătos şi pantofii negri cei mai buni, vătuiţi fără cusur. Închipuiţi-vă, să trimiţi flori la o înmormântare fără să ataşezi o carte de vizită, dovadă că te-ai comportat după regulile bunei-cuviinţe. În nicio altă instituţie socială ritualul codificat al comportamentului nu este mai sever ca la funeralii. Închipuiţi-vă indignarea dacă preotul ar schimba predica sau ar încerca să-şi compună o altă mimică. Ce şoc ar fi dacă în camerele de veghe s-ar folosi alte scaune decât cele mici, gălbui, rabatabile şi cu şezutul tare, ca pentru tortură. Nu. Murind, omul poate fi iubit, urât, jelit, regretat, însă, odată mort, devine podoaba principală a unui ritual social strict şi complicat.

Danny murise, murise de două zile; şi încetase deja să mai fie Danny. Cu toate că feţele oamenilor erau umbrite de îndurerare, în inimi palpita o emoţie festivă. Guvernul promisese înmormântarea cu onoruri militare tuturor fiilor săi care fuseseră

sub arme şi care doreau să aibă parte de ea. Danny a fost primul din Cartierul Tortilla care dispăruse, iar Cartierul Tortilla era pregătit să pună la încercare promisiunile guvernului. Vestea fusese deja trimisă la Presidio, iar trupul lui Danny fusese îmbălsămat pe cheltuiala guvernului. În magazia artileriei se afla deja un cheson proaspăt vopsit, în aşteptare, cu un steag frumos împăturit aşezat deasupra. Ordinele pentru ziua de vineri erau deja date:

UNSPREZECE FĂRĂ ZECE DIMINEAŢA.
ÎNMORMÂNTARE, ESCORTĂ
ESCADRONUL A, A 11-A CAVALERIE,
FANFARA REGIMENTULUI 11
CAVALERIE ŞI PLUTONUL DE PUŞCAŞI

Oare nu erau acestea evenimente care să împingă pe fiecare femeie din Cartierul Tortilla spre vitrinele magazinului National Dollar din Monterey? În timpul zilei, copii jegoşi cutreierau străzile Monterey-ului, cerşind flori din grădini pentru înmormântarea lui Danny. Iar noaptea, aceiaşi copii vizitau aceleaşi grădini ca să-şi sporească buchetele.

La petrecere se îmbrăcaseră cele mai bune haine. În răstimp de două zile, hainele de rigoare trebuiau să fie curăţate, spălate, apretate, cârpite şi călcate. Activitatea era febrilă. Agitaţia era intensă, dar sobră.

În seara celei de a doua zile, prietenii lui Danny se adunaseră la el acasă. Şocul şi vinul se risipiseră; acum erau înspăimântaţi, pentru că din tot Cartierul Tortilla doar ei, cei care-l iubiseră cel mai mult pe

Danny, care primiseră cel mai mult din mâinile lui, ei, *paisanos*, erau singurii care nu puteau să asiste la înmormântarea lui Danny. Prin mlaştina durerilor de cap ale mahmurelii, fuseseră conştienţi de această oribilă tragedie – numai că în seara aceea situaţia se concretizase de aşa natură încât trebuia să i se facă faţă. De obicei, îmbrăcămintea lor era într-un hal de nedescris. Pantalonii şi cămăşile îmbătrâniseră pe ei.

Avea vreunul genunchii nezdrenţuiţi? Cămaşa întreagă? Dacă ar fi murit oricare altul, ar fi putut să împrumute haine; însă în tot cartierul nu exista nimeni care să nu-şi pună hainele bune la înmormântare. Numai Cocky Riordan urma să stea acasă, însă Cocky era în carantină pentru variolă cu haine cu tot. Se mai puteau cerşi sau şterpeli bani pentru un costum ca lumea, însă pentru şase costume era practic imposibil.

Poate veţi spune: oare nu-l iubeau pe Danny îndeajuns ca să meargă în zdrenţe la înmormântarea lui? Dar voi aţi merge în zdrenţe când vecinii sunt îmbrăcaţi în ce au mai bun? N-ar fi lipsa de respect şi mai mare dacă s-ar duce îmbrăcaţi în zdrenţe, decât dacă nu s-ar duce deloc?

Disperarea din sufletele lor era de nedescris. Îşi blestemau soarta. Îl vedeau prin uşa deschisă pe Galvez, care se fudulea pe acolo, prin faţa casei. Galvez îşi cumpărase un costum nou pentru înmormântare, şi-l avea cu douăzeci şi patru de ore înainte. Prietenii stăteau cu bărbia proptită în palmă, striviţi de propria soartă nefericită. Au întors chestiunea pe toate feţele.

Pilon, pentru prima oară în viaţa lui, a împins lucrurile până la absurd. „Am putea să ieşim la

noapte şi să furăm fiecare câte un costum”, propuse el. Ştia că era o prostie, pentru că în noaptea aceea fiecare costum avea să fie agăţat pe un scaun lângă pat. Era moarte curată să furi un costum.

— Uneori Armata Salvării mai dă costume, spuse Jesus Maria.

— Am fost pe acolo, zise Pablo. Au paisprezece rochii de data asta, dar niciun costum.

Soarta le era potrivnică în toate privinţele. Tito Ralph apăru cu noua batistă verde care-i ieşea din buzunarul de la piept, însă ostilitatea pe care o provocă îl făcu să iasă din cameră, cerându-şi scuze.

— Dacă am avea o săptămână la îndemână, am putea să tăiem calmari, afirmă eroic Pilon. Dar înmormântarea e mâine. Trebuie să privim lucrurile în faţă. Bineînţeles că putem să ne ducem la înmormântare.

— Cum? întrebară prietenii.

— Mergem pe trotuar, în timp ce fanfara şi cortegiul merg pe mijlocul străzii. Gardul cimitirului e înconjurat de iarbă înaltă. Putem să ne ascundem acolo şi să privim totul.

Prietenii îi aruncară lui Pilon o privire plină de recunoştinţă. Ştiau prea bine cât cercetase mintea lui ascuţită toate posibilităţile. Însă varianta asta le oferea doar jumătate, mai puţin de jumătate din spectacolul înmormântării. Cealaltă jumătate, cea mai importantă, era să fii văzut la înmormântare. Ăsta era ţelul suprem.

— Din asta tragem o învăţătură, spuse Pilon. Trebuie să ne îngrijim să avem întotdeauna un costum ca lumea la îndemână. Nu se ştie niciodată ce se poate întâmpla.

Lucrurile rămaseră aici, însă sentimentul era acela

de eşec. Rătăciră toată noaptea prin oraş. Care grădină nu fusese jumulită de florile cele mai frumoase? Care copac înflorit rămăsese neatins? Dimineaţa, groapa din cimitir care urma să primească trupul lui Danny era aproape ascunsă de mormanul de flori din cele mai îngrijite grădini ale Monterey-ului.

Natura nu-şi pregăteşte întotdeauna efectele cu gust. Într-adevăr, înainte de bătălia de la Waterloo a plouat; o zăpadă groasă de patruzeci de picioare s-a aşternut pe cărarea din trecătoarea Donner[20]. Însă vineri vremea s-a făcut frumoasă. Soarele s-a ridicat pe cer ca pentru un picnic. Pescăruşii îşi luară zborul peste golful zâmbitor, spre fabricile de conserve. Pescarii îşi ocupară locul pe stânci în aşteptarea refluxului. Palace Drug Company întinse copertina ca să protejeze sticlele cu lichid roşu din vitrine de acţiunea chimică a soarelui. Domnul Machado, croitorul, puse un anunţ în geam: „Vin peste zece minute” – şi se duse acasă să se schimbe pentru înmormântare. Trei aruncători de năvoade intrară încărcaţi cu cutii de sardele. Louie Duarte îşi vopsi barca şi-i schimbă numele din *Lolita* în *Cei Trei Verişori*, Jake Lake, poliţaiul, opri un mic automobil decapotabil din Del Monte, îi dădu drumul, apoi îşi cumpără un trabuc.

E de-a dreptul o enigmă. Cum poate viaţa să-şi vadă de drumul ei stupid într-o zi ca asta? Cum poate Mamie Jackson să spele cu furtunul în faţa casei? Cum poate George W. Mark să scrie a patra şi cea mai enervantă scrisoare adresată companiei de canalizare? Cum poate Charlie Marsh să se

---

[20] Numele unei trecători din Sierra Nevada (de la grupul Donner, care a fost obligat să ierneze acolo în 1846-l847).

îmbete iar ca un porc, ca de obicei? E un sacrilegiu. O crimă.

Prietenii lui Danny se treziră întristaţi şi se ridicară anevoie de pe podea. Patul lui Danny era gol. Semăna cu un cal fără călăreţ care-şi urmează la mormânt stăpânul. Nici măcar Big Joe Portughezu' n-a întors vreo privire râvnitoare spre patul lui Danny. Soarele strălucea cu entuziasm prin fereastră şi arunca pe podea umbrele delicate ale pânzelor de păianjen.

— Lui Danny îi plăceau dimineţile de felul ăsta, spuse Pilon. După obişnuita excursie matinală la râpă, pentru fireştile nevoi, prietenii se aşezară o vreme pe prispă şi celebrară memoria prietenului lor. Îşi aduseră aminte cu loialitate de virtuţile lui Danny. La fel de loiali îi uitară greşelile.

— Şi zdravăn, spuse Pablo. Era zdravăn ca un catâr! Era în stare să ridice o căpiţă întreagă de fân.

Povestiră întâmplări cu Danny, cât era de bun, de curajos, de pios.

Sosi prea repede timpul să meargă la biserică şi să stea pe partea cealaltă a străzii, în hainele lor zdrenţăroase. Îi trecură apele de ruşine când cei mai norocoşi decât ei intrară în biserică, îmbrăcaţi atât de frumos, mirosind din belşug a *Agua Florida*. Prietenii auzeau muzica şi isonul înalt al slujbei. Din locul unde stăteau văzură cavaleria apropiindu-se, şi fanfara cu tobele în surdină, plutonul de trăgători cu trei perechi de cai, şi călăreţul aşezat pe calul cel mai apropiat al fiecărei perechi. Tropotul jalnic al copitelor pe asfalt picura disperarea în inimile prietenilor. Urmăriră neajutoraţi cum e scos sicriul, aşezat pe cheson, şi steagul drapat peste el. Ofiţerul fluieră, ridică mâna şi făcu semn înainte. Plutonul

începu să se mişte, trăgătorii lăsară puştile jos. Tobele răpăiau într-un ritm lent şi sfâşietor. Fanfara intona marşul apăsător. Convoiul se puse în mişcare. Oamenii înaintau în urma lor maiestuos, bărbaţii drepţi şi severi, femeile ridicându-şi delicat fustele deasupra urmelor inconfundabile lăsate de cavalerie. Era de faţă toată lumea, Cornelia Ruiz, doamna Morales, Galvez, Torrelli şi durdulia sa nevastă, doamna Palochico, Tito Ralph trădătorul, Bombonica Ramirez, domnul Machado. Toţi cei care însemnau ceva în Cartierul Tortilla, şi mulţi alţii, erau acolo.

Mai e de mirare că prietenii n-au mai putut îndura ruşinea şi umilinţa? Un timp s-au furişat pe trotuar, împinşi de eroism.

Jesus Maria cedă primul. Plângea cu sughiţuri, pentru că tatăl lui fusese un boxer bogat şi respectat. Jesus Maria lăsă capul în piept şi o zbughi, ceilalţi cinci prieteni îl urmară, iar cei cinci câini o luară la goană după ei.

Până să apară alaiul funerar, prietenii lui Danny stătuseră tolăniţi în iarba înaltă de la marginea cimitirului. Slujba a fost scurtă şi milităroasă. Coşciugul a fost coborât; puştile au răsunat; trompeta a intonat semnalul de stingere, la auzul căruia Fluff, Pajarito, Rudolph şi señor Alec Thompson şi-au lăsat capetele pe spate şi au început să urle. Ce mândru a fost atunci de ei Piratul!

Totul s-a sfârşit prea repede; prietenii au plecat ca să nu-i vadă oamenii.

Trebuiau să treacă oricum pe lângă casa lui Torrelli, în care nu era nimeni. Pilon intră pe fereastră şi aduse două galoane de vin. Pe urmă se

îndreptară încet spre casa amuţită a lui Danny. Umplură ceremonios borcanele şi băură.

— Lui Danny îi plăcea vinul, spuneau ei. Danny era fericit când avea vin.

Trecu după-amiaza şi sosi înserarea. Îşi sorbeau vinul, şi mintea fiecăruia hoinărea în trecut. La ora şapte, Tito Ralph, ruşinat, apăru cu o cutie de trabucuri pe care o câştigase la un joc de noroc. Prietenii îşi aprinseră trabucurile şi scuipară, apoi deschiseră al doilea galon. Pablo încercă să fredoneze câteva note din cântecul *Tuli Pan*, ca să se lămurească dacă îşi pierduse glasul pentru totdeauna.

— Cornelia Ruiz a fost singură azi, rosti Pilon gânditor.

— Poate-ar fi cazul să cântăm câteva cântece triste, spuse Jesus Maria.

— Dar lui Danny nu-i plăceau cântecele triste, insistă Pablo. Îi plăceau alea săltăreţe, despre femeile zglobii.

Încuviinţară toţi din cap, grav.

Da, Danny era dat naibii cu femeile.

Pablo încercă al doilea vers din *Tuli Pan*, iar Pilon îl ajută puţin, ceilalţi alăturându-se în cele din urmă.

Când s-a sfârşit cântecul, Pilon a mai tras de vreo două ori din trabuc, dar se stinsese.

— Tito Ralph, zise el, de ce nu-ţi aduci chitara, să cântăm mai bine?

Îşi aprinse din nou trabucul şi dădu un bobârnac în chibrit.

Beţişorul aprins ateriză pe un ziar vechi de lângă perete. Săriră cu toţii, gata să-l calce în picioare; şi fiecăruia dintre ei îi trecu prin minte un gând providenţial. După care se dădură la o parte. Îşi

întâlniră privirile şi zâmbiră plin de înţeles, asemenea celor care nu cunosc moartea sau disperarea. Urmăriră visători cum pâlpâie flacăra, aproape se stinge, şi apoi reizbucneşte, prinde din nou viaţă. Văzură cum înfloreşte pe ziare. Zeii aşa vorbesc – prin accidente mărunte. Iar prietenii zâmbeau în continuare în vreme ce hârtia ardea şi focul se întindea spre peretele de lemn, uscat.

Aşa trebuie să fie, înţelepţi prieteni ai lui Danny! Legătura care v-a ţinut uniţi e tăiată. Magnetul care v-a atras nu mai are putere. Cine ştie ce străin va stăpâni casa, vreo rudă arţăgoasă a lui Danny. E mai bine ca acest simbol al unei prietenii sacre, această casă grozavă în care s-au dat petreceri şi s-au încins bătăi, în care au sălăşluit iubirea şi tihna, să moară precum a murit Danny, într-o ultimă înfruntare a zeilor, eroică şi fără speranţă.

Stăteau şi zâmbeau. Iar flacăra urca unduind precum un şarpe spre tavan. Pătrunse prin acoperiş şi sfârâi. Abia atunci se ridicară prietenii de pe scaune şi ieşiră pe uşă, ca nişte somnambuli.

Pilon, care trăgea învăţăminte din fiecare întâmplare, luă cu el restul de vin.

Sirenele se auzeau urlând dinspre Monterey. Maşinile urcau dealul uruind, în viteza a doua. Farurile dănţuiau printre copaci. Când ajunseră pompierii, casa arăta ca o suliţă de flăcări, uriaşă şi boantă. Furtunurile stropeau copacii şi tufişurile, ca să ţină focul pe loc.

Prietenii lui Danny stăteau parcă vrăjiţi în mijlocul mulţimii de gură-cască, până când casa se transformă într-un morman de cenuşă neagră din care se ridicau aburi. Pe urmă, maşinile întoarseră şi începură să coboare dealul.

Locuitorii cartierului se mistuiră în beznă. Prietenii lui Danny încă nu-şi puteau lua ochii de la ruinele fumegânde. Se priviră într-un mod ciudat, apoi îşi îndreptară ochii din nou spre casa pârjolită. Iar după o vreme se întoarseră şi porniră agale care încotro, fiecare de unul singur.

SFÂRŞIT

POSTFAŢĂ

de Octavian Roske

CARTIERUL TORTILLA SAU DESPRE ANTIMODELE ŞI DESPRE LITERATURA DE SUCCES

Nicio altă carte semnată de John Steinbeck nu a fost respinsă cu atâta consecvenţă înainte de fi publicată. Pe rând, unsprezece editori au răspuns negativ ofertei autorului, invocând diferite motive. Deşi admitea că nu este rău scrisă, că personajele sunt iscusit croite, iar cadrul, excelent, Robert Ballou nu găsea în Cartierul Tortilla modul de viaţă pe care ar trebui să-l înfăţişeze un roman. La rândul său, Louis Kronenberger, în numele Editurii Alfred A. Knopf, se îndoia că vreun editor de carte îşi va asuma responsabilitatea să publice manuscrisul într-o perioadă dominată de şomaj şi de instabilitate economică.

În cele din urmă, Editura Covici-Friede, cu sediul în New York, îşi va lua acest risc, publicând romanul în 1935. Succesul a fost aproape instantaneu, volumul fiind reeditat de opt ori în mai puţin de doi ani, iar studiourile Paramount plătindu-i lui Steinbeck 4000 de dolari pentru o ecranizare ce va fi difuzată în 1942, în regia lui Victor Fleming, cu Spencer Tracy în rolul principal. Dacă vânzările de carte şi încasarea drepturilor pentru ecranizare confirmau cota popularităţii, verdictele criticii îl

situau pe Steinbeck pe meridianele literaturii universale. În opinia lui Joseph Warren Beach, romanul ar constitui un „amestec ingenios de Don Quijote, Gil Blas, Anatole France şi Charles Lamb, aducând aminte şi de tonul simplu, eroic din *Moartea regelui Arthur*, de Malory”. Alţi critici au găsit analogii între personajele din *Cartierul Tortilla* şi Tartarin, eroul lui Alphonse Daudet, sau au comparat tonul lejer al naraţiunii cu *Documentele postume ale clubului Pickwick* de Charles Dickens. Chiar prin limitările impuse de convenţia basmului, crede Edmund Wilson, romanul lui Steinbeck ar reprezenta una dintre cele mai izbutite realizări literare ale acestuia.

Cu atât mai surprinzător ne apare astăzi succesul acestui roman cu cât, la vremea respectivă, el contrazicea toate prezumţiile de ordin social, etnic, moral şi literar. Mai întâi, Steinbeck se întorcea încă o dată la maniera evazionistă în care scrisese, în 1931, *Păşunile Raiului,* acel loc mirific unde Junius Malthy vorbea fascinat despre mercenarii Cartaginei sau despre bătălia de la Termopile, uitând de îndatoririle gospodăriei şi de grijile zilei. Niciuna dintre traumele Marii Crize nu îşi face loc printre personajele acelei văi înverzite şi mănoase, pentru care şomajul, locuinţele ipotecate şi pierdute, cozile la cazanul cu supă populară sunt tot atât de îndepărtate ca imaginea lui Hengest şi cea a lui Horsa, primii colonişti ai Britaniei. Întocmai ca în *Păşunile Raiului*, Monterey pare să fie un loc unde nu se întâmplă nimic:

„Aproape zilnic, dimineaţa soarele bate în ferestre pe latura vestică a străzilor, iar după-amiaza, pe partea lor estică. În fiecare zi, autobuzul roşu

hurducăie între Monterey şi Pacific Grove, dus-întors. În fiecare zi, fabricile de conserve încarcă aerul cu izurile de la resturile de peşte. În fiecare după-amiază, vântul suflă dinspre golf şi clatină pinii de pe colină. Pescarii stau pe stânci cu undiţele în mână, având pe chipuri întipărită o stoică răbdare.”

În acest peisaj idilic, personajele din *Cartierul Tortilla*, Danny şi tovarăşii săi de petreceri, sunt feriţi de constrângerile Marii Crize. Locuiesc într-o casă pentru care nu plătesc niciun fel de chirie, găsesc de mâncare cu uşurinţă în cele mai neaşteptate locuri şi nu aşteaptă pe la uşile companiilor, căutând o slujbă. Pentru ei, ziua începe invariabil după ce soarele s-a înălţat cu mult deasupra pinilor ce le străjuiesc casa. Abia atunci se dădeau jos din pat, alene, toropiţi încă de oboseală, pentru a-şi continua odihna pe verandă, unde îşi întindeau picioarele la soare, ascultând strigătele vânzătorilor de peşte sau pălăvrăgind despre ce se mai petrecea prin vecini. Sub privirile lor se contura golful albăstrui, unde vasele petroliere se mişcau alene pe apă... „Da, îşi spuneau ei cu seninătate, la ce bun să te grăbeşti când «dimineaţa însorită e un prilej de bucurii tihnite», iar «gândurile sunt încete, profunde şi aurii.»“

Dar cine sunt aceste personaje pentru care timpul nu are nicio valoare? Din punct de vedere etnic, ele reprezintă o mixtură de sânge spaniol, indian, mexican şi caucazian. Îşi spun *paisanos* şi ar constitui pentru California ceea ce reprezintă vechii britani pentru Ţara Galilor. Locuiesc aici cam de două sute de ani. Sunt uşor de recunoscut după culoarea măslinie a tenului, dar şi după limbă,

fiindcă vorbesc engleza cu accent şi cu ingrediente lexicale spaniole. Dacă ar fi să desenăm o scară a prosperităţii economice, *paisanos* se află sub toate celelalte grupuri etnice sau sociale. Atunci când muncesc, ceea ce se întâmplă foarte rar, au cele mai necalificate slujbe. Nu fac comerţ sau, aşa cum spune Steinbeck, se ţin departe de „sistemul complicat al afacerilor în stil american" şi tocmai de aceea nu au nimic „care să poată fi furat, exploatat sau ipotecat". *Paisanos* locuiesc în case de lemn, lângă grădini invadate de buruieni şi sub ramurile copacilor care le coboară până deasupra verandelor. Cartierul se numeşte „Cartierul Tortilla" şi este situat puţin mai sus de oraşul Monterey, acolo unde încep pădurile de pini.

Pentru cititorii lui Steinbeck, locul este de bună seamă familiar. În afară de *Cartierul Tortilla*, Steinbeck l-a mai evocat în *Cannery Row* (1945), *Joia Dulce* (1954), precum şi în povestirile din *Valea cea lungă* (1938). Oraşul Monterey, prima capitală a statului California, împreună cu golful care îi poartă numele, reprezintă un spaţiu de excepţie. Impresionante sunt nu numai rădăcinile sale istorice legate de extensia imperiului spaniol pe continentul nord-american şi de începuturile republicii mexicane în secolul al XIX-lea, dar şi amprenta distinctă a localităţii marcate atât de tradiţia vieţii de frontieră cât şi de profilul coabitării multietnice. După ce drumul traversează munţii Santa Lucia, într-un peisaj superb, călătorului i se înfăţişează înaintea ochilor o enclavă exotică în care poate întâlni atât ţărani mexicani, cât şi pescari italieni, negustori chinezi sau muncitori portughezi, dar şi artişti celebri sau figuri cunoscute ale boemei

americane, venite aici din cele mai diverse regiuni ale ţării.

Steinbeck a preferat să scrie despre această aşezare californiană din cel puţin două motive. Mai întâi, autorul cunoştea bine zona, drumul de la Salinas, locul său de baştină, până la Monterey fiind numai douăzeci şi patru de kilometri. De asemenea, casa unde şi-a petrecut primii ani de căsătorie cu Carol Henning, între 1930 şi 1933, era situată în Pacific Grove, în zona golfului Monterey. Pe de altă parte, locurile de care îl legau amintirile tinereţii fascinau prin diversitatea tipologiei umane şi prin bogăţia vieţii marine, Steinbeck aplecându-se asupra acestui subiect în 1939, când, împreună cu biologul Ed Ricketts, a întreprins o expediţie în apele Golfului Californiei, adunând, conservând şi studiind nevertebrate marine din zona litoralului. Rodul literar al acestei cercetări îl va constitui jurnalul de la Marea Cortez (1951), în aparenţă o carte de călătorii, în care putem regăsi, dincolo de lumea pestriţă din Monterey, frecvent invocată în scrierile lui Steinbeck, descrieri minuţioase de animale marine, scurte meditaţii cu tentă filozofică, observaţii ştiinţifice pe marginea vieţii nevertebratelor, conversaţii molcome la bordul vasului *Western Flyer*, tabloul pitoresc al satelor mexicane de coastă, cu anecdotele şi legendele lor. Pe un alt plan, la fel de important, jurnalul articulează teoria organicistă a vieţii, care, împreună cu principiul nonteleologic, explică într-o mare măsură seducţia primitivismului şi autoritatea dimensiunii biologice în proza lui Steinbeck. Observaţiile ştiinţifice, redactate de Steinbeck cu aceeaşi grijă cu care sunt descrise aşezările şi

oamenii din zona Golfului Californiei, conduc la o teorie care include, în afară de speciile marine, întreaga biosferă: „Speciile sunt doar virgule într-o propoziţie... Fiecare specie este în acelaşi timp vârful şi baza piramidei... Din acest motiv, nu numai ceea ce credem, dar şi ceea ce simţim despre specii devine tot mai vag. Una se încrucişează cu alta, în anumite grupuri ecologice se amestecă altele până într-atât, încât ceea ce ştim despre viaţă trece în zona pe care o considerăm non-viaţă: scoici şi stâncă, stâncă şi pământ, pământ şi copaci, copaci şi ploaie. Părţile îşi găsesc locul în întreg şi devin inseparabile”.

Dacă tema romanului *Cartierul Tortilla* recurge la motive evazioniste, ignorând astfel tragediile anilor 1930, iar personajele au o origine etnică eterogenă, din punct de vedere moral, naraţiunea contrazice toate normele tradiţiei puritane şi zelul prohibiţionist al guvernărilor republicane după Primul Război Mondial. Nu există interdicţie pe care grupul de *paisanos* care populează *Cartierul Tortilla* să n-o încalce, cu o lejeritate epicureică. Singura morală a acestui comportament este că totul este permis. Danny, liderul grupului de *paisanos* care animă romanul, deschide seria apariţiilor printr-o beţie de pomină. La întoarcerea din armată, copleşit de bucuria veştii că a devenit proprietarul unei case, Danny bea pe nerăsuflate un galon de vin, ceea ce ar reprezenta aproape patru litri după unităţile noastre de măsură, după care face prăpăd într-o sală de biliard şi se ia la harţă cu pescarii italieni, împroşcându-i cu un şuvoi de înjurături coborâte parcă din universul argotic rabelaisian. Pe drum, clătinându-se pe picioarele sale „crăcănate şi

nesigure”, Danny mai sparge şi câteva vitrine, ajungând, în cele din urmă, în închisoarea din Monterey. Dacă n-ar fi fost proaspăt lăsat la vatră, s-ar fi ales cu şase luni de puşcărie. A primit doar treizeci de zile. În finalul cărţii, după două zile de petreceri sau ceea ce s-ar putea numi, în opinia lui Maxwell Geismar, o veritabilă „orgie de plăceri păgâne”, Danny se întoarce la aceleaşi metehne, ajungând să alerge prin casă cu un picior al mesei de pin, răcnind înspăimântător: „Care iese la bătaie...? Nu vrea nimeni să se bată cu mine?”

Nici locotenenţii lui Danny nu excelează prin moralitate şi temperanţă. Prieten şi fost camarad de armată cu Danny, Pilon nu are altă preocupare decât aceea de a găsi colocatari care să plătească în locul său chiria. Primul întâlnit este Pablo Sanchez, care tocmai se odihnea într-un şanţ la marginea drumului, visând la o ţigară şi la un strop de vin. De obicei, Pablo dormea prin şanţuri sau, când era mai cald, pe nisipul plajei, pe sub debarcader, până îi intrau crabii în pantofi. Când era prins furând câte o gâscă, autorităţile îl trimiteau la închisoare, dar, fiindcă mânca porţia a trei oameni, era eliberat imediat, pe cuvânt de onoare. Tot într-un şanţ şi cu o sticlă în mână este descoperit şi cel care va deveni al treilea locatar al casei lui Danny. De la Jesus Maria Corcoran vor aştepta Pilon şi Pablo 15 dolari pe lună, pentru a scăpa de datoria pe care o aveau faţă de stăpânul casei. În schimb, de la Big Joe Portughezu’ nu aveau de aşteptat prea mult, fiindcă acesta îşi făcuse lungi stagii prin închisoarea din Monterey. Big Joe ar fi fost un băiat bun, credea Pilon, dacă ar fi renunţat la beţii şi la încăierări, şi dacă ar fi dat mai rar pe la „fetele alea de la casa

Doamnei Williams”. În plus, Joe Portughezu’ mai avea un năravv, furând cam tot ce se putea transforma, la prăvălia lui Torelli, în cantităţi mai mari sau mai mici de vin. Din cei doi ani de armată petrecuse optsprezece luni în detenţie, dar amintirile de puşcărie aveau farmecul lor, fiindcă acolo Joe Portughezu’ dormise pe săturate pe un pat de piele şi avusese prilejul să-şi revadă toţi prietenii.

O figură aparte printre locatarii casei lui Danny este Piratul. Uşor de remarcat datorită bărbii sale uriaşe, negre şi stufoase, cu umeri laţi, ce puneau în evidenţă capul său mic, Piratul este un fel de Lennie vindecat de accese violente, dar păstrând aceeaşi masivitate nătângă. Nu se poate despărţi de haita de câini şi, fie că doarme într-un coteţ de găini părăsit sau în casa lui Danny, într-un colţ marcat cu cretă, Piratul simte nevoia să-şi îngroape degetele în blana animalelor, asemenea personajului din *Şoareci şi oameni*. Piratul se deosebeşte de ceilalţi prieteni ai lui Danny şi prin faptul că e singurul din grup care munceşte. Zilnic, însoţit de alaiul său de câini, Piratul vinde vreascuri pe străzile oraşului, visând să cumpere, cu banii adunaţi, o lumânare de aur pentru Sfântul Francesco. Suflet generos, Piratul se întoarce de fiecare dată în casa lui Danny cu peşte proaspăt, bucăţi de plăcintă, carne şi coltuce de pâine recuperate de prin restaurantele din Monterey. Alături de Pirat şi de cei cinci câini ai săi, prietenii lui Danny nu vor suferi niciodată de foame.

Deşi sunt departe de a oferi un model de respectabilitate, eroii lui Steinbeck surprind printr-un sentiment de solidaritate, pe care autorul îl

aseamănă cu spiritul comuniunii cavalerilor Mesei Rotunde. Critica a încercat să găsească nu numai motivaţiile acestei analogii, dar şi corespondenţele literare care îi conferă suport ideatic. În opinia lui Jay Parini, autorul volumului *John Steinbeck: O Biografie* (1995), Steinbeck ar fi fost captivat de legendele arthuriene încă de pe vremea când asculta poveşti spuse de sora mamei sale, prin vara lui 1912. Acestora li s-ar fi adăugat lecturi din Robert Louis Stevenson, Dumas, Scott, John Bunyan, din piesele lui Shakespeare, din *Paradisul pierdut*, scris de Milton, şi din Biblie. Atât de fascinat a fost Steinbeck în copilărie de legendele arthuriene, încât scrierea unei versiuni modernizate a ciclului lui Malory a devenit un obiectiv artistic urmărit cu înverşunare. Dorind să recreeze mediul lingvistic, amprenta stilistică şi mentalitatea epocii în care a scris Malory, Steinbeck a făcut intense cercetări de bibliotecă şi, în cele din urmă, a închiriat o colibă în Somerset, aproape de locul unde se bănuia că ar fi existat Camelot, reşedinţa regelui Arthur. Pe când lucra la această cronică actualizată, Steinbeck visa să realizeze, la mijlocul anilor 1950, „cea mai bună operă pe care a scris-o vreodată şi cea mai convingătoare”. Nu a reuşit să ducă la capăt acest proiect, manuscrisul, oprit în 1960 la pagina 293, nefinisat, necorectat şi reprezentând probabil o zecime din ceea ce îşi propusese să scrie, fiind publicat postum, în 1976, sub titlul *Faptele regelui Arthur şi ale nobililor săi cavaleri.* Cartea conţine nu numai o parte a versiunii modernizate a legendelor arthuriene, dar şi corespondenţa dintre Steinbeck şi agenţii săi literari Horton şi Elizabeth Otis, o sursă nepreţuită

pentru înţelegerea ataşamentului lui Steinbeck faţă de ciclul malorian. O posibilă explicaţie a acestei fascinaţii ne oferă Warren French: preluând de la Malory pasiunea pentru povestire, Steinbeck ar fi cultivat o formă de recuperare a unei lumi trecute, o lume premodernă, bazată pe refuzul abstracţiunii conceptelor şi al rigorilor civilizaţiei.

Din această perspectivă, *Cartierul Tortilla* nu ar reprezenta decât o aplicaţie a unui model literar, pe o schemă picarescă, în tonalităţi locale şi cu o distribuţie plină de culoare. Încă din 1934, Steinbeck şi-a mărturisit, într-o scrisoare trimisă agentului său literar Mavis McIntosh, intenţia de a utiliza motivul Mesei Rotunde. În opinia sa, nu numai schema ciclului arthurian, dar şi profilul personajelor, de la Arthur şi Galahad până la Gawain şi Lancelot erau recognoscibile în *Cartierul Tortilla*. Structural, analogia se sprijinea pe existenţa ciclului, fiecare episod, cu titluri ce amintesc de textura narativă a poveştilor lui Malory, dobândind coerenţă într-o succesiune altfel destul de dezordonată a întâmplărilor. Iar rolul unui ciclu, subliniază Steinbeck, este tocmai acela de a arăta că orice formă de asociere ia naştere, înfloreşte şi moare. Ca şi cum toate aceste asigurări nu ar fi fost suficiente, Steinbeck a subliniat din nou, în prefaţa romanului, analogia cu ciclul malorian: „Când pomeneşti de casa lui Danny, se înţelege că e vorba de o unitate, o comunitate umană în mijlocul căreia au luat naştere farmecul şi bucuria, gesturi filantropice şi, în cele din urmă, o mistică tristeţe. Căci această casă a lui Danny nu se deosebea prea mult de vestita Masă Rotundă, iar prietenii lui se asemănau foarte bine cu cavalerii acelei confrerii”.

Critică nu a făcut decât să dezvolte analogiile sugerate de Steinbeck. În această direcţie au mers Joseph Fontenrose, în studiul său *Cartierul Tortilia şi naşterea unei legende*, editat de Jackson Benson în *The Short Novels of John Steinbeck* (1990), sau Arthur F. Kinney, în *Ciclul arthurian în Cartierul Tortilla*, un studiu publicat în 1965. Fontenrose este convins că întreaga schemă narativă în *Cartierul Tortilla* este influenţată de ciclul arthurian. Conform acestei diagrame critice, Danny reproduce conturul lui Arthur, prietenii săi refac comuniunea cavalerilor, jurământul de devoţiune fiind echivalat în roman printr-o promisiune solemnă de a nu suferi niciodată de foame. Pelles, Regele Şchiop, ar fi întruchipat de Pirat, iar Graalul ar fi reprezentat de comoara bine ascunsă sub pământ. La rândul său, Kinney enumeră seria paralelismelor din cele două scrieri, demonstrând astfel autoritatea modelului medieval.

Pe de altă parte, Steinbeck şi-a avertizat cititorii să nu citească în *Cartierul Tortilla* o rescriere fidelă a ciclului malorian. Chiar şi criticii au observat, nu de puţine ori, că, în afară de unele similarităţi sugerate de Steinbeck, nu se pot găsi paralele substanţiale între cele două texte. Autorul ar fi exagerat în mod intenţionat cu trimiterile la Malory, aşa cum sugerează Peter Lisca, doar pentru a câştiga bunăvoinţa editorilor şi a grăbi în felul acesta semnarea contractului. Până la urmă, *Cartierul Tortilla* ne apare mai curând ca o variantă burlescă a ciclului arthurian, dimensiunea eroic-romantică fiind devorată de un discurs voit parodic, amintind de procedeele demitizante din satira lui Mark Twain, *Un yankeu la curtea regelui Arthur.*

Probabil că cea mai frapantă asimetrie faţă de modelul medieval este chiar relativizarea dimensiunii morale a textului. La Malory, regele Arthur reprezintă axul moral al ciclului, în aceeaşi măsură în care *Parsifal* şi Galahad se constituie în repere spirituale. În *Cartierul Tortilla*, judecata morală asupra lumii este înlocuită de principiul nonteleologic după care ceea ce trebuie să se întâmple se întâmplă indiferent de principiile şi valorile pe care le promovăm. Indiferenţa faţă de principiile morale s-ar putea explica prin adeziunea personajelor la o viziune în care primitivismul experienţei răspunde unei dominante biologice. Absenţa oricărei norme morale face inutil orice efort de a interpreta faptele celor din jur dintr-o perspectivă care să acorde atenţie responsabilităţii individuale. Ca şi pentru Joe Saul din *Flacăra vie* (1950), care salută venirea pe lume a unui copil care nu-i aparţinea, *paisanos* se întreabă cu seninătate care dintre ei este cu adevărat tatăl ultimului copil zămislit de Teresina Cortez.

De fapt, deviza romanului se subsumează unui relativism absolut, faptele protagoniştilor neavând decât acele consecinţe pe care le consemnează trecerea timpului, dincolo de orice interpretare morală. În rest, totul este extrem de relativ în privinţa răului şi a binelui. „Faptul că sufletul capabil să facă cel mai mare bine este, totodată, capabil şi de cel mai mare rău a fost verificat şi înregistrat în multe istorii. Cine este oare mai hulitor decât preotul care se leapădă de credinţă? Ce femeie este oare mai senzuală decât cea care a fost fecioară cu puţin timp în urmă?” În această lume guvernată de un esenţialism al experienţei,

graniţa dintre bine şi rău este fluidă, aproape imposibil de fixat: „E ceva nemaipomenit cum fiecare lucru negru şi diavolesc are burta albă ca zăpada. Şi te apucă tristeţea, când descoperi că părţile ascunse ale îngerilor sunt atinse de lepră”.

Dar nu numai imperativul moral este supus relativizării în *Cartierul Tortilla*. Simbolurile-cheie din legendele arthuriene suferă acelaşi proces, într-o notă voit parodică. Talismanul lui Arthur, o sabie cu funcţii magice, Excalibur, dăruită în chip miraculos de însăşi Doamna Lacului, îi conferea eroului malorian autoritate de rege şi de conducător. În *Cartierul Tortilla*, talismanul lui Danny este întruchipat de cele două case. Departe de a avea însuşiri miraculoase, cele două proprietăţi sunt mistuite de flăcări, pe fundalul unei confuzii bahice generale. Casa lui Danny exprimă în chipul cel mai elocvent condiţia de *paisano*: împrejmuită de un gard nevopsit, făcut din ţăruşi, şi mărginită de o curte în care, în afară de buruieni, se găsesc şi doage de butoi, grămezi de cenuşă şi o saltea putrezită, casa te întâmpină cu o verandă dărăpănată, cu spoiala căzută, cu ferestre pline de praf şi de pânze de păianjen. Înăuntru sunt trei camere, dar un singur pat, iar la chiuveta cu robinet nu curge niciodată apa. Cu excepţia lui Danny, *paisanos* dormeau pe duşumea, învelindu-se cu ce apucau: Pablo îşi făcea culcuşul sub piei de oi, Jesus Maria îşi vâra mâinile şi picioarele în două paltoane, Pilon se înfăşura într-un covor, iar Big Joe Portughezu’ se făcea covrig şi dormea cu hainele pe el.

Codul iubirii cavalereşti, o altă coordonată a scrierilor lui Malory, conservat de tradiţia literaturii

franceze medievale, şi atât de vizibil în Moartea regelui Arthur este rescris în *Cartierul Tortilla* dintr-o perspectivă ce alătură expresia nonteleologică unei cadenţe masculinizante. Dacă bărbaţii se află într-o perpetuă vânătoare, femeile sunt victime sigure ale seducţiei. Miza pusă în joc diferă, dar efortul celui care dă asaltul este de cele mai multe ori simbolic. Cu un singur dolar, Pilon cumpără vin şi ademeneşte două fete durdulii, pe care le duce la el acasă. Pentru Cornelia Ruiz, pretendenţii nu trebuie să facă investiţii prea mari. Pot aduce în dar câţiva pui, un purceluş durduliu sau un iepure, sau chiar o varză, fiindcă, în cele din urmă, orice fleac e primit. Uneori, când se milostivea de bărbaţii pe care îi prindea ploaia sau îngheţau de frig afară, Cornelia Ruiz îi invita la ea în casă, le ţinea de urât şi îi făcea să se simtă bine. Pentru a cuceri bunăvoinţa Bombonicăi, în jurul căreia se ţeseau tot felul de intrigi amoroase, Danny îi cumpără un aspirator, ce-i drept, fără motor, şi, în consecinţă, inutilizabil. Doamnei Morales îi oferă, în acelaşi scop, o cutie mare cu bomboane. Pentru a îndupleca inima Arabellei Gros, Jesus Maria îi cumpără un sutien roz din mătase artificială, dar idila se sfârşeşte prost, amorezul fiind bătut măr de patru soldaţi, şi ei aprigi pretendenţi la inima înfocată a tinerei.

Iubirea cu năbădăi pare să anime aproape toate personajele din *Cartierul Tortilla*, unde „păsări de noapte şi codoşi sunt oricând în stare să-i conducă pe bărbaţi spre prăpastie”. Agasat de câteva astfel de „păsări de noapte” care încercau să-i trezească simţurile amorţite de băutură, Joe Portughezu’ se dezlănţuie, sparge tot ce întâlneşte în cale, alungind

femeile în stradă, pe jumătate dezbrăcate. Apoi, de supărare, dă foc casei. Dar nici femeile nu se lasă mai prejos. Pe Dolores Engracia Ramirez era mai bine să o eviţi dacă nu se afla în toane bune. Când mexicanul negru, iubitul Corneliei Ruiz, a vrut să se întoarcă unde ştia că îi este locul, a dat de un alt bărbat, iar femeia pe care şi-o dorise l-a crestat cu cuţitul. Tia Ignacia, prin venele căreia curgea mai mult sânge indian, încearcă să-l prindă în mrejele sale pe Joe Portughezu'. Când descoperă însă că, în loc de avansuri drăgăstoase, nu are parte decât de sforăiturile unei matahale tolănite într-un balansoar, femeia îl dă afară din casă cu lovituri de ciomag. Parcă auzind această istorie în care virilitatea era făcută de ruşine, Pablo exclamă înciudat: „Femeile astea nu mai au nimic sfânt!"

Un alt simbol supus lecturii demitizante în *Cartierul Tortilla* este căutarea Graalului. Dacă la Malory motivul căutării oferă o deschidere spre valorizarea creştină a întregului ciclu, la Steinbeck, semnificaţia expediţiei trebuie citită în aceeaşi tonalitate sarcastică. Pilon şi Joe Portughezu' pleacă în miez de noapte în căutarea unei comori pe care speră s-o dezgroape undeva pe colinele împădurite din Monterey, pe unde credeau că bântuie umbrele coloniştilor de prin veacul al XVIII-lea. Amândoi erau convinşi că, în ajunul Sfântului Andrei, comoara căutată de ei va trimite la suprafaţă o lucire sau vreo „coloană moale de lumină albăstruie", descoperindu-se de la sine, în chip miraculos. Căutarea mistică din Malory capătă acum accente comice. După o noapte de săpat, cei doi găsesc aşa-zisa comoară: o piatră geodezică din 1915, un obiect extrem de important, dar fără nicio

valoare. Nici măcar metalul pe care era gravată altitudinea nu puteau să-l vândă, fiindcă legea trimitea la închisoare pe oricine ar fi îndrăznit să dezgroape borna cu pricina.

Piatra geodezică descoperită pe colinele din Monterey reprezintă probabil unul dintre puţinele lucruri pe care eroii inventivi din *Cartierul Tortilia* nu izbutesc să-l transforme în bani, mâncare sau galoane de vin. Uneori norocul le surâde. Găsind pe stradă o lădiţă în care sunt cuie galbene pentru şindrilă, Danny merge la cea mai apropiată firmă de construcţii şi o vinde pe 3 dolari. Dar tot el este capabil să-şi vândă casa, pentru o sumă ridicol de mică, doar pentru a-şi cumpăra de băut. Numai curajul şi viclenia prietenilor au făcut ca această tranzacţie încheiată pe un colţ de masă la Torelli în dugheană să nu se transforme într-o catastrofă. Există însă şi o explicaţie pentru arsenalul vast al inventivităţii. Rareori poţi întâlni la *paisanos* un sentiment al proprietăţii. Joe Portughezu' îşi vinde trenciul pentru un galon de vin sau ia pături din casa lui Danny, pe care la amanetează la Torelli, pentru un dolar. Banii sunt, desigur, tot pentru vin. Pilon amanetează chiar pantalonii de serj ai lui Joe Portughezu' la acelaşi Torelli, pentru un sfert de galon, dar se consolează după ce făcuse un târg păgubos, furând la ieşire atât pătura lui Danny, cât şi pantalonii lui Joe. Tot el fură aspiratorul fără motor din casa Bombonicăi, pe care i-l vinde lui Torelli pentru două galoane de vin.

De fapt, şterpelitul din dughenele negustorilor din Monterey este o preocupare constantă a acestor *paisanos*, protagonişti, după cum sugerează Geismar, ai unei bizare forme de comunism creştin,

„în care fiecare, după posibilităţi, fură de la vecinul său, după nevoi”. Abia scăpat din închisoarea oraşului, Danny strecoară în buzunar „două felii de şuncă, patru ouă, o bucăţică de miel şi o plesnitoare de muşte”. Pilon şi Pablo fură vreascurile de pin rânduite de Torelli pentru nevoile magazinului său. Alteori, în numele unor acţiuni caritabile, *paisanos* fură din grădinile de zarzavat ale hotelurilor sau chiar din depozitele firmelor comerciale din Monterey. Întrucât *paisanos* nu excelează printr-o gândire dominată de valori etice, cei care au credulitatea de a-şi încredinţa bunurile în mâinile lor vor regreta această imprudenţă în cel mai scurt timp. Oportunităţile sunt uneori incredibile. Un om de pe stradă îl opreşte pe Pilon, vârându-i în palmă un dolar: „Dă o fugă şi adu patru sticle de bere slabă. La hotel nu mai au”. „Chestiile astea sunt aproape nişte miracole”, îl străfulgeră atunci pe Pilon.

Spre deosebire de alţi marginalizaţi din opera lui Steinbeck, *paisanos* nu apar în ipostaza unor oameni înfrânţi. Dimpotrivă, ei găsesc suficiente resurse pentru a supravieţui, în ciuda refuzului de a munci într-un cadru organizat şi de a accepta standardele obişnuite ale prosperităţii, desconsiderând totodată ideea de bunăstare. Firi contemplative, sensibile, generoase, în ciuda sărăciei lor patente, *paisanos* îşi dobândesc fericirea, respingând valorile dominante ale vieţii americane. Reprezentând esenţa nepervertită a omului simplu, protagoniştii din *Cartierul Tortilla* conservă un suflu de vitalitate primitivă, exprimată, într-o manieră Whitmaniană, fie prin măreţia libertăţii, înfruntând lipsurile şi provizoratul, fie

prin deplina bucurie de a trăi, dincolo de interdicţii şi de conformism.

Deşi visurile lor nu durează, *paisanos* trăiesc intens fiecare clipă. Sunt îndemnaţi să facă acest lucru şi de cantităţile fabuloase de vin care se rostogolesc în gâtlejurile lor, dar şi de plăcerea de a istorisi poveşti cu eroi adevăraţi. Uneori, cele două coordonate se întâlnesc alcătuind un cadru din care timpul pare să fi fost alungat. Pentru *paisanos*, orice prilej este folosit pentru a destupa şi a goli o butelcă de vin roşu şi orice persoană poate deveni un companion de melancolii bahice. Examinând roua de pe nalbe, Pablo exclamă: „Dacă toată roua asta ar fi diamante, am fi putred de bogaţi. Am duce-o într-o beţie continuă”. Deşi în plină prohibiţie, Torelli vinde sau dă la schimb, la orice oră din zi sau din noapte, galoane de vin în cantităţi nelimitate. Între zidurile închisorii din Monterey, Danny bea cot la cot cu temnicerul Tito Ralph, iar în apogeul petrecerii paznicul penitenciarului pleacă să cutreiere străzile împreună cu cei pe care îi avea în pază. În casa lui Danny, *paisanos* îşi petrec nopţile povestind şi consumând, într-un ritm ameţitor, sticlă după sticlă. „Două galoane înseamnă vin nu glumă, chiar şi pentru doi *paisanos*. Din punct de vedere spiritual, butelcile pot fi gradate în felul următor: imediat sub gâtul primei sticle – conversaţie serioasă şi concentrată. Vreo cinci centimetri mai jos – amintiri triste şi dulcege. Zece centimetri mai jos, gânduri despre iubiri vechi şi confortabile. Încă trei centimetri, gânduri despre iubiri amare. La fundul primei sticle – tristeţe generală difuză”. Urmează a doua sticlă, cu melancolie neagră, bocet de dor, cântece de tot felul, şi apoi o potecă

şerpuitoare care poate duce oriunde.

Băutura poate constitui şi un refugiu într-o lume în care sărăcia pare să fie cea mai apăsătoare dimensiune. Într-o oarecare măsură, privaţiunile de care se lovesc personajele lui Steinbeck sunt amortizate sub efectul anecdotei şi al relativismului valorilor. În orice caz, aici, sărăcia nu degradează fiinţa umană, ca în romanul *Bătălia* (1936), unde muncitorii abrutizaţi sunt descrişi după reţeta romanului naturalist, şi nici nu coagulează conştiinţe revoluţionare, ca în discursurile lui Jim Casy din *Fructele mâniei*. În *Cartierul Tortilla*, sărăcia este mai curând benignă, suport al boemei inocente şi liant al camaraderiei. În loc de repulsie, ea trezeşte mai curând un sentiment de tandră compasiune, dublat de o vibraţie comică, şi în egală măsură comprehensivă. Când Pilon scotoceşte în buzunarele lui Joe Portughezu' sperând să găsească ceva mărunţiş pentru o sticlă cu vin, descoperă doar „un nasture de alamă, o insignă mică de metal pe care scria «La Olandez se mănâncă grozav», patru sau cinci beţe de chibrituri fără măciulie şi o bucăţică de tutun de mestecat". Nici în propriul buzunar, Pilon n-ar fi găsit mai mult decât „un briceag rupt", „un ac de undiţă înfipt într-o plută, o bucată de sfoară murdară, un dinte de câine şi câteva chei care nu se potriveau la nimic". Danny pretinde pentru chirie de la cei care doresc să locuiască la el în casă 15 dolari, o sumă pe care Pilon nu reuşise s-o strângă niciodată în viaţa lui. Sărăcia însă pare a fi o condiţie esenţială a solidarităţii, aşa cum observă Pilon: „Când eşti sărac te gândeşti: «Dac-aş avea bani, i-aş împărţi cu prietenii mei buni». Dar în clipa în care apar banii,

s-a dus pe apa sâmbetei milostenia”.

Dacă ţinem cont de coloratura morală a personajelor care populează *Cartierul Tortilla*, explicaţia succesului cărţii lansate în 1935 pare şi mai greu de găsit. „Nu plătim chirie, exclamă Pilon într-unul dintre rarele momente de căinţă. Uneori ne îmbătăm şi distrugem mobila. Ne batem cu Danny când suntem supăraţi şi-l înjurăm. Ah, suntem nişte nemernici”. La rândul său, Danny nu vede în chiriaşii săi Pilon, Pablo şi Jesus Maria decât nişte „câini ordinari, pui de năpârcă”. Cuvinte deloc măgulitoare rosteşte şi Pablo despre Jesus Maria, care ar fi un om cu o „minte de lăcustă”. Cât despre Joe Portughezu’, acesta ar putea fi descris, după cum spune Pilon, ca fiind un „porc, un animal nenorocit şi un hoţ”. Cum au reuşit aceşti antieroi, replici parodice, rescrieri burleşti ale idealismului Evului Mediu – încorporat în opera lui Malory într-o amplă textură epică, susţinută de temeiuri alegorice – să capteze dintr-odată bunăvoinţa publicului american, într-un roman care nu excelează prin subtilităţi structurale, şi cu atât mai puţin prin inovaţii în materie de tehnică narativă constituie probabil un subiect ce merită să fie încredinţat, spre o mai atentă analiză, sociologiei literaturii. Într-o epocă de profundă criză economică şi socială, în care cultul individualismului şi al supremaţiei valorilor materiale părea să se fi spulberat, *paisanos*, prin vitalitatea lor primitivă şi prin detaşarea de canoanele majorităţii, redescoperă virtuţile omului simplu, care priveşte libertatea, dincolo de condiţionările provizoratului, de povara sărăciei şi de umilinţele marginalizării, ca fiind singura raţiune de a exista.

OCTAVIAN ROSKE

SURSE BIBLIOGRAFICE

Pentru alcătuirea Prefeţei am utilizat următoarele volume, studii şi recenzii: Joseph Warren Beach, *American Fiction* 1920-l940, Russell and Russell, New York, 1968. Jackson J. Benson, John Steinbeck: *Novelist as Scientist*, publicat în *Novel: A Forum on Fiction*, primăvara 1977, pp. 248-264, reprodus selectiv în *Contemporary Litemry Criticism*, vol. 9, editor Dedria Bryfonski, Gale Research Company, Detroit, Michigan, 1982, pp. 517-520. *American Authors. A Survey of Research und Criticism*, editată de Jackson R. Bryer, W.W. Norton and Company, Inc., New York, 1973. Rupert Christiansen, *Fame's Cost*, în *New Statesman* vol. 107, nr. 2770, 20 aprilie 1984, pp. 27-28, reprodus selectiv în *Contemporary Literary Criticism*, vol. 34, editor Sharon K. Hall, Gale Research Company, Detroit, Michigan, 1985, pp. 413-414. *Modern American Literature*, vol. 3, P-Z, compilat şi editat de Dorothy Nyren Curley, Maurice Kramer, Elaine Fialka Kramer, Frederick Ungar Publishing Co., New York, 1973. Editor Robert Murray Davis, *Steinbeck: A Collection of Critical Essays*, Prentice Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1972. Thomas R. Edwards, *The Innocent*, în *The New York Review of Books*, vol. 31, nr. 2, 16 februarie 1984, pp. 25-27, reprodus selectiv în CLC 34, pp. 410-412. Joseph Fontenrose, *John Steinbeck. An Introduction and Interpretation*, Holt, Rinehart and Winston, Inc., New York, 1963. Warren French, *John*

Steinbeck, Twayne Publishers, Inc, New York, 1961. John Gardner, *The Acts of King Arthur and His Noble Knights* în *The New York Times Book Review*, 24 octombrie 1976, pp. 3l-31, reprodus selectiv în *Contemporary Literary Criticism*, vol. 21, editori Sharon R. Gunton, Gerard J. Senick, Gale Research Company, Detroit, Michigan, 1982, p. 387. Maxwell Geismar, *Writers in Crisis*. *The American Novel*, 1925-l940, Houghton Mifflin Company, Boston, 1942. Thomas A. Gullason, recenzie la *The True Adventures of John Steinbeck*, *Writer,* în *Studies of Short Fiction*, vol. 21, nr. 4, toamna 1984, pp. 415-416, reprodus parţial în CLC 34, pp. 414-415. Donald Heiney, Lenthiel H. Downs, *Recent American Literature after 1930*, Barron's Educaţional Series, Inc., Woodbury, New York, 1974. William Howarth, *The Writer of our Discontent*, în *Manchester Guardian Weekly*, 22 ianuarie 1984, p. 18, reprodus selectiv în CLC 34, p. 406. John S. Kennedy, John Steinbeck: *Life Affirmed and Dissolved*, reprodus în volumul *Fifty Years of the American Novel*, editat de Harold C. Gardiner, S.J., Charles Scribner's Sons, 1951, reprodus selectiv în *Contemporary Literary Criticism*, vol. 13, editor Dedria Bryfonski, Gale Research Company, Detroit, Michigan, 1980, pp. 532-535. R.W.B. Lewis, *John Steinbeck: The Fitful Daemon*, în *Modern American Essays in Criticism*, editat de A. Walton Litz, New York, Oxford University Press, 1963, pp. 265-277. Peter Lisca, *Escape and Commitment*: *Two Poles of the Steinbeck Hero* în Richard Astro, Tetsumaro Hayashi, *Steinbeck: The Man and His Work*, Oregon State University Press, 1971, pp. 75-88, reprodus selectiv în CLC 21, pp. 380-383.

Melvin Maddocks, *The Man Who Belonged Nowhere*, în *Time*, vol. 123. nr. 4, 23 ianuarie 1984, pp. 69-70, reprodus selectiv în CLC 34, pp. 408-409. Sir Thomas Malory, *Le Morthe D'Arthur*, I-II, editat de Janet Cowen, cu o introducere de John Lawlor, Penguin Books, London, 1986. Thomas Malory, *Moartea regelui Arthur*, vol. I-V, traducere de Ion Larian Postolache şi Charlotte Filitti, prefaţă şi tabel cronologic de Dan Grigorescu, Editura Minerva, Bucureşti, 1979. Robert E. Morsberger, recenzie la *The True Adventures of John Steinbeck, Writer*, în *Western American Literature*, vol. 19, nr. 3, noiembrie 1984, pp. 231-233, reprodus selectiv în CLC 34, p. 415. T.A. Shippey, *East of Camelot*, în *The Times Literary Supplement*, 29 aprilie 1977, p. 536, reprodus selectiv în CLC 13, p. 535. Kevin Starr, *A Life of Dubious Battle*, în *The New York Times Book Review*, 22 ianuarie 1984, pp. 1, 32-33, reprodus selectiv în CLC 34, pp. 407-408. Wallace Stegner, recenzie la *The True Adventures of John Steinbeck, Writer*, publicat în *Los Angeles Times Book Review*, ianuarie 1984, p. 1, reprodus selectiv în CLC 34, p. 405. Joseph J. Waldmeir, recenzie la *The True Adventures of John Steinbeck*, Writer, în *The Centennial Review*, vol. 28, nr. 3, vara 1984, pp. 252-253, reprodus selectiv în CLC 34, pp. 413-414. Edmund Wilson, *John Steinbeck*, 1940, reluat în volumul său *Classics and Commercials: A Literary Chronicle of the Forties*, Farrar, Straus & Giroux, Inc., 1950, reprodus selectiv în CLC 13, pp. 529-530. John Steinbeck, *Păşunile Raiului*, traducere din limba engleză de Dumitru Mazilu, prefaţă, tabel cronologic şi notă asupra ediţiei de Octavian Roske, Editura RAO, Bucureşti, 2006. *The Portable*

Steinbeck, selectat de Pascal Covici, ediţie îmbogăţită cu o introducere de Lewis Gannett, *The Viking Press,* New York, 1967. *The Short Novels of John Steinbeck*, cu o introducere de Joseph Henry Jackson, *The Viking Press*, New York, 1967. John Steinbeck, *Şoareci şi oameni*, traducere din limba engleză de Frida Papadache, prefaţă, tabel cronologic şi notă asupra ediţiei de Octavian Roske, Editura RAO, Bucureşti, 2005. John Steinbeck, *Cartierul Tortilla*, cu o introducere de Thomas Fensch, Penguin Books, New York, 1997.

TABEL CRONOLOGIC

Spre deosebire de tabelul cronologic publicat în volumele anterioare (John Steinbeck, *Şoareci şi oameni*, Editura RAO, Bucureşti, 2005, John Steinbeck, *Fructele mâniei*, Editura RAO, Bucureşti, 2005), sinteza de mai jos pune accent pe descrierea apariţiilor editoriale, inclusiv a celor postume.

1902 La 27 februarie se naşte la Salinas, California, John Ernst Steinbeck. Tatăl, John Ernst Steinbeck (1863-l935), de origine germană, era administratorul unei mori, iar mama, Olive Hamilton Steinbeck (1867-l934), de origine irlandeză, fusese învăţătoare.

1929 Publică romanul *Cup of Gold: A Life of Sir Henry Morgan, Bucaneer, with Occasional References to History* (*Cupa de aur: Viaţa lui Henry Morgan, Piratul, cu trimiteri ocazionale la istorie*), la Editura Robert M. McBride din New York.

1932 La New York apare, într-un tiraj de 2500 de exemplare, la Editura Brewer, Warren and Putnam, volumul *The Pastures of Heaven* (*Păşunile Raiului*).

1933 Editura Robert O. Ballou din New York publică romanul *To a God Unknown* (*Unui zeu necunoscut*).

1935 Publică romanul *Cartierul Tortilla (Tortilla Flat)* la Editura Covici-Friede din New York, primul succes de piaţă din cariera sa literară. În perioada mai 1935 - aprilie 1937 au fost tipărite opt ediţii.

1936 Publică la Editura Covici-Friede, la New York, romanul *In Dubious Battle* (*Bătălia*).

1937 Apare la Editura Covici-Friede din New York romanul *Of Mice and Men* (*Şoareci şi oameni*), al doilea bestseller din cariera lui Steinbeck. Selectat de Clubul Cartea Lunii, volumul fusese comandat într-un tiraj de 117.000 exemplare înainte de a fi difuzat în librării. În prima lună după lansare s-au vândut 1000 de exemplare zilnic.

Apare la Editura Covici-Friede din New York, într-un tiraj limitat, volumul *The Red Pony* (*Căluţul roib*) care conţine patru povestiri: *The Gift* (*Darul*), *The Great Mountains* (*Marele lanţ muntos*), *The Promise* (*Promisiunea*) şi *The Leader of the People* (*Conducătorul poporului*). Toate povestirile vor fi integrate în volumul *The Long Valley* (*Valea cea lungă*), publicat în 1938.

1938 Editura Viking din New York publică volumul de povestiri *Valea cea lungă*.

Publică la San Francisco broşura *Their Blood is Strong* (*Sângele lor este puternic*), sub egida societăţii Simon J. Lubin din California.

1939 Romanul *The Grapes of Wrath*, apărut la New York, la Editura Viking, devine bestseller naţional. Până în 1941, editura a vândut peste o jumătate de milion de exemplare.

1940 Primeşte Premiul Pulitzer pentru *Fructele mâniei*.

1941 Apare *Sea of Cortez: A Leisurely journal of Travel and Research* (*Marea Cortez: Un jurnal lejer de călătorie şi cercetare*), editat la Viking, New York.

1942 Editura Viking din New York publică nuvela *The Moon is Down* (*Nopţi fără lună*).

Publică la Editura Viking un volum cu ilustraţii de John Swope despre antrenamentul echipajelor de

bombardiere *Bombs away: The Story of a Bomber Team* (*Lansaţi bombele: Povestea unui echipaj de bombardier*).

1945 Apare la Editura Viking din New York romanul *Cannery Row* (*Strada Sardinelor*).

1947 Apare romanul *The Wayward Bus* (*Autobuzul rătăcit*), editat de Viking, la New York. Editura Viking din New York publică *The Pearl* (*Perla*).

1948 Apare A *Russian journal* (*Jurnal rusesc*), editat de Viking, la New York.

1950 Apare *Burning Bright* (*Flacăra vie*), editat de Viking, la New York.

1951 Publică la Viking *The Log from the Sea of Cortez* (*Jurnalul de la Marea Cortez*).

1952 Romanul *East of Eden* (*La răsărit de Eden*) apare la Viking, în New York.

Publică o prefaţă la volumul Speeches of Adlai Stevenson (Discursuri de Adlai Stevenson), apărut la Random House, în New York.

1954 Apare la Editura Viking, la New York, romanul *Sweet Thursday* (*Joia dulce*).

1957 Apare la Viking, la New York, romanul satiric *The Short Reign of Pippin IV*: *A Fabrication* (*Scurta domnie a lui Pepin al IV-lea: o născocire*).

1958 Un volum de reportaje de război din 1943, *Once There Was a War* (*A fost odată un razboi*), apare la Viking, la New York.

1961 Apare la Editura Viking din New York ultimul său roman *The Winter of Our Discontent* (*Iarna vrajbei noastre*).

1962 Primeşte Premiul Nobel pentru literatură.

Apare la New York, la Editura Viking *Travels with Charley in Search of America* (*Eu şi Charley*

descoperim America).

1966 Publică la Viking, la New York, volumul de articole şi eseuri *America and Americans* (*America şi americanii*).

1968 La 20 decembrie moare în apartamentul său din New York. Diagnosticul: insuficienţă cardiorespiratorie. Serviciul funerar are loc la New York, în biserica episcopală Saint James de pe Madison Avenue. Soţia sa, Elaine, va duce cenuşa la Salinas, unde o va îngropa alături de mormintele familiei.

1969 Apare *Journal of a Novel: The East of Eden Letters* (*Jurnalul unui roman: Scrisorile despre La răsărit de Eden*) la Editura Viking, din New York.

1975 Elaine Steinbeck şi Robert Wallsten editează la Viking volumul *Steinbeck: A Life in Letters* (*Steinbeck: O viaţă în scrisori*).

1976 La Editura Farrar, Strauss and Giroux din New York apare, sub îngrijirea lui Chase Horton, volumul *The Acts of King Arthur and His Noble Knights* (*Faptele regelui Arthur şi ale nobililor săi cavaleri*).

1978 Apare, sub îngrijirea lui Florian J. Shasky şi a lui Susan F. Riggs, un volum de corespondenţă la Book Club of California din San Francisco – *Letters to Elizabeth: A Selection of Letters from John Steinbeck to Elizabeth Otis* (*Scrisori către Elizabeth: O selecţie din scrisorile lui John Steinbeck către Elizabeth Otis*).

1988 Este reeditată la Heyday Books, Berkeley, California, seria de articole publicată în 1936 în San Francisco News. Volumul *The Harvest Gypsies: On the Road to the Grapes of Wrath* (*Nomazii recoltelor: Pe drumul spre Fructele mâniei*) este

prefaţat de Charles Wollenberg.

Thomas Fensch editează la University Press of Mississippi din Jackson volumul *Conversations with John Steinbeck* (*Conversaţii cu John Steinbeck*).

1989 Apare la Editura Viking din New York, sub îngrijirea lui Robert DeMott, *Working Days: The journals of The Grapes of Wrath, 1938-1941* (*Zile de lucru: jurnalele de la Fructele mâniei, 1938-1941*).